

Samhällsekonomi och finansförvaltning

2

Förslag till statsbudget för 2003

Samhällsekonomi och finansförvaltning

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	11
2	Utgiftsområde Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	13
2.1	Omfattning.....	13
2.2	Utgiftsutveckling.....	13
3	Politikområde Effektiv statsförvaltning.....	15
3.1	Omfattning.....	15
3.2	Utgiftsutveckling.....	16
3.3	Mål.....	16
3.4	Politikens inriktning.....	16
3.5	Insatser.....	17
3.5.1	Insatser inom politikområdet.....	17
3.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	17
3.6	Resultatbedömning.....	17
3.6.1	Resultat.....	17
3.6.2	Analys och slutsatser.....	21
3.7	Revisionens iakttagelser.....	22
4	Granskning och kontroll.....	23
4.1	Omfattning.....	23
4.2	Mål.....	23
4.3	Insatser.....	23
4.3.1	Insatser inom politikområdet.....	23
4.3.2	Insatser utanför politikområdet.....	24
4.4	Resultatbedömning.....	24
4.4.1	Resultat.....	24
4.4.2	Analys och slutsatser.....	26
5	Ekonomisk styrning och utveckling av statsförvaltningen.....	27
5.1	Omfattning.....	27
5.2	Mål.....	27
5.3	Politikens inriktning.....	27
5.4	Insatser.....	30
5.4.1	Insatser inom politikområdet.....	30
5.4.2	Insatser utanför politikområdet.....	33
5.5	Resultatbedömning.....	33

	5.5.1	Resultat.....	33
	5.5.2	Analys och slutsatser	35
6		Statliga arbetsgivarfrågor	37
	6.1	Omfattning.....	37
	6.2	Mål	37
	6.3	Politikens inriktning.....	37
	6.4	Insatser	38
	6.5	Resultatbedömning.....	39
	6.5.1	Resultat.....	39
	6.5.2	Resultatet i enskilda delverksamheter inom området.....	40
	6.5.3	Analys och slutsatser	40
7		Statistik	43
	7.1	Omfattning.....	43
	7.2	Mål	43
	7.3	Politikens inriktning.....	43
	7.4	Insatser	44
	7.4.1	Insatser inom delområdet.....	44
	7.4.2	Insatser utanför delområdet.....	44
	7.5	Resultatbedömning.....	45
	7.5.1	Resultat.....	45
	7.5.2	Analys och slutsatser	45
8		Prognos- och uppföljningsverksamhet	47
	8.1	Omfattning.....	47
	8.2	Mål	47
	8.3	Politikens inriktning.....	47
	8.4	Insatser	47
	8.4.1	Insatser inom politikområdet.....	47
	8.4.2	Insatser utanför politikområdet.....	48
	8.5	Resultatbedömning.....	48
	8.5.1	Resultat.....	48
	8.5.2	Analys och slutsatser	49
9		Fastighetsförvaltning.....	51
	9.1	Omfattning.....	51
	9.2	Mål	51
	9.3	Insatser	51
	9.3.1	Insatser inom politikområdet.....	51
	9.3.2	Insatser utanför politikområdet.....	52
	9.4	Resultat.....	52
	9.5	Övrigt	52
	9.5.1	Försäljning av fastigheter i Karlsborgs kommun.....	52
10		Budgetförslag.....	55
	10.1	1:1 Konjunkturinstitutet	55
	10.2	1:2 Ekonomistyrningsverket	56
	10.3	1:3 Statskontoret.....	57
	10.4	1:4 Täckning av merkostnader för lokaler.....	58
	10.5	1:5 Statistiska centralbyrån.....	58
	10.6	1:6 Folk- och bostadsstatistik	59

10.7	1:7 Kammarkollegiet	60
10.8	1:8 Nämnden för offentlig upphandling	60
10.9	1:9 Statens kvalitets- och kompetensråd	61
10.10	1:10 Ekonomiska rådet	61
10.11	1:11 Utvecklingsarbete	62
10.12	1:12 Arbetsgivarpolitiska frågor	63
10.13	1:13 Statliga tjänstepensioner m.m.	63
10.14	1:14 Riksrevisionsverket	64
10.15	1:15 Riksrevisionsverket; Avvecklingskostnader	65
10.16	Statens fastighetsverk	65
10.17	Fortifikationsverket	67
11	Politikområde Finansiella system och tillsyn	69
11.1	Omfattning	69
11.2	Utgiftsutveckling	70
11.3	Mål	70
11.4	Politikens inriktning	70
11.5	Insatser	71
11.5.1	Insatser inom politikområdet	71
11.5.2	Insatser utanför politikområdet	71
11.6	Resultatbedömning	71
11.6.1	Resultat	71
11.6.2	Analys och slutsatser	73
11.7	Revisionens iakttagelser	73
12	Reglering och tillsyn av det finansiella systemet	75
12.1	Omfattning	75
12.2	Mål	75
12.3	Politikens inriktning	75
12.4	Insatser	77
12.4.1	Insatser inom politikområdet	77
12.5	Resultatbedömning	78
12.5.1	Resultat	78
12.5.2	Analys och slutsatser	79
13	Statsskuldsförvaltning	81
13.1	Omfattning	81
13.2	Mål	81
13.3	Politikens inriktning	81
13.4	Insatser	81
13.4.1	Insatser inom politikområdet	81
13.5	Resultatbedömning	82
13.5.1	Resultat	82
13.5.2	Analys och slutsatser	82
14	Statliga garantier och särskilda åtaganden	85
14.1	Omfattning	85
14.2	Mål	85
14.3	Politikens inriktning	85
14.4	Insatser	85
14.5	Resultatbedömning	86
14.5.1	Resultat	86

	14.5.2	Analys och slutsatser	87
15		Övrig finansiell förvaltning.....	89
	15.1	Omfattning.....	89
	15.2	Mål	89
	15.3	Politikens inriktning.....	89
	15.4	Insatser inom politikområdet.....	90
	15.5	Resultatbedömning.....	91
	15.5.1	Resultat.....	91
	15.5.2	Analys och slutsatser	93
16		Internationella finansiella institutioner.....	95
	16.1	Omfattning.....	95
	16.2	Mål	95
	16.3	Politikens inriktning.....	95
	16.4	Insatser	96
	16.4.1	Insatser inom politikområdet.....	96
	16.4.2	Insatser utanför politikområdet.....	96
	16.5	Resultat.....	96
17		Tillsyn av spelmarknaden.....	99
	17.1	Omfattning.....	99
	17.2	Mål	99
	17.3	Politikens inriktning.....	99
	17.4	Insatser	99
	17.4.1	Insatser inom politikområdet.....	99
	17.4.2	Insatser utanför politikområdet.....	100
	17.5	Resultatbedömning.....	100
	17.5.1	Resultat.....	100
	17.5.2	Analys och slutsatser	100
18		Budgetförslag.....	101
	18.1	2:1 Finansinspektionen.....	101
	18.2	2:2 Insättningsgarantinämnden.....	102
	18.3	2:3 Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader.....	102
	18.4	2:4 Bokföringsnämnden	104
	18.5	2:5 Avgift för Stadshypotekskassans grundfond	104
	18.6	2:6 Insatser i internationella finansiella institutioner	105
	18.7	2:7 Avsättning för garantiverksamhet	105
	18.8	Premiepensionsmyndigheten	106
19		Anslag som inte ingår i något politikområde (Ofördelade anslag)	107
	19.1	Omfattning.....	107
	19.2	90:1 Riksrevisionen.....	107
	19.3	90:2 Riksdagens revisorer	110
	19.4	90:3 Riksdagens revisorer: Avvecklingskostnader.....	112
		Bilaga 1 Statsförvaltningens utveckling	

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	12
2.1 Utgiftsutvecklingen inom området.....	13
2.2 Härledning av ramnivå 2003-2004, Utgiftsområde 2	
Samhällsekonomi och finansförvaltning	14
3.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet Effektiv statsförvaltning.....	16
3.2 Specifikation av ekonomiskt utfall 2001 per delområde.....	17
3.3 Andel övriga intäkter i politikområdet Effektiv statsförvaltning	18
4.1 RRV:s revisionsberättelser över granskade myndigheter.....	24
4.2 Avslutade rapporter från effektivitetsrevisionen 1997-2001	25
4.3 RRV:s regeringsuppdrag	25
4.4 RRV:s remissverksamhet	25
7.1 Nyckeltal för statistikverksamheten.....	45
8.1 Precision i prognoser för BNP, arbetslöshet och inflation gjorda våren och hösten före respektive år.....	49
8.2 Precision i prognoser för BNP, arbetslöshet och inflation gjorda våren och hösten före respektive år.....	50
9.1 Statens byggnader, mark och annan fast egendom	51
9.2 Statens kostnader för lokaler.....	52
10.1 Anslagsutveckling för 1:1 Konjunkturinstitutet.....	55
10.2 Uppdragsverksamhet.....	55
10.3 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:1 Konjunkturinstitutet.....	55
10.4 Anslagsutveckling för 1:2 Ekonomistyrningsverket.....	56
10.5 Uppdragsverksamhet.....	56
10.6 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:2 Ekonomistyrningsverket	56
10.7 Anslagsutveckling för 1:3 Statskontoret	57
10.8 Offentligrättslig verksamhet	57
10.9 Uppdragsverksamhet.....	57
10.10 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:3 Statskontoret	57
10.11 Anslagsutveckling för 1:4 Täckning av merkostnader för lokaler	58
10.12 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:4 Täckning av merkostnader för lokaler.....	58
10.13 Anslagsutveckling för 1:5 Statistiska centralbyrån	58
10.14 Uppdragsverksamhet	58
10.15 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:5 Statistiska centralbyrån.....	58
10.16 Anslagsutveckling för 1:6 Folk- och bostadsstatistik.....	59
10.17 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:6 Folk- och bostadsstatistik	59
10.18 Anslagsutveckling för 1:7 Kammarkollegiet	60
10.19 Uppdragsverksamhet	60
10.20 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:7 Kammarkollegiet	60
10.21 Anslagsutveckling för 1:8 Nämnden för offentlig upphandling.....	60
10.22 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:8 Nämnden för offentlig upphandling.....	61

10.23	Anslagsutveckling för 1:9 Statens kvalitets- och kompetensråd	61
10.24	Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:9 Statens kvalitets- och kompetensråd	61
10.25	Anslagsutveckling för 1:10 Ekonomiska rådet	61
10.26	Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:10 Ekonomiska rådet	62
10.27	Anslagsutveckling för 1:11 Utvecklingsarbete	62
10.28	Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:11 Utvecklingsarbete.....	62
10.29	Anslagsutveckling för 1:12 Arbetsgivarpolitiska frågor.....	63
10.30	Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:12 Arbetsgivarpolitiska frågor.....	63
10.31	Anslagsutveckling för 1:13 Statliga tjänstepensioner m.m.	63
10.32	Uppdragsverksamhet.....	64
10.33	Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:13 Statliga tjänstepensioner m.m.....	64
10.34	Anslagsutveckling för 1:14 Riksrevisionsverket	64
10.35	Uppdragsverksamhet.....	64
10.36	Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:14 Riksrevisionsverket	65
10.37	1:15 Anslagsutveckling för 1:15 Riksrevisionsverket: Avvecklingskostnader.....	65
10.38	Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:15 Riksrevisionsverket: Avvecklingskostnader	65
10.39	Uppgifter om det ekonomiska läget för Statens fastighetsverk	66
10.40	Investeringsplan för SFV 2002–2004.....	66
10.41	Uppgifter om det ekonomiska läget för Fortifikationsverket	67
10.42	Investeringsplan för FortV 2002–2004.....	68
11.1	Utgiftsutvecklingen inom politikområde Finansiella system och tillsyn.....	70
11.2	Specifikation av ekonomiskt utfall 2001 per delområde	71
11.3	Förvaltade tillgångar/skulder vid utgången av 2001	72
12.1	Antal avslutade insiderutredningar och utredningar om otillbörlig kurspåverkan	79
12.2	Genomsnittlig handläggningstid i dagar	79
13.1	Årsprognos ¹ och utfall för lånebehovet 1997-2001	82
14.1	Resultatet av Riksgäldskontorets garantiverksamhet 1997-2001	87
14.2	Resultatutveckling m.m. i Venantius	87
15.1	Resultatet för in- och utlåningen inom statens internbank	91
15.2	Resultat för kapitalförvaltningen.....	91
15.3	Värdemässig fördelning på olika slag av fonder.....	92
16.1	Euro-kursens utveckling	97
16.2	Nordiska investeringsbankens utdelning m.m.	97
16.3	De internationella finansiella institutionernas ekonomiska värde – svensk andel.....	97
16.4	Garantier till internationella finansiella institutioner.....	98
16.5	Kreditgaranti till NIB:s projektinvesteringsslån	98
18.1	Anslagsutveckling för 2:1 Finansinspektionen.....	101
18.2	Offentlighetsrättslig verksamhet.....	101
18.3	Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 2:1 Finansinspektionen.....	101
18.4	Anslagsutveckling för 2:2 Insättningsgarantinämnden.....	102
18.5	Offentlighetsrättslig verksamhet.....	102
18.6	Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 2:2 Insättningsgarantinämnden	102
18.7	Anslagsutveckling för 2:3 Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader	102

18.8 Budget för Riksgäldskontorets garantiverksamhet.....	103
18.9 Budget för in- och utlåningsverksamheten i statens internbank i Riksgäldskontoret.....	103
18.10 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 2:3 Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader.....	104
18.11 Anslagsutveckling för 2:4 Bokföringsnämnden.....	104
18.12 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 2:4 Bokföringsnämnden.....	104
18.13 Anslagsutveckling för 2:5 Avgift för Stadshypotekskassans grundfond.....	104
18.14 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 2:5 Avgift för Stadshypotekskassans grundfond	105
18.15 Anslagsutveckling för 2:6 Insatser i internationella finansiella institutioner.....	105
18.16 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 2:6 Insatser i internationella finansiella institutioner.....	105
18.17 Anslagsutveckling för 2:7 Avsättning för garantiverksamhet	105
18.18 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 2:7 Avsättning för garantiverksamhet	106
18.19 PPM:s lån i Riksgäldskontoret.....	106
18.20 Offentligrättslig verksamhet	106
19.1 Anslagsutveckling för 90:1 Riksrevisionen	107
19.2 Budget för offentligrättslig verksamhet	109
19.3 Uppdragsverksamhet	109
19.4 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 90:1 Riksrevisionen	109
19.5 Låneram för Riksrevisionen	109
19.6 Anslagsutveckling för 90:2 Riksdagens revisorer.....	111
19.7 Härledning av anslagsnivån 2003, för 90:2 Riksdagens revisorer.....	112
19.8 Anslagsutveckling för 90:3 Riksdagens revisorer: Avvecklingskostnader.....	112
19.9 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 90:3 Riksdagens revisorer: Avvecklingskostnader.....	112

Diagramförteckning

5.1 Ekonomiadministrativa värden (%)	34
--	----

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att godkänna det nya pensionsavtalet för arbetstagare i staten m.fl. - PA 03 (avsnitt 6.3),
2. bemyndigar regeringen att besluta att ett ömsesidigt försäkringsbolag för statliga pensionsförmåner bildas (avsnitt 6.3),
3. bemyndigar regeringen att sälja fastigheterna Gråshult 14:2 och Vanäs 1:4 i Karlsborgs kommun (avsnitt 9.5),
4. bemyndigar regeringen att besluta om att Statens fastighetsverk får ta upp lån inom en ram av högst 7 000 000 000 kronor i Riksgäldskontoret för investeringar i fastigheter i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 10.16),
5. bemyndigar regeringen att besluta om att Fortifikationsverket får ta upp lån inom en ram av högst 5 500 000 000 kronor i Riksgäldskontoret för investeringar i mark, anläggningar och lokaler i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 10.17),
6. godkänner investeringsplan för Statens fastighetsverk i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 10.16),
7. godkänner investeringsplan för Fortifikationsverket i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 10.17),
8. godkänner Sveriges medverkan i kapitalhöjning i Europeiska investeringsbanken (avsnitt 16.3),
9. godkänner att in- och utlåningsverksamheten vid Riksgäldskontoret anslagsfinansieras och att avgifter vid statens internbank i Riksgäldskontoret redovisas mot inkomstitel (avsnitt 18.3),
10. bemyndigar regeringen att för 2003 besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret om högst 200 000 000 kronor för att tillgodose Premi pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar (avsnitt 18.8),
11. för budgetåret 2003 anvisar anslagen under utgiftsområde 2 *Samhällsekonomi och finansförvaltning*, såvitt avser anslag som står till regeringens disposition, enligt följande uppställning:

Riksdagsstyrelsen föreslår att riksdagen

12. för budgetåret 2003 bemyndigar Riksrevisionen att disponera avgiftsinkomster för årlig revision (avsnitt 19.2),
13. bemyndigar riksdagsstyrelsen att för 2003 besluta att Riksrevisionen får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten intill ett belopp av 19 000 000 kronor (avsnitt 19.2),
14. för budgetåret 2003 anvisar anslagen under utgiftsområde 2 *Sambällsekonomi och finansförvaltning*, såvitt avser anslag som är avsedda för riksdagen eller dess myndigheter, enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Konjunkturinstitutet	ramanslag	45 224
1:2 Ekonomistyrningsverket	ramanslag	63 698
1:3 Statskontoret	ramanslag	81 555
1:4 Täckning av merkostnader för lokaler	ramanslag	425
1:5 Statistiska centralbyrån	ramanslag	414 139
1:6 Folk- och bostadsstatistik	reservationsanslag	12 000
1:7 Kammarkollegiet	ramanslag	27 459
1:8 Nämnden för offentlig upphandling	ramanslag	7 588
1:9 Statens kvalitets- och kompetensråd	ramanslag	12 284
1:10 Ekonomiska rådet	ramanslag	2 332
1:11 Utvecklingsarbete	ramanslag	13 170
1:12 Arbetsgivarpolitiska frågor	ramanslag	2 458
1:13 Statliga tjänstepensioner m.m.	ramanslag	7 658 000
1:14 Riksrevisionsverket	ramanslag	90 346
1:15 Riksrevisionsverket: Avvecklingskostnader	ramanslag	29 790
2:1 Finansinspektionen	ramanslag	163 680
2:2 Insättningsgarantinämnden	ramanslag	5 859
2:3 Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader	ramanslag	250 049
2:4 Bokföringsnämnden	ramanslag	7 655
2:5 Avgift för Stadshypotekskassans grundfond	ramanslag	0
2:6 Insatser i internationella finansiella institutioner	ramanslag	56 000
2:7 Avsättning för garantiverksamhet	ramanslag	1 400
90:1 Riksrevisionen ¹	ramanslag	117 800
90:2 Riksdagens revisorer ¹	ramanslag	14 184
90:3 Riksdagens revisorer: Avvecklingskostnader ¹	ramanslag	1 000
Summa		9 078 095

¹ Anslag avsett för riksdagen eller dess myndigheter

2 Utgiftsområde Samhällsekonomi och finansförvaltning

2.1 Omfattning

I utgiftsområde 2 *Samhällsekonomi och finansförvaltning* ingår två politikområden, *Effektiv statsförvaltning* och *Finansiella system och tillsyn*.

I utgiftsområde 2 ingår vidare tre anslag som inte ingår i något politikområde – anslagen 90:1 *Riksrevisionen*, 90:2 *Riksdagens revisorer* och 90:3 *Riksdagens revisorer: Avvecklingskostnader*.

Politikområdet *Effektiv statsförvaltning* omfattar frågor om granskning, ekonomisk styrning, förvaltningsutveckling, statliga arbetsgivarfrågor, statistik, prognosverksamhet samt fastighetsförvaltning m.m.

Politikområdet *Finansiella system och tillsyn* innefattar frågor om tillsyn och reglering av de finansiella marknaderna, statsskuldsförvaltning, statliga finansierings- och garantiåtaganden, premiepensionsadministration, finansiell redovisning, internationellt finansiellt samarbete samt kontroll och tillsyn av spelmarknaden.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutvecklingen inom området

Milljoner kronor

	Utfall 2001	Anslag 2002 ¹	Utgifts- prognos 2002	Förslag anslag 2003	Beräknat anslag 2004
Politikområde Effektiv statsförvaltning	8 286	8 262	8 456	8 460	8 520
Politikområde Finansiella system och tillsyn	1 271	462	535	485	995
Anslag till Riksrevisionen	–	–	–	118	269
Anslag till Riksdagens revisorer	25	27	29	14	–
Anslag till Riksdagens revisorer: Avvecklingskostnader	–	–	–	1	–
Totalt för utgiftsområde 2	9 582	8 751	9 020	9 078	9 785

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget i samband med 2002 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivå 2003-2004, Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	8 754	8 754
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning	51	79
Beslut	-43	477
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-	-
Volym	-	-
Överföring till/från andra utgiftsområden	9	9
Övrigt	307	465
Ny ramnivå	9 078	9 785

Utgiftsutvecklingen mellan 2001 och 2002 förklaras främst av överföringen av tjänstepensionerna från utgiftsområde 14 *Arbetsliv* (7 381 miljoner kronor).

En betydande del (44 procent) av anslagsförbrukningen 2001 kom att ske i december. Detta förklaras av överföringar på 816 miljoner kronor till garantireserver för Nordiska investeringsbanken (Projektinvesteringsslån) och Venantius.

Gjorda eller beräknade garantiavsättningar (ca 500 miljoner kronor) har även stor inverkan på omslutningen aktuella år.

Revisionsreformen 2003 medför en ökad omslutning på utgiftsområdet. Utgiftsökningen uppgår uppskattningsvis till ca 60 miljoner kronor 2003. Merutgifterna för revisionsreformen beräknas dock sjunka 2005.

Beräkningen av omställnings- och avvecklingskostnaderna i samband med revisionsreformen 2003 är förenad med osäkerhet, främst avseende kostnader för övertalig personal och tomma lokaler.

Därutöver tillkommer inverkan av makroekonomiska faktorer som påverkar de statliga tjänstepensionerna samt mindre överföringar till utgiftsområde 1 *Rikets styrelse*.

Flertalet anslagsförändringar i övrigt har finansierats inom ramen för utgiftsområdet.

Pris- och löneomräkning (PLO) av förvaltningsanslagen uppgår till ca 50 respektive 80 miljoner kronor.

Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

3 Politikområde Effektiv statsförvaltning

3.1 Omfattning

Politikområdet skall bidra till att hela statsförvaltningen bedrivs effektivt och utvecklas i önskad riktning samt att statsförvaltningen uppfyller höga krav på rättssäkerhet, effektivitet och demokrati.

Politikområdet omfattar ett 40-tal verksamhetsgrenar inom skilda områden som granskning och kontroll, ekonomisk styrning, förvaltningsutveckling, statliga arbetsgivarfrågor, statistik, prognosverksamhet samt fastighetsförvaltning.

Trots att verksamheten är av mycket skiftande karaktär, finns följande gemensamma nämnare:

- att den avser beslutsunderlag i vid mening (granskningar, utvärderingar, prognoser, statistik och analyser) eller
- att den avser inomstatliga stödtjänster (administrativa, ekonomiska, tekniska och juridiska tjänster, lokaler m.m.),
- att beslutsunderlagen och tjänsterna avser statsförvaltningen som helhet och inte enskilda sektorer, samt
- att den syftar till att samordna och driva på utvecklingen när det gäller bl.a. redovisning och ekonomistyrning, IT-användning, inköpssamordning, kvalitetsarbete och genomförandet av det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet inom staten.

För närvarande ingår tretton myndigheter i politikområdet. Det är Riksrevisionsverket, Ekonomistyrningsverket, Statskontoret, Kammarkollegiet, Nämnden för offentlig upphandling, Statis-

tiska centralbyrån, Statens kvalitets- och kompetensråd, Konjunkturinstitutet, Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket, Arbetsgivarverket, Statens pensionsverk, Ekonomiska rådet samt vissa nämnder. Riksrevisionsverket kommer dock att avvecklas under 2003.

Vidare ingår fem anslag som regeringen eller berörda myndigheter disponerar – anslagen 1:4 *Täckning av merkostnader för lokaler*, 1:6 *Folk- och bostadsstatistik*, 1:11 *Utvecklingsarbete*, 1:12 *Arbetsgivarpolitiska frågor* samt anslaget 1:13 *Statliga tjänstepensioner*.

Nedan följer en genomgång av politikområdets mål, resultat m.m. Tyngdpunkten i redovisningen har lagts på vart och ett av de sex delområdena – *granskning och kontroll* (avsnitt 4), *ekonomisk styrning och utveckling av statsförvaltningen* (avsnitt 5), *statliga arbetsgivarfrågor* (avsnitt 6), *statistik* (avsnitt 7), *prognos- och uppföljningsverksamhet* (avsnitt 8) samt *fastighetsförvaltning* (avsnitt 9).

De sex delområdena motsvarar i stort sett dagens delområden. Undantaget är delområdet Revisionsverksamhet, tidigare även benämnt delområde Granskning. Med anledning av revisionsreformen under 2003 bör benämningen ändras till delområde *Granskning och kontroll* för att avspegla en bredare definition av delområdet som även innefattar regeringens egna insatser inom området, dvs. inte enbart revisionsverksamhet.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet Effektiv statsförvaltning

Miljoner kronor	Utfall 2001	Anslag 2002 ¹	Utgifts-pro- gnos 2002	Förslag anslag 2003	Beräknat anslag 2004
1:1 Konjunkturinstitutet	42,1	44,2	42,3	45,2	46,2
1:2 Ekonomistyrningsverket	59,3	60,0	66,5	63,7	65,1
1:3 Statskontoret	73,9	71,5	70,5	81,6	83,4
1:4 Täckning av merkostnader för lokaler	6,1	0,4	0,6	0,4	0,4
1:5 Statistiska centralbyrån	364,7	404,4	392,4	414,1	416,1
1:6 Folk- och bostadsstatistik	20,9	78,0	20,7	12,0	–
1:7 Kammarkollegiet	24,8	23,9	27,6	27,5	28,1
1:8 Nämnden för offentlig upphandling	7,8	7,4	7,5	7,6	7,8
1:9 Statens kvalitets- och kompetensråd	12,8	12,1	12,9	12,3	12,6
1:10 Ekonomiska rådet	1,5	2,3	3,1	2,3	2,4
1:11 Utvecklingsarbete	29,6	17,4	23,8	13,2	19,7
1:12 Arbetsgivarpolitiska frågor	1,8	2,5	3,0	2,5	2,5
1:13 Statliga tjänstepensioner m.m.	7 458,4	7 381,0	7 573,0	7 658,0	7 835,0
1:14 Riksrevisionsverket	154,7	157,3	152,1	90,3	–
1:15 Riksrevisionsverket: Avvecklingskostnader	–	–	–	29,8	1,0
1999 02A14 Kontrollfunktionen i staten	24,9	–	48,4	–	–
1998 14D3 Bidrag till statliga förnyelsefonder	2,6	–	12,0	–	–
Totalt för politikområde Effektiv statsförvaltning	8 285,9	8 262,4	8 456,4	8 460,5	8 520,3

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2002 i samband med den ekonomiska vårpropositionen och budgetpropositionen 2003.

Utfallet 2001 överstiger marginellt anvisade medel 2001 med ca 9 miljoner kronor. Detta trots att medel från äldreanslagen *Kontrollfunktionen i staten* (1999) och *Bidrag till förnyelsefonderna* (1998) samt vissa andra ingående reservationer från 2000 minskar. Det sistnämnda gäller t.ex. *Folk- och bostadsstatistik*, *Utvecklingsarbete* samt fem av myndigheterna. Det ekonomiska utfallet i övrigt framgår av avsnitt 4.6.1.

Akkumulerat utfall t.o.m. augusti 2002 motsvarar 2/3 av anvisade medel.

För 2003 föreslås bl.a. att anslagen för *Konjunkturinstitutet*, *Statskontoret* och *Statistiska centralbyrån* tillförs ytterligare medel. Medel från *Riksrevisionsverket* förs successivt över till anslag utanför politikområdet under perioden 2003–2004. Vidare förs vissa medel till utgiftsområde 1 *Rikets styrelse* för att finansiera demokrati-forskning.

3.3 Mål

Målet för politikområdet är att skapa en effektiv statsförvaltning som i sin helhet kännetecknas av hög produktivitet, god kvalitet och bra service till nytta för beslutsfattare, medborgare och näringsliv.

För varje delområde anges hur verksamheten skall bidra till att politikområdets mål uppfylls.

3.4 Politikens inriktning

I likhet med föregående år är väsentliga frågor kommande år främst:

- Genomförandet av den framtida revisionsorganisationen samt därvid särskilt hur regeringens och Regeringskansliets behov av styrning och kontroll av statlig verksamhet skall utvecklas.
- Genomförandet av det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet, bl.a. vad avser

- öppenhet och insyn
  - utvecklingsinsatser för ledamöter i statliga styrelser och råd
  - utvecklingsprogram för myndighetschefer
  - verksamhetsanpassning av myndighetsstyrningen
  - utveckling av 24-timmarsmyndigheter.
- Fortsatt utveckling av den ekonomiska styrningen i staten, särskilt avseende införande av nya principer för redovisning och budgetering samt ett modernt IT-stöd som stödjer de nya principerna.

3.5 Insatser

3.5.1 Insatser inom politikområdet

Väsentliga insatser och händelser under 2001–2002 har nära koppling till politikens inriktning, bl.a. revisionsreformen, det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet samt fortsatt utveckling av den ekonomiska styrningen i staten med förberedelser för införandet av nya principer för budgetering och redovisning m.m.

3.5.2 Insatser utanför politikområdet

Genom att politikområdets mål och verksamheter avser hela statsförvaltningen är målpåfyllelsen i hög grad avhängig utfallet av insatser utanför politikområdet. Vilka insatser det är fråga om, framgår under respektive delområde.

3.6 Resultatbedömning

3.6.1 Resultat

Ekonomiskt utfall 2001

Tabell 3.2 Specifikation av ekonomiskt utfall 2001 per delområde

Miljoner kronor

Delområde	Anslag Nettoutfall	Övriga intäkter utfall	Totala kostnader (brutto)
Granskning och kontroll	154,7	83,2	237,9
Ekonomisk styrning och förvaltningsutveckling	207,3	292,8	500,1
Arbetsgivarfrågor	7 460,3	273,6	7 733,9
Statistik	385,6	405,0	790,6
Prognos och uppföljning	78,0	32,3	110,3
Fastighetsförvaltning		4 903,4	4 903,4
Summa politikområdet	8 285,9	5 990,3	14 276,2

I tabellen ovan ligger Statskontoret och lokalmerkostnader i sin helhet i delområdet Ekonomisk styrning och förvaltningsutveckling istället för att delvis redovisas under delområdet Fastighetsförvaltning. ES:s kostnader för Vesta IT ingår även i delområdet Prognos. I övriga intäkter ingår ej offentligt rättsliga intäkter som redovisas mot inkomsttitel (disponeras ej av myndigheten).

Det prognostiserade utfallet i den anslagsfinansierade verksamheten 2001 kom att överstiga nettoutfallet med ca 69 miljoner kronor, eller knappt en procent. Beräknade intäkter underskattades med ca 30 miljoner kronor eller knappt en procent.

Bruttoutfallet för 2001 ligger på ungefär samma nivå som den beräknade bruttobudgeten för 2002, motsvarande ca 14,1 miljarder kronor.

Bruttokostnaden ovan minskar marginellt om hänsyn tas till offentligt rättsliga avgifter (ca 12 miljoner kronor) som myndigheterna ej disponerar.

Nettokostnaden för politikområdet med hänsyn tagen till eliminering av inomstatliga avgifter är dock betydligt lägre än bruttokostnaden. Elimineras 5,0 miljarder kronor i inomstatliga uppdragsintäkter samt 7,9 miljarder kronor i premieintäkt för statliga ålderspensioner m.m. uppgår nettokostnaden till ca 1,3 miljarder kronor. Ingen hänsyn har då tagits till periodisering eller avvikelser från hundra procentig kostnadstäckningsgrad.

Det ekonomiska utfallet i den avgiftsfinansierade verksamheten

Eftersom en betydande del av politikområdet består av inomstatlig uppdragsverksamhet, är det ekonomiska resultatet i den avgiftsfinansierade

verksamheten av avgörande betydelse för resultatbedömningen. Det gäller särskilt vid bedömningen av intäkts- och kostnadsutveckling, kostnadstäckningsgrad (över-/ underskott) samt avkastning på kapital i förekommande fall.

Den andel av respektive myndighets verksamhet som finansieras med andra intäkter än anslag varierar kraftigt mellan myndigheterna. Variationerna framgår av nedanstående tabell.

Tabell 3.3 Andel övriga intäkter i politikområdet Effektiv statsförvaltning

Tusental kronor

	Övriga intäkter	Andel övriga intäkter (%)
Arbetsgivarverket	55 196	100
Statens fastighetsverk	1 786 950	100
Fortifikationsverket	3 116 447	100
Statens pensionsverk	218 402	100
Kammarkollegiet	93 356	75
Ekonomistyrningsverket	167 441	74
Statistiska centralbyrån	404 962	52
Statskontoret	54 118	40
Riksrevisionsverket	83 204	35
Nämnden för offentlig upphandling	2 712	27
Statens kvalitets- och kompetensråd	3 232	17
Konjunkturinstitutet	4 233	9
Politikområde Effektiv statsförvaltning	5 990 258	89

Politikområdets intäkter motsvarar drygt en fjärdedel av statens övriga intäkter från uppdragsverksamhet och andra ersättningar. Fastighetsförvaltning utgör ca 82 procent av den avgiftsfinansierade verksamheten.

Cirka 9 procent av den avgiftsfinansierade verksamheten utgörs av tjänsteexport. Inom politikområdet finns tre myndigheter – Statistiska centralbyrån, Riksrevisionsverket och Ekonomistyrningsverket – med betydande tjänsteexport. Huvuddelen av denna tjänsteexport finansieras av SIDA:s biståndsmedel eller EU:s s.k. twinningprojekt. Statistiska centralbyrån svarar ensamt för 9 procent av den statliga tjänsteexporten och tillsammans svarar de tre myndigheterna för 20 procent (17 procent 2000) av den statliga tjänsteexporten på 527 (600) miljoner kronor. Riksrevisionsverkets tjänsteexport har ökat med ca 20 procent. I jämförelse med den totala statliga tjänsteexporten har dock Statistiska centralbyråns och Ekonomistyrningsverkets tjänsteexport minskat. Kostnadstäcknings-

graden är överlag stabilare och högre för de aktuella myndigheterna än för den statliga tjänsteexporten i övrigt (96–100 procent), där kostnadstäckningsgraden sjunkit med ca 12 procentenheter till 85 procent.

Intäkterna av uppdragsverksamheten inom politikområdet har minskat med ca 10 procent jämfört med 2000, främst beroende på minskade intäkter för Fortifikationsverket, Ekonomistyrningsverket och Statskontoret (intäkter hänförliga till anslaget 1:4 *täckning av merkostnader för lokaler*). Dessa intäktsminskningar är främst en följd av försvarets omstruktureringar samt utförsäljning av Ekonomistyrningsverkets ekonomi- och personaladministrativa system m.m. Även Konjunkturinstitutets intäkter har minskat kraftigt, men det har ringa betydelse för det totala resultatet.

Statistiska centralbyråns, Riksrevisionsverkets respektive Kammarkollegiets intäkter har å andra sidan ökat med 9, 15 respektive 20 procent. För övriga myndigheter har intäkterna varit relativt stabila (+/- 3 procent). Som jämförelse kan nämnas att intäkterna för samtliga statliga myndigheter har ökat med ca 7 procent.

Avvikelse från målet om full kostnadstäckning förekommer i tre fall. Det gäller Kammarkollegiet avseende försäkringssystemet, Statskontoret avseende landstingsavtal samt Arbetsgivarverket avseende medlemsavgifter.

Fortifikationsverket har i likhet med föregående år uppnått uppställda avkastnings- respektive soliditetskrav. Statens fastighetsverk har inte uppnått uppställt avkastningskrav p.g.a. problem med inomhusklimatet i Arkitekturmuseet och Moderna museet. Avkastningskravet för Statens fastighetsverk har höjts för innevarande år, samtidigt som åtgärder har vidtagits för att snabbare sänka soliditeten.

Det ekonomiska utfallet i den anslagsfinansierade verksamheten

Nettoutgifterna 2001 uppgick till ca 8 286 miljoner kronor, vilket är ca 30 miljoner kronor mindre än 2002 års anslagstilldelning. Utöver tilldelade anslag har 2001 års utgifter i viss utsträckning finansierats med ingående anslags-sparande och reservationer på äldreanlag.

Som tidigare redovisats har överflyttningen av tjänstepensionerna 2002 haft betydande inverkan på den anslagsfinansierade verksamheten inom politikområdet genom att omslutningen för 2002 ökade väsentligt. Månadsutfallet ökade

med ca 500 miljoner kronor per månad, samtidigt som månadsfluktuationerna blev betydligt större. Även områdets realekonomiska fördelning förändrades från statlig konsumtion till ett stort inslag av transfereringar.

Utvecklingen av anslagssparandet har i korthet inneburit att ackumulerade medel från tidigare år successivt förbrukas.

I princip samtliga anslag uppvisade överskott vid ingången respektive utgången av 2001. Att det samlade anslagssparandet (in- respektive utgående reservation) uppgick till så pass mycket som 28 procent beror främst på större reservationer på tre anslag – *Folk- och bostadsstatistik*, *Förnyelsefonder* och *Kontrollfunktionen i staten*. Sammantaget svarar dessa tre anslag för 81 procent av ingående respektive 83 procent av utgående anslagssparande. Medlen för *Kontrollfunktionen i staten* är dock i stor utsträckning intecknade för projekt och arbeten som pågår under 2002. Medlen för *Folk- och bostadsstatistik* är intecknade för projekt som planeras pågå fram till 2006.

Vissa övriga ekonomiska förhållanden (driftskostnader, låneramar, räntekontokrediter m.m.)

Genomsnittlig driftskostnad per årsarbetskraft ligger i ett intervall på mellan 0,6 och 4,7 miljoner kronor per årsarbetskraft. Majoriteten av myndigheterna har dock en driftskostnad under en miljon kronor per årsarbetskraft. Vissa främst mindre verksamheter med hög andel köpta tjänster samt den kapitalintensiva fastighetsförvaltningen tenderar att ha betydligt högre genomsnittlig driftskostnad per årsarbetskraft.

Statens pensionsverk, Statistiska centralbyrån och Kammarkollegiet har de klart lägsta driftskostnaderna per årsarbetskraft. Spridningen när det gäller driftskostnadsförändringar per årsarbetskraft är stor (2-20 procent). Det är dock svårt att avgöra om det beror på stor lönespridning myndigheterna emellan eller om det beror på att myndigheterna inte har kunnat arbeta med full bemanning p.g.a. rekryteringsproblem etc.

Få anslag har under året behövt använda räntekontokredit.

Det genomsnittliga låneramsutnyttjandet i statsförvaltningen ligger på ca 70 procent av beviljad låneram. Genomsnittet för politikområdet var 49 procent 2001. Vissa justeringar av låneramarna för nya anspråk gjordes inför 2002. Bland annat kommer nya investeringar och förändrade principer för finansiering av s.k. immateriella

anläggningstillgångar att påverka lånebehoven 2002–03. Även om det finns skäl att noga följa utvecklingen av låneramsutnyttjandet är förändringar av låneramar för innevarande respektive kommande år inte aktuellt för flertalet myndigheter.

Av förvaltningskostnaderna utgörs 28 procent av lönekostnader, 3 procent av lokalkostnader samt 69 procent av övriga kostnader. Kostnadsstrukturen är dock främst präglad av det i ekonomiskt avseende helt dominerande delområdet fastighetsförvaltning. I övriga delområden utgör personalkostnaderna normalt 50 till 67 procent samt lokalkostnaderna upp till 14 procent. För hälften av myndigheterna tenderar lönekostnadsandelen att öka. För övriga myndigheter är andelen oförändrad eller minskande.

Politikområdets investeringar på ca 1,2 miljarder (ca 1,6 miljarder 2000) är i huvudsak koncentrerade till delområdet fastighetsförvaltning, motsvarande 98 procent 2000 och 2001.

Verksamhetsutfall – väsentliga händelser, prestationer och effekter

Som framgår av målformuleringarna för politik- och delområdena är en viktig aspekt att det finns ett förändringstryck och en förnyelse i vid mening av statsförvaltningen i enlighet med det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet samt utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten. Dessa verksamheter redovisas i avsnitt 5 respektive i bilaga 1.

Regeringen redovisar årligen sin bedömning av den statliga arbetsgivarpolitiken och dess utfall till riksdagen. Senast skedde det i skrivelsen Regeringens förvaltningspolitik (skr. 2000/01:151). Regeringens övergripande iakttagelser och bedömningar avseende 2001 framgår av avsnitt 6 resp. bilaga 1. Där redovisas en översikt över utvecklingen i statsförvaltningen 1997–2001 avseende åldersstruktur, personalrörlighet, könsfördelning och löneutveckling

Ytterligare en viktig aspekt för bedömningen av måluppfyllelsen är den ekonomiadministrativa regelefterlevnaden och kvaliteten inom myndigheterna. Utvecklingen tyder på att regelefterlevnaden i statsförvaltningen har ökat. Resultatet av RRV:s årliga revision indikerar en tendens med allt färre anmärkningar, varav ca 85 procent åtgärdas inom ett år. Ekonomistyrningsverkets ekonomiadministrativa värdering för 2001 resulterade i det bästa betyget sedan mätningarna började. Regeringen delar därvid RRV:s bedöm-

ning att det bl.a. kan bero på ökad kunskap om det ekonomiadministrativa regelverket, men också på relativt få genomgripande förändringar av regelverken de senaste åren.

Med tanke på målet för politikområdet är också volym- och kvalitetsförändringar samt kundattityder av största intresse i resultatbedömningen. Det är väsentligt att myndigheterna i statsförvaltningen som helhet respektive inom politikområdet kan tillhandahålla produkter, tjänster och service som motsvarar efterfrågan samt inte minst allmänhetens krav.

Inom politikområdet finns fall där verksamhetsvolymen ökat kraftigt genom tillskott av nya kunder eller ökad efterfrågan från befintliga kunder. Ett sådant exempel är Kammarkollegiets administrativa service.

Kvaliteten i verksamheten inklusive andelen nöjda kunder har också undersökts i flera fall. Åtta av tretton myndigheter inom politikområdet har under året genomfört en eller flera undersökningar med olika djup avseende kundernas (avnämare, medlemmar m.fl.) attityder till verksamheten. Resultatet från dessa undersökningar är överlag positiva och acceptabla.

Ett exempel är Riksrevisionsverket (RRV), som under 2001 genomfört en enkätundersökning. Undersökningen av samtliga myndigheters uppfattning om kvaliteten i RRV:s arbete – omfattning, inriktning, kompetens, relevans m.m. – visade att den årliga revisionen bedöms ha blivit bättre i samtliga dimensioner under de senaste åren.

Ett annat exempel är Ekonomistyrningsverket, vars kundenkät visade att 75 procent gav omdömet mycket bra eller bra, medan en fjärdedel gav omdömet tillfredsställande.

Andra viktiga aspekter av verksamheten inom politikområdet är att det produceras tillförlitlig statistik, prognoser, utvärderingar och andra relevanta beslutsunderlag som utnyttjas för beslut i statsförvaltningen och samhället i övrigt. Inom politikområdet publiceras och tillhandahålls omfattande information om statens verksamhet och ekonomi, vilket kommer olika aktörer till del. Nämnas kan bl.a. Ekonomistyrningsverkets information om statens ekonomi, Konjunkturinstitutets prognoser samt de statistiska databaserna och de drygt 450 publikationer som Statistiska centralbyrån har publicerat.

Inom ramen för EU:s s.k. Benchmarking Europe-initiativ har EU för andra gången jämfört hur långt de olika medlemsländerna kommit

med införandet av s.k. 24-timmarsmyndigheter. Bland de svenska myndigheterna är 89 procent tillgängliga på Internet, jämfört med Europa-genomsnittet på 80 procent. Undersökningen visar även att de svenska myndigheterna kraftigt ökat graden av interaktivitet i tjänsterna på Internet – från 61 till 81 procent sedan 2001 jämfört med Europagenomsnittet 55 procent.

Samtliga myndigheter inom politikområdet har egna hemsidor på Internet, vilket är bättre än genomsnittet för statsförvaltningen som helhet (ca 89 procent). Drygt hälften av myndigheterna har mer utvecklade hemsidor där det är möjligt att lämna och hämta uppgifter, hämta blanketter, se enskilda ärenden, upphandlingar eller utförsäljningar samt söka i gällande förordningar. Flera myndigheter redovisar stor tillväxt i antal besök per hemsida.

Myndigheternas uppgifter och organisation

De organisations- och strukturfrågor inom politikområdet som varit framträdande de senaste åren har främst rört Riksrevisionen och Nämnden för offentlig upphandling.

Regeringens kommentarer med anledning av riksdagens (bet. 2001/02:FiU12) tillkännagivande till regeringen om Nämnden för offentlig upphandling redovisas i avsnitt 10.8.

Ett flertal andra uppgifts- och organisationsförändringar i mindre skala har skett under 2001-02. Bland annat har ett flertal myndigheter genomfört interna omorganisationer. Vidare har Kammarkollegiets uppgifter i fråga om arvs- och gåvoskatt överförts till Riksskatteverket. Visst statistikansvar har förts från Konjunkturinstitutet till Statistiska centralbyrån samtidigt som Konjunkturinstitutets uppgifter vidgats på andra områden. Ekonomistyrningsverkets verksamhet har renodlats till att vara kravställare för statens ekonomi- och personaladministrativa system. De system som myndigheten tidigare själv har tillhandahållit har sålts på affärsmässiga villkor. Omfattande egenregiverksamhet i Fortifikationsverket har vidare ersatts av entreprenadlösningar. Statens trygghetsnämnd har avvecklats och Statens kvalitets- och kompetensråd har fått i uppdrag att överta driften av Öppna Sveriges hemsida. Renodling av Statens pensionsverks myndighetsroll och avveckling av konkurrensut-satt affärsverksamhet har beslutats.

I denna proposition föreslås inrättandet av ett ömsesidigt försäkringsbolag för statliga pensioner (avsnitt 6.3) samt förändringar avseende

huvudmannaskap för viss elektronisk samhällsinformation och inköpssamordning (avsnitt 5 och 10.3).

Sysselsättning och kompetensförsörjning

Även om politikområdet i ett snävt perspektiv domineras av förvaltning av fysiska och finansiella tillgångar är det i hög grad fråga om kunskapsorganisationer, där det blivit allt viktigare att myndigheterna har en god förmåga att rekrytera och behålla nyckelpersoner och medarbetare. Ett led i detta är bl.a. att myndigheterna har en bra arbetsmiljö och god kompetensutveckling.

Medelantalet anställda har minskat med drygt ett hundratal till ca 4 100 personer, varav 52 procent kvinnor. Cirka två tredjedelar av personalen inom politikområdet återfinns inom delområdena fastighetsförvaltning och statistik. Mätt i antal årsarbetskrafter har dock antalet årsarbetskrafter minskat i delområdet fastighetsförvaltning med ett 80-tal.

Personalomsättningen för staten som helhet har mellan 1997 och 2001 ökat från 7 till ca 14 procent. Målsättningen för personalomsättningen för flertalet myndigheter inom politikområdet ligger i stora drag kring 10 procent. Även om personalomsättningen i flera fall minskat, har det visat sig vara svårt att uppnå målen trots att åtgärder i form av löneförändringar, chefs- och medarbetarutveckling, arbetsmiljö m.m. har vidtagits. Några myndigheter uppger sig också ha problem att rekrytera och behålla medarbetare, främst yngre akademiker och olika specialister. Det har också inneburit att flera verksamheter under 2000–2002 inte har haft full bemanning på grund av rekryteringsproblem eller andra skäl.

Andelen myndigheter inom politikområdet med rekryteringsproblem – mellan en tredjedel och hälften – är i nivå med statsförvaltningen i övrigt enligt Arbetsgivarverkets löpande barometerundersökningar. Rekryteringsproblemen har dock minskat betydligt under hösten 2001 och våren 2002.

Regeringen har under våren 2002 uppdragit åt Statens kvalitets- och kompetensråd att utarbeta förslag till preparandutbildning för invandrade akademiker. Det kan på sikt leda till en ökad andel invandrare i statsförvaltningen och i berörda myndigheter inom politikområdet.

Hållbar utveckling

För att åstadkomma en hållbar utveckling har regeringen vidtagit en rad insatser på olika nivåer och inom olika sektorer i samhället. Inom politikområdet har syftet bl.a. varit att integrera miljöhänsyn och resurshushållning i verksamheten. Flertalet myndigheter inom politikområdet har fram till 2002 genom regleringsbrev eller särskilda beslut fått regeringens uppdrag att införa miljöledningssystem i sin verksamhet. Flertalet myndigheter har under 2002 redovisat sitt miljöledningsarbete. I sammanhanget kan Konjunkturinstitutets arbete framhållas. Konjunkturinstitutet har i samarbete med Statistiska centralbyrån och Naturvårdsverket länge arbetat med frågor om miljöekonomi och miljöräkenskaper.

3.6.2 Analys och slutsatser

Den allmänna bilden av den anslagsfinansierade verksamheten är att det är fråga om verksamhet som hittills bedrivits med vissa om än krympande marginaler. För att nyansera denna bild kan framhållas att några verksamheter de senaste ett och halvt åren haft en ansträngd ekonomi som krävt eller f.n. kräver särskilda åtgärder. Vidare har den uppdragsfinansierade verksamheten för politikområdet som helhet minskat.

Verksamheten präglades under 2001 av flera olika förändringar, bl.a. revisionsreformen, fortsatt utvecklingsarbete när det gäller nya principer och IT-system för redovisning och budgetering, genomförandet av det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet inklusive 24-timmarsmyndigheter. Vidare genomfördes flera centrala avtalsförhandlingar om pensioner m.m. Utredningar och översyner har också berört ett antal verksamheter, exempelvis Statens pensionsverk, upphandlingsverksamheten och den arbetsgivarpolitiska delegeringen.

Den löpande verksamheten har, att döma av särskilt uppmärksammade prestationer, resultatet av myndigheternas kundundersökningar, revision och EA-värdering sammantaget fungerat tillfredsställande. De relativt begränsade bristerna i måluppfyllelse handlar främst om att olika åtgärder och verksamheter har senarelagts, vilket inverkat på måluppfyllelsen.

3.7 Revisionens iakttagelser

Kammarkollegiet och Fortifikationsverket har i revisionsrapporten för 2001 fått invändning från Riksrevisionsverket (RRV). RRV har i övrigt bedömt att myndigheternas årsredovisningar i allt väsentligt är rättvisande. Detta gäller även bedömningen av Riksrevisionsverket, som har granskats av en extern revisionsbyrå. Ekonomiska rådets verksamhet revideras inte.

RRV konstaterar att Kammarkollegiet redovisat en ersättningsreserv med 170 miljoner kronor avseende beräknade kvarstående kostnader i anmälda men inte slutreglerade skador. Kammarkollegiet har inte styrkt värdet av ersättningsreserven.

Kammarkollegiet redovisar i sitt svar på invändningen att kollegiet redan i dag har möjlighet att ta fram skadereserven i varje enskilt ärende. Det går även att stämna av denna mot underlaget i den aktuella akten. Det går däremot inte att i efterhand ur systemet ta fram skadereserven såsom den såg ut vid en viss tidigare tidpunkt. Kammarkollegiet har hos Ekonomistyrningsverket beställt en ny version av försäkringssystemet. I den nya versionen kommer det vara möjligt att ta ut en lista med samtliga de delposter som ingår i den sammanlagda skadereserven för en viss försäkringsgren per en tidpunkt i förfluten tid. Enligt Kammarkollegiet finns dock inget behov av en sådan lista i verksamheten.

Mot bakgrund av de åtgärder Kammarkollegiet har vidtagit bedömer regeringen att redovisningsrutinerna kommer att fungera fullt tillfredsställande framöver.

RRV konstaterar att Fortifikationsverkets arbete de senaste åren med att förbättra de ekonomiadministrativa rutinerna givit resultat. Fortifikationsverket har i revisionsrapporten för 2001 fått en invändning. Enligt RRV har Fortifikationsverket i årsredovisningen felaktigt redovisat att det besparingskrav som enligt regleringsbrev ålagts myndigheten har uppnåtts. Enligt RRV baseras uppgiften på bristande underlag och besparingsmålet har inte uppnåtts.

Fortifikationsverket redovisar i sitt svar att RRV i sin granskning inte har utgått från och prövat det besparingskrav som har ålagts myndigheten enligt regleringsbrevet. Enligt regleringsbrevet skall kostnadsutfallet för drift och löpande underhåll ligga till grund för besparingskravet. Sparbetinget enligt regleringsbrevet uppgår till 24,7 miljoner kronor, motsvarande 5 procent av kostnader på 494 miljoner kronor för drift och löpande underhåll. Uppnådd inbesparing 2001 uppgår till 18,7 miljoner kronor mer än besparingskravet enligt regleringsbrevet.

Regeringen ser allvarligt på att Fortifikationsverket under perioden 1994–2002 erhållit tre revisionsanmärkningar. Fortifikationsverket har under den aktuella perioden hanterat en omfattande avveckling av fastighetsbestånd till följd av försvarsbesluten 1996 och 2000. Regeringen bedömer att de förändringar som Fortifikationsverket vidtagit i form av förändrad verksamhetsplanering, styrsystem och omorganisation bör leda till att verket därmed inte får ytterligare revisionsinvändningar under de närmaste åren. Systemförändringarna har bl.a. ökat Fortifikationsverkets möjligheter att följa upp kostnader och intäkter på en mer detaljerad nivå än tidigare.

I den ekonomiadministrativa värderingen (EA-värderingen) avseende 2001 var Riksrevisionsverket och Ekonomistyrningsverket två av totalt 21 myndigheter i statsförvaltningen som i full utsträckning uppfyllde alla de kriterier som uppställts i EA-värderingen. Betyget fullt tillfredsställande fick Arbetsgivarverket, Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet, Riksrevisionsverket, Statens Fastighetsverk, Statens Pensionsverk, Statistiska centralbyrån, Statskontoret samt Statens kvalitets- och kompetensråd. Kammarkollegiet och Fortifikationsverket fick betyget tillfredsställande. Nämnden för offentlig upphandling och Ekonomiska rådet är undantagna från EA-värderingen p.g.a. liten omsättning.

4 Granskning och kontroll

4.1 Omfattning

Granskning och kontroll innefattar till största delen årlig revision, följt av effektivitetsrevision och regeringsuppdrag. Revisionsverksamheten avser den statliga redovisningen och förvaltningen samt måluppfyllelsen och effektiviteten i statliga åtaganden. Verksamheten är för närvarande till ca 65 procent anslagsfinansierad. Fram till och med första halvåret 2003 bedriver Riksrevisionsverket (RRV) och Riksdagens revisorer revision inom detta politikområde. Den 1 juli 2003 inrättas en ny myndighet, Riksrevisionen, under riksdagen. Riksrevisionen tar över de huvudsakliga uppgifter som nu utförs av Riksrevisionsverket och Riksdagens revisorer.

4.2 Mål

Målet för politikområdet uppnås genom relevanta granskningar och beslutsunderlag som bidrar till att förbättra effektiviteten i statligt finansierad verksamhet.

4.3 Insatser

4.3.1 Insatser inom politikområdet

Under 2001 granskades och lämnades revisionsberättelser över 276 myndigheters och ett 35-tal andra organisationers årsredovisningar. För ca 150 bolag och stiftelser finns revisorer eller medrevisorer från den statliga myndighetsrevisionen. Dessutom lämnades ca 250 revisorsintyg efter

översiktlig granskning av myndigheters delårsrapporter samt ca 40 revisorsintyg över de största myndigheternas finansiella underlag till årsredovisningen för staten innan den slutliga granskningen av deras fullständiga årsredovisningar genomförts.

Effektivitetsrevisioner har under 2001 genomförts och rapporterats inom områdena samhällsekonomi och finansförvaltning (1), rättsväsendet och totalförsvaret (5), hälso- sjukvård och social omsorg (1), samhällsplanering, miljövård, energi, kommunikationer, jordbruk m.m. (6) samt arbetsmarknad, utbildning, regional utveckling och näringsliv (5). (Siffrorna inom parentes anger antalet rapporter.) Områdena utrikesförvaltning, bistånd, invandring och kultur har under en längre period varit nedprioriterade. Under 2001 har dock granskningar påbörjats vad avser kommunernas introduktionsverksamhet, den organiserade verksamheten för asylsökande samt en strategistudie av utrikesförvaltningen och samverkan för utveckling.

Riksrevisionsverket har på eget initiativ granskat hur väl den statliga internrevisionen fungerar (RRV 2002:12). I rapporten anges ett antal problem som dels rör den formella regleringen av internrevisionen, dels den praktiska tillämpningen av förordning (1995:686) om intern revision vid statliga myndigheter m.fl. Det stora flertalet internrevisorer uppfattar sig ha en ställning och en självständighet som möjliggör ett professionellt arbete. Samtidigt uppmärksammas vissa problem och risker i rapporten.

Riksrevisionsverket deltar i och leder internationellt utvecklingsarbete i samarbete med andra Supreme Audit Institutions.

4.3.2 Insatser utanför politikområdet

Granskningsverksamhetens resultat påverkas av insatser av andra gransknings- och kontrollorgan samt enskilda myndigheters interna revision, controllerfunktioner, administrativa funktioner och ledningsorganisationer. Vidare av granskningar och studier av t.ex. Riksdagens revisorer, EU:s revisionsrätt, kommittéväsendet, Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi samt sektors- och expertmyndigheter för utvärdering.

Riksdagens revisorer har till uppgift att på riksdagens vägnar granska statlig verksamhet. Granskningarna avser främst effektivitetsrevision. Revisorerna genomför dock årlig revision av bl.a. riksdagens egna myndigheter och Regeringskansliet. En närmare beskrivning av Riksdagens revisorers verksamhet och resultat redovisas i kapitel 19.

4.4 Resultatbedömning

För en övergripande bedömning av tillståndet och utvecklingen inom den statliga förvaltningen kan RRV:s iakttagelser i verkets årliga rapport till regeringen användas som utgångspunkt.

Kvalitetssäkring av arbetet inom den årliga revisionen sker dels av kvalitetskontrollanter utbildade av FAR (Föreningen auktoriserade revisorer), dels genom att revisorerna genomgår ett femårigt utbildningsprogram med prov i Revisorsnämndens regi. Kvalitetskontrollerna har inte påvisat några brister.

Under 2000 utvecklades en kravspecifikation – benämnd PROFFS – för en professionell effektivitetsrevisors kunskapsprofil. Denna första version har under 2001 utvärderats av RRV, befunnits god och fastställts.

4.4.1 Resultat

Nedan följer en genomgång av resultatet i enskilda delverksamheter inom området.

Årlig revision

Årliga granskningar av myndigheter och andra organisationer ger i regel även ett värde i form av råd och rekommendationer, vilka kan vara av

direkt värde för den reviderade organisationen och även ge en mer indirekt samhällseffekt. Två sådana exempel rör SIDA:s upphandling och Polisväsendets årsredovisning.

Efter mottagande av revisionsrapporten avseende upphandling har SIDA beslutat om nya upphandlingsregler, skrivit en handbok, bildat en upphandlingsenhet, anställt fler jurister med upphandlingsinriktning och hållit seminarier för ambassadpersonal. Detta visar på ett stort genomslag för rapporten.

Granskningen av Polisväsendets årsredovisning har utgjort del av underlag för den samlade utvärderingen av den arbetsgivarpolitiska reformen.

Den årliga revisionens kostnader uppgick för 2001 till 116,2 miljoner kronor (112,2 miljoner kronor 2000), vilket utgjorde 49 procent av RRV:s totala kostnader. Årliga revisionen har minskat andelsmässigt alltsedan 1999 då den uppgick till 54 procent (50 procent 2000). Av den årliga revisionens kostnader anslagsfinansierades 89,7 miljoner kronor (86,6 miljoner kronor 2000) medan den avgiftsfinansierade verksamheten stod för 26,5 miljoner kronor (25,6 miljoner kronor 2000).

Tabell 4.1 RRV:s revisionsberättelser över granskade myndigheter

Revisionsberättelse lämnad	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Antal revisionsberättelser	270	266	269	270	276	257
Antal invändningar	26	20	19	21	15	10
Andel invändningar i %	9,6	7,5	7,1	7,8	5,6	4
Antal åtgärdade inom ett år	22	17	15	18		
Antal försenade rev. berättelser			2	8	11	18

Antalet revisionsberättelser som avlämnats efter den instruktionsenliga tidpunkten har ökat de senaste åren.

Andelen invändningar har minskat de senaste två åren. Det är den granskade myndighetens ansvar att åtgärda de brister som rapporteras. Regeringens bedömning avseende åtgärder vidtagna av olika myndigheter med anledning av

rapporterade brister anges under respektive politikområde.

Effektivitetsrevision

Kostnaden för effektivitetsrevisionen uppgick för 2001 till 47,8 miljoner kronor (48,6 miljoner kronor 2000). Andelsmässigt var effektivitetsrevisionen 18 procent 1999 och ökade till 22 procent 2000 för att minska till 20 procent av totala kostnader 2001.

En av RRV gjord uppföljning visar att effektivitetsrevisionens granskningar röner stor uppmärksamhet. Uppföljningen visar också att för de egeninitierade rapporterna under perioden har åtgärder vidtagits eller planerats i ca 50 procent av fallen.

Tabell 4.2 Avslutade rapporter från effektivitetsrevisionen 1997-2001

År	Antal	Kostnad (tkr)	Tkr/st	Tid (tim-mar)	Tim/st
2001	18	16 729	929	47 227	2 624
2000	14	10 762	769	31 146	2 225
1999	17	14 020	826	47 623	2 801
1998	22	10 270	469	40 094	1 822
1997	18	11 472	637	44 062	2 448

Rapporterna avser samhällsekonomi och finansförvaltning, rättsväsendet och totalförsvaret, hälso-, sjukvård och social omsorg, samhällsplanering, miljövärd, energi, kommunikationer, jordbruk, arbetsmarknad, utbildning, regionalutveckling och näringsliv samt sektorövergripande rapporter.

Kostnaderna som redovisas ovan är direkta, dvs. overheadkostnader ingår inte för att öka jämförbarheten mellan åren, då de varierat mycket över tiden.

Regeringsstöd

Verksamhetsgrenen regeringsstöd har, i likhet med 2000, utgjort 11 procent av verksamheten 2001, mätt som kostnader. Det motsvarar 25,4 miljoner kronor. Av nedlagd tid har 64 procent lagts på regeringsuppdrag, vilket motsvarar 13,6 miljoner kronor, 28 procent på remisser och 8 procent på övrigt regeringsstöd.

Tabell 4.3 RRV:s regeringsuppdrag

År	Antal	Kostnad (tkr)	Tkr/st	Tid (tim-mar)	Tim/st
2001	11	4 629	421	10 532	957
2000	6	3 724	621	10 353	1 726
1999	14	10 018	716	19 391	1 385
1998	14	7 936	567	14 703	1 050
1997	16	5 367	335	23 001	1 438

I tabellerna anges direkta kostnader.

Tabell 4.4 RRV:s remissverksamhet

År	Antal	Kostnad (tkr)	Tkr/st	Tid (tim-mar)	Tim/st
2001	176	2 648	15	7 231	41
2000	197	3 434	17	10 568	54
1999	167	2 086	12	7 241	43
1998	165	2 115	13	8 107	49
1997	190	3 346	18	12 580	66

Antalet regeringsuppdrag, vilka minskade 2000, ökade igen under 2001. Även under 2002 utgör regeringsuppdrag en ökad andel av RRV:s verksamhet.

Antalet remisser har minskat något, men inte återgått till omfattningen under 1998 och 1999. Regeringens möjlighet att lägga granskningsuppdrag på RRV och ålägga myndigheten att besvara remisser upphör sista juni 2003. Den 1 juli 2003 inrättas Riksrevisionen och till den myndigheten överförs huvuddelen av RRV:s verksamhet.

Internationell verksamhet

Den internationella verksamheten består av internationell samverkan och kontakter samt internationella uppdrag. Samverkan och kontakter anslagsfinansieras och där uppgick kostnaderna 2001, i likhet med 2000, till 9 miljoner kronor, vilket motsvarar 4 procent av den totala verksamheten. Den avgiftsfinansierade internationella verksamheten ökade i omfattning 2001 och uppgick till 16 procent, motsvarande 38,2 miljoner kronor, av totala kostnader

4.4.2 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer, bl.a. utifrån genomförda kvalitetskontroller, att de prestationer som utförts varit av hög kvalitet. Regeringen bedömer vidare att effekterna av granskningarna, såväl inom den årliga revisionen som inom effektivitetsrevisionen, har lett till åtgärder som främjar en effektiv statlig förvaltning.

Påpekanden inom den årliga revisionen föranleder myndigheter att t.ex. förbättra sin interna styrning och kontroll. Information och

åtgärdsförslag från effektivitetsgranskningar används i förändrings- och utvecklingsarbete. Bedömningen av vilket genomslag och effekter en granskning får är svår att göra. Genomslag och effekter är ofta svåra att isolera och härleda. Ofta varierar tiden från avslutad granskning till uppnådd effekt mellan ett och fem år. Inte sällan får dock revisionen genomslag redan under granskningens gång, t.ex. i form av att den granskade myndigheten initierar förändringsprojekt.

5 Ekonomisk styrning och utveckling av statsförvaltningen

5.1 Omfattning

Ekonomisk styrning och utveckling av statsförvaltningen omfattar förvaltning och utveckling av det ekonomiadministrativa regelverket samt utveckling av budgetprocessen och statsförvaltningen. Vidare ingår annan efterfrågestyrd stabsverksamhet och myndighetsservice. Stödverksamheterna omfattar bl.a. ekonomistyrnings- och systemfrågor, juridisk och administrativ service samt viss medelsförvaltning. Merparten av verksamheten är avgiftsfinansierad. Myndigheter som ingår är Ekonomistyrningsverket, Statskontoret, Kammarkollegiet, Nämnden för offentlig upphandling samt Statens kvalitets- och kompetensråd. I området ingår även ett anslag för utvecklingsarbete.

5.2 Mål

Verksamheten inom delområdet skall bidra till målet för politikområdet genom ett efterfrågestyrt, ändamålsenligt och kostnadseffektivt stöd till Regeringskansliet och andra statliga myndigheter.

5.3 Politikens inriktning

Utvecklingen av statsförvaltningen

Regeringen redovisade i propositionen Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst (prop. 1997/98:136) riktlinjer för och krav på den stat-

liga förvaltningen. Utifrån dessa riktlinjer och krav genomför nu regeringen ett flerårigt handlingsprogram – En förvaltning i demokratins tjänst. Regeringens åtgärder för en långsiktig utveckling av statsförvaltningen sätter medborgarna i centrum och syftar till att skapa organisations-, styr- och ledningsformer som ger förutsättningar för att de tre grundläggande värdena demokrati, rättssäkerhet och effektivitet skall få genomslag i hela förvaltningen.

Regeringen har genom det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet ställt utvecklingen av förvaltningen i blickpunkten. Regeringen har i skrivelsen Regeringens förvaltningspolitik (skr. 2000/01:151) gjort utfästelsen att återkommande och samlat informera riksdagen om utvecklingen på det förvaltningspolitiska området. Därför redovisas i bilaga 1 utvecklingen av statsförvaltningen och genomförandet av det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet. Den statliga förvaltningen skall, inom givna ekonomiska ramar, tillhandahålla tjänster med hög kvalitet och på ett sätt som ger största möjliga nytta för medborgare och företag. Detta är viktigt för att bibehålla ett högt medborgerligt förtroende för den statliga verksamheten, skapa goda tillväxtförutsättningar för företag; och uppnå ett framgångsrikt internationellt samarbete. Statliga myndigheter skall vara tillgängliga och tillmötesgående, ge goda möjligheter till insyn i dess verksamhet och använda ett begripligt och enkelt språk. Statliga myndigheter skall också under ledning av kompetenta chefer kontinuerligt ompröva och utveckla sin verksamhet, och i detta förändringsarbete aktivt hämta in och

tillvarata medborgarnas och företagens synpunkter och förslag.

Informationstekniken är ett kraftfullt redskap för att öka tillgängligheten till information och tjänster. En central del av förvaltningspolitiken är därför arbetet med att utveckla 24-timmarsmyndigheten, dvs. myndigheter som via Internet erbjuder kvalificerad service dygnet runt. Målet med arbetet är att dels öka tillgängligheten till myndigheters tjänster, dels underlätta för medborgarna och företagen att få tillgång till information och aktivt delta i förvaltningens förändringsarbete. Nedan ges en sammanfattande beskrivning av arbetet med att utveckla en elektronisk förvaltning.

Den långsiktiga inriktningen bör vara att medborgare och företag i servicehänseende upplever offentliga förvaltningen som en enda 24-timmarsmyndighet utan besvärande myndighetsgränser. Det innebär bl.a. att ett ärende så långt möjligt bara bör kräva en enda myndighetskontakt, vilket ställer stora krav på samverkan mellan myndigheter. Det är dock viktigt att myndighetsansvaret inte blir otydligt så att insyn och ansvarsutkrävande försvåras.

Den långsiktiga inriktningen bör också vara att medborgare via olika kanaler har möjlighet att delta i den offentliga förvaltningens förändringsarbete. I takt med att myndigheternas webbtjänster används av allt fler människor, är det viktigt att medborgare kan föra fram synpunkter och förslag via myndighetens webbplats. Detta ställer krav på myndigheterna att dels utveckla och tillhandahålla dessa kanaler, dels tillvarata synpunkterna i verksamhetsutvecklingen.

För att åstadkomma detta har regeringen följande mål för det pågående arbetet.

- alla tjänster som en statlig myndighet till samma eller lägre kostnader kan tillhandahålla elektroniskt skall också göras så,
- de elektroniska tjänsterna får inte utstänga medborgare och företag,
- för att kunna ta tillvara på synpunkter som kan användas vid verksamhetsutveckling skall statliga myndigheter erbjuda elektroniska kanaler för kontakter med medborgare och företag,
- det skall finnas säkra system för informationsutbyte och elektronisk identifiering för staten, som bygger på samverkan med näringslivet, samt

- det skall finnas konkreta exempel på elektronisk servicesamverkan mellan kommuner och statliga myndigheter.

Utveckling av de elektroniska tjänsterna skall även fortsättningsvis bygga på att varje myndighet har ett självständigt ansvar för sina system och för den information och de tjänster som den tillhandahåller. Samtidigt behövs insatser för att det offentliga skall uppträda som en sammanhållen enhet utan att myndighetsgränserna utgör ett hinder för den som tar myndighetstjänsterna i anspråk.

Det myndighetsvisa utvecklingsarbetet bör således kombineras med ett sammanhållande arbete som möjliggör samverkan och kommunikation mellan olika verksamhetssystem. I detta arbete bör bl.a. ingå att utforma förvaltningsgemensamma standarder och utveckla gemensamma infrastrukturtjänster för en säker och effektiv elektronisk kommunikation inom förvaltningen och med dess brukare. Fastare samverkansformer behöver också skapas mellan stat, kommun och landsting för att utveckla tjänster som svarar mot medborgarnas och företagens behov. Det är också viktigt att regeringen anger tydligare mål för utvecklingen av de elektroniska tjänsterna inom de enskilda myndigheterna.

Utvecklingen av infrastrukturen förutsätter emellertid en samtidig utveckling av attraktiva elektroniska tjänster av tillräcklig volym. Regeringens bedömning utifrån arbetet hittills är att det finns stora möjligheter till serviceförbättringar genom elektroniska samhällstjänster, till stor nytta för medborgare och företag, och därmed för demokrati och tillväxt. Ett problem är emellertid att de utvecklingsinsatser som krävs för att uppnå de av regeringen uppsatta målen inte alltid leder till omedelbara myndighetsinterna effektivitetsvinster som kan finansiera grundinvesteringarna i de nya elektroniska tjänsterna. Vinsterna uppstår istället hos företag och medborgare och kan således inte kapitaliseras av myndigheterna. Under de närmaste åren finns det därför skäl att utreda behovet av särskilda insatser för att stimulera utvecklingen av elektroniska samhällstjänster.

Den närmare utformningen och inriktningen av de särskilda stödinsatserna behöver övervägas ytterligare. Regeringen bedömer att en särskild delegation bör inrättas för detta arbete.

Regeringen avser vidare att förbättra styrningen och organiseringen av arbetet med att utveckla den gemensamma elektroniska infrastrukturen inom statsförvaltningen. Ökad samverkan underlättas av gemensamma standarder och gemensamma tjänster för de statliga myndigheternas elektroniska kommunikation och informationshantering.

Regeringen avser därför att inrätta ett särskilt samordningsorgan bestående av representanter från statliga myndigheter som är av särskild betydelse för utvecklingen av den elektroniska förvaltningen.

SverigeDirekt, en webbplats för samhällsinformation, som har drivits i projektform, har nu utretts. Regeringen delar utredningens bedömning att verksamheten bör permanentas och samordnas med rättsinformationssystemet och Samhällsguiden samt föras över till Statskontoret. En fortsatt utveckling av tjänsterna, byggt på ett decentraliserat ansvar för informationen och kostnadseffektiva tekniska lösningar, är väsentliga för att uppnå en sammanhållen elektronisk förvaltning. Det är också viktigt att utvecklingsarbetet på detta område även fortsättningsvis sker i nära samarbete med kommuner och landsting. För att utvecklingsresurserna på området skall användas optimalt är ett fortsatt samarbete med NUTEK i utvecklingsfrågor också viktigt.

Den ekonomiska styrningen

Den ekonomiska styrningen syftar till att skapa

- förutsättningar för god kontroll av statens finanser,
- en resursfördelning i enlighet med politiska prioriteringar, samt
- hög produktivitet och effektivitet i användandet av de resurser som staten förfogar över.

För att uppnå dessa syften krävs att stöden i form av budgeterings- och styrprinciper, beslutsunderlag, processer etc. är ändamålsenliga och tydliga. Det är också nödvändigt att kontinuerligt utveckla den ekonomiska styrningens verktyg så att de blir mer ändamålsenliga för såväl myndigheter som regering och riksdag.

Att utveckla budgeterings- och redovisningsmetoder som ökar transparensen, tydliggör kostnader och möjliggör utvärderingar och prioriteringar är särskilt angeläget för länder som Sverige där en förhållandevis stor del av verk-

samheten är statligt finansierad. Angelägna åtgärder i denna fas är att stärka och tydliggöra sambanden mellan den ekonomiska styrningens beståndsdelar – dvs. styrningen av resurser och styrningen mot resultat – och att införa enhetliga redovisningsprinciper för hela den statliga ekonomin. De förändringar som är aktuella skall ses som ett bidrag till en naturlig och kontinuerlig utveckling av den ekonomiska styrningen i staten.

Statlig inköpssamordning

Kammarkollegiet har sedan 1998 ansvarat för den centrala funktionen inom den statliga inköpssamordningen. Det kan konstateras att den statliga inköpssamordningen har få om ens några beröringspunkter med övrig verksamhet vid Kammarkollegiet. Den ekonomiska och juridiska kompetens som finns vid kollegiet är av helt annan karaktär än den som krävs för inköpssamordningen. Kammarkollegiet upphandlar som myndighet inte några ramavtal. Eftersom ramavtalen utgör det mest betydelsefulla inslaget i den statliga inköpssamordningen är detta utan tvekan en brist. Om den centrala funktionen inom statens inköpssamordning flyttas till en myndighet som samtidigt är ramavtalsansvarig myndighet avhjälps denna brist. En sådan förändring kan naturligtvis innebära en risk för att myndigheten inte är opartisk. Regeringen avser dock att följa detta noga så att risken minimeras. Det finns inom statsförvaltningen åtskilliga exempel på att myndigheter på ett bra sätt sköter en central samordningsuppgift som också avser egen sakverksamhet. Den myndighet som ligger närmast till hands att ansvara för inköpssamordningen är Statskontoret. Statskontoret har stor erfarenhet av upphandling av ramavtal och har en bred kontaktyta gentemot förvaltningen. Statskontoret har i sitt remissvar till ett av Kammarkollegiet framlagt förslag uttryckt sin vilja att överta detta ansvar. Regeringen kommer därför att flytta ansvaret för den centrala funktionen inom den statliga inköpssamordningen från Kammarkollegiet till Statskontoret med verkan från 2003.

5.4 Insatser

5.4.1 Insatser inom politikområdet

Utvecklingen av statsförvaltningen – Det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet

Nedan redovisas kort åtgärder som pågår inom ramen för det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet. I bilaga 1 redovisas sammantaget utvecklingen av statsförvaltningen och genomförandet av det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet inklusive utvecklingen av elektroniska tjänster.

En professionell ledning av myndigheterna är en förutsättning för en effektiv förvaltning. Regeringen har en samlad chefspolicy för fortlöpande utveckling av de högsta cheferna i statlig förvaltning. Målet är en statlig förvaltning med chefer som aktivt driver och utvecklar den statliga verksamheten.

Regeringen har inlett ett arbete för att utvidga stödet till ledamöter i statliga styrelser och råd. Syftet är att tydliggöra förutsättningarna för styrelsernas arbete, dess ansvar och uppgifter.

Inom ramen för arbetet med att verksamhetsanpassa myndighetsstyrningen har bl.a. departementsvisa seminarier genomförts mellan politisk ledning och myndighetschefer i syfte att förbättra styrningen.

Frågan om styrning av den statliga förvaltningsexporten har bl.a. behandlats i utredningen Export av statligt förvaltningskunnande (SOU 2002:27). Ett arbete pågår med att inordna förvaltningsexportens olika delar i den verksamhetsstruktur som tillämpas för styrning i staten.

Den statliga tillsynen ses för närvarande över. Utredningen har lämnat ett delbetänkande Statlig tillsyn - Granskning på medborgarnas uppdrag (SOU 2002:14). Betänkandet har remissbehandlats. Remissinstanserna instämmer i allt väsentligt med utredningens utgångspunkter för hur det fortsatta arbetet med att utveckla den statliga tillsynen bör bedrivas. Regeringen kommer under hösten att ge utredningen tilläggsdirektiv.

Statskontoret och SCB har på regeringens uppdrag gjort två undersökningar som beskriver medborgarnas och företagens syn på förvaltningen:

Under vintern 2001/2002 genomfördes en undersökning om medborgarnas syn på offentlig förvaltning. Det är den första medborgarundersökningen med ett förvaltningspolitiskt per-

spektiv och som försöker täcka ett flertal statliga myndigheter med medborgarkontakter, såväl som kommunala verksamheter.

Nästan samtidigt som medborgarundersökningen pågick genomfördes en likartad undersökning riktad till små- och medelstora företag för att få information om hur företagen bedömer myndigheterna. Företagsundersökningen kan mer karaktäriseras som en service- eller kundundersökning.

Regeringens program för att utveckla 24-timmarsmyndigheter drivs vidare. De övergripande målen med detta arbete är att förbättra samhällsservicen till medborgare och företag samt att underlätta för medborgare att få tillgång till information och aktivt delta i förändringsarbetet i den offentliga förvaltningen.

I syfte att främja en bättre myndighetsservice och ett ökat medborgarinflytande, påbörjades en försöksverksamhet med serviceåtagande och servicedialog under år 2001. Regeringen gav femton statliga myndigheter och sex försäkringskassor i uppdrag att delta.

Projektet SverigeDirekt, en webbplats för samhällsinformation har utretts under året.

Ett område i fokus för det förvaltningspolitiska arbetet är öppenhet och insyn i förvaltningen. Offentlighet är en grundprincip i det svenska samhället. Statliga myndigheters arbete och kontakter med medborgare, företag och medier skall kännetecknas av stor tillgänglighet och ett enkelt och begripligt språk. Kampanjen Öppna Sverige avslutade sitt arbete den 30 juni 2002. Rådet för Öppna Sverige har i sin slutrapport "Öppna Sverige – för en öppen offentlig förvaltning" (Ds 2002:27) redovisat sina slutsatser.

Regeringen har genomfört en utvärdering av begripligheten i myndigheternas texter. Resultatet av utvärderingen presenteras i rapporten "På väg mot ett bättre myndighetsspråk" (2001:18).

Riksrevisionsverket har i sin årliga rapport 2002 uppmärksammat regeringen på vikten av att regeringen i god tid före ombildning, avveckling eller liknande ger tydliga direktiv till berörda myndigheter för att ge förutsättningar för den beslutande omorganisationen och för att upprätthålla verksamhet.

Regeringen anser att det främst handlar om en förbättring av organisationskunnandet bland de anställda i Regeringskansliet. Det är viktigt att beslutsunderlagen inför strukturförändringar är

av hög kvalitet. En vägledning om organisations- och strukturförändringar i statsförvaltningen har utarbetats som riktar sig till chefer och handläggare i Regeringskansliet. Åtgärden kommer att kombineras med omfattande utbildningsinsatser.

I en departementspromemoria har det föreslagits att det i förvaltningslagen (1986:223) uttryckligen skall anges att myndigheterna är skyldiga att vara tillgängliga för allmänheten per e-post (Ds 2001:25). Remissinstanserna har överlag ställt sig positiva till förslaget. Regeringen avser att inom kort ta upp bl.a. denna fråga i en proposition till riksdagen.

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen

Arbetet med att utveckla den ekonomiska styrningen i staten sker med målsättningen att huvuddelen skall vara genomförd i och med den budget som avser 2004. Det innebär att budgetarbetet som bedrivs under 2003 kommer att ske enligt de nya principerna. Våren 2003 avser regeringen att överlämna en skrivelse till riksdagen som mer utförligt och samlat beskriver aktuella reformer inom den ekonomiska styrningen.

En proposition med förslag till ändringar i lagen (1996:1059) om statsbudgeten främst vad avser budgeterings- och redovisningsprinciper, avses lämnas till riksdagen under den senare delen av 2003. Förslagen ligger till grund för vidareutvecklingen av den ekonomiska styrningen och framtagandet av ett ändamålsenligt IT-stöd för den statliga budgetprocessen. IT-stödet skall effektivisera och höja kvalitén i den statliga budgetprocessen. En grundläggande tanke med de insatser som genomförs inom det s.k. Vesta-IT-projektet är att få till stånd en sammanhållen hantering av informationen som används av aktörerna i budgetprocessen. På så sätt kommer alla aktörer, vid givna faser i budgetprocessen, att ha tillgång till samma information, vilket minskar risken för fel och dubbelarbete.

Arbetet i Vesta-IT har delats upp i ett antal olika delprojekt som alla utnyttjar samma databas. Den gemensamma databasen är en förutsättning för att information i de olika delprojekten alltid är den samma. Databasen kommer att innehålla information om budget, regleringsbrev och redovisning. Informationen kommer att finnas för enskilda myndigheter, men också konsoliderat för hela staten.

I delprojektet E-brev utvecklas de elektroniska regleringsbrev. Enligt tidsplanen skall systemet E-brev tas i drift under hösten 2002. I delprojektet E-budget NP utvecklas det nya budgeteringssystemet för staten. Delar av det nya budgeteringssystemet togs i drift i januari 2002. E-budget NP kan dock vara i full drift först under våren 2003 då myndigheterna bland annat avses lämna delar av sitt budgetunderlag i systemet. E-budget NP är också en förutsättning för att regeringen skall kunna presentera budgeten för 2004 enligt de nya principerna.

Riksdagen har uttalat att det vore önskvärt att regeringen fr.o.m. år 2003 lämnar resultatskrivelser på alla utgiftsområden (bet. 2000/01:KU23). Regeringen delar riksdagens uppfattning att skrivelserna bör integreras i det ordinarie budgetarbetet, för att bl.a. stödja riksdagens ökade fokus på uppföljning och utvärdering. Eftersom resultatskrivelser är ett nytt inslag i budgetprocessen är det väsentligt att de utvecklas i dialog mellan riksdagsutskotten och regeringskansliet. Att ha som ambition att redan nästa år lämna resultatskrivelser för alla utgiftsområden bedömer regeringen som alltför optimistiskt och förordar i stället ett successivt införande över ett antal år.

Regeringen har under innevarande år lämnat ett antal skrivelser som har karaktären av resultatskrivelser. Som exempel kan nämnas Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi (Skr. 2001/02:187) och Kultur och delaktighet (Skr. 2001/02:176) liksom skrivelserna Utvecklingen inom den kommunala sektorn (Skr. 2001/02:102) och Sveriges nationella hållbarhetsstrategi (Skr. 2001/02:50). Dessa kan enligt regeringen ligga till grund för diskussion om utformning och omfattning av kommande skrivelser.

Ekonomistyrningsverket (ESV) följer utvecklingen inom området och kartlägger behov av regelförändringar samt utvecklar nya metoder och olika typer av stöd för att bidra till en bättre ekonomisk styrning inom statsförvaltningen. Arbetet sker i nära samverkan med Regeringskansliet och de statliga myndigheterna. ESV har även till uppgift att, genom olika aktörer på marknaden, tillhandahålla ändamålsenliga och kostnadseffektiva ekonomi- och personadministrativa system.

Särskilda aktuella frågor i övrigt inom området ekonomisk styrning är förändringar av myndigheternas hantering av ingående mervärdes-

skatt, effektivare hantering av statliga garantier och statens externa långivning, arbetet med statens betalningssystem. Ett flertal av dessa frågor behandlas på annan plats i denna proposition, bl.a. i volym 1 samt under politikområde *Finansiella system och tillsyn*.

Kontrollfunktionen i staten

Kontrollen av hanteringen av statliga medel utgör ett prioriterat område för regeringen. I syfte att stärka denna kontroll anvisade riksdagen 305 miljoner kronor för perioden 1997–1999 på anslaget A14 *Kontrollfunktionen i staten*. För ändamålet har ett 60-tal projekt beviljats bidrag om totalt ca 300 miljoner kronor under perioden 1997–2002. Flertalet av dessa projekt har avslutats och resterande projekt kommer att avslutas före 2002 års utgång. Regeringen har uppdragit åt tre myndigheter att utvärdera resultatet ur olika aspekter. De tre myndigheterna är Statskontoret, Riksrevisionsverket och Brottsförebyggande rådet. Statskontoret gör en mer generell utvärdering medan Riksrevisionsverket koncentrerar sig på välfärdssystemen och Brottsförebyggande rådet studerar projekten ur brottsförebyggande synvinkel. Dessa utvärderingar kommer att ligga till grund för den resultatskrivelse som regeringen avser att lämna till riksdagen våren 2003 avseende kontrollfunktionen i staten.

Utredningar och utvärderingar

Genom utredningar och utvärderingar bidrar Statskontoret till att underlätta regeringens omprövningar av offentliga åtaganden samt till att öka kunskaperna om effekterna av statliga åtgärder inom olika verksamhetsområden.

Statskontoret har en central roll i arbetet med utvecklingen av en elektronisk förvaltning och utvecklingen av infrastrukturen på IT-området. Härigenom fungerar Statskontoret som en drivkraft i myndigheternas IT-utveckling. Statskontoret ansvarar även för inköpssamordning på IT-området och tecknar ramavtal på området.

Under året har Statskontoret även aktivt deltagit i det internationella förvaltningspolitiska utvecklingsarbetet, som under verksamhetsåret varit starkt präglat av det svenska ordförandeskapet i den Europeiska unionen under första halvåret 2001.

Juridiskt och administrativt stöd m.m.

Kammarkollegiet har bedrivit verksamhet inom ett 30-tal olika områden, myndighetsuppgifter såväl som uppdragsverksamhet. Exempelvis har kollegiet bevakat Allmänna arvsfondens rätt till egendom, anordnat auktorisationsprov för tolkar och översättare, fastställt och krävt in säkerhet av arrangörer av paketresor, hanterat frågor om stiftelserätt och permutation, företrätt allmänna intressen vid den rättsliga prövningen av vattenverksamhet enligt miljöbalken samt utfört kansligöromål åt vissa nämnder. Kammarkollegiet har också tillhandahållit administrativ service till ett 80-tal kunder, erbjudit myndigheter möjlighet att teckna försäkringar, ansvarat för kapitalförvaltning åt drygt 400 fonder och stiftelser, tillhandahållit fordringsbevakning åt statliga myndigheter, ansvarat för statlig inköpssamordning samt ansvarat för trossamfundsregistret.

Kvalitet och kompetens

Statens kvalitets- och kompetensråd har under året genomfört ett stort antal utbildnings- och utvecklingsinsatser för chefer och tjänstemän i statsförvaltningen. Rådet har därutöver bl.a. tagit fram ett längre utvecklingsprogram för kvalitetsledare i staten tillsammans med Karlstads universitet.

Rådet har varit en av huvudarrangörerna av Kvalitetsmässan 2001, där goda exempel på systematiskt kvalitetsarbete inom den statliga förvaltningen lyftes fram. Rådets medverkan är av betydelse för kunskapsspridning och erfarenhetsutveckling i hela den offentliga sektorn.

Rådet har genomfört utvecklingsprogram inom områdena strategiskt chefskap, program för kvinnliga chefer samt mentorprogram.

Under 2001 har rådet genomfört kvalificerade introduktionsprogram för nyanställda handläggare i statsförvaltningen samt i samarbete med RSV, AMS, ESV och Regeringskansliet tagit fram en webbaserad basutbildning i förvaltningskunskap.

Rådet stödjer även myndigheternas arbete med att få en ökad andel välutbildade unga medarbetare samt en ökad etnisk och kulturell mångfald bland statsanställda och har under året bl.a. haft i uppdrag att utveckla en metod för kompetensanalys, anpassad till statliga förhållanden.

Rådet har under året också arbetat med att främja erfarenhetsutbyte mellan statsförvaltningen och forskare.

5.4.2 Insatser utanför politikområdet

Insatserna inom politikområdet syftar till att på olika sätt stödja och utveckla statsförvaltningen i dess genomförande av den statliga verksamheten och riktar sig därmed till samtliga politikområden. Verksamhetsutveckling och kvalitetsarbete etc. som bedrivs inom respektive politikområde är därmed insatser som i mer eller mindre stor utsträckning bidrar till målen för politikområdet Ekonomisk styrning och förvaltningsutveckling.

5.5 Resultatbedömning

5.5.1 Resultat

Utvecklingen av statsförvaltningen – Det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet

Det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet har fått ett brett genomslag i förvaltningen. De statliga myndigheterna har under de senaste åren i allt högre grad vinnlagt sig om att vara tillgängliga och serviceinriktade i sina kontakter med medborgare och företag. Detta har framgått av dialoger med myndigheter, av rapporter från stabsmyndigheter, vid konferenser och seminarier m.m. Programmet har också fått genomslag i forskningsprogram och i universitetsutbildningar.

En långsiktig utveckling av den statliga förvaltningen fordrar att myndigheternas ledning även fortsättningsvis aktivt driver förändringsarbetet. Myndighetschefer och överdirektörer har en nyckelroll i detta arbete. Regeringen som ansvarig arbetsgivare för myndighetschefer och överdirektörer har en viktig uppgift att stödja denna process genom att erbjuda utveckling i rollen som chef och ledare. Rekrytering av myndighetschefer sker brett från samhällets alla sektorer. Behovet av bättre kunskap om de förvaltningspolitiska grunderna parallellt med ledarskapsutveckling är stort. Ett samlat ledarskapsprogram för myndighetschefer stärker samarbetet mellan myndigheter och ökar samverkan mellan olika verksamhetsområden.

Medborgarnas förtroende för de myndigheter som ingick i den medborgarundersökning som genomfördes vintern 2001/2002 är varken högt eller lågt. Verksamheternas kvalitet, service och korrekt behandling får högre betyg än reglernas lättbegriplighet och förmågan att samarbeta.

Hur myndigheterna sköter sina huvuduppgifter är det som mest påverkat hur nöjda medborgarna är.

Företagarna ger myndigheterna ett något högre betyg för tillgänglighet, kunskap och kompetens samt kunskapsutbyte/samverkan, medan myndighetsutövning, handläggningstider och klagomålshantering får lägst betyg.

Medborgare och företag utnyttjar i allt större utsträckning myndigheternas webbplatser.

Under 2001 hade de statliga myndigheternas, kommunernas resp. landstingens webbplatser ca 1,6, 1,4 respektive 0,3 miljoner besökare. Det motsvarar en ökning med 50, 30 och 135 procent för myndigheter, kommuner och landsting. Det innebär att 45 procent av alla som använde Internet tog kontakt med någon statlig myndighet. Antalet besökare på myndigheternas webbplatser ökar därmed väsentligt snabbare än det totala antalet webbesökare. Ökningen är särskilt markant hos de mest välbesökta myndigheterna, RSV och AMS.

Utvecklingen av elektroniska tjänster är också ett viktigt instrument i regeringens arbete med regelförenklingar och för att skapa bättre förutsättningar för småföretagen. Webbplatserna Företagsguiden och Kontakt-N är exempel på sådana initiativ.

Även innehållsmässigt går utvecklingen av den offentliga förvaltningens webbplatser snabbt, även om det är stora skillnader mellan olika myndigheter. Fortfarande erbjuder webbplatserna främst tjänster för att hämta information. Vissa myndigheter som RSV, AMS, Vägverket och Tullverket erbjuder emellertid mycket avancerad service även vid en internationell jämförelse.

Vad gäller myndigheters försöksverksamheter med serviceåtagande och servicedialog, har myndigheterna inte i nämnvärd utsträckning valt e-lösningar för att konsultera medborgarna utan istället valt mer traditionella metoder såsom enkäter. Endast var tionde hade en tydlig e-lösning för att ta emot synpunkter eller klagomål. Motsvarande andel för kommuner var betydligt större: en tredjedel av webbplatserna hade en sådan funktion.

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen

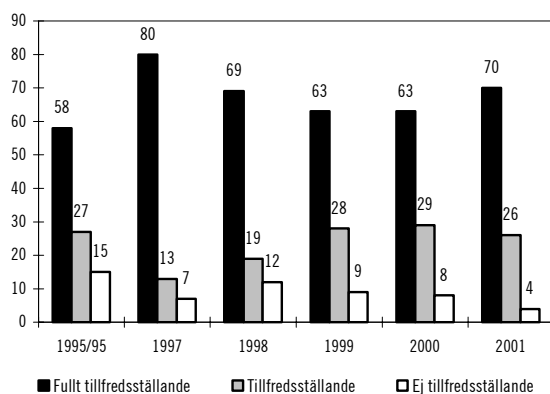
En väsentlig del i utvecklingsarbetet är att skapa ett IT-stöd som kan bidra till att effektivisera och förbättra kvaliteten i den statliga budgetprocessen. Det nya koncerninformationssystem

som successivt tas i bruk under 2002–2003 består av ett budgeteringssystem, elektronisk hantering av regleringsbrev samt ett nytt inrapporterings-system för myndigheternas redovisningsdata (se avsnitt 5.4.1). Även den nya transaktionsdatabas som Ekonomistyrningsverket (ESV) utvecklat inom ramen för ett kontrollprojekt ingår som en del i det samlade, och för statsförvaltningen gemensamma, koncerninformationssystemet.

Informationen i transaktionsdatabasen avser framför allt att ge underlag för en mer effektiv statlig upphandling av varor och tjänster genom såväl flera ramavtal som bonusvolymmer. Vissa effektiviseringsvinster bedöms även finnas för verksamhet som är kopplad till kronofogdemyndigheterna och skattemyndigheterna. Bättre kontrollmöjligheter av leverantörer samt bättre möjligheter att organisera arbetet med att få återbetalning av mervärdesskatt som erlagts vid köp av varor och tjänster utomlands ger i förlängningen fördelar för samtliga myndigheter. Regeringen avser att återkomma med information om transaktionsdatabasens samlade effekter så snart en uppföljning av dess användning etc. har kunnat genomföras.

ESV gör årligen en bedömning av i princip samtliga myndigheters ekonomiadministrativa förmåga, den s.k. EA-värderingen. Bedömningen görs utifrån fastställda kriterier och det samlade resultatet för 2001 är det bästa hittills sedan EA-värderingarna startade 1998. Av de 223 myndigheter som ingår i värderingen fick 129 högsta EA-värdet. Bland de ingående myndigheterna fick 96 procent av myndigheterna betyget tillfredsställande eller fullt tillfredsställande, vilket kan jämföras med 95 procent för 2000 och 91 procent för 1999.

Diagram 5.1 Ekonomiadministrativa värden (%)

21 stycken myndigheter uppfyller alla kriterier i EA-värderingen 2001. Åtta myndigheter fick "ej

tillfredsställande", att jämföras med 19 stycken 2000. Den största förbättringen som skett jämfört med tidigare år gäller myndigheternas krav på att undersöka skuldförhållanden hos leverantörer vid inköp och upphandling. Området med fortsatt sämst efterlevnad är kravet på att ha en aktuell riskanalys som täcker hela myndighetens verksamhetsområde.

Ekonomistyrningsverket

Ekonomistyrningsverkets (ESV) verksamhet avseende resultatstyrning och finansiell styrning består av utvecklingsinsatser (36 procent), rådgivning, utbildning och konsultstöd (39 procent) samt löpande verksamhet (25 procent). Resultatet av den kundenkät som genomförts för 2001 års verksamhet visar att den samlade bedömningen från ca 75 procent av de svarande är "bra" eller "mycket bra" medan en fjärdedel ger omdömet tillfredsställande. Handläggningstiderna i den löpande verksamheten har minskat för såväl avgiftssamråd som konsekvensutredningar jämfört med 1999 och 2000.

Myndigheternas bedömning av de personal- och ekonomiadministrativa systemen ligger på en fortsatt hög nivå. Faktorer som påverkar resultatet är såväl service som systemens kvalitet. Genomströmningstiden för supportärenden har förbättrats jämfört med 1999 och 2000. Ett kontinuerligt arbete pågår inom ESV för att skapa bättre produkter och tjänster. Under 2001 har bl.a. ett analysarbete inletts avseende myndigheternas behov av IT-baserad information som stöd för myndighetsledningarnas verksamhetsstyrning.

Utöver det utvecklingsarbete som redovisas ovan har ESV inletts ett flertal projekt för att utveckla och förbättra såväl den finansiella redovisningen som resultatredovisningen. Områden som behandlas är bl.a. avgiftsfinansierad verksamhet (avkastningskrav, avgränsning m.m.) och generella riktlinjer för resultatredovisning i årsredovisningar. Ett flertal projekt och uppdrag som genomförts under 2001 har resulterat i förslag till regeländringar inom bl.a. redovisningsområdet samt avseende hanteringen av myndigheternas ingående mervärdesskatt och lånemodell. ESV har i sitt arbete även inletts en ökad samverkan med forskarvärlden i syfte att långsiktigt utveckla den ekonomiska styrningen i staten.

Tjänsteexporten inom det ekonomiadministrativa området utgörs av s.k. förvaltningsbistånd

till olika utvecklingsländer vilket huvudsakligen finansieras via Sida. ESV har under 2001 bedrivit projekt i Mocambique och Sydafrika avseende budgeterings- och redovisningssystem. Sverige deltar även som EU-medlem i ett flertal samarbetsprojekt som syftar till att stödja utvecklingen av kandidatländernas institutioner inför deras medlemskap i EU, s.k. twinning-projekt. Exempel på insatser under 2001 är samarbetet kring utformningen av Sloveniens budgetprocess.

5.5.2 Analys och slutsatser

Den svenska statsförvaltningen har stor betydelse för medborgarnas vardag, demokratin, välfärden, den ekonomiska tillväxten och för nationens förmåga att verka internationellt. Regeringens mål är en statsförvaltning som med höga krav på rättsäkerhet, effektivitet och demokrati är tillgänglig och tillmötesgående. Den har medborgarnas fulla förtroende och ger näringslivet goda arbets- och tillväxtförutsättningar. Den är framgångsrik och respekterad internationellt. Regeringens bedömning är att det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet har fått ett stort genomslag i förvaltningen. Allt fler myndigheter ökar sina ansträngningar att t.ex. förbättra servicen till medborgare och företag. Utvecklingen av elektroniska tjänster har i sammanhanget stor betydelse.

En aktiv chefsförsörjning är ett viktigt medel i arbetet med regeringens förvaltningspolitik. Målet för regeringens chefspolicy är att uppnå kvalitet i chefsförsörjningen. Regeringens chefsutvecklingsprogram är en nödvändig förutsättning för att åstadkomma kvalitet i det statliga ledarskapet. Att utveckla myndighetschefernas ledarskap är ett arbete som måste pågå ständigt.

En förutsättning för att statliga styrelser skall vara en effektiv ledningsform är att ledamöterna har kunskap om styrelsernas roll och ansvar. Den studie som genomförts av behovet av utvidgat stöd till styrelser och råd visar att det finns kunskaps- och kompetensluckor bland ledamöterna. Regeringen avser att under 2003 fortsätta det utvecklingsarbete som inletts.

Målen för den ekonomiska styrningen i staten ställer krav på en ständigt pågående utveckling av såväl arbets- och beslutsprocesser som regelverk. En övergång till enhetliga principer för budgetering och redovisning stärker förutsättningarna

att skapa en mer sammanhållen och tydlig styrning av den statliga verksamheten, dvs. en bättre koppling mellan den finansiella styrningen och resultatstyrningen.

Ekonomistyrningsverket

Bedömningen är att Ekonomistyrningsverket (ESV) fullföljer sitt uppdrag inom området på ett sätt som väl svarar mot de olika krav och förväntningar som ställs av såväl regeringen som myndigheterna, vilket avser både stöd- och utvecklingsinsatser. Ett samlat resultat av detta är en successiv kvalitetshöjning av statsförvaltningens ekonomiadministration samt ett fortsatt positivt gensvar från myndighetens kundkrets som består av såväl Regeringskansliet som övriga myndigheter. Flera av de insatser som ESV genomför ligger även i linje med de utvecklingsbehov som regeringen fastställt i det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet.

Statskontoret

Statskontoret har under året bl.a. genomfört ett 50-tal utrednings- och utvärderingsuppdrag som huvudsakligen har rört strategiska förvaltningspolitiska frågor, politikområdesövergripande åtgärder samt samverkan mellan stat och kommun. Efterfrågan på Statskontorets tjänster har även i år varit mycket hög och av den årliga kvalitetsundersökning som genomförs framgår att Statskontoret utför sina uppdrag med god kvalitet och till stor nytta för sina uppdragsgivare. Genom Statskontorets inköpssamordning på IT-området sänks kostnaderna för hela den offentliga sektorn samt främjas en önskvärd teknikutveckling. I den offentliga sektorn använder 94 procent de upphandlade ramavtalen, vilket bedöms motsvara en årlig besparing på mellan 500 miljoner och en miljard kronor. Sammantaget konstaterar regeringen att Statskontoret har uppnått verksamhetsmålen med ett gott resultat.

Kammarkollegiet

Kammarkollegiet har genom insatser inom ett stort antal områden uppnått ett i huvudsak gott resultat som bidragit till målet för politikområdet. Inom vissa verksamheter har dock uppställda mål för handläggningstider inte kunnat uppnås. För vissa verksamheter har kostnaderna överskridit intäkterna.

Statens kvalitets- och kompetensråd

Under året har Statens kvalitets- och kompetensråd genomfört en målgruppsundersökning som bl.a. visar att rådet är mer känt än tidigare och att man är ökat positivt inställt till rådet vid mätningen 1999 samt att rådets arbete stimulerar

och påverkar utvecklingen i statsförvaltningen. Regeringen gör bedömningen att Statens kvalitets- och kompetensråd genom sina insatser för verksamhetsutvecklingen inom den statliga förvaltningen med ett gott resultat uppnått målen för verksamheten.

6 Statliga arbetsgivarfrågor

6.1 Omfattning

Statliga arbetsgivarfrågor omfattar personal- och lönepolitiska frågor, såsom löneutveckling, pensionsvillkor, kompetensförsörjning, arbetsorganisation, jämställdhet inom staten m.m. samt myndigheterna Arbetsgivarverket, Statens pensionsverk och vissa nämnder inom det arbetsgivarpolitiska området.

6.2 Mål

Målet för området är en samordnad statlig arbetsgivarpolitik som säkerställer att relevant kompetens finns för att åstadkomma efterfrågat resultat.

Mål för 2002

Målet för 2002, mot vilket resultatbedömningen nedan görs, är följande:

- Arbetsgivarpolitiken skall vara väl utvecklad och samordnad. Myndigheterna skall bedriva arbetsgivarpolitiken så att relevant kompetens finns för att åstadkomma efterfrågat resultat.

6.3 Politikens inriktning

Regeringens ambition inom det förvaltningspolitiska området är att de statliga arbetsgivarna skall:

- totalt sett inte vara löneledande,
- sträva efter att i sin personalstruktur avspegla den arbetsföra befolkningens etniska sammansättning (prop. 1997/98:16),
- öka andelen kvinnor på ledande befattningar samt
- verka för en god arbetsmiljö i syfte att minska sjukfrånvaron.

Regeringen fäster därutöver stor vikt vid, och följer noga utvecklingen av genomsnittsåldern och personalrörligheten i statsförvaltningen.

Prioritering m.m.

Väsentliga frågor under det närmaste året är:

- Hanteringen av den arbetsgivarpolitiska utredningens betänkande
- Statens pensionsverks (SPV:s) renodling
- Utvärdering av modellen som reglerar åtaganden för myndigheter anslutna till de statliga avtalsförsäkringarna
- Konsekvenser av det nya pensionsavtalet för staten (PA 03) samt myndigheternas tillämpning av delpensionsavtalet

Den arbetsgivarpolitiska delegeringen i staten har nyligen behandlats i ett betänkande (SOU 2002:32 Den arbetsgivarpolitiska delegeringen i staten – en samlad utvärdering) som nu är föremål för remisshantering. Remissvaren skall vara inkomna senast den 29 november 2002. Utredningen anser att den arbetsgivarpolitiska delegeringen i grunden är rätt. Utredningen presenterar ett antal förslag vad avser Arbetsgivarverkets konstruktion, arbetsgivarverkan, systemet

för löneomräkning av myndigheternas förvaltningsanslag samt systemet för regeringens uppföljning av myndigheternas kompetensförsörjning.

I år har regeringen i sin arbetsgivarpolitiska uppföljning utöver uppgifter om t.ex. respektive myndighets löneutveckling, könsfördelning, åldersstruktur och personalrörlighet begärt in uppgifter om sjukfrånvaron vid myndigheterna. Av redovisningen skall framgå sjukfrånvarons omfattning för kvinnor respektive män. Myndigheterna skall även lämna uppgift om vilka åtgärder som har vidtagits i syfte att minska och förebygga ohälsan i arbetet, särskilt med avseende på ledarskapets nyckelroll.

Regeringen har den 27 mars 2002 gett Statens pensionsverk (SPV) i uppdrag att fullfölja renodlingen av dess roll som administratör av de statliga tjänstepensionsförmånerna. SPV skall senast den 31 december 2002 lämna en lägesrapport till regeringen.

Nuvarande modell som reglerar åtaganden för myndigheter anslutna till de statliga avtalsförsäkringarna infördes den 1 januari 1998. Reformen bör utvärderas i syfte att bl.a. åstadkomma bättre ekonomiska planeringsförutsättningar för myndigheterna och att motverka de eventuella snedvridningar som nuvarande system kan medföra.

Regeringens förslag: Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna det nya pensionsavtalet för arbetare i staten m.fl. (PA 03).

Skälen för regeringens förslag: Det nya tjänstepensionsavtalet för arbetstagare hos staten m.fl. (PA 03) innebär en övergång från ett förmåns-till ett i huvudsak avgiftsbaserat system för stora grupper statsanställda. Avtalet kommer att ha direkt påverkan på statsbudgeten i och med att pensionspremier som tidigare har betalats av myndigheterna inom den interna statliga försäkringsmodellen kommer att betalas till externa försäkringsgivare. Arbetsgivarverket har därför slutit avtalet under förbehåll om regeringens godkännande. Förutsatt att regeringen godkänner avtalet kommer PA 03, liksom det nya avtalet om delpension, att träda i kraft den 1 januari 2003. Delpensionsavtalet omfattar alla anställda i staten, medan PA 03 omfattar statsanställda som är födda 1943 eller senare (i vissa fall

1947 eller senare). För övriga gäller nuvarande pensionsavtal (PA-91).

Det nya pensionsavtalet är enligt Arbetsgivarverkets beräkningar kostnadsneutralt i förhållande till nuvarande statliga pensionsavtal (PA 91). Avtalets statsfinansiella konsekvenser kommer främst till uttryck genom att den offentliga sektorns finansiella sparande försvagas med, under de närmaste 10 åren, i genomsnitt ca 2 miljarder kronor per år. Saldoförsvagningen inträffar på grund av det inkomstbortfall som sker när pensionspremier inte längre betalas in på inkomsttitel utan i stället fonderas på kapitalmarknaden. Efter hand så kommer även de pensionsutbetalningar som belastar det statliga pensionsanslaget att minska, vilket på lång sikt kommer att balansera inkomstbortfallet.

Regeringens förslag: Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta att ett ömsesidigt försäkringsbolag för statliga pensionsförmåner bildas.

Skälen för regeringens förslag: Arbetsgivarverket har vidare hemställt att regeringen medger att Arbetsgivarverket tillsammans med arbetstagnas huvudorganisationer på det statliga området bildar ett ömsesidigt försäkringsbolag för meddelande av försäkring av individuell ålderspension och andra avgiftsbaserade pensionsförmåner som regleras i pensionsavtalet. Eftersom det är av betydelse att det statliga avtalsområdets parter kan ges ett avgörande inflytande över bl.a. utformningen av alternativet för s.k. icke-väljare föreslås regeringen få bemyndigande att besluta om bildandet av ett ömsesidigt försäkringsbolag för statliga pensionsförmåner. Bolagets garanti-kapital finansieras med medel som har avsatts av parterna inom ramen för Försäkringsföreningen för det statliga området (FSO), medan bolagets driftskostnader finansieras genom de premieav-sättningar som görs inom ramen för den individuella avgiftsbaserade pensionen.

6.4 Insatser

Verksamheten inom området statliga arbetsgivarfrågor var under 2001 och början av 2002 starkt präglad av förhandlingsarbete. Centrala förhandlingar pågick under hela perioden, först i

och med förhandlingarna om ett nytt ramavtal för anställda i staten m.fl (RALS 2001), sedan förhandlingar om ett nytt pensionsavtal (PA 03 resp. avtal om delpension) och därefter nya löneförhandlingar (RALS 2002–2004).

Förändringarna i pensionsavtalet i kombination med översynen av verksamhetsinriktning och verksamhetsform har även präglat SPV:s verksamhet under perioden.

Genom att politikområdets mål och verksamheter avser hela statsförvaltningen är målpuppfyllelsen i hög grad avhängig utfallet av insatser utanför politikområdet. Några exempel på relevanta insatser utanför politikområdet ges nedan.

Graden av målpuppfyllelse av arbetsgivarfrågorna beror på hur varje enskild myndighet agerar som arbetsgivare.

Enligt avtal på det statliga området betalar samtliga statliga myndigheter f.n. avgifter motsvarande ca 60 miljoner kronor till de partsammansatta organen Trygghetsstiftelsen och Utvecklingsrådet. I RALS 2001 (ramavtalet för den statliga sektorn) enades parterna om en temporär sänkning av avgiften till Trygghetsstiftelsen under perioden den 1 april 2001 – den 31 december 2003 från 0,7 procent till 0,05 procent av lönesumman. De temporärt frigjorda medlen (ca 360 miljoner kronor per år) skall användas på sätt som de lokala parterna enas om i det lokala omställningsarbetet.

I årets avtalsrörelse avtalades *dels* att avsättningen för det lokala omställningsarbetet fr.o.m. den 1 januari 2004 skall vara 0,3 procent, *dels* att 0,1 procent förs över från avgiften till Trygghetsstiftelsen till den kompletterande ålderspensionen (KÅPAN) från den 1 januari 2004. Därefter är avgiften till KÅPAN 2 procent. Avgiften till Trygghetsstiftelsen är från samma datum 0,3 procent.

En närmare redogörelse för Trygghetsstiftelsens verksamhet och resultat lämnas i bilaga 1, avsnitt 4.

6.5 Resultatbedömning

6.5.1 Resultat

Inom delområdet Statliga arbetsgivarfrågor har Arbetsgivarverket och Konjunkturinstitutet för tolfte gången sedan hösten 1996 genomfört undersökningen Konjunkturbarometer för den

statliga sektorn. Undersökningen genomförs två gånger per år. Syftet är att ge snabb och framåtblickande information om sysselsättningen och den ekonomiska situationen hos Arbetsgivarverkets medlemmar. Vårundersökningen är i huvudsak en avstämning av de prognoser som myndigheterna gör till höstbarometern. Det är en totalundersökning som genomförs bland verkets medlemmar med minst 10 anställda. I vårens undersökning svarade 94 procent av de tillfrågade medlemmarna.

En sammanfattning av avstämningen ges nedan (viktat efter antalet anställda).

– *Minskade rekryteringsproblem i staten.* 46 procent av myndigheterna (33 procent oviktat) anger att de under det senaste halvåret haft problem att få lämpliga sökande till någon befattning. Det är den lägsta nivå som uppmätts sedan konjunkturmätningarna inleddes för sex år sedan. Nivån kan jämföras med samma tidpunkt förra året, då andelen var den högsta under perioden, 75 procent.

Det finns dock myndigheter där rekryteringsproblemen upplevs som besvärliga, dvs. de har en negativ påverkan på verksamheten. Dessa myndigheter utgör ca 7 procent (4 procent oviktat) av det totala antalet myndigheter i staten och återfinns inom sektorerna Rättsväsende samt Universitet, högskolor och forskning. Personalbristen inom rättsväsendet finns främst inom befattningstyperna ”bevakning och räddningspersonal” och rör sig om befattningar på lägre svårighetsnivåer. Inom Universitet, högskolor och forskning uppgår myndigheterna brist på ”forsknings- och utbildningspersonal”, som är befattningar på högre svårighetsnivåer.

– *Personalomsättningen fortsätter att öka.* Trots de minskade rekryteringsproblemen förväntar sig myndigheterna att personalomsättningen kommer fortsätta att öka under år 2002.

– *Övertidsuttaget minskar.* Enligt undersökningen tyder myndigheternas förväntningar på att övertidsuttaget, som hittills ökat samtliga år fr.o.m. 1998, kommer att minska under året. Det är vad man kan förvänta sig när rekryteringsproblemen minskar.

6.5.2 Resultatet i enskilda delverksamheter inom området

Arbetsgivarverket

Arbetsgivarverket efterfrågar årligen, sedan 1993, medlemmarnas bedömning av sin verksamhet. Av resultaten i 2001 års Servicebarometer kan sammanfattningsvis utläsas att medlemmarna visar stor tillfredsställelse med det arbete Arbetsgivarverket utför. Regeringen noterar bl.a. att

- 84 procent är nöjda med delegationsverksamheten inom ramen för arbetsgivarverkan. En något lägre andel än 1999 och 2000. Andelen negativa har inte ökat, i stället är det fler som inte tar ställning.
- 44 procent av medlemmarna anser att deras behov och synpunkter har beaktats i avtalsrörelsen. En sannolik förklaring till den låga andelen är att avtalsperioden 2001 var ettårig.
- 89 procent av medlemmarna är nöjda med stöd- och rådgivningsverksamheten när det gäller att vara samtalspartner i arbetsgivarfrågor, vilket är en något högre andel än föregående år.

Statens pensionsverk (SPV)

Med ensamrätt administrerar SPV tjänstepensioner för statstjänstemän och tillhandahåller pensionservice för 550 arbetsgivare (centrala, regionala och lokala) med drygt 200 000 anställda och 230 000 pensionärer.

Regeringen har den 27 mars 2002 gett SPV i uppdrag att fullfölja och genomföra renodlingen av verksamheten. SPV:s huvudsakliga uppgift blir att administrera de statliga tjänstepensionsförmåner m.m. som tillkommit under medverkan av regeringen, myndighet som regeringen bestämmer eller riksdagen. SPV får utföra viss uppdragsverksamhet under förutsättning att vissa angivna kriterier är uppfyllda.

Detta innebär bl.a. att SPV:s administration av tjänstepensioner och närliggande uppdrag för kommuner och landsting skall upphöra. SPV skall senast den 31 december 2002 lämna en lägesrapport till regeringen.

Det ekonomiska målet för resultatområdet Pension Statlig är full kostnadstäckning. År 2001 överstiger dock intäkterna kostnaderna med drygt 9 miljoner kronor beroende på en relativt hög personalomsättning och svårighet att rekrytera enligt plan.

Det ekonomiska målet för resultatområdet Pension Försäkring är att generera ett verksamhetsutfall på lång sikt motsvarande minst 6 procent av verksamhetens intäkter, exkl. ränteintäkter avseende balanserade vinstmedel. SPV har redovisat utfallet av avkastningskravet under de senaste tre åren dels per år, dels ackumulerat. För 2001 uppgår avkastningen till ca 10 procent. Myndighetskapalet uppgår till ca 63 miljoner kronor, varav 47,9 miljoner kronor avser Pension Försäkring och 15 miljoner kronor avser Pension Statlig.

Personal som är anställd hos SPV utför kansligöromål vid Nämnden för statens avtalsförsäkringar (NSA). NSA har det övergripande ansvaret för att försäkringstekniskt korrekta kostnader beräknas för de åtaganden myndigheter och andra arbetsgivare som är anslutna till de statliga avtalsförsäkringarna har gentemot de anställda och att det totala försäkringsmässiga värdet av sådana åtaganden beräknas.

6.5.3 Analys och slutsatser

Regeringen redovisar årligen sin bedömning av den statliga arbetsgivarpolitiken och dess utfall till riksdagen. Senast detta gjordes var i skrivelsen Regeringens förvaltningspolitik (Skr. 2000/01:151). Utgångspunkten för redovisningen är det uppföljningssystem för arbetsgivarpolitiken som regeringen införde 1997.

Regeringens bedömning: Myndigheternas löpande arbete med arbetsgivarpolitiska frågor fungerar i huvudsak väl. Det finns en medvetenhet om problemen med den sneda åldersstrukturen och den ökande sjukfrånvaron. Arbetet för en ökad jämställdhet med lika möjligheter till befordran och utveckling för kvinnor och män samt minskade löneskillnader fortsätter. Medvetenheten om den etniska och kulturella mångfaldens betydelse och potential har också ökat. Myndigheterna behöver dock öka sina ansträngningar att planera långsiktigt och att formulera tydliga mål för sin kompetensförsörjning.

Regeringens övergripande iakttagelser och bedömningar av 2001 framgår av bilaga 1, avsnitt 5.

Nedan följer en översikt över utvecklingen i statsförvaltningen 1997–2001 avseende ålders-

struktur, personalrörlighet, könsfördelning och löneutveckling.

Åldersstruktur

Medelåldern i staten har ökat från 44,2 år 1997 till 44,8 år 2001. Medelåldern är oförändrad jämfört med föregående år vilket kan tyda på en stabilisering, om än på en hög nivå. Under samma fyraårsperiod har medelåldern på hela arbetsmarknaden ökat marginellt från 41,3 till 41,4 år. Staten är den sektor på arbetsmarknaden som har den genomsnittligt äldsta personalen, vilket kan sammanhålla med att staten har den högsta utbildningsnivån bland de anställda

Personalrörlighet

Även personalomsättningen har ökat under perioden, från 10 procent 1997 till 14 procent 2001. Omsättningen bland personal med uppgift att leda och planera myndighetens verksamhet, dvs. chefer på olika nivåer i organisationen, är betydligt lägre än för övriga kategorier av anställda. Den uppgick till 6 procent 2001.

Könsfördelning

Andelen kvinnor i statsförvaltningen var 42 procent 1997 men ökade successivt till 45 procent 2001. Det gör staten till den sektor på arbetsmarknaden som har den jämnaste könsfördelningen. Andelen kvinnor varierar dock kraftigt mellan olika typer av befattningar. Av de anställda med chefsuppgifter på olika nivåer var 23 procent kvinnor 2001, vilket innebär en ökning med två procentenheter sedan 1998. För tidigare år finns inga jämförbara uppgifter. Bland myndighetschefer utnämnda av regeringen uppgår andelen kvinnor till 29 procent, en ökning med 45 procent sedan 1997. Även övrig statistik indikerar en fortsatt trendmässig ökning av andelen kvinnor på mer kvalificerade eller sakområdesinriktade befattningar.

Löneutveckling

Enligt Konjunkturinstitutets bedömningar i oktoberrapporten 2001 ligger den långsiktigt hållbara löneutvecklingstakten i Sverige någonstans i intervallet 3,6–4,3 procent. Löneutvecklingen i staten som helhet motsvarade under avtalsperioden RALS 1998–2001 en årstakt på 3,8 procent, rensat för strukturella effekter, enligt Arbetsgivarverkets beräkningar.

Den arbetsgivarpolitiska utredningen som lade fram sitt betänkande våren 2002 (SOU

2002:32) gör i sin utvärdering bedömningen att lönebildningen i staten, sedan stabiliseringsavtalens tillkomst i början på nittiotalet, hittills inte har påverkat den konkurrensutsatta sektorn negativt. Lönebildningen har skett på ett ansvarsfullt sätt och legat i nivå med övrig arbetsmarknad.

Myndighetsspecifik analys

Regeringen bedömer utifrån Arbetsgivarverkets servicebarometer samt genomförda dialoger att de prestationer som genomförts av Arbetsgivarverket – liksom förra året – har lett till en vidareutvecklad och mer samordnad statlig arbetsgivarpolitik. Detta bidrar till ökad effektivitet i den statliga förvaltningen.

Regeringens sammanvägning av ett antal indikatorer [driftskostnadsjämförelser med andra aktörer på marknaden, NKI (nöjd kund index), analys av kostnadsutvecklingen samt säkerheten i form av andelen felaktiga utbetalningar] pekar på att Statens Pensionsverk (SPV) hanterar tillämpningen av den statliga tjänstepensioneringen och statens tjänstegrupplivförsäkring på ett effektivt och korrekt sätt. SPV:s verksamhet och de resultat som åstadkommit under 2001 är i linje med deras uppdrag. SPV har i år inrättat en Pensionsakademi i syfte att lyfta fram goda informationsinsatser inom pensions- och försäkringsområdet – insatser som på ett enkelt och korrekt sätt förklarar pensionsområdets olika beståndsdelar.

Regeringen anser att det är av mycket stor vikt att SPV vidareutvecklar metoderna för de beräkningsunderlag som ligger till grund för NSA:s beslut om premier m.m.

Intresset för pensionsfrågor ökar och det är ett område där stora förändringar sker.

- Förberedelser pågår för att hantera det nya statliga pensionsavtalet PA 03. Parterna på det statliga avtalsområdet har gett SPV i uppdrag att vara valcentral.
- Intresset för pensionsfrågorna i allmänhet tillsammans med det nya statliga pensionsavtalet kommer att ställa krav på informationsinsatser från SPV.
- Beslutet att Riksförsäkringsverket skall överta utbetalningen från SPV av den allmänna pensionen för statspensionärerna fr.o.m. januari 2003 och därmed följande

ändringar av bruttosamordningsreglerna, kräver insatser både vad gäller teknik och information.

- Renodlingen av SPV:s verksamhet ställer krav på insatser inom många områden såväl externt som internt.

7 Statistik

7.1 Omfattning

Statistik omfattar officiell och annan statlig statistik. Området innefattar Statistiska centralbyråns (SCB) verksamhet som är produktion, spridning och samordning av statistik.

I verksamheten ingår också prognoser inom områdena arbetsmarknad, utbildning och demografi samt det förberedelsearbete som genomförs av SCB, Lantmäteriverket, Riksskatteverket och kommunerna för att möjliggöra registerbaserad hushålls- och bostadsstatistik. Nära hälften av området finansieras med avgifter, andra hälften är anslagsfinansierad.

7.2 Mål

Målet för delområdet är lättillgänglig statistik av god kvalitet. Målet skall uppnås samtidigt som kostnaderna för uppgiftslämnandet minskas, produktiviteten i statistikproduktionen förbättras och lämnade uppgifter skyddas. Lämpliga resultatindikatorer för att mäta måluppfyllelsen är kvalitetsutvecklingen i statistikproduktionen, uppgiftslämnarnas kostnader, produktivetsutvecklingen och allmänhetens förtroende för statistiken.

7.3 Politikens inriktning

Hög kvalitet är av grundläggande betydelse för statistikens trovärdighet och användbarhet. Kvaliteten i statistikproduktionen är därför fortsatt en prioriterad fråga. Särskilt skall tillgängligheten till statistiken förbättras. Det kan åstadkommas bl.a. genom fortsatt utnyttjande av modern informationsteknik.

Statistik är nödvändigt underlag för utredning, beslut, uppföljning och forskning. I takt med den snabba samhällsutvecklingen ökar kraven på jämförbar, snabbare och mer tillförlitlig statistik kontinuerligt. För att stärka kvaliteten i statistiken är det därför nödvändigt att fortlöpande effektivisera statistikproduktionen. Det är också nödvändigt att tydligare definiera och avgränsa det offentliga åtagandet på statistikens område. Den officiella statistiken bör i fortsättningen begränsas till sådan statistik som är av grundläggande betydelse för såväl Sveriges som EU:s informationsförsörjning. Rådet för den officiella statistiken avser att utarbeta en rapport som tydligare avgränsar den officiella statistiken.

Uppgiftslämnarnas kostnader för statistiken måste begränsas. Ansträngningarna skall därför öka för att underlätta uppgiftslämnandet, särskilt för företagen. Utvecklingen av metoder för elektronisk insamling av data skall intensifieras liksom återanvändning av redan insamlade data.

7.4 Insatser

7.4.1 Insatser inom delområdet

Under 2001 och 2002 har SCB tillförts drygt 35 miljoner kronor för ny statistik och förbättrad kvalitet i befintlig statistik, varav 7 miljoner kronor tillfälligt för 2001-2003. Inom den ekonomiska statistiken har insatserna gällt bl.a. förbättrade underlag för nationalräkenskaperna. Arbetsmarknadsstatistiken har förstärkts bl.a. för att möjliggöra regional redovisning och EU-anpassning av arbetskraftsundersökningen. Valfärdstatistiken har tillförts resurser för bl.a. arbete med demografiska analyser och befolkningsprognoser och för utveckling av undersökningar om levnadsförhållanden. Den grundläggande befolkningsstatistiken har förstärkts.

Förutsättningarna för att stärka samordningen av den officiella statistiken har förbättrats genom att det vid SCB har inrättats ett råd för den officiella statistiken. Rådet är rådgivande och skall behandla principiella frågor om den officiella statistikens tillgänglighet, kvalitet och användbarhet samt frågor om att underlätta uppgiftslämnandet. Rådet består av generaldirektörer för statistikansvariga myndigheter med SCB:s generaldirektör som ordförande.

Regeringen har beslutat om en översyn av den ekonomiska statistiken. Utredaren har i delrapporter redovisat dels en kartläggning av behovet av ekonomisk statistik, dels förslag till förbättrad statistik om hushållens inkomster. Uppdraget skall redovisas slutligt senast den 31 december 2002.

Regeringen har uppdragit åt SCB att genomföra en fördjupad prövning av inriktning och omfattning av officiell statistik inom SCB:s ansvarsområde, effektiviteten av verksamheten inom SCB samt utifrån detta bedöma behovet av resurser för åren 2004-2006. I prövningen ingår att definiera, tydliggöra och avgränsa det offentliga åtagandets omfattning inom SCB:s ansvarsområde. Uppdraget skall redovisas senast den 15 januari 2003.

Förberedelserna för registerbaserad hushålls- och bostadsstatistik har fortsatt. Regeringen beslutade under 2001 att uppdra åt SCB, Riksskatteverket och Lantmäteriverket att gemensamt utreda och lämna alternativa förslag till hur arbetet med uppbyggnad av lägenhetsregister, precisering av folkbokföringen och framställning av statistik över hushåll och bostäder skall orga-

niseras och genomföras. Myndigheterna har redovisat uppdraget i en rapport den 17 december 2001 (Ju2001/8573/F). Rapporten har remissbehandlats. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning.

Statistikens innehåll styrs i hög grad av behov av att göra den jämförbar inom EU och åtaganden i internationella konventioner. Behovet av jämförbar och summerbar statistik för den ekonomiska politiken och arbetsmarknadspolitiken har sedan länge dominerat EU-arbetet. Statistiken på dessa områden behöver alltjämt förbättras och det pågår ett omfattande arbete att bättre anpassa den ekonomiska statistiken särskilt för att möta EMU:s behov. Under senare år, bl.a. som ett resultat av toppmötet i Lissabon, införandet av den öppna samordningsmetoden och nya internationella avtal inom miljöområdet har behovet av statistiska indikatorer och statistik också för andra områden ökat markant. Det gäller indikatorer och statistik som belyser välfärd, jämställdhet, miljö, utbildning, IT m.m. Som exempel kan nämnas en ny ramförordning avseende statistik över inkomst- och levnadsförhållanden som nu bereds inom rådet och EU-parlamentet.

7.4.2 Insatser utanför delområdet

Det statistiska systemet kan sägas omfatta den officiella statistiken och de metoder, bakomliggande register m.m. som utgör underlag för statistiken samt det 25-tal myndigheter som har ansvar för statistiken. De sammantagna insatserna inom det statistiska systemet är således beroende av vilka insatser som görs inom statistikområdet av statistikansvariga myndigheter också inom andra politikområden.

Förberedelserna för registerbaserad hushålls- och bostadsstatistik har fortsatt även inom andra politikområden.

7.5 Resultatbedömning

7.5.1 Resultat

Tabell 7.1 Nyckeltal för statistikverksamheten

	1998	1999	2000	2001
Innehåll ¹	+ 10	+ 18	+ 14	+ 16
Aktualitet ¹	+ 5	0	+ 2	+ 17
Tillförlitlighet ¹	+ 16	+ 14	+ 17	+ 12
Tillgänglighet ¹	+ 14	+ 36	+ 36	+ 37
* databas- användare	480	450	10 600	22 000
* databasuttag	54 000	71 000	157 000	283 000
Jämförbarhet ¹	u.s.	+ 1	+ 2	+ 8
Punktlighet / tidshållning	64%	64%	66%	71%
Allmänhetens inställning (Mycket eller ganska positivt, %)	42	u.s.	46	u.s.
Registerutdrag	3 750	6 500	13 000	10 400
Uppdragsresultat (mnr)	22,4	0,7	- 10,0	- 9,3
Produktivitetsföränd- ring (mål 2% per år)	4,8%	- 3,6%	4,6%	3,3%
Uppgiftslämnar- kostnader från före- tag, kommuner, or- ganisationer (mnr) ²	u.s.	200	365	380
Antal årsarbetskrafter vid SCB (varav kvinnor)	1 084 (615)	1 117 (640)	1 161 (673)	1 182 (685)

¹ Produktansvarigas vid SCB bedömning av kvalitetsutvecklingen. Andelen produkter (%) med förbättrad kvalitet minus andelen produkter med försämrad kvalitet jämfört med föregående år.

² Beräkningsmetoden ändrades år 2000.

Statistikproduktionen har i allt väsentligt genomförts som planerat. Kvalitetsutvecklingen har varit positiv. Det gäller särskilt tillgänglig-

heten. Innehållet i SCB:s statistiska databaser har ökat och antalet användare har fördubblats sedan föregående år och var vid utgången av 2001 ca 22 000. Vid halvårsskiftet 2002 hade antalet användare ökat till ca 30 000. Uttagen från databaserna har ökat med ca 80 procent. Ökade bortfall i flera statistiska undersökningar är emellertid ett växande kvalitetsproblem. Ökade uppgiftslämnarkostnader är ett annat problem.

Den ekonomiska statistiken samt arbetsmarknads-, befolknings- och utbildningsstatistiken har förstärkts i överensstämmelse med de extra resurser som tilldelades SCB i budgetpropositionen för 2001.

Arbetet med att ta fram underlag för ett jämställdhetsperspektiv i budgetprocessen har påbörjats.

SCB har uppskattat produktivetsutvecklingen till ca 2 procent per år under perioden 1998-2001.

7.5.2 Analys och slutsatser

Utifrån de resultatmått SCB har redovisat bedömer regeringen att de prestationer som utförts varit av hög kvalitet. Effekterna av de statliga insatserna på statistikens område är svåra att värdera men de torde vara positiva för planering, genomförande och utvärdering inom en mängd samhällsområden. Ökad kunskap i samhället i stort torde otvetydigt kunna räknas som en effekt av prestationerna. Delområdet har under de senaste åren tillförts betydande resurser för att förbättra kvaliteten i statistiken. Det är svårt att ännu specifikt värdera effekterna av dessa nya resurser.

8 Prognos- och uppföljningsverksamhet

8.1 Omfattning

Prognos- och uppföljningsverksamheten omfattar uppföljning och analys av utfall samt utarbetande av kort- och medelfristiga prognoser och analyser avseende den samhällsekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna. Budgetprognoser och prognoser för svensk och internationell makroekonomi är viktiga verksamheter inom området. I området ingår också visst miljöekonomiskt utvecklingsarbete samt arbete med att ta tillvara resultat från den nationalekonomiska forskningen som är relevanta för Regeringskansliets och Konjunkturinstitutets verksamheter. Verksamheten är i huvudsak anslagsfinansierad och bedrivs inom Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet och Ekonomiska rådet.

8.2 Mål

Målet för delområdet är tillförlitliga och väldokumenterade prognoser och analyser över den samhällsekonomiska och statsfinansiella utvecklingen.

För att bedöma måluppfyllelsen används dels kvantitativa mått på prognosernas tillförlitlighet, dels avnämarnas synpunkter på analyser och prognoser. När det gäller de makroekonomiska prognosernas tillförlitlighet redovisas olika precisionsmått regelbundet bl.a. i Konjunkturinstitutets årsredovisning. För BNP-prognoserna anses ett absolut medelfel på mellan 0,5 och 1,0 procentenheter, mätt som ett genomsnitt över några år, vara godtagbart.

Ekonomiska rådet skall bidra till målet för området genom att ta initiativ till och presentera forskning och utredningsarbete av särskilt intresse för den ekonomiska politikens utformning. Vidare skall rådet bistå Finansdepartementet och Konjunkturinstitutet med råd i vetenskapliga frågor. Genom sin verksamhet ska rådet fungera som en länk mellan Finansdepartementet respektive Konjunkturinstitutet och den nationalekonomiska forskningen.

8.3 Politikens inriktning

Inom den makroekonomiska prognos- och analysverksamheten prioriteras dels fortsatt utveckling och införande av nya metoder och modeller, framför allt för medelsiktiga kalkyler och simuleringar, dels fördjupad analys av arbetsmarknadens funktionssätt, lönebildningen och Sveriges konkurrenskraft.

8.4 Insatser

8.4.1 Insatser inom politikområdet

Ekonomistyrningsverkets (ESV) uppdrag inom området är att tillgodose statsmakternas behov av information om den statliga ekonomin. ESV lämnar underlag till regeringen i form av prognoser på statsbudgeten, månadsvis och årlig uppföljning av statsbudgetens utfall samt underlag för årsredovisning för staten (ÅRS). ESV producerar även finansstatistik avseende

den statliga verksamheten som underlag till nationalräkenskaperna.

Konjunkturinstitutet bedriver, vid sidan om den regelbundna prognos- och analysverksamheten, metod- och modellutveckling inom prognosområdet och inom det miljöekonomiska området. Institutet lämnar också visst bistånd till Finansdepartementet.

Ekonomiska rådet har i sitt arbete bl.a. anlitat ledande nationella och internationella forskare, samarbetat med Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) samt arbetat på uppdrag av Skattebasutredningen (Fi 2000:05).

8.4.2 Insatser utanför politikområdet

Prognos- och uppföljningsverksamhet bedrivs även utanför detta delområde. Exempel på det är Regeringskansliets och Riksgäldskontorets uppföljnings- och prognosverksamhet samt de budgetprognoser som tas fram av myndigheter med ansvar för större anslag och transfereringar.

Resultaten av verksamheten inom prognos- och uppföljningsområdet är i hög grad beroende av de underlag som bl.a. företag och myndigheter utanför politikområdet lämnar. De prognoser och analyser som produceras inom politikområdet, även innefattande det omfattande bakgrundsmaterialet i form av databaser m.m., utgör också en viktig infrastruktur för många olika aktörer utanför området (se även avsnitt 8.5.2 Analys och slutsatser). Detta ställer krav på prognosernas tillgänglighet.

8.5 Resultatbedömning

8.5.1 Resultat

Inom ramen för prognos- och uppföljningsverksamheten har olika utvecklingsinsatser skett när det gäller bl.a. prognosmetoder, ökad tillgänglighet till prognoser samt förbättrad informationskvalitet. En betydande del av dessa insatser avser utveckling av relevant IT-stöd samt nya former för elektronisk informations-spridning. Som exempel kan nämnas utveckling av en ny makroekonomisk modell, tillhandahållande av elektroniska databaser via Internet samt utveckling av ett nytt koncerninforma-

tionssystem i syfte att förbättra informationen om statens samlade ekonomi.

Konjunkturinstitutet har under 2001 bland annat utarbetat prognoser och konjunkturbarometrar, publicerat den årliga rapporten om samhällsekonomiska förutsättningar för lönebildningen samt bedrivit utvecklingsarbete inom makroekonomi och miljöekonomi. Prognosprecisionen diskuteras närmare nedan i avsnitt 8.5.2.

Arbetet med att utveckla prognosmetoder har fortsatt att koncentreras på en ny makroekonomisk modell, Micmac, främst avsedd för medelfristiga beräkningar.

Metodutvecklingsarbetet omorganiserades under våren 2001 och knöts närmare den löpande prognosverksamheten.

Konjunkturinstitutet har fortsatt sitt arbete med att öka spridningen av och tillgängligheten till prognoser, analyser och datamaterial. Under våren 2002 har myndigheten gjort om sin webbplats, där bl.a. omfattande databaser med utfalls- och prognosstatistik nu finns gratis tillgängliga. Efterfrågan på dessa ökade med ca 50 procent och enskilda rapporter har laddats ned upp till 5 300 gånger samtidigt som KI:s genomslag i massmedia varit förhållandevis stort.

Ekonomistyrningsverkets (ESV) arbete har inriktats mot att uppfylla kraven på relevant, aktuell och tillförlitlig information om den statliga ekonomin. Målet är att skillnaden mellan genomsnittlig prognos för de takbegränsade utgifterna och utfall inte skall överstiga 1,5 procent av utfallet då skillnaden rensats från dels effekter av tillkommande utgiftspåverkande beslut, dels skilda värden för antagna och faktiska makroekonomiska variabler. ESV:s prognosuppföljning för 2001 visar att den genomsnittliga prognosavvikelsen var 0,6 procent och målet har därmed uppnåtts med god marginal. I enlighet med olika uppdrag i regleringsbrevet har insatser gjorts för att utveckla och förbättra metoderna och kvaliteten på informationen avseende såväl statsbudgeten som finansstatistiken. ESV har även förlängt budgetprognoserna till att omfatta flera år. Tiden för framtagningen av underlaget till årsredovisningen för staten kortades genom olika åtgärder från två månader till tre veckor vilket innebär att regeringens skrivelse till riksdagen kunde lämnas redan den 15 april 2001, dvs. i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen.

Utvecklingen av det nya koncerninformationssystemet som sker inom ramen för utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten (se avsnitt 5.4.1) utgör en väsentlig del i arbetet med att förbättra informationen om statens samlade ekonomi. Utöver de systemdelar som utvecklas avseende budgetering, regleringsbrev och ett nytt system för statsredovisning har ESV arbetat med uppbyggnad av en s.k. transaktionsdatabas. Utvecklingsarbetet har finansierats via regeringens kontrollprojekt (se avsnitt 5.4.1). Genom att myndigheterna får tillgång till information om transaktioner avseende köpta varor och tjänster kan den statliga upphandlingen effektiviseras, bl.a. genom underlag för bättre och fler ramavtal. Databasen kommer även att förbättra förutsättningarna för kronofogdemyndigheternas och skattemyndigheternas arbete. Regeringen avser att återkomma med information om databasens samlade effekter så snart en uppföljning av dess användning etc. har kunnat genomföras.

Ekonomiska rådet har under 2001 arrangerat tre forskningskonferenser med internationella deltagare. Den makropolitiska samordningen inom EU, skattebasernas rörlighet och arbetsmarknadspolitiken effekter är de områden som behandlats. Uppsatserna från dessa konferenser publiceras i Ekonomiska rådets tidskrift *Swedish Economic Policy Review* (SEPR).

Under 2001 har Ekonomiska rådet haft regelbundna möten med finansministern och chefs-tjänstemän på Finansdepartementet där aktuella ekonomisk-politiska ämnen behandlats. Rådet har även givit seminarier för en vidare krets anställda inom Regeringskansliet.

8.5.2 Analys och slutsatser

Regeringens sammanfattande bedömning av prognos- och uppföljningsverksamheten är att den i stora drag har fungerat tillfredsställande. Kvaliteten i vid bemärkelse har förbättrats och träffsäkerheten i prognoserna är god givet omständigheterna. Samtidigt finns områden där förbättringsbehov har identifierats och där utveckling i viss mån pågår. Resultatet i dessa delar är dock svårbedömt, eftersom det är fråga om en bedömning mitt under pågående förändrings- och utvecklingsprocess. Ett gemensamt problem i delområdet är att prognosproduktion, utvecklingsinsatser m.m. inte till fullo skett enligt tids-

plan, vilket främst är avhängigt vakanser och andra personalrelaterade förutsättningar.

Den makroekonomiska utvecklingen 2001 var svårbedömd. Den kraftiga internationella avmattningen och den försvagade inhemska efterfrågan gjorde att BNP-tillväxten 2001 blev betydligt lägre än vad de flesta prognosinstitut förutsåg så sent som under första hälften av samma år. Prognosfelen i de BNP-prognoser för 2001 som gjordes under 2000 var därför stora jämfört med motsvarande prognosfel de närmast föregående åren. Som framgår av tabell 8.1 gällde detta såväl Konjunkturinstitutet som andra prognosinstitut. Den stora uppgången i inflationen under 2001 var också oförutsedd av de flesta prognostiker och hade till större del snarare att göra med tillfälliga utbudsstörningar än med ett allmänt inflationstryck i ekonomin. De få bedömare som tidigt prognoserade hög inflation förutspådde samtidigt felaktigt att BNP-tillväxten skulle bli hög. När det gäller arbetslösheten 2001 var Konjunkturinstitutets prognoser mycket nära utfallet.

Tabell 8.1 Precision i prognoser för BNP, arbetslöshet och inflation gjorda våren och hösten före respektive år

Medelvärde av absoluta prognosfel för Konjunkturinstitutet samt ett medelvärde för svenska prognosinstitut¹ (procentenheter)

	1997	1998	1999	2000	2001
BNP, volymutveckling, procent					
- Konjunkturinstitutet	0,4	0,3	0,8	0,5	2,2
- Medelvärde	0,4	0,3	1,2	0,6	2,2
Arbetslöshet, nivå, procent					
- Konjunkturinstitutet	1,0	1,3	0,8	0,6	0,0
- Medelvärde	0,7	0,8	0,7	0,6	0,2
Inflation, KPI, års-medelvärde, procent					
- Konjunkturinstitutet	1,1	1,2	0,7	0,4	1,0
- Medelvärde	1,1	1,6	0,8	0,4	0,7

¹ Medelvärde för Konjunkturinstitutet, Finansdepartementet samt ett antal affärsbanker och intresseorganisationer

Olika konjunkturbedömares precision bör inte jämföras endast med ledning av resultaten ett enskilt år. Tillfälligheter och skillnader i prognostidpunkter kan då få stor betydelse. I tabell 8.2 redovisas femåriga glidande medelvärden för de olika institutens prognosfel avseende samma nyckelvariabler som i tabell 8.1. Av tabellen framgår att Konjunkturinstitutets precision de senaste åren ligger mycket nära genomsnittet för svenska konjunkturbedömare.

Tabell 8.2 Precision i prognoser för BNP, arbetslöshet och inflation gjorda våren och hösten före respektive år

Femåriga glidande medelvärden av absoluta prognosfel för Konjunkturinstitutet samt medelvärde för svenska prognosinstitut¹ (procent-enheter)

	1997	1998	1999	2000	2001
BNP, volymutveckling, procent					
- Konjunkturinstitutet	0,9	0,7	0,7	0,7	0,9
- Medelvärde	0,9	0,6	0,7	0,7	0,9
Arbetslöshet, nivå, procent					
- Konjunkturinstitutet	1,1	0,8	0,9	1,0	0,7
- Medelvärde	1,1	0,8	0,8	0,8	0,6
Inflation, KPI, årsmedelvärde, procent					
- Konjunkturinstitutet	0,9	1,0	1,0	1,0	0,9
- Medelvärde	1,2	1,2	1,2	1,2	0,9

¹ Medelvärde för Konjunkturinstitutet, Finansdepartementet samt ett antal affärsbanker och intresseorganisationer

När Konjunkturinstitutets prognosprecision jämförs med andra bör noteras att övriga aktörer ofta publicerar sina prognoser efter Konjunkturinstitutet och därmed har tillgång till minst lika mycket information (inklusive institutets prognos). Se även 2002 års ekonomiska vårproposition, bilaga 1, avsnitt 13, för en mer detaljerad prognosutvärdering.

Som framgått av föregående stycke är Konjunkturinstitutets prognoser och analyser inte bara ett väsentligt beslutsunderlag för olika aktörer utan även en viktig utgångspunkt för andra prognosmakare och för den allmänna ekonomiska debatten. Tidvis har hög personalomsättning och vakanser haft negativa effekter på delar av prognosverksamheten och på det löpande stödet till Regeringskansliet. Under det senaste året har situationen på flera områden förbättrats tydligt. Regeringen anser att Konjunkturinstitutets prognoser och analyser håller hög kvalitet. Vissa problem kvarstår när det gäller dataleveranser till Regeringskansliet.

Regeringen stödjer institutets ambition att ytterligare fördjupa analysen av arbetsmarknadens funktionssätt, lönebildningen och svensk ekonomisk konkurrenskraft.

Konjunkturinstitutets arbete med att göra analyser och datamaterial tillgängliga på Internet har gett mycket goda resultat och har bidragit till såväl verksamhetsområdets mål som de allmänna målen om öppenhet och tillgänglighet i statsförvaltningen.

Institutets arbete med den nya makromodellen Micmac har försenats, bl.a. beroende på hög personalomsättning. Modellen bedöms nu kunna tas i bruk under 2003. Det är angeläget att modellen snart kan börja användas i institutets reguljära verksamhet.

Sammantaget anser regeringen att Konjunkturinstitutet uppnått sina delar av målet för verksamhetsområdet.

Ekonomiska rådet har under 2001 enligt regeringens bedömning bidragit till målet för delområdet och uppnått sitt verksamhetsmål. Regeringen anser att Ekonomiska rådets roll som initiativtagare till forskning är mycket betydelsefull, liksom de lunchmöten och seminarier som anordnas. Tillsammans bidrar aktiviteterna till att förbättra underlaget för den ekonomiska politikens utformning. Rådet har också en viktig uppgift som rådgivare till Konjunkturinstitutet i vetenskapliga frågor. Rådets verksamhetsberättelse bedöms vara tillfredsställande.

Ekonomistyrningsverkets information om den statliga ekonomin har en avgörande betydelse för statsmakternas ställningstaganden i budgetprocessen. Det nya koncerninformations-system som nu successivt tas i bruk efter flera års utvecklingsarbete skapar förutsättningar för ett modernt IT-stöd och bättre möjligheter till kvalitetssäkring.

Regeringens bedömning är att Ekonomistyrningsverket fullföljer sitt uppdrag på ett sätt som väl svarar mot de krav som ställs på de olika slag av information som myndigheten lämnar om statens ekonomi. Regeringen anser vidare att ambitionsnivån bör vara fortsatt hög med ständig vidareutveckling av kvaliteten i de olika underlag som ligger till grund för regeringens och riksdagens beslut, dvs. uppföljning och prognoser på statsbudgeten samt underlag till årsredovisningen för staten och nationalräkenskaperna.

9 Fastighetsförvaltning

9.1 Omfattning

Fastighetsförvaltning omfattar endast förvaltning av de fastigheter som av försvarspolitiska, kulturhistoriska eller andra skäl inte ansetts lämpliga att förvalta i bolagsform (regeringsbyggnader, länsresidens, ambassader, de kungliga slotten, museer, teatrar, monument, försvarsfastigheter, markområden samt vissa fastigheter som donerats till staten).

Kulturarvs- och ändamålsfastigheter förvaltas av Statens fastighetsverk. Fortifikationsverket förvaltar fastigheter för försvarsändamål. Verksamheten finansieras uteslutande genom avgifter.

Regeringens stabsstöd i lokalförsörjningsfrågor, dvs. beräkningsunderlag, andra analyser samt förvaltning och avveckling av lokaler, tillhandahålls av Statskontoret.

I området ingår även anslaget för täckande av merkostnader för lokaler.

9.2 Mål

Målet för politikområdet uppnås genom en kostnadseffektiv statlig kapital- och fastighetsförvaltning. Det skall ske med rimligt risktagande samt med likvärdig avkastning och service i jämförelse med andra alternativ. Målen för de fastighetsförvaltande verken är varianter av detta.

9.3 Insatser

9.3.1 Insatser inom politikområdet

Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk förvaltar en betydande andel av statens byggnader, mark och annan fast egendom. Omfattningen framgår av nedanstående tabell.

Tabell 9.1 Statens byggnader, mark och annan fast egendom

<i>Miljoner kronor</i>	2001	2000	1999	1998
Staten totalt	31 391	35 178	33 437	32 407
- varav Statens fastighetsverk	10 854	10 725	10 811	11 114
- Varav Fortifikationsverket	9 727	10 324	10 744	10 861
SFV:s och FortV:s andel	65,5 %	59,8 %	64,5 %	64,6 %

Uppgifterna i tabellen ovan bör tolkas med försiktighet, bl.a. eftersom vissa tillgångar med kulturhistoriskt värde undantas från krav på att tas upp i balansräkningen.

Fastighetsverken svarar därmed även för en betydande andel av statens lokalkostnader

Tabell 9.2 Statens kostnader för lokaler

Miljoner kronor	2001	2000	1999	1998
Statens totala lokal-kostnader brutto (inklusive inomstatliga lokalkostnader)	16 028	15 561	15 385	14 834
Eliminering av inomstatliga lokalkostnader	-4 210	-4 855	-4 581	-3 995
- Varav FortV:s hyror och tilläggstjänster	2 737	2 883		
- Varav SFV:s hyror och arrenden	1 625	1 534	1 534	1 562
Statens lokalkostnader exkl. inomstatliga lokalkostnader	11 818	10 706	10 804 (10814)	10 839

Enligt ovanstående tabell utgör fastighetsverkens hyror och arrenden mellan 26 och 31 procent av statens lokalkostnader brutto.

9.3.2 Insatser utanför politikområdet

Endast ett fåtal statliga myndigheter och statliga bolag utöver Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk förvaltar fastigheter.

9.4 Resultat

Statens fastighetsverk skall i sin verksamhet uppnå ett resultat efter finansiella poster motsvarande en avkastning på genomsnittligt myndighetskapital på 6,3 procent. Utöver detta får bidragsfastigheterna för budgetåret 2002 belasta resultatet med högst 180 000 000 kronor baserad på en fastställd budget.

Statens fastighetsverk har inte uppnått regeringens ställda avkastningskrav på 2,8 procent på eget kapital. Det beror på problemen med att det inomhusklimat som upptäckts i Arkitektur-museet och Moderna Museet har krävt avsättningar för att täcka kostnader för erforderliga åtgärder och för anskaffning av provisoriska lokaler för verksamheterna. Årets avkastning uppgår till 2,2 procent.

Statens fastighetsverks soliditet skall reduceras från för närvarande 47 procent. Soliditeten bör uppgå till 35 procent. Avkastningskravet omprövas årligen med koppling till aktuell soliditet.

Fortifikationsverkets skall i sin verksamhet uppnå ett resultat efter finansiella poster motsvarande en avkastning på genomsnittligt myn-

dighetskapital på 6,3 procent. Fortifikationsverkets soliditet skall reduceras från för närvarande 69 procent. Målet är att på sikt uppnå en soliditet på 35 procent. Avkastningskravet omprövas årligen utifrån aktuell soliditet.

Fortifikationsverket har uppnått sitt avkastningskrav för år 2001.

En fortsatt minskning av soliditeten kommer att ske eftersom ytterligare nedsättning av statskapitalet kommer att ske som en följd av avyttringarna enligt försvarsbeslutet 2000.

9.5 Övrigt

9.5.1 Försäljning av fastigheter i Karlsborgs kommun

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att sälja fastigheterna Gräshult 14:2 och Vanäs 1:4 i Karlsborgs kommun.

Bakgrund: Riksdagen beslutade med anledning av propositionen Totalförsvarets utveckling t.o.m. budgetåret 1996/97 (prop. 1991/92:102, bet. 1991/92:FöU12, rskr. 1991/92:337-338) att Västgöta flygflottilj (F 6) i Karlsborg skulle läggas ned senast den 1 januari 1994. Flygflottiljen avvecklades den 30 juni 1994.

I budgetpropositionen för 2000 föreslogs att Karlsborgs kommun skulle inplaceras i nationellt stödområde B. Riksdagen godkände regeringens förslag. Möjligheterna att omvandla fastigheter inom kommunen som används för militära ändamål för andra verksamheter skall, enligt vad regeringen uttalat, prövas. Regeringens slutsats var att ett utvecklingsprogram behöver utarbetas och genomföras för bl.a. Karlsborgs kommun.

Karlsborgs kommun har inventerat ett större område i Karlsborg beläget invid den nedlagda flygflottiljen. Området består till större delen av kommunalt ägda fastigheter, men på området inryms även de av staten ägda fastigheterna Gräshult 14:2 och Vanäs 1:4. Dessa fastigheter, som Försvarsmakten hyr, förvaltas av Fortifikationsverket.

För att kunna utveckla området bedömer regeringen att den organisation som tar över fastigheterna måste få möjlighet att, utöver de av kommunen ägda fastigheterna, även förvärva de statligt ägda fastigheterna. De sist nämnda fas-

tigheterna har ett bedömt marknadsvärde om cirka 25 miljoner kronor. Fortifikationsverket anser att staten alltjämt behöver dessa fastigheter för försvarsändamål.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 25 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen sälja fast egendom vars värde inte överstiger 50 miljoner kronor om egendomen inte alls eller endast i ringa utsträckning behövs i statens verksamhet. Staten har alltjämt behov av fastigheterna. Därför krävs ett bemyndigande från riksdagen för att försäljning trots detta skall kunna komma till stånd.

Det är av stor vikt för Karlsborgs kommun att det aktuella området kan utvecklas. Det finns planer för området om att etablera en företagsby med inriktning på flygnära verksamheter efter-

som det finns ett flygfält som Försvarsmakten använder. Dessutom har Försvarsmakten ett utvecklingsbehov i området där den organisation som framgent kommer att ta över fastigheterna och som i samverkan med myndigheten på ett effektivt sätt skall genomföra utveckling och förädling av mark och byggnader.

Mot bakgrund av den betydelse det skulle ha för Karlsborgs kommun att det aktuella området kan utvecklas på tänkt sätt finner regeringen att det föreligger så starka skäl för en försäljning att detta bör ske trots att staten alltjämt har ett behov av fastigheterna. I detta sammanhang har regeringen beaktat att Försvarsmakten även i fortsättningen har möjlighet att hyra fastigheterna. En försäljning skall självklart ske under affärsmässiga villkor.

10 Budgetförslag

10.1 1:1 Konjunkturinstitutet

Tabell 10.1 Anslagsutveckling för 1:1 Konjunkturinstitutet

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Övrigt	Resultat
2001	Utfall	42 132 ¹	Anslags-sparande	1 279
2002	Anslag	44 158 ¹	Utgifts-prognos	42 329
2003	Förslag	45 224		
2004	Beräknat	46 228 ²		

¹ Inklusiv en minskning med 2 825 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 och en ökning med 1 300 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 45 224 tkr i 2003 års prisnivå.

Konjunkturinstitutet skall utarbeta tillförlitliga analyser och prognoser över den ekonomiska utvecklingen samt bidra till att den ekonomiska statistiken håller god kvalitet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 10.2 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2001	1 905	1 242	663
(varav tjänsteexport)	(135)	(135)	–
Prognos 2002	1 825	1 500	325
(varav tjänsteexport)	–	–	–
Budget 2003	1 600	1 600	–
(varav tjänsteexport)	–	–	–

Den avgiftsfinansierade verksamheten omfattar bland annat statistiktjänster, kurser och utredningsuppdrag. Konjunkturinstitutet får disponera intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 10.3 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:1 Konjunkturinstitutet

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat 2002 i 2002 års statsbudget	45 683	45 683
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	1 205	2 246
Beslut	1 181	1 207
Överföring till/från andra anslag	-2 845	-2 908
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	45 224	46 228

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att Konjunkturinstitutet tillförs 900 000 kronor och ges i uppdrag att genomföra fördjupade analyser av lönebildningen, arbetsmarknadens funktionssätt och svensk konkurrenskraft. Regeringen föreslår vidare att institutet tillförs 200 000 kronor till täckande av kostnader för utökad publicering av analyser och datamaterial på Internet samt 400 000 kronor främst för att utveckla kompetensen och de empiriska undersökningarna inom det miljöekonomiska området.

Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Från och med 2003 överförs 2 825 000 kronor från anslag 1:1 *Konjunkturinstitutet* till anslag 1:6 *Statistiska centralbyrån* till följd av att statistikansvaret för enkätundersökningen Näringslivets investeringar har flyttats till SCB. Vidare förs 20 000 kronor över till anslag 28:22 *Riksarkivet*

och landsarkiven, utgiftsområde 17, till följd av att visst arkivmaterial har flyttats.

Regeringen föreslår att anslaget för 2003 uppgår till 45 224 000 kronor. För 2004 har anslaget beräknats till 46 228 000 kronor.

10.2 1:2 Ekonomistyrningsverket

Tabell 10.4 Anslagsutveckling för 1:2 Ekonomistyrningsverket

Tusental kronor

År	Utfall	59 336	Anslags-sparande	7 433
2001	Utfall	59 336	Anslags-sparande	7 433
2002	Anslag	60 006	Utgifts-prognos	66 524
2003	Förslag	63 698		
2004	Beräknat	65 116 ¹		

¹ Motsvarar 63 698 tkr i 2003 års prisnivå.

Ekonomistyrningsverket (ESV) är central förvaltningsmyndighet för ekonomisk styrning av statlig verksamhet samt för statliga myndigheters ekonomi- och personaladministrativa system. ESV är en stabsmyndighet som stödjer såväl regeringen som myndigheterna.

Utgiftsprognosen för 2002 visar att såväl tilldelat anslag som anslagssparande kommer att förbrukas.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 10.5 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter ¹	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2001	159 739	164 256	-4 517
(varav tjänsteexport)	19 224	19 995	-771
Prognos 2002	130 400	136 600	-6 200
(varav tjänsteexport)	9 150	9 150	0
Budget 2003	126 800	131 900	-5 100
(varav tjänsteexport)	9 200	9 200	0

¹ Inklusive intäkter från externa leverantörer av EA- och PA-system.

Den avgiftsbelagda verksamheten omfattar tre delområden utöver tjänsteexport: information om statlig ekonomi, resultat- och finansiell styrning samt ekonomi- och personaladministrativa system (EA- och PA-system).

Det samlade balanserade överskottet i den avgiftsfinansierade verksamheten uppgick till 28,9 miljoner kronor vid utgången av 2001, varav

merparten hänförs till resultatområdet EA- och PA-system. Avsikten är att överskottet skall förbrukas inom ett antal år genom att komma kunderna, dvs. myndigheterna, tillgodo. Delar av överskottet har hittills använts till kostnader i samband med utförsäljningen av de aktuella systemen.

De beräknade avgiftsintäkterna för 2003 utgör ca 67 procent av den totala finansieringen (67 procent 2001).

Regeringens överväganden

Tabell 10.6 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:2 Ekonomistyrningsverket

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	60 006	60 006
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	4 141	5 569
Beslut	-449	-459
Överföring till/från andra anslag	-	-
Övrigt	-	-
Förslag/beräknat anslag	63 698	65 116

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

ESV:s resursbehov påverkas i hög grad av det pågående utvecklingsarbetet avseende ekonomisk styrning. Myndigheten kommer att ha ett helhetsansvar för driften av det nya koncerninformationssystem som successivt tas i bruk under 2002–2003. Regeringens avsikt är att skapa en samlad ekonomisk lösning för ESV:s hantering av koncerninformationssystemet. Detta innebär bl.a. att den nuvarande avgiftsfinansieringen av systemet för inrapportering till statsredovisningen i framtiden bör ersättas av anslagsfinansiering. Regeringen avser att återkomma med förslag till finansiering av de ytterligare resurser som behöver tillföras ESV inför 2004 då utvecklingsinsatserna avseende det nya IT-stödet för budgetprocessen avslutas och hela systemet beräknas vara i full drift.

Regeringen kommer under hösten 2002 att ta ställning till hur det ackumulerade överskottet i den avgiftsfinansierade verksamheten skall disponeras.

Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

10.3 1:3 Statskontoret

Tabell 10.7 Anslagsutveckling för 1:3 Statskontoret

Tusental kronor				
2001	Utfall	73 860	¹ Anslags-sparande	1 808
2002	Anslag	71 470	¹ Utgifts-prognos	70 541
2003	Förslag	81 555		
2004	Beräknat	83 370	²	

¹ Varav 8 800 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen 2003.

² Motsvarar 81 555 tkr i 2003 års prisnivå.

Statskontoret är en central förvaltningsmyndighet för utrednings- och utvärderingsverksamhet samt en stabsmyndighet. Den första januari 2003 kommer verksamheterna Sverige Direkt, samordningsansvaret för rättsinformationssystemet samt Regeringskansliets del av ansvaret för Samhällsguiden överförs från Regeringskansliet till Statskontoret. Med anledning härav föreslår regeringen att 8 800 000 kronor överförs från utgiftsområde 1 anslaget 90:6 *Regeringskansliet m.m.* till utgiftsområde 2 anslaget 1:3 *Statskontoret*. Statskontoret tar därmed också över de arbetsuppgifter som enligt rättsinformationsförordningen (1999:175) åligger samordningsmyndigheten.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 10.8 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor				
Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
SPAR-avgifter	9 206	0	0	9 206
Utfall 2001				
Prognos 2002	8 700	0	0	8 700
Budget 2003	9 200	0	0	9 200
Utfall 2001		631	631	0
Prognos 2002		1 000	1 000	0
Budget 2003		1 000	1 000	0
Landstings-avtalen				
Utfall 2001	7 313	0	0	7 313
Prognos 2002	8 115	0	0	8 115
Budget 2003	8 750	0	0	8 750

¹ Kostnaderna för SPAR belastat anslaget 1:3. Kostnaderna för landstingsavtalen belastar anslaget 1:4

² Efter ändring av Statskontorets regleringsbrev under 2000 får Statskontoret disponera SPAR-avgifter för att ersätta Riksskatteverket (RSV) för de uppgifter RSV tillför SPAR-registret.

Statskontoret svarar för kanslifunktionen för Statens personadressregisternämnd (SPAR) liksom för administrationen av vissa avtal som slutits mellan Statens förhandlingsnämnd och vissa landsting ("landstingsavtalen").

Tabell 10.9 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2001	38 077	34 578	3 499
Prognos 2002	52 100	43 495	8 605
Budget 2003	43 500	43 500	0

Statskontorets kostnader för inköpssamordningen finansieras genom avgifter som tas ut av de leverantörer som myndigheten träffar avtal med. Den avgiftsfinansierade inköpssamordningen redovisar ett totalt ackumulerat överskott på 15 489 000 kronor.

Regeringens överväganden

Tabell 10.10 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:3 Statskontoret

Tusental kronor		
	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	71 470	71 470
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	1 860	3 492
Beslut	-575	-588
Överföring till/från andra anslag	8 800	8 996
Övrigt	-	-
Förslag/beräknat anslag	81 555	83 370

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Med anledning av Statskontoret tar över verksamheterna Sverige Direkt, samordningsansvaret för rättsinformationssystemet samt Regeringskansliets del av ansvaret för Samhällsguiden överförs 8 800 000 miljoner kronor från utgiftsområde 1 anslaget 90:6 *Regeringskansliet m.m.* till utgiftsområde 2 anslaget 1:3 *Statskontoret*.

Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

10.4 1:4 Täckning av merkostnader för lokaler

Tabell 10.11 Anslagsutveckling för 1:4 Täckning av merkostnader för lokaler

Tusental kronor

År	Slagsnamn	Belopp	Slagsnamn	Belopp
2001	Utfall	6 078	Anslags-sparande	4 641
2002	Anslag	420	Utgifts-prognos	581
2003	Förslag	425		
2004	Beräknat	425		

Statskontoret svarar för vissa lokalförsörjningsfrågor. De utgifter som belastar anslaget är hyror för vissa tomma lokaler som staten har betalningsansvaret för till dess avtalen går att avveckla. De huvudsakliga faktorer som styr utgifterna på området är avtalskonstruktionerna samt möjligheterna att upplåta lokalerna i andra hand. Statskontoret disponerar anslaget.

Regeringens överväganden

Tabell 10.12 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:4 Täckning av merkostnader för lokaler

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	420	420
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut	–	–
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	5	5
Förslag/beräknat anslag	425	425

10.5 1:5 Statistiska centralbyrån

Tabell 10.13 Anslagsutveckling för 1:5 Statistiska centralbyrån

Tusental kronor

År	Slagsnamn	Belopp	Slagsnamn	Belopp
2001	Utfall	364 687	Anslags-sparande	12 553
2002	Anslag	404 364 ¹	Utgifts-prognos	392 431
2003	Förslag	414 139		
2004	Beräknat	416 145 ²		

¹ Varav 2 825 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 och 7 100 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 407 191 tkr i 2003 års prinsnivå.

Statistiska centralbyrån (SCB) ansvarar för den sektorövergripande officiella statistiken och

samordnar det statistiska systemet. Målet med verksamheten är lättillgänglig statistik som är opartisk, relevant, tillförlitlig, aktuell och jämförbar. Verksamheten omsluter ca 800 000 000 kronor varav drygt hälften finansieras med avgifter. Anslagssparandet är en följd av förseningar i viss statistikproduktion och att viss statistik produceras intermittent.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 10.14 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt – kostnad)
Utfall 2001	399 900	409 200	-9 300
(varav tjänsteexport)	(47 600)	(47 500)	(-100)
Prognos 2002	420 000	420 000	0
(varav tjänsteexport)	(50 000)	(50 000)	(0)
Budget 2003	425 000	425 000	0
(varav tjänsteexport)	(50 000)	(50 000)	(0)

Verksamheten omfattar bl.a. produktion av officiell statistik och annan statistik för andra statistikansvariga myndigheter och andra beställare samt tjänsteexport.

Regeringens överväganden

Tabell 10.15 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:5 Statistiska centralbyrån

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat 2002 i 2002 års statsbudget	394 439	394 439
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	10 518	19 423
Beslut	5 331	5 448
Överföring till/från andra anslag	2 825	2 887
Övrigt	1 026	-6 052
Förslag/beräknat anslag	414 139	416 145

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 1 000 000 kronor skall föras till anslaget 46:1 *Allmänna val* under utgiftsområde 1 för demokratiforskning.

Regeringen föreslår vidare att 2 000 000 kronor tillförs anslaget permanent för utveckling av

konsumtprisindex (KPI). Medlen skall inledningsvis användas för att implementera de nya riktlinjerna för KPI och därefter för kvalitetsförbättringar av KPI. Regeringen föreslår vidare att 4 000 000 kronor tillförs anslaget per år 2003–2005 för att stärka kvaliteten i nationalräkenskaperna och den ekonomiska statistiken. Finansiering sker genom att anslaget 2:3 *Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader* minskas med 2 000 000 kronor och att anslaget 2:6 *Insatser i internationella finansiella institutioner* minskas med 4 000 000 kronor under tre år.

Regeringen föreslår en varaktig överföring på 3 000 000 kronor från anslaget 3:2 *Skattemyndigheterna* under utgiftsområde 3 för att täcka kostnader för vissa skattestatistiska ändamål. Resurstillskottet syftar till att säkerställa en tillfredsställande kvalitet på för skattepolitik och skatteanalys centrala statistikområden. Medlen avser bl.a. årlig förmögenhetsundersökning, urvalsbaseade dataunderlag avseende fysiska personers inkomstskatter och olika företagsformers ekonomiska och skattemässiga förhållanden samt statistik avseende kapitalvinster och kapitalförluster.

Regeringen föreslår att anslaget tillförs 250 000 kronor för kvalitetshöjande åtgärder i det kommunala utjämningsystemet. Finansiering sker genom att anslaget 91:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* under utgiftsområde 25 minskas med motsvarande belopp.

Regeringen har tidigare beslutat att tillföra anslaget 7 000 000 kronor per år 2001–2003 för ekonomisk statistik.

Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Regeringen föreslår ett anslag för 2003 på 414 139 000 kronor. För 2004 har anslaget beräknats till 416 145 000 kronor.

10.6 1:6 Folk- och bostadsstatistik

Tabell 10.16 Anslagsutveckling för 1:6 Folk- och bostadsstatistik

Tusental kronor

År	Utfall		Reserva- tion	
2001		20 889		173 396
2002	Anslag	78 000	Utgifts- prognos	20 727
2003	Förslag	12 000		
2004	Beräknat	–		

Målet med verksamheten är att genomföra registerbaserad hushålls- och bostadsstatistik av god kvalitet, inom givna ekonomiska ramar och med liten börda för uppgiftslämnarna. Reservationen på anslaget är en följd av att förberedelserna för registerbaserad hushålls- och bostadsstatistik senarelagts.

Regeringens överväganden

Tabell 10.17 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:6 Folk- och bostadsstatistik

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	78 000	78 000
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut	-66 000	-78 000
Förslag/beräknat anslag	12 000	0

Utgifterna under 2003 finansieras inom ramarna för berörda utgiftsområden (utgiftsområdena 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 22).

Enligt tidigare plan beräknades verksamheten avslutas under 2003 varför anslaget minskas med 66 000 000 kronor.

Regeringen föreslår ett anslag för 2003 på 12 000 000 kronor. För 2004 finns inga medel budgeterade för verksamheten.

10.7 1:7 Kammarkollegiet

Tabell 10.18 Anslagsutveckling för 1:7 Kammarkollegiet

Tusental kronor

2001	Utfall	24 819 ¹	Anslags- sparande	10 932
2002	Anslag	23 914 ¹	Utgifts- prognos	27 636
2003	Förslag	27 459		
2004	Beräknat	28 077 ²		

¹ Inklusiv en minskning med 3 000 tkr. på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 27 459 tkr i 2003 års prisnivå.

Kammarkollegiet är en central förvaltningsmyndighet med uppgifter som tillståndsgivning, registrering och tillsyn samt bevakning av statens rätt och allmänna intressen. Kammarkollegiet skall också utgöra ett statligt egenregialternativ vad gäller administrativ service, kapitalförvaltning, försäkringsverksamhet och fordringsbevakning.

Kammarkollegiets verksamhet finansieras till drygt 80 procent med avgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 10.19 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt – kostnad)
Utfall 2001 (varav tjänsteexport)	213 391	295 007	-81 616
Prognos 2002 (varav tjänsteexport)	235 814	258 034	-22 220
Budget 2003 (varav tjänsteexport)	231 700	212 700	19 000

Den avgiftsbelagda verksamheten omfattar administrativ service, försäkringsverksamhet, kapitalförvaltning, fordringsbevakning samt registrering av trossamfund.

Regeringens överväganden

Tabell 10.20 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:7 Kammarkollegiet

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	26 914	26 914
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	694	1 315
Beslut	-2 201	-2 251
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	2 052	2 098
Förslag/beräknat anslag	27 459	28 077

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 2 000 000 kronor förs till anslaget 46:1 *Allmänna val* under utgiftsområde 1 för demokratiforskning.

Vid beräkningen av anslagsnivån har hänsyn tagits till att de 2 000 000 kronor som delfinansierade verksamheten vid Valmyndigheten under 2002 återförts till anslaget.

Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Regeringen föreslår ett anslag för 2003 på 27 459 000 kronor. För 2004 har anslaget beräknats till 28 077 000 kronor.

10.8 1:8 Nämnden för offentlig upphandling

Tabell 10.21 Anslagsutveckling för 1:8 Nämnden för offentlig upphandling

Tusental kronor

2001	Utfall	7 806	Anslags- sparande	0
2002	Anslag	7 443	Utgifts- prognos	7 501
2003	Förslag	7 588		
2004	Beräknat	7 756 ¹		

¹ Motsvarar 7 588 tkr i 2003 års prisnivå.

Nämnden för offentlig upphandling (NOU) skall verka för att offentlig upphandling sker affärsmässigt, effektivt och lagenligt.

I proposition 2001/02:142 *Ändringar i lagen om offentlig upphandling m.m.* gjorde regeringen bedömningen att Nämnden för offentlig upphandling (NOU) även fortsättningsvis skall ansvara för den statliga tillsynen av offentlig

upphandling. Finansutskottet förordade emellertid att det skulle göras en förnyad prövning av NOU:s ställning i samband med det inom Regeringskansliet pågående arbetet rörande myndighetsstrukturen när det gäller konsument- och konkurrensfrågor. Riksdagen godkände utskottets förslag och tillkännagav för regeringen vad utskottet anfört (bet. 2001/02:FiU12, rskr. 2001/02:324).

Regeringen har inte för avsikt att vidta några åtgärder när det gäller myndighetsstrukturen inom konsument- och konkurrensområdet. Det kan dock finnas anledning att återkomma till frågan om NOU:s organisation i samband med att regeringen tar ställning till hur sanktions-systemet inom den offentliga upphandlingen skall vara utformat. En proposition bedöms kunna lämnas till riksdagen under våren 2003.

Regeringens överväganden

Tabell 10.22 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:8 Nämnden för offentlig upphandling

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	7 443	7 443
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	198	367
Beslut	-53	-54
Överföring till/från andra anslag	-	-
Övrigt	-	-
Förslag/beräknat anslag	7 588	7 756

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

10.9 1:9 Statens kvalitets- och kompetensråd

Tabell 10.23 Anslagsutveckling för 1:9 Statens kvalitets- och kompetensråd

Tusental kronor

			Anslags-sparande	
2001	Utfall	12 768		1 006
2002	Anslag	12 057	Utgifts-prognos	12 887
2003	Förslag	12 284		
2004	Beräknat	12 559 ¹		

¹ Motsvarar 12 284 tkr i 2003 års prisnivå.

Statens kvalitets- och kompetensråd skall stödja och stimulera arbetet med kvalitetsutveckling och kompetensförsörjning inom den statliga förvaltningen. Verksamheten finansieras huvudsakligen med anslag och endast i liten omfattning med avgiftsintäkter. Under 2001 uppgick dessa till 3,1 miljoner kronor. Myndigheten disponerar utöver ramanslaget ett äldreanslag: *D 3 Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området* under utgiftsområde 14. Vid utgången av innevarande budgetår beräknar myndigheten att det skall finnas 25 278 000 kronor oförbrukade på detta anslag.

Regeringens överväganden

Tabell 10.24 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:9 Statens kvalitets- och kompetensråd

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	12 057	12 057
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	314	591
Beslut	-87	-89
Överföring till/från andra anslag	-	-
Övrigt	-	-
Förslag/beräknat anslag	12 284	12 559

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

10.10 1:10 Ekonomiska rådet

Tabell 10.25 Anslagsutveckling för 1:10 Ekonomiska rådet

Tusental kronor

			Anslags-sparande	
2001	Utfall	1 490		877
2002	Anslag	2 285	Utgifts-prognos	3 121
2003	Förslag	2 332		
2004	Beräknat	2 383 ¹		

¹ Motsvarar 2 332 tkr i 2003 års prisnivå.

Ekonomiska rådet är ett organ knutet till Finansdepartementet. Rådet består av sex nationalekonomiska forskare förordnade av regeringen. Utöver rådets sex ledamöter är Konjunkturinstitutets generaldirektör adjungerad medlem.

Kostnaderna för Ekonomiska rådet avser främst arvoden för Ekonomiska rådets ledamöter, arvoden för beställda forskningsuppsatser samt kostnader i samband med publicering och övrig presentation av forskningsresultaten.

Regeringens överväganden

Ekonomiska rådets anslag höjdes med 500 000 kronor under 2001. Anlagshöjningen kompenseras, dels för de ökade insatser rådet gjort under senare år, dels medgav den mera marknadsmässiga arvodesersättningar i samband med att fyra nya ledamöter tillträdde.

Tabell 10.26 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:10 Ekonomiska rådet

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	2 285	2 285
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	63	114
Beslut	-16	-16
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	2 332	2 383

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Regeringen föreslår att anslaget för 2003 uppgår till 2 332 000 kronor. Det beräknade anslaget för 2004 är i fasta priser oförändrat från 2003, vilket i löpande priser innebär 2 383 000 kronor.

10.11 1:11 Utvecklingsarbete

Tabell 10.27 Anslagsutveckling för 1:11 Utvecklingsarbete

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2001	29 623	9 124	
2002	Anslag 17 370		23 800
2003	Förslag 13 170		
2004	Beräknat 19 670		

Anslaget finansierar insatser som avser budget- och verksamhetsutveckling inom ramen för den ekonomiska styrningen och utvecklingen av statsförvaltningen samt insatser för myndigheternas ledning.

Utvecklingsarbetets omfattning har varierat kraftigt mellan åren. Ett större ackumulerat anslagssparande har dock successivt förbrukats fram till 2002.

Huvuddelen av insatserna under senare år har avsett fleråriga utvecklingsprojekt främst inom följande områden:

- VESTA-projektet (Verktyg för Ekonomisk styrning i STATen) inklusive utveckling av tekniska stödsystem.
- Genomförandet av det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet inklusive insatser för att utveckla myndigheternas ledningsformer.
- Genomförandet av regeringens chefsutvecklingsprogram, vilket riktar sig till myndighetscheferna.
- Kompetensutveckling inom Regeringskansliet avseende ekonomisk styrning m.m.
- Utveckling av statistik- och prognosystem avseende skatter, pensioner m.m.

Den totala omfattningen av utvecklingsarbetet minskade kraftigt under 2002 och fick en större tyngdpunkt på utvecklingen av de s.k. VESTA-IT-systemen.

Utvecklingsarbetet beskrivs närmare i avsnitt 5.3 och 5.4.

Regeringens överväganden

Tabell 10.28 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:11 Utvecklingsarbete

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat 2002 i 2002 års statsbudget	17 370	17 370
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut	-4 200	2 300
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	13 170	19 670

Anslaget kommer att finansiera fortsatta utvecklingsinsatser inom politikområdet.

10.12 1:12 Arbetsgivarpolitiska frågor

Tabell 10.29 Anslagsutveckling för 1:12 Arbetsgivarpolitiska frågor

Tusental kronor

2001	Utfall	1 817	Anslags-sparande	4 730
2002	Anslag	2 458	Utgifts-prognos	2 961
2003	Förslag	2 458		
2004	Beräknat	2 458		

De utgifter som belastar anslaget är bl.a. medlemsavgifter för de samnordiska institutionerna, utgivning av författningssamling (AgVFS), uppgifter i anslutning till utmärkelsen "För nit och redlighet i rikets tjänst" och Arbetsgivarverkets funktion enligt beredskapsförordningen (1993:242). Under anslaget har också medel beräknats för regeringens behov av konsult- och utredningsuppdrag inom det arbetsgivarpolitiska området samt främst arvoden för vissa nämnder inom det statliga avtalsområdet.

Under budgetåret 2001 har anslaget huvudsakligen belastats för ersättningar för förhandlings- och utredningsuppdrag från regeringen och uppgifter enligt förordningen (1974:225) om utmärkelsen "För nit och redlighet i rikets tjänst".

Ingående balans på anslaget 2002 var 4 729 600 kronor.

Regeringens överväganden

Tabell 10.30 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:12 Arbetsgivarpolitiska frågor

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat 2002 i 2002 års statsbudget	2 458	2 458
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut	–	–
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	2 458	2 458

Anslaget är svårt att prognostisera, beroende bl.a. av hur mycket uppgifter regeringen efterfrågar från Arbetsgivarverket. Osäkerhetsfaktor är bl.a. den nyligen avslutade utvärderingen av den arbetsgivarpolitiska reformen och kommande resultat av pågående remittering.

Medel för nämnder inom det arbetsgivarpolitiska området ingår sedan 2000 i anslaget. Till nämnderna betalas utgifter – i regel arvoden till ledamöter och ersättare m.m. – för Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor, Statens ansvarsnämnd, Offentliga sektorns särskilda nämnd, Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd och Statens utlandslönenämnd. Statens trygghetsnämnd upphörde den 30 juni 2002.

Den huvudsakliga faktorn som styr utgifterna på området är hur arbetsbelastningen påverkar antalet sammanträden vid nämnderna eftersom de flesta arvoden utgår per sammanträde.

Regeringen förbereder lagrådsremiss/proposition under hösten 2002 med anledning av översynen av Statens ansvarsnämnds funktion och kompetensområde.

10.13 1:13 Statliga tjänstepensioner m.m.

Tabell 10.31 Anslagsutveckling för 1:13 Statliga tjänstepensioner m.m.

Tusental kronor

2001	Utfall	7 458 448	Anslags-sparande	604 500
2002	Anslag	7 381 000	Utgifts-prognos	7 573 000
2003	Förslag	7 658 000		
2004	Beräknat	7 835 000		

Anslaget avser utgifter för personalpensionsförmåner, särskild löneskatt på pensionskostnader m.m. Personalpensionsförmånerna styrs av kollektivavtal. Inkomsterna utgörs främst av de försäkringsmässigt beräknade premier som statliga arbetsgivare fr.o.m. den 1 januari 1998 skall betala (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:FiU1, rskr. 1996/97:53) och som redovisas under inkomstiteln Statliga pensionsavgifter. Inkomsterna på inkomstiteln stämmer inte överens med utgifterna på anslaget beroende på att de försäkringsmässigt beräknade premier som redovisas på inkomstiteln avser beräknade pensionskostnader för aktiv personal för ett visst år medan anslaget belastas med de pensioner som utbetalas samma år.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 10.32 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2001	219 063	198 194	20 869
Prognos 2002 (varav tjänsteexport)	249 910	230 760	19 150
Budget 2003 (varav tjänsteexport)	202 346	204 200	- 1 854

Regeringens överväganden**Tabell 10.33 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 1:13 Statliga tjänstepensioner m.m.**

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	7 381 000	7 381 000
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut	-90 000	-90 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar	–	–
Volym	–	–
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	367 000	544 000
Förslag/beräknat anslag	7 658 000	7 835 000

Medelsbehovet för anslaget styrs främst av antalet förmånstagare, medelvärdet av den statliga kompletteringspensionen samt av basbeloppsförändringar. Löneutvecklingen har betydelse för nytillkomna förmånens storlek. Beräknat utfall för 2002 överstiger anvisat belopp med ca 200 miljoner kronor. Ingående balans på anslaget 2002 var 604,5 miljoner kronor, mot beräknat cirka 560 miljoner kronor.

Fr.o.m. 2003 kompliceras prognostiseringen av anslaget dels av ett nytt statligt pensionsavtal, dels av nya samordningsregler mellan den nya allmänna pensionen och den statliga tjänstepensionen

För innevarande år visar prognosen att anslaget kommer att belastas med 7 573 000 000 kronor.

Med ledning av ovanstående föreslår regeringen att anslaget för 2003 blir 7 658 000 000

kronor. Anslaget för 2004 har beräknats till 7 835 000 000 kronor.

10.14 1:14 Riksrevisionsverket**Tabell 10.34 Anslagsutveckling för 1:14 Riksrevisionsverket**

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos	Resultat
2001	154 702			6 506
2002	157 268			152 126
2003	Förslag	90 346		
2004	Beräknat	–		

Riksrevisionsverket (RRV) är central myndighet för statlig revision. Myndigheten kommer att upphöra den 20 juni 2003 och verksamheten övergå i den nyinrättade Riksrevisionen från den 1 juli 2003.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 10.35 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2001	76 963	77 548	-585
(varav tjänsteexport)	36 560	37 785	-1 225
Prognos 2002	94 862	93 770	1 092
(varav tjänsteexport)	34 825	34 799	26
Budget 2003	28 000	28 000	0
(varav tjänsteexport)	15 000	15 000	0

RRV disponerar intäkterna.

Regeringens överväganden

Tabell 10.36 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:14 Riksrevisionsverket

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	157 268	157 268
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	10 697	14 371
Beslut	-77 619	-171 639
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	90 346	0

¹Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

RRV lämnade inget ordinarie budgetunderlag med hänsyn till att det vid den aktuella tidpunkten verkade sannolikt att RRV inte skulle finnas kvar 2003. Ett kompletterande underlag lämnades dock senare när tidpunkten för Riksrevisionens inrättande klarnat.

RRV kommer att behöva disponera ett anslag avseende första halvåret 2003.

I RRV:s kostnader för 2003 ingår vissa merkostnader i samband med avvecklingen. Under de senaste åren har RRV:s avgiftsfinansiering legat på ca 30-35 procent, vilket finansierat personal i motsvarande omfattning. För 2003 kommer RRV:s avgiftsintäkter däremot att bli begränsade, vilket innebär att nästan all personal i stället skall anslagsfinansieras.

Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

10.15 1:15 Riksrevisionsverket; Avvecklingskostnader

Tabell 10.37 1:15 Anslagsutveckling för 1:15 Riksrevisionsverket: Avvecklingskostnader

Tusental kronor

2001	Utfall	–	Anslags-sparande	–
2002	Anslag	–	Utgifts-prognos	–
2003	Förslag	29 790		
2004	Beräknat	1 000		

Regeringens överväganden

Tabell 10.38 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 1:15 Riksrevisionsverket: Avvecklingskostnader

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	–	–
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	–	–
Beslut	29 790	1 000
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	29 790	1 000

¹Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

RRV har ansökt om särskilda medel för sin avveckling. Regeringens inställning är att sådana kostnader i sin helhet skall disponeras av en särskild avvecklare. Ett särskilt anslag för detta ändamål föreslås.

Under andra delen av 2003, då den nya myndigheten Riksrevisionen har inrättats, kan följande avvecklingskostnader bli aktuella att anslagsfinansiera:

- kostnader för den personal som inte vill gå över till Riksrevisionen,
- kostnader för RRV:s lokaler en tid efter att myndigheten upphört.

Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

10.16 Statens fastighetsverk

Statens fastighetsverk är en central förvaltningsmyndighet med uppgift att förvalta det fastighetsbestånd som regeringen bestämmer. Det övergripande målet för verket är att förvaltningen skall ske på det sätt som innebär god resurshushållning och hög ekonomisk effektivitet samtidigt som fastigheternas värden i vid mening bevaras.

Redovisning av uppgifter om det ekonomiska läget

Tabell 10.39 Uppgifter om det ekonomiska läget för Statens fastighetsverk

Miljoner kronor

	Utfall 1998	Utfall 1999	Utfall 2000	Utfall 2001	Prognos 2002	Budget 2003
Utnyttjad låneram	4 850	4 850	4 900	4 900	5 700	6 100
Utnyttjad andel av låneram (%)	69,3	69,3	70,0	70,0	95,0	87,0
Totala intäkter	1 824	1 738	1 709	1 766	1 735	1 746
Totala kostnader	1 612	1 655	1 538	1 634	1 546	1 575
Resultat	212	83	171	132	189	171

Investeringsplan för 2002–2004

Tabell 10.40 Investeringsplan för SFV 2002–2004

Miljoner kronor

	Anskaffat 2001	Prognos 2002	Budget 2003	Beräknat 2004
Inrikes	168,5	445,0	367,1	179,7
Utrikes	48,0	65,8	46,4	19,8
Mark	13,5	14,0	9,4	3,2
Summa investeringar	230,0	524,0	422,9	202,7
Summa lånefinansiering	230,0	524,0	422,9	202,7

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner den ovanstående investeringsplanen för Statens fastighetsverk.

I investeringsplanen redovisas utgifter för planerade investeringar under åren 2002–2004. För vissa större projekt redovisas också utfall fr.o.m. budgetåret 2001. Underlaget för 2003–2004 innehåller i avvaktan på olika investeringsbeslut en viss osäkerhet. Med hänvisning till kapitalbehovet avseende investeringar föreslås oförändrad låneram om 7 000 000 000 kronor för investeringar i fastigheter samt en låneram om 50 000 000 kronor för finansiering av anläggningstillgångar som används i verksamheten.

Regeringen har i beslut den 6 juni 2002 medgivit att Statens fastighetsverk fick teckna ett 20-årigt hyresavtal för nytt ambassadkansli i Washington. I exploateringsavtalet mellan Fastighetsverket och exploatören anges att verket har rätt att utnyttja en köption med ett

fast pris om ca 225 miljoner kronor i 2006 års penningvärde, inom sex månader efter det att projektet färdigställts, dvs. år 2006.

Pågående och planerade större investeringar

Inrikes hyresfastigheter

Byggnadsarbeten kommer att pågå av Världskulturmuseum i Göteborg fram till våren 2004. Världskulturmuseet beräknas öppnas för allmänheten i slutet av 2004.

Till- och ombyggnad av Skissernas Museum i Lund pågår samt anläggande av skulpturpark, nya arkivutrymmen och utställningssalar för offentlig konst. Byggstart har skett i augusti 2002 och etapp 1 beräknas vara klar hösten 2003.

Ombyggnad pågår av Wrangelska palatset på Riddarholmen i Stockholm för Svea hovrätt för att förbättra säkerhet och arbetsmiljö samt för att möjliggöra ny teknik i sessionssalarna.

Ombyggnad pågår för Högsta Domstolen – Bondeska palatset i Stockholm - för högre säker, bättre inomhusklimat och förbättrad funktionalitet i sessionssalarna.

Ombyggnad av vind till kontorslokaler av Södra Bancohuset i Stockholm pågår. Åtgärder för att förbättra tillgänglighet och arbetsmiljö.

Röda bodarna i Stockholm byggs om och renoveras. Åtgärder för att förbättra inomhusklimat och tillgänglighet.

Ombyggnad och iordningställande av lokaler för residenset, länsstyrelsen i Göteborg, pågår.

Efter förslag från Stockholms kommun har renovering påbörjats av Riddarholmens kajer som är i stort behov av upprustning. Åtgärderna utförs etappvis under flera år.

Ombyggnad av Naturhistoriska riksmuseet södra flygel för överflyttning av verksamhet från Botanikmuseet pågår.

Östasiatiska museet i Stockholm har fått ett föreläggande från Yrkesinspektionen att låta installera en varuhiss för transporter inom fastigheten. Vissa delar av fastigheten har eftersatt underhåll. Det eftersatta underhållet kan innebära att vissa delar av byggnaden samtidigt kommer att rustas upp.

En invändig restaurering av Skeppsholmskyrkan i Stockholm planeras. En ny sprinkleranläggning, brandlarm, installation av fjärrvärme och toaletter för allmänheten. Projektet beräknas vara färdigt under 2003.

Ombyggnad pågår av kontors- och administrativa lokaler för Försvarets organisation för underhåll och service, Forgas, Karlsborg. Ca 80 kontorsplatser, arkiv och lektionssalar.

Utrikes hyresfastigheter

En ny chefsbostad i Pretoria i Sydafrika har påbörjats. Bakgrunden till projektet är att regeringen i Sydafrika har flyttat verksamheten från Kapstaden till Pretoria. Färdigställande vid årsskiftet 2002/2003.

Ombyggnad sker av kontorshuset vid Square de Meuse i Bryssel för Sveriges ständiga representation vid Europeiska unionen.

Föreslagna projekt

Inrikes hyresfastigheter

Ombyggnad av Östra stallet i kvarteret Krubban i Stockholm, bibliotek och kontorslokaler samt en nybyggnad av ett underjordiskt arkiv för Riksantikvarieämbetet. Färdigställande beräknas bli under första kvartalet 2004.

Ny-, om- och tillbyggnad av kvarteret Loen, Jacobsgatan i Stockholm för Regeringskansliet, inklusive förtätning för att få effektivare lokaler och förbättring av arbetsmiljön.

Grundförstärkning och total renovering inklusive värmeisolering av Boställhus byggnad 42 på Skeppsholmen i Stockholm.

Utrikes hyresfastigheter

Renovering och förtätning planeras av ambassadkansliet i Paris i syfte att kunna hyra ut ytterligare areor.

En svensk arkitekttävling avseende nytt residens i Santiago planeras. Arbete med att finna lämplig tomt pågår.

Låneram

Regeringens förslag: Regeringen föreslår att Statens fastighetsverk för 2003 får en låneram för investeringar i fastigheter på 7 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Fastighetsverket kommer att årligen ta upp nya lån i Riksgäldskontoret för att finansiera de löpande investeringarna.

Den ökade belåningen beräknas med oförändrad räntesats innebära en försämring av finansnettot för 2003 med -18 miljoner kronor, eller -6,4 procent, jämfört med utfallet år 2002. Fastighetsverket avser att fortsätta arbeta för att öka uthyrningen av bidragsfastigheter och därmed också öka intäkterna och minska underskottet från detta fastighetsbestånd.

Regeringen föreslår därför att Statens fastighetsverk får en låneram för investeringar i fastigheter på 7 miljarder kronor.

10.17 Fortifikationsverket

Fortifikationsverket är en central förvaltningsmyndighet med huvuduppgift att förvalta statens fastigheter avsedda för försvarsändamål, s.k. försvarsfastigheter. Fortifikationsverkets verksamhet finansieras fullt ut med avgiftsinkomster. Verksamheten leds av en styrelse med fullt ansvar.

Tabell 10.41 Uppgifter om det ekonomiska läget för Fortifikationsverket

Miljoner kronor

	Utfall 1998	Utfall 1999	Utfall 2000	Utfall 2001	Progn. 2002	Budget 2003
Utnyttjad låneram	2 319	2 774	2 950	3 942	4 801	5 420
Utnyttjad andel av låneram (%)	56	75	72	90	94	95
Totala kostnader	2 483	2 484	2 992	2 520	2 762	2 548
Totala intäkter	3 281	3 310	3 778	3 116	3 130	2 851
Resultat	798	826	786	597	368	303

Låneram

Regeringens förslag: Regeringen föreslår att Fortifikationsverket för investeringar i mark, anläggningar och lokaler får en låneram för 2003 om 5 500 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Fortifikationsverket disponerar en låneram i Riksgäldskontoret för budgetåret 2002 om 4 910 miljoner kronor för investeringar i mark, anläggningar

och lokaler samt en låneram på 175 miljoner kronor för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten. Redovisad plan för investeringar bygger på det investeringsbehov som angetts av brukarna. Osäkerheten är stor för såväl totalnivån som fördelningen mellan lånefinansierade investeringar och investeringar finansierade enligt betalplan. Osäkerheten gäller framför allt för senare delen av perioden.

Stora förändringar har skett, och kommer att ske, som påverkar Fortifikationsverkets framtida verksamhet med anledning av försvarsbeslutet 2000 (prop. 1999/2000:30). Dessa förändringar beräknas pågå under hela den period som verkets budgetunderlag omfattar vilket innebär att underlaget är osäkert.

Regeringen föreslår därför att låneramen för Fortifikationsverket i Riksgäldskontoret höjs till totalt 5,5 miljarder kronor för 2003.

Investeringsplan

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner nedanstående investeringsplan för Fortifikationsverket.

Investeringsplan för 2002–2004

Tabell 10.42 Investeringsplan för FortV 2002–2004

Miljoner kronor

	Anskaffat 2001	Prognos 2002	Budget 2003	Beräknat 2004
Nybyggnad	364,1	335	400	300
Ombyggnad	579,3	460	495	395
Markanskaffning	1,5	5	5	5
Summa investeringar	942,9	800	900	700
Finansiering:				
Betalplan	39,6	60	100	80
Lån	876,2	735	800	620
Förskottshyra	27,1	5	0	0
Summa finansiering	942,9	800	900	700

11 Politikområde Finansiella system och tillsyn

11.1 Omfattning

Politikområdet finansiella system och tillsyn omfattar flera olika verksamheter.

Reglering och tillsyn av det finansiella systemet omfattar den verksamhet som bedrivs inom ramen för Finansinspektionen. Därtill ingår Bokföringsnämndens normgivning i redovisningsfrågor.

Statsskuldsvärvalning omfattar den verksamhet som Riksgäldskontoret bedriver för upplåning och förvaltning av statsskulden.

Statliga garantier omfattar främst Riksgäldskontorets utfärdande och förvaltning av garantier och lån med kreditrisk. Till området räknas även vissa särskilda garantiåtaganden för Stads- hypotekskassans grundfond och garantier för vissa statliga bolag.

Övrig finansiell förvaltning omfattar verksamheterna in- och utlåning samt statens betalningssystem (statens internbank) i Riksgäldskontoret, Insättningsgarantinämnden (IGN) samt Premiensionsmyndigheten (PPM).

Internationella finansiella institutioner omfattar institutioner som Nordiska investeringsbanken (NIB), Europeiska utvecklingsbanken (EBRD), Europarådets utvecklingsbank (CEB), Världsbanken (IBRD) och Europeiska investeringsbanken (EIB).

Tillsyn av spelmarknaden omfattar Lotteriinspektionens tillståndsgivning, kontroll och tillsyn av spelmarknaden m.m.

För att öka överblicken redovisas respektive delområde i separata, sammanhängande avsnitt.

11.2 Utgiftsutveckling

Tabell 11.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområde Finansiella system och tillsyn

Miljoner kronor

	Utfall 2001	Anslag 2002 ¹	Utgiftsprognos 2002	Förslag anslag 2003	Beräknat anslag 2004
2:1 Finansinspektionen	135,7	142,4	147,5	163,7	160,7
2:2 Insättningsgarantinämnden	7,5	7,7	7,9	5,9	7,5
2:3 Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader	219,5	244,5	261,6	250,0	260,9
2:4 Bokföringsnämnden	7,5	7,5	9,8	7,7	7,8
2:5 Avgift för Stadshypotekskassans grundfond	6,4	0	2,5	0	1,0
2:6 Insatser i internationella finansiella institutioner ²	59,0	60,0	58,7	56,0	56,0
2:7 Avsättning för garantiverksamhet	501,4	0	0	1,4	501,4
2001 0208 Insatser i Nordiska investeringsbanken	334,0	–	–	–	–
1997 02B3 Statliga ägarinsatser i Nordbanken	–	–	46,8	–	–
Totalt för utgiftsområde 2	1 271,0	462,1	534,7	484,7	995,3
Anslag inom utgiftsområde 17					
2:1 Lotteriinspektionen	31,9	33,8	33,4	38,8	31,0
Totalt för politikområde Finansiella system och tillsyn	1 302,9	495,9	568,1	523,5	1 026,3

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget i samband med 2002 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

² Tidigare benämning Bidrag till kapitalet i Europeiska utvecklingsbanken respektive Insatser i internationella finansieringsinstitutioner

³ Tidigare benämning Kapitalhöjning i Nordiska investeringsbanken

Vissa kommentarer kring anslagsutfall m.m. redovisas nedan i avsnitt 11.5.1.

För 2003 har vissa mindre omprioriteringar skett främst inom ramen för utgiftsområdet.

11.3 Mål

Målet för politikområdet är:

- att det finansiella systemet skall vara effektivt och tillgodose såväl samhällets krav på stabilitet som konsumenternas intresse av ett gott skydd,
- att tillsynen skall bedrivas effektivt, samt
- att kostnaderna för statsskulden långsiktigt minimeras samtidigt som risken beaktas, samt
- att statens finansförvaltning bedrivs effektivt.

Målet för politikområdet fastställdes i samband med beslut om budgetproposition för 2001 (prop. 2000/2001:1, utgiftsområde 2, avsnitt 4.3).

11.4 Politikens inriktning

Politikens inriktning beskrivs utförligt i respektive delområde. I korthet prioriteras bl.a. följande inom respektive delområde:

- att se över och förstärka den finansiella tillsynen,
- att fortlöpande modernisera den finansiella regleringen i syfte att säkerställa ett effektivt finansiellt system samt samhällets krav på stabilitet och konsumentskydd,
- att främja utvecklingen av god redovisningssed i företagens bokföring och offentliga redovisning,
- att fortsätta utveckla styrningen och utvärderingen av statsskuldspolitiken. Regeringen avser att vidta åtgärder för att från 2003 tillämpa enklare och tydligare strukturer i redovisningen av statsskulden,
- att riskerna med och kostnaderna för statens garantivning löpande synliggörs och begränsas genom en effektiv hantering. Regeringen avser att fortsätta utveckla och effektivisera hanteringen av statens risktagande genom garantier,

- att främja konsumentskyddet för allmänhetens insättningar,
- att administration och förvaltning av premiepensionerna skall bedrivas kostnadseffektivt och till nytta för pensions-spararna,
- att den multilaterala finansiering som möjliggörs genom de internationella finansiella institutionerna skall vara ett värdefullt komplement till andra finansieringskällor, samt
- att kontrollen av spelmarknaden stärks, särskilt med avseende på tilltagande Internet- och Kasino-spel.

11.5 Insatser

11.5.1 Insatser inom politikområdet

Normgivning, tillsyn, finans- och skuldförvaltning samt internationell finansiell samverkan i olika former är de viktigaste statliga medlen för att nå målen inom politikområdet.

I fråga om nationell och internationell normgivning inom politikområdet har väsentliga förändringar trätt i kraft under 2001. Förändringar, som kommer att fortsätta fram till 2006, berör verksamheterna vid Finansinspektionen, Bokföringsnämnden och Lotteriinspektionen. Exempel på sådana förändringar är framförallt ett stort antal EU-direktiv som syftar till att skapa en gemensam inre marknad för finansiella tjänster senast år 2005. Därtill kan också nämnas arbetet med nya bank- och finansieringsrörelse-regler, nya kapitaltäckningsregler, förändringar i internationella redovisningsnormer samt internet-spel. Som en följd av förändrad normgivning, integration inom EU och i viss mån ändrade sparmönster, kommer därför tillsynen att ställas inför nya uppgifter och krav.

Inom statens finansförvaltning pågår bl.a. ett utvecklings- och upphandlingsarbete kring statens betalningssystem.

Uppbyggnaden av premiepensionssystemet har fortsatt för att allt mer övergå till en drifts- och förvaltningsfas. Även uppbyggnaden av fonderade medel inom insättningsgarantin har nått den i lag målsatta nivån.

Inom ramen för statskuldförvaltningen har ett underlag tagits fram med syfte att från 2003

kunna tillämpa en enklare och tydligare struktur i de sammanhang där statskulden behandlas och redovisas.

Vad gäller garantiverksamheten har äldre garantier invärderats samtidigt som möjligheter att effektivisera hanteringen har undersökts.

11.5.2 Insatser utanför politikområdet

Det finansiella systemet har beröringspunkter med flera andra politikområden, t.ex. näringspolitikens strävan att förbättra företagens riskkapitalförsörjning och konsumentpolitiken, där de finansiella marknaderna ingår som en av flera olika marknader.

11.6 Resultatbedömning

11.6.1 Resultat

Det ekonomiska utfallet

Tabell 11.2 Specifikation av ekonomiskt utfall 2001 per delområde

Miljoner kronor

Delområde	Anslag Nettoutfall	Övriga intäkter utfall	Totala kostnader (brutto)
Finansiell reglering o tillsyn	143,2	21,6	164,8
Statskuldförvaltning	154,9	0	154,9
Statliga garantier	532,9	29,5	562,4
- Varav särskilda garantiåtaganden	507,8	0	507,8
Övrig finansiell förvalt- ning	47,0	232,5	279,5
Internationella finan- siella institutioner	393,1	0	393,1
Tillsyn av spelmark- naden	31,9	0,4	32,3
Summa politikområdet	1 303,1	284,0	1 587,0

I tabellen ovan redovisas endast anslagsmedel hänförliga till politikområdet. Som jämförelse kan t.ex. nämnas att Riksgäldskontoret disponerade anslag på drygt 72 miljarder kronor 2001.

I övriga intäkter i tabellen ovan ingår inte of-fentliggrättsliga intäkter som redovisas mot inkomstitel. Vidare ingår endast administrativa avgifter för garantier. Tabellen underskattar även politikområdets bruttokostnad med ca 230 mil-

joner kronor eftersom Premiepensionsmyndighetens (PPM:s) fulla driftskostnad (442 miljoner kronor) inte ingår. Tabellen redovisar endast den avgift som PPM tar ut av pensionsspararna.

Ca 65 procent av nettoutfallet 2001 i den anslagsfinansierade verksamheten inom politikområdet, motsvarande ca 850 miljoner kronor avsåg garantier eller garantiverksamhet fördelade på två delområden. Resterande medel avsåg i huvudsak förvaltningskostnader. Garantier är också huvudorsaken till de stora skillnaderna i nivå mellan nettoutfall 2001 och 2000 (659 miljoner kronor) respektive utgiftsprognosen för 2002 (ca 486 miljoner kronor). Totalt sett motsvarar nettoutfallet för 2001 ca 98 procent av tilldelade anslag.

Anslagsparandet 2001 inklusive reservationer på äldre anslag har minskat i jämförelse med 2000.

Ett flertal av myndigheterna är anslagsfinansierade och den direkta finansieringen av verksamheten med avgifter och övriga intäkter är låg, med undantag för Premiepensionsmyndigheten (100 procent). Finansinspektionens avgiftsintäkter var dock tillfälligt höga 2001 på grund av den s.k. IOSCO-konferensen. Även Riksgäldskontorets intäkter har ökat de senaste åren.

Merparten av politikområdets avgiftsintäkter är externa. Riksgäldskontoret har dock ca 45 procent inomstatliga intäkter.

Om även hänsyn tas till avgifter som redovisas mot inkomsttitel täcks även de statsfinansiella kostnaderna för Finansinspektionen helt och Lotteriinspektionen delvis av avgifter.

Särskilt för Lotteriinspektionen har skillnaden mellan anslag och motsvarande offentligt rättsliga avgiftsintäkter successivt ökat.

Det finns påtagliga skillnader i balansomslutning mellan de myndigheter som arbetar med tillsyn och normgivning respektive de vars verksamhet innefattar finans- och skuldförvaltning. Detta framgår av tabellen nedan.

Tabell 11.3 Förvaldade tillgångar/skulder vid utgången av 2001

Miljoner kronor

	Balansomslutning
Riksgäldskontoret	1 287 123
Premiepensionsmyndigheten	108 475
Insättningsgarantinämnden	11 024
Finansinspektionen	26
Lotteriinspektionen	6
Bokföringsnämnden	2

Av myndigheterna är det endast Finansinspektionen som har en driftskostnad som understiger en miljon kronor per årsarbetskraft. Driftskostnaden per årsarbetskraft ökar för samtliga myndigheter utom Premiepensionsmyndigheten, vars driftskostnader har minskat för andra året i följd.

Personalkostnaderna uppgår till ca 274 miljoner kronor eller motsvarande 30 procent av myndigheternas driftskostnader. Givet att politikområdet har haft ca 520 anställda i medeltal under 2001, motsvarar det en årskostnad på ca en halv miljon kronor per anställd, dvs. en medellön på ca 24 100 till 28 900 kronor per anställd och myndighet.

Finansinspektionen och Lotteriinspektionen har personalkostnadsandelar överstigande 50 procent, men andelen har minskat jämfört med 2000. Övriga myndigheters personalkostnadsandelar uppgår till 30 procent eller mindre. Av kostnadsstrukturen i övrigt framgår bl.a. att Insättningsgarantinämnden och Bokföringsnämnden i hög grad har utnyttjat externa tjänster istället för egen personal under 2001.

Endast en myndighet har tillfälligt behövt utnyttja räntekontokrediterna under 2001.

Låneramsutnyttjandet har fluktuerat kraftigt (20-105 procent) mellan åren för myndigheterna inom politikområdet.

För 2000 var Lotteriinspektionens (LI) låneramsutnyttjande det enda som översteg genomsnittet för statsförvaltningen. Som en följd av LI:s höga utnyttjandegrad höjdes låneramen för 2002. Övriga myndigheters utnyttjandegrad var relativt eller mycket låg (20-40 procent). I två fall sänktes låneramen för 2002.

Verksamhetsresultat

Finansinspektionen respektive Riksgäldskontorets årliga företags- och kundenkäter gav tillfredsställande resultat. Finansinspektionen fick betyget 3,42 av 5 (3,38 år 2000). Riksgäldskontorets årliga enkät avseende statens internbank visade att 78 procent av kunderna uppfattade servicen som bra eller mycket bra.

Premiepensionsmyndigheten har kontinuerligt undersökt pensionsspararnas synpunkter på informationsmaterial m.m.

Resultat och förändringar i övrigt

I politikområdets myndigheter arbetade ca 520 personer, motsvarande 500 årsarbetskrafter, under 2001. Drygt 95 procent återfinns inom tre av de sex myndigheterna – Premiepensionsmyndigheten (PPM), Finansinspektionen (FI) och Riksgäldskontoret (RGK). Efter fyra års personaltillväxt har antalet sysselsatta minskat motsvarande ca 2 procent jämfört med 2000. PPM svarar för huvuddelen av minskningen, men även RGK tenderar att successivt minska personalstyrkan. Knappt 60 procent av de sysselsatta inom politikområdet var kvinnor.

Tre av de sex myndigheterna har uppgivit att de har haft problem att rekrytera respektive behålla personal.

Personalförändringar har skett och pågår inom Premiepensionsmyndigheten. Dels har callcenter-verksamheten i Ljusdal avvecklats och dels pågår en växling av konsulter mot egen anställd personal m.m.

Vidare har Bokföringsnämnden och Insättningsgarantinämnden numera egen anställd personal. Tidigare var denna personal anställd av Finansinspektionen.

11.6.2 Analys och slutsatser

Bedömningen av det ekonomiska läget och resultatet inom politikområdet sönderfaller i olika delar. I jämförelse med tidigare och innevarande år var 2001 unikt genom att ca 30 procent av nettoutfallet för den anslagsfinansierade verksamheten inom politikområdet avsåg betalningar i euro. En mer normal nivå ligger på ca 6–12 procent av nettoutfallet beroende på år. Därmed kom delar av det ekonomiska utfallet och resultatet i viss utsträckning att präglas av kronförsvagningen.

Även i bedömningen av det verksamhetsmässiga resultatet bör inverkan av yttre faktorer beaktas. Den finansiella tillsynen och normgivningen samt finans- och statsskuldsvärdningen har i olika utsträckning påverkats av enskilda händelser och omvärldsfaktorer under 2001-02, t.ex. terrorattackerna i USA den 11 september 2001, allmän konjunkturavmattning, börsfall, finansmarknadernas utveckling m.m. I fråga om premiepensionen har ett intensivt och kritiskt uppbyggnadsarbete förlöpt väl. Inom spelmark-

nadsområdet har snabba omvärldsförändringar skett.

Sammanfattningsvis har verksamheten inom politikområdet i allt väsentligt uppfyllt uppställda mål och krav. Det finns dock vissa brister i måluppfyllelsen och vissa verksamheter som behöver stärkas. Finansinspektionens roll behöver stärkas och nya krav kommer att ställas på myndigheten under de närmast kommande åren. Detta behov bekräftas också bl.a. av en utvärdering som internationella valutafonden genomfört. Regeringen har tillsatt en utredning kring Finansinspektionens roll och resursbehov (avsnitt 12). Det finns också delverksamheter vars måluppfyllelse är svår att bedöma, t.ex. Riksgäldskontorets garantiverksamhet. Vidare finns enstaka delverksamheter som bedöms uppfylla målen först under 2002. I de fall kundattityder har undersökts inom politikområdet är resultatet tillfredsställande. Det gäller även resultaten av revisionen och den ekonomiadministrativa värderingen.

11.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket bedömer att årsredovisningarna för Finansinspektionen, Bokföringsnämnden, Insättningsgarantinämnden, Premiepensionsmyndigheten, Riksgäldskontoret och Lotteriinspektionen i allt väsentligt är rättvisande.

I den ekonomiadministrativa värderingen (EA-värderingen) avseende 2001 var Premiepensionsmyndigheten en av totalt 21 myndigheter i statsförvaltningen som i full utsträckning uppfyllde alla de kriterier som uppställts i EA-värderingen. Betyget fullt tillfredsställande fick Finansinspektionen, Premiepensionsmyndigheten och Lotteriinspektionen. Riksgäldskontoret och Insättningsgarantinämnden fick betyget tillfredsställande. Bokföringsnämnden är undantagen från EA-värderingen p.g.a. liten omättning.

De internationella finansiella institutionernas verksamhet och årsredovisningar revideras av olika organ. De olika reviderande organen har bedömt NIB:s, EBRD:s och CEB:s årsredovisningar för 2001 (i IBRD:s fall årsredovisningen för räkenskapsåret 2000/01) vara rättvisande.

12 Reglering och tillsyn av det finansiella systemet

12.1 Omfattning

Reglering och tillsyn av det finansiella systemet omfattar reglering och tillsyn av kredit-, försäkrings- och värdepappersmarknaderna och avser den verksamhet som bedrivs inom ramen för Finansinspektionens ansvarsområde.

12.2 Mål

Finansinspektionen är central förvaltningsmyndighet för tillsyn över finansiella marknader, kreditinstitut och det enskilda försäkringsväsendet. De övergripande målen för Finansinspektionens verksamhet är bl.a.

- att bidra till stabiliteten i det finansiella systemet genom tillsyn av finansiella företag, regel- och tillståndsgivning, samt
- att bidra till konsumentskyddet inom det finansiella systemet, genom tillsyn av stabiliteten hos enskilda finansiella institut.

12.3 Politikens inriktning

Inriktningen på politiken inom området är att det skall skapas en modern finansiell reglering som bidrar till ett effektivt finansiellt system som tillgodoser samhällets krav på stabilitet och konsumenternas intresse av ett gott skydd. Genom detta skall även förutsättningar skapas för produktutveckling, nyetablering och konkurrens. Ambitionen är även att verka för att det

skapas en inre marknad för finansiella tjänster i Europa som uppfyller samma krav som kännetecknar det nationella arbetet.

I pågående utvecklingsarbete inom det finansiella området ligger ett krav på att Finansinspektionen skall utveckla en mer riskfokuserad och stabilitetsinriktad tillsyn. Krav följer bl.a. av den revidering av internationella kapitaltäckningsregler som sedan flera år tillbaka pågår parallellt inom Baselkommittén – en global samarbetsorganisation för banktillsynsmyndigheter – och EU. De nya kapitaltäckningsreglerna är avsedda att träda i kraft under 2006. Krav på en mer riskfokuserad och stabilitetsinriktad tillsyn över banker och kreditmarknadsföretag ligger också i de förslag som finns i Ds 2002:5 Reformerade bank- och finansieringsrörelse-regler som i sin tur bygger på förslag i Banklagskommitténs huvudbetänkande (SOU 1998:160). Förslagen i den nämnda departementspromemorian innebär dessutom att Finansinspektionens ansvarsområde vidgas och att inspektionen utrustas med ytterligare befogenheter och sanktionsmöjligheter.

För att bättre samordna den framtida regleringen av värdepappersmarknaderna inom EU och öka samverkan mellan tillsynsmyndigheterna i de olika medlemsstaterna har reformeringar av beslutsstrukturen inom området genomförts. I samband med Stockholmstoppmötet i mars 2001 slöts en överenskommelse om en reformering av kommittéstrukturen med syfte att förenkla och effektivisera regelgivningen inom värdepappersmarknadsområdet. Arbetet med att reformera kommittéstrukturen fortsätter nu inom bank- och försäkringsområdena.

Inom EU pågår för närvarande ett intensivt arbete med olika EG-direktiv i syfte att uppnå en gemensam marknad för finansiella tjänster senast 2005, delvis som en följd av handlingsplanen för finansiella tjänster KOM (1999) 232. De nya direktiven kommer bl.a. att leda till en reformerad marknads tillsyn och ett förstärkt samarbete inom EU i fråga om denna tillsyn. En central förändring är att det i varje medlemsland skall finnas en enda ansvarig myndighet för tillsyn av värdepappersmarknaden. Inom pensionsområdet pågår ett arbete inom EU som syftar till att skapa en inre marknad inom tjänstepensionsområdet.

Reglerna för värdepappersfonderna ses över av en särskild utredare i syfte att ta fram förslag till en anpassning av lagstiftningen i ljuset av de senaste årens utveckling av fondmarknaden. Värdepappersfondsutredningen har överlämnat ett delbetänkande, *Investeringsfonder – förslag till ny lag* (SOU 2002:56). Vidare föreslås att Finansinspektionen får utökade möjligheter att ingripa mot fondbolagen. Regeringen avser att efter remissbehandling överlämna en proposition till riksdagen under våren 2003.

Kampen mot penningtvätt och terrorism är viktig och därför deltar Sverige på bred front både nationellt och internationellt i kampen mot att terrorister och andra brottslingar skall kunna använda det finansiella systemet för brottsliga syften. I slutet av 2001 antogs ett direktiv som innehåller utvidgningar av 1991 års EG-direktiv om åtgärder mot penningtvätt. Utvidgningen innebär bl.a. att nya typer av näringsidkare omfattas av skyldighet att rapportera misstänkta fall av penningtvätt. Regeringen planerar att under 2003 presentera en proposition om genomförande av direktivet.

Regeringen planerar att lägga fram förslag som syftar till att ge de svenska bostadsfinansieringsföretagen möjlighet att emittera säkerställda obligationer. Säkerställda obligationer är inom EU alltmer ett standardinstrument för upplåning och endast ett fåtal länder inom unionen saknar lagregler om sådana obligationer. De kommande förslagen kommer att bygga på ett betänkande av Utredningen om särskilda regler för vissa kreditmarknadsbolag, *Säkrare obligationer* (SOU 1997:110). Regeringen har med ledning av utredningens förslag utarbetat en promemoria – *Säkerställda obligationer* (Ds 2001:38).

En särskild utredare ser f.n. också över försäkringsbolagens placeringsregler m.m. (Dir 2000:15).

Bestämmelserna avseende solvensmarginalkraven för skadeförsäkringsföretag och livförsäkringsbolag har reformerats och omarbetade direktiv har antagits inom EU. Regeringen avser att presentera förslag inom området senast under hösten 2003. Förändringarna syftar till att stärka försäkringstagarens skydd, dels genom befogenhet för Finansinspektionen att i ett enskilt fall närmare pröva solvensen och ingripa tidigt om försäkringstagarens rätt hotas, dels genom tekniska skärpningar av direktivets krav på solvensmarginal.

Försäkringsbolagens handläggningstider vid trafikskador måste kortas. Därför har regeringen i ett särskilt uppdrag till Finansinspektionen gett inspektionen i uppdrag att följa upp försäkringsbolagens personskadereglering inom trafikförsäkringen. Uppdraget innebär att inspektionen skall redovisa vad bolagen gjort eller avser att göra i framtiden för att korta handläggningstiderna. Inspektionen skall dessutom ange vilka åtgärder den inom ramen för sin tillsyn vidtar för att se till att bolagen kortar handläggningstiderna och hur åtgärderna följs upp. Inspektionen skall även redovisa om åtgärder behövs för att öka ersättningsarnas storlek.

Bokföringsnämnden

Bokföringsnämnden skall även fortsättningsvis arbeta för att främja utvecklingen av god redovisningssed i företagets bokföring och offentliga redovisning. Under det kommande åren kommer arbetet med anpassning av den internationella redovisningsnormeringen för onoterade företag att fortgå. Nämnden har vidare inlett ett arbete för att se över möjligheterna till att förenkla redovisningsreglerna för enskilda näringsidkare. I detta arbete ser nämnden över vilka möjligheter det finns att harmonisera skatte- och redovisningssystemen. Under det kommande året beräknas dessa delar av verksamheten att ta en stor del av resurserna i anspråk.

12.4 Insatser

12.4.1 Insatser inom politikområdet

Internationella valutafonden (IMF) har gjort en utvärdering av stabiliteten i det svenska finansiella systemet och av tillsynen och genomlysningen i det. IMF har publicerat sina iakttagelser och konstaterar att Sverige har ett modernt och i många avseenden avancerat finansiellt system som överlag lever upp till internationella standards i fråga om tillsyn och reglering. IMF bedömer att reglering och tillsyn behöver förstärkas inom delar av värdepappersområdet, i första hand börs- och clearingverksamheten. VPC lever inte fullt upp till internationella rekommendationer avseende avveckling av värdepapperstransaktioner. IMF noterar samtidigt att svenska myndigheter och VPC vidtagit åtgärder som innebär att bolaget förutses eliminera de återstående risker som finns under innevarande och nästföljande år. IMF bedömer vidare att Finansinspektionens resurser och kapacitet inte är tillräckliga för att på alla områden kunna leva upp till de växande krav som ställs. Vidare konstateras att inspektionens möjligheter att ingripa inte är tillräckliga och att inspektionen bör ges utökade möjligheter att använda sanktionsinstrument. IMF:s granskning ger värdefulla synpunkter för arbetet med att utveckla och stärka regleringen av och tillsynen över finansmarknaden.

Av Finansinspektionens tillsynsobjekt inom området för marknadstillsyn är Stockholmsbörsen, VPC och Bankgirocentralen de centrala. Finansinspektionen har regeringens uppdrag att till i slutet av oktober 2002 beskriva vilka avvecklingsrisker som finns i den clearing- och avvecklingsverksamhet som bedrivs, hur tillsynen bedrivs i dag och hur denna bör bedrivas i framtiden (Fi2002/890).

En särskild utredare har tillkallats med uppdrag att kartlägga och analysera Finansinspektionens nya roll och vilket resursbehov som väntas uppstå mot bakgrund av de förändringar i inspektionens ansvarsområde och uppgifter som beslutats eller som kan följa av initierade nationella och internationella regeländringar (Dir. 2002:94). Utvecklingen inom området talar för att Finansinspektionens roll behöver stärkas. Detta gäller såväl organisation som de formella befogenheterna. Aktuella förändringar avser bl.a. krav på utvecklad tillsyn och reglering inom värdepappersmarknadsområdet, nya regler för kapitaltäckning och nya bank- och finansieringsrörelseregler. Utredaren skall också granska utrymmet för självreglering på värdepappersmarknaden.

Regleringen av den finansiella sektorn i Sverige bygger som tidigare framgått till stor del på det gemensamma regelverket inom EU samt andra internationella överenskommelser. Arbetet pågår inom EU om att utveckla eller införa direktiv inom bl.a. följande områden:

- insiderhandel och otillbörlig marknads påverkan
- prospekt
- investeringstjänster inom värdepappersområdet
- öppenhetskrav för emittenter
- pensionsfonder
- försäkringsförmedlare
- finansiella konglomerat, samt
- kapitaltäckningsregler för kreditinstitut och värdepappersföretag.

Konsumenterna har ställts inför nya val och har kommit att agera på delvis nya marknader. Den ökade internationaliseringen har skapat möjligheter till förbättrad konkurrens. Teknikutvecklingen skapar dessutom nya valmöjligheter t.ex. genom att erbjuda nya distributionskanaler för redan befintliga tjänster från banker och försäkringsbolag. I såväl den nya allmänna pensionen som i en del av tjänstepensionssystemet ställs nya krav på konsumenterna, t.ex. vad gäller val av fonder. Utredningen om finansiell rådgivning till konsumenter har nyligen överlämnat sitt betänkande, Konsumentskydd vid finansiell rådgivning (SOU 2002:41). För att stärka konsumenternas skydd föreslår utredaren bl.a. att det skall införas en särskild lag om finansiell rådgivning till konsumenter. Förslagen remissbehandlas f.n. och kommer därefter att beredas vidare inom Regeringskansliet.

Regeringen lämnade i början av året förslag till en ny lag om utgivning av elektroniska pengar (prop. 2001/02:85). Efter riksdagens godkännande trädde de nya bestämmelserna i kraft i slutet av april 2002, varigenom EG-direktivet 2000/46/EG av den 18 september 2000 om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet genomfördes.

Riksdagen har vidare beslutat att rådets förordning (EG) nr 2560/2001 av den 19 december

2002 om gränsöverskridande betalningar i euro skall tillämpas även på gränsöverskridande betalningar i svenska kronor (prop. 2001/02:168, bet.2001/02:FiU24, rskr. 2001/02:288). EG-förordningen 2560/2001 innehåller bestämmelser om att de avgifter som banker och andra institut tar ut för gränsöverskridande betalningar i euro skall vara desamma som de avgifter som institutet tar ut för motsvarande betalningar inom ett och samma land. I förordningen ges även medlemsstater med annan valuta än euro möjlighet att låta den egna valutan omfattas av förordningen. Bestämmelserna som trädde i kraft vid halvårsskiftet 2002 innebär att en betalningsöverföring i svenska kronor som görs till ett annat land inom EU därmed inte får kosta mer än motsvarande betalningsöverföring i svenska kronor inom Sverige. För att undersöka om bestämmelserna följs har Finansinspektionen regeringens uppdrag att löpande under 2002 se över bankernas rutiner, float, avgifter och information för betalningsöverföringar inom Sverige och EES- området.

Bokföringsnämnden har under 2001 utfärdat kompletterande normgivning. Nämnden biträder också regeringskansliet i redovisningsfrågor samt deltar i utredningar inom kommittéväsendet. Nämnden avger också yttrande till domstolar om vad god redovisningssed innebär i olika frågor.

Under 2001 utfärdade Bokföringsnämnden fem allmänna råd samt avgav tolv remissyttranden till Regeringskansliet, domstolar m.m.

12.5 Resultatbedömning

Finansinspektionen skall bidra till stabiliteten i det finansiella systemet genom tillsyn av finansiella företag samt regel- och tillståndsgivning. Inspektionen skall vidare bidra till konsumentskyddet inom området.

12.5.1 Resultat

Under 2001 var Finansinspektionens verksamhet uppdelad på nedanstående verksamhetsgrenar. Inom parantes anges resursförbrukningen i miljoner kronor, anslaget utgjorde totalt ca 137 miljoner kronor.

- Analys och marknadsöversikt (19)
- Tillsyn av finansiella företag (42,8)
- Marknadsövervakning (11)
- Regelgivning (11)
- Samverkan och samordning (25,5)
- Tillstånd och anmälningar (28)

I förhållande till 2000 har resursförbrukningen främst inom verksamhetsgren tillsyn av finansiella företag ökat.

Det är av central betydelse att det går att mäta i vilken utsträckning Finansinspektionen bidrar till de uppställda målen. Finansutskottet har i en särskild rapport gett exempel på hur uppföljningen av inspektionens arbete kan förbättras med hjälp av olika resultatindikatorer (2000/01:UDR2). Regeringen har på olika sätt arbetat med att utveckla uppföljningen av mål och resultat. I regleringsbrevet för Finansinspektionen avseende 2002 finns det nya krav om åiterrapportering inom områdena stabilitet och effektivitet. Inom konsumentskyddsområdet har såväl Finansinspektionen som Konsumentverket ett ansvar. Merparten av resultaten kommer att redovisas i årsredovisningarna från respektive myndigheter.

Finansinspektionen har två år i rad genomfört en attitydundersökning bland ett brett urval av företag under tillsyn. Det totala omdömet på en skala 1-5 år 2000 var 3,38 och år 2001 var motsvarande 3,42. Undersökningarna bör ge Finansinspektionen en god kunskap om hur verksamheten ytterligare kan utvecklas och förbättras.

Den stabilitetsinriktade tillsynen sammanhänger med risker som avser hela det finansiella systemet, de s.k. systemriskerna. Under 2001 fortsatte arbetet inom Finansinspektionen med att utveckla riksbedömningssystemen som skall möjliggöra en årlig samlad bedömning av riskerna i det finansiella systemet. Finansinspektionen identifierade 13 systemviktiga institut inom områdena kredit- och marknadsrisker, risker inom försäkringsområdet samt operativa risker. För dessa institut görs sammanvägda bedömningar, vilka bygger på riskanalyser inom olika områden, iakttagelser vid platsundersökningar och övrig relevant information. I den nya tillsynen har riskfokuseringen ytterligare skärpts och analysen har utvecklats avseende såväl enskilda institut som för marknaden som helhet. Riskbedömningssystemet medger vidare en

internationell jämförelsepraxis vilket är ett centralt inslag i arbetet med en integrerad finansmarknad inom EU. Riskbedömningsystemet utgör därtill ett steg mot att anpassa tillsynen till de nya reglerna för kapitaltäckning.

Som ett resultat av att Finansinspektionen mer än tidigare fokuserat sin tillsyn på de systemviktiga instituten har antalet platsundersökningar minskat. Totalt nedlagd tid för tillsynsaktiviteter under 2001 uppgick till 50 828 timmar, varav tillsynsrelaterad metodutveckling utgjorde 14 018 timmar.

Terrorattacken i USA den 11 september 2001 fick betydande återverkningar för den finansiella sektorn och inspektionen ändrade omgående sina tillsynsinsatser för att bättre kunna möta de nya hoten. Tillsynen av de operativa riskerna förstärktes. Särskilda rapporter togs fram om finanssektorns beredskap mot IT-attacker samt om det fysiska säkerhetsskyddet. I samverkan med Överstyrelsen för Civil Beredskap har Finansinspektionen genomfört scenarioövningar med de 13 systemviktiga företagen. Övningarna visade att den finansiella sektorn har motståndskraft mot de risker som är förknippade med företagets IT-verksamhet. Rutiner finns för att möta svåra påfrestningar mot den egna organisationen, men Finansinspektionen har också identifierat vissa svagheter i olika funktioner och företag. Den finansiella sektorn är därutöver starkt beroende av att andra samhällsfunktioner, såsom el och telekommunikationer, fungerar. Livförsäkringsbolagens svaga konsolidering kom i fokus efter det utdragna börsfallet och händelserna i september 2001. Vidare ökade tillsynen över rörelseresultat, belåning och handel i värdepappersbolagen.

Finansinspektionen skall bidra till att förtroendet på värdepappersmarknaden stärks. Händelser där det finns misstanke om oegentligheter vid handeln med finansiella instrument skall därför utredas. Antalet utredningar om misstänkta insiderbrott och utredningar om misstänkt otillbörlig kurspåverkan under 1999 fram till 2001 framgår av tabell 12.1.

Tabell 12.1 Antal avslutade insiderutredningar och utredningar om otillbörlig kurspåverkan

	1999	2000	2001
Insider	32	61	79
Otillbörlig kurspåverkan	9	7	17

Finansinspektionen handlägger en rad olika tillstånds- och anmälningsärenden. Hanteringen av dessa skall gå snabbt, effektivt och hålla god kvalitet. Resultatet framgår av tabell 12.2.

Tabell 12.2 Genomsnittlig handläggningstid i dagar

Ärendeslag	2000	2001
Bankområdet	35	31
Försäkringsområdet	47	52
Värdepappersområdet	66	60

12.5.2 Analys och slutsatser

Reglering och tillsyn av det finansiella systemet avser i huvudsak den verksamhet som bedrivs av Finansinspektionen. Inom myndighetens ansvarsområde pågår ett omfattande förändringsarbete vilket följer av initierade nationella och internationella regeländringar. Aktuella förändringar avser bl.a. krav på utvecklad tillsyn och reglering inom värdepappersmarknadsområdet, nya regler för kapitaltäckning och nya bank- och finansieringsrörelserregler. Finansinspektionens kärnverksamhet, tillsynen, måste således utvecklas under kommande år. Även IMF:s utvärdering av stabiliteten i det svenska finansiella systemet, samt om tillsynen och genomlysningen ger värdefulla synpunkter för arbetet.

Finansinspektionen har i sin årsredovisning redovisat händelserna inom respektive område i enlighet med uppställda krav. Inspektionen redovisar ett antal kvantitativa mått och verksamheter inom olika områden. Sammantaget innebär detta att Finansinspektionen i allt väsentligt uppfyller de kvantitativt uppställda målen för verksamheten. Det är dock förknippat med ett antal svårigheter att med ledning av detta dra slutsatser om kvaliteten inom verksamheten. Finansinspektionen har dock under senare år arbetat med att kvalitetssäkra olika verksamheter inom myndigheten. Finansinspektionens arbete med effektivitet, kvalitetssäkring och metodutveckling bör även fortsättningsvis prioriteras.

13 Statsskuldsförvaltning

13.1 Omfattning

Statsskuldsförvaltningen omfattar den verksamhet som Riksgäldskontoret bedriver för upplåning och förvaltning av statsskulden.

13.2 Mål

Målet för delområdet fastställdes 1998 i lagen om statens upplåning och skuldförvaltning (1988:1387). Målet är att kostnaderna för statsskulden långsiktigt minimeras samtidigt som risken beaktas.

13.3 Politikens inriktning

Processen för att utforma och följa upp statsskuldsförvaltningen regleras i lag (1988:1387) om statens upplåning och skuldförvaltning och skiljer sig i olika avseenden från budgetprocessen. Regeringen skall, efter förslag från Riksgäldskontoret, senast den 15 november varje år fatta beslut om riktlinjer för skuldförvaltningen för kommande år. Riksgäldskontoret svarar sedan för att riktlinjebeslutet operationaliseras och för den löpande upplåningen och förvaltningen av statsskulden. Efter genomfört verksamhetsår lämnar regeringen senast den 25 april en utvärdering av verksamheten till riksdagen.

Den nuvarande inriktningen av statsskuldspolitiken innebär bl.a. att valutaskuldens andel av statsskulden skall reduceras. Valutaamorteringarna anges till 15 miljarder kronor per år 2002-04. Riktlinjerna anger även en långsiktig ambi-

tion att öka andelen realräntelån i skulden. Sammansättningen av skulden förväntas därmed förskjutas mot en ökad andel kronskuld på bekostnad av en minskad andel valutaskuld. Riktmärket för den genomsnittliga löptiden i den nominella kron- och valutaskulden behålls oförändrad på 2,7 år.

Statsskuldspolitikens inriktning och närmare utformning för kommande budgetperiod (2003-2005) sker i riktlinjebeslut i november 2002.

Regeringen anser att transparensen och tydligheten i hur statsskulden beskrivs och redovisas bör öka. Riksgäldskontoret har på uppdrag av regeringen lämnat en rapport i frågan (se avsnitt 13.4.1). De förslag som presenteras innebär väsentliga och viktiga bidrag i den riktningen. Regeringen avser därför, på basis av den lämnade rapporten, vidta åtgärder för att fr.o.m. 2003 kunna tillämpa en enklare och tydligare struktur i de sammanhang där statens skuld behandlas och redovisas.

13.4 Insatser

13.4.1 Insatser inom politikområdet

På uppdrag av regeringen har Riksgäldskontoret sett över de olika begrepp som används för att beskriva statsskulden. Rapporten har lämnats efter samråd med ESV och SCB. Riksgäldskontoret föreslår att antalet skuldbegrepp minskas från sex till tre. Detta kan ske genom att värderingsprinciperna för de enskilda skuldinstrumenten och gränsdragningen för vilka instrument som ingår i skuldmåttet anpassas till de principer som tillämpas i EU-sammanhang. Det

innebär dels att skulden mäts inklusive skuldskötselinstrument, dels att skuldinstrument konsekvent värderas till nominella slutvärden.

Det centrala begreppet i den statliga redovisningen föreslås vara ett konsoliderat mått (dvs. exkluderat statliga myndigheters innehav av statspapper) som betecknas *Statsskulden* och som används exempelvis i budgetproposition och årsredovisning. Måttet beskriver även statens bidrag till den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld som den mäts i EU-sammanhang. Ett andra mått, *Okonsoliderad statsskuld*, föreslås definiera samtliga instrument som Riksgäldskontoret ställer ut, dvs. utan hänsyn till om statspappren innehas av statliga myndigheter eller ej. Måttet bör användas i styrningen och utvärderingen av skuldförvaltningen. Det tredje måttet, *Statsskuld enligt nationalräkenskaperna*, avgränsas och värderas i enlighet med de internationella regler som gäller idag. Eftersom nationalräkenskaperna redan innehar status som officiell statistik kan måttet med fördel även fortsättningsvis fylla den funktionen.

13.5 Resultatbedömning

13.5.1 Resultat

Regeringen har i skrivelsen Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 1997-2001 (skr. 2001/2002:104) redovisat sin bedömning av statsskuldförvaltningen. Regeringens riktlinjer och Riksgäldskontorets skuldförvaltning bedömdes ha bedrivits i enlighet med det övergripande målet om att långsiktigt minimera kostnaderna för statsskulden med beaktande av risk. I Finansutskottets betänkande 2001/02:FiU22 behandlas regeringens utvärdering av skuldförvaltningen 1997-2001.

Riksgäldskontorets skall genom tillförlitliga prognoser över statens lånebehov bidra till att statens lånekostnader minimeras. Prognoserna syftar dels till att utgöra ett underlag för kontorets upplåning och likviditetshandling, dels till att underlätta marknadsaktörernas förståelse för Riksgäldskontorets agerande. I tabellen nedan jämförs olika årsprognoser med utfallen för lånebehovet åren 1997-2001.

Tabell 13.1 Årsprognos¹ och utfall för lånebehovet 1997-2001

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001
Utfall	6	-10	-82	-102	-39
Riksgäldskontoret	33	0	-31	-92	-38
Budgetproposition	29	15	-16	-82	-15
Konjunkturinstitutet	11	5	-16	-39	-50
Ekonomistyrningsverket	39	20	14	-7	-45 ²

¹ Årsprognoser lämnade under halvåret före aktuellt budgetår.

² Prognos per 1/1 2001. ESV gör ej prognoser över utförsäljningsinkomster.

Riksgäldskontorets punktskattning från juni 2000 av lånebehovet för 2001 visade sig ha en hög träffsäkerhet på totalnivå. Prognosfelet avvek med mindre än 1 miljard kronor från utfallet.

I verksamhetsmålet för riskhanteringen skall Riksgäldskontoret sträva efter att uppnå bästa marknadspraxis ("best practice"). Kontoret har under 2001 avhjälpt ett antal av de återstående brister i riskhanteringen. Bl.a. är nu front office och back office åtskilda från varandra och ett modernt finansadministrativt system finns tillgängligt för samtliga avdelningar i kontoret. De metoder och modeller som används i riskhanteringen och i valutaskuldförvaltningen bedöms ligga i linje med marknadsstandard i den finansiella sektorn. Sedan tidigare finns en oberoende riskkontroll inrättad med rapportskyldighet direkt till styrelsen. De delar som återstår att åtgärda fullt ut är att dokumentera kontorets arbetsprocesser och utveckla kontinuitetsplaneringen vid kris på arbetsplatsen (t.ex. brand i datahall eller tillgänglighetsavbrott).

13.5.2 Analys och slutsatser

Precisionen i Riksgäldskontorets initiala årsprognos för lånebehovet 2001 är delvis skenbar. De olika ingående prognoskomponenterna utvecklades väsentligt annorlunda än vad som först beräknades. Stora prognosavvikelser kan härledas dels till politiska beslut om utförsäljningar och speciella lånetransaktioner (bl.a. lån till Sveaskog för uppköp av Assi Domän), dels till inbetalningar av kvar- och fyllnadsskatter. Prognoser över löpande skatteintäkter och statens utgifter visade sig däremot vara träffsäkra. Sammantaget tog de olika prognosfelen i stort sett ut varandra.

Regeringen kan konstatera att det är särskilt svårt att göra jämförande bedömningar av lånebehovsprognoser under år som liksom 2001 präglats av stora prognosrevideringar. Det som

kan konstateras är att Riksgäldskontoret prognoser under större delen av 2001 uppvisat en större avvikelse mot det slutliga utfallet jämfört med övriga prognosmakare. Å andra sidan har övriga prognosmakare tvingats revidera ned sina prognoser, under en stor del av året underskattat lånebehovet 2001 och sannolikt även haft stora skift i ingående prognoskomponenter. Sammantaget blir slutsatsen att kontorets mer lång-

siktiga prognoser uppvisar åtminstone samma grad av tillförlitlighet som andra prognosmakares. Riksgäldskontoret bedöms därför, med hänsyn till de faktorer som ligger inom kontorets möjligheter att påverka, ha uppfyllt verksamhetsmålet.

Vad gäller målet för riskhanteringen bedöms Riksgäldskontoret ännu inte fullt ut uppnått målet.

14 Statliga garantier och särskilda åtaganden

14.1 Omfattning

Statliga garantier och särskilda åtaganden omfattar de garantier och lån med kreditrisk som utfärdas och förvaltas av Riksgäldskontoret.

Delområdet omfattar även två anslag som hanterar avgifter för särskilda garantiåtaganden avseende Stadshypotekskassans grundfond samt de statliga bolagen Venantius AB och A/O Dom Shvetsii. Stadshypotekskassan avvecklas 2005. Åtagandena för Dom Shvetsii löper på sju år räknat från årskiftet 2001/02.

14.2 Mål

Garanti- och kreditverksamheten skall bedrivas på ett effektivt sätt. Garantier skall hanteras inom ramen för garantimodellen.

14.3 Politikens inriktning

Den 1 januari 1998 infördes en ny garantimodell för staten (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:FiU1, rskr. 1996/97:53). Avsikten var dels att synliggöra kostnaderna för statens garantigivning, dels att göra verksamheten långsiktigt finansiellt självbärande. Från och med 2002 omfattar principerna i den nya garantimodellen även de s.k. äldre garantier som utfärdats före införandet av den nya modellen. En närmare redovisning av garantimodellen och av statens totala garantigivning återfinns i regeringens skrivelse Årsre-

dovisning för staten 2001 (skr. 2001/2002:101, avsnitt 6).

Garantiverksamheten inriktas även framdeles på att prissättningen av garantier skall ske enligt försäkringsmässiga principer så att statens ekonomiska resurser utnyttjas effektivt. Staten skall därmed bl.a. se till att risken i hanteringen av garantier begränsas samt att kostnaderna för garantiverksamheten över en längre tidsperiod motsvaras av dess intäkter. Hanteringen av statens risktagande genom garantier skall även i fortsättningen utvecklas och effektiviseras.

14.4 Insatser

Riksgäldskontorets arbete under 2001 har till stor del koncentrerats på att fullfölja övergången till den nya garantimodellen. Åtagandena i de s.k. nya garantierna ökade därför från knappt 3 miljarder kronor årsskiftet 2000/2001 till över 100 miljarder kronor ett år senare. Bland annat avvecklades kapitaltäckningsgarantin i Venantius och ersattes av kreditgarantier i enlighet med principerna i den nya garantimodellen. Övriga s.k. äldre garantier överfördes till den nya modellen per den 1 januari 2002.

Effektivare hantering av statliga garantier och statens externa långivning

Riksgäldskontoret har haft regeringens uppdrag att utreda förutsättningarna för en effektivare hantering av statens risktagande genom garantier

och hanteringen av statens externa långivning – dvs. statens utlåning till näringsliv och enskilda. Kontoret har under våren 2002 redovisat dessa uppdrag i två rapporter. Rapporterna har remissbehandlats av berörda myndigheter och regeringen bereder nu de olika frågeställningar och förslag som lyfts fram. Garantirapportens förslag redovisas i volym 1, kapitel 7, avsnitt 7.2.

Skrivelse om vissa äldre garantier

Riksgäldskontoret har lämnat en skrivelse med begäran om fyra åtgärder förknippade med garantiverksamheten. Åtgärderna avser bl.a. en garanti till AB Svensk Exportkredit för lån till den bulgariska staten samt en årlig administrativ avgift på 196 000 kronor för hanteringen av kontorets garantier till internationella finansiella institut.

Riksgäldskontoret föreslår även att regeringen fattar beslut så att en riskavspeglande avgift kan debiteras för garantin till Sveriges allmänna hypoteksbank. Kreditgarantin på ca 93 miljoner kronor är för närvarande avgiftsbefriad. Garantibeloppet minskar i takt med att de underliggande obligationerna som garanteras av staten löper ut. Den sista obligationen förfaller 2014 och därmed upphör även garantin.

Riksgäldskontorets skrivelse berör även garantin till A/O Dom Shvetsii. I riksdags- och regeringsbeslut (prop 94/95:78, bet. 94/95:FIU04, rskr Fi94/290) angavs garantiramen för Dom Shvetsii till 100 miljoner kronor eller ett belopp i motsvarande valuta. Lånet togs upp i amerikanska dollar (USD), vilket med kronförsvagning f.n. motsvarar ca 140 miljoner kronor. Sedan 1998 betalas årligen 1,5 procent av garantiramen som avgift av bolaget. Vid invärderingen 2001 höjdes avgiften till 2,9 procent per år. Den då tillkommande garantiavgiften, 1,4 miljoner kronor, finansieras fr.o.m. 2001 av anslaget 2:7 *Avsättning för garantiverksamhet* inom Utgiftsområde 2. I skrivelsen föreslår Riksgäldskontoret att garantiramen för A/O Dom Shvetsii denomineras i USD så att valutakursförändringar kan hanteras. Avgiften beräknas därmed öka med ca 40 procent till ca 4,1 miljoner kronor.

Frågorna bereds för närvarande av regeringen.

14.5 Resultatbedömning

14.5.1 Resultat

Riksgäldskontoret samlade garantiåtagande ökade till 239 miljarder kronor årsskiftet 2001/2002. Ökningen med 37 miljarder kronor från året innan förklaras främst av garantierna till svenska flygbolag med anledning av terrordåden den 11 september i USA och de störningar i flygförsäkringsmarknaden som följde. Dessa flyggarantier avvecklades vid halvårsskiftet 2002. I övrigt innehåller kontorets garantiportfölj främst infrastrukturprojekt (34 miljarder kronor, bl.a. Öresundsförbindelsen), garantier till finansiella sektorn (52 miljarder kronor, bl.a. SBAB och Venantius) och internationella åtaganden (86 miljarder kronor, bl.a. Nordiska investeringsbanken och Världsbanken).

Intäkterna för nya garantier uppgick under 2001 till 1 067 miljoner kronor före avsättning till garantireserver. Intäktsökningen från 2000 förklaras av tillförda subventionsmedel från statsbudgeten, främst från åtagandena för Nordiska investeringsbankens projektinvesteringsslån (315 mnkr), Öresundsförbindelsen (200 mnkr) och Venantius (500 mnkr). Kostnaderna för nya garantier uppgick till 14 miljoner kronor. Resultatet, 1 053 miljoner kronor, har avsatts i garantireserv. Ackumulerat uppgår garantireserverna i Riksgäldskontoret till 1 540 miljoner kronor varav 500 miljoner kronor avsatts på särskild räntekonto (garantireserv) för Venantius.

För de äldre garantierna uppgick intäkterna till 41 miljoner kronor. Kostnaderna på 22 miljoner kronor utgjordes av infriande garantiåtaganden på 6 miljoner kronor och administrativa kostnader på 16 miljoner kronor. Resultatet för de äldre garantierna uppgick därmed till 19 miljoner kronor.

Tabell 14.1 Resultatet av Riksgäldskontorets garantiverksamhet 1997-2001

Miljoner kronor

	1997	1998	1999	2000	2001
Nya garantier					
Intäkter	113	127	150	61	1 067
Kostnader	0	6	7	8	14
Delsumma	113	121	143	53	1 053
Äldre garantier					
Intäkter	181	28	48	40	41
Kostnader	9	10	38	21	22
Delsumma	172	18	10	19	19
Akkumulerade garanti-reserver, nya garantier¹	197	328	434	487	1 540

Not 1: Avser de medel som avsatts på räntekonto i RGK för framtida infrianden av garantier.

Ekonomisk redovisning för de särskilda åtagandena

Stadshypotekskassans utestående obligationsstock har fortsatt att minska i snabbare takt än väntat. En bidragande faktor är det låga ränteläget, som möjliggjort uppsägning av en rad obligationslån med lång återstående löptid. Statshypotekskassans grundfond, i form av en statlig garantiförbindelse utfärdad av Riksgäldskontoret, har därför kunnat minskats väsentligt snabbare än de 500 respektive 350 miljoner kronor som angavs för 2002 och 2003 i förra årets budgetproposition. Grundfonden uppgår för närvarande till 80 miljoner kronor. Stadshypotekskassans sista utestående obligationslån förfaller 2005.

Venantius uppdrag är att överta och ansvarsfullt hantera kreditengagemang som avser bostadskrediter där kredittagaren hamnat på obestånd. Bolaget skall där så är möjligt rekonstruera och återföra kreditengagemang till det reguljära kreditväsendet, så att staten kan få tillbaka det kapital som avsatts till verksamheten.

Bolagets totala kreditvolym uppgår till ca 20,4 miljarder kronor fördelat på ca 8 400 låntagare. Merparten avser bostadsrättsföreningar men även före detta kommunala bostadsbolag. Venantius resultatutveckling är huvudsakligen beroende av den allmänna ränte- och inflationsutvecklingen samt hur bostadsmarknaden utvecklas utanför storstadsområdena.

Tabell 14.2 Resultatutveckling m.m. i Venantius

Miljoner kronor

	1998	1999	2000	2001
Bokfört värde	3 529	3 507	3 389	4 388
Resultat	-153	-33	-107	510
Utdelning	-	-	-	-

Andelsvärdet ovan är baserat på det justerade egna kapitalet hos Venantius.

Venantius bokförda värde har ökat med nästan en miljard kronor mellan 2000 och 2001, från ca 3,4 till 4,4 miljarder kronor. Som jämförelse kan nämnas att Venantius anskaffningsvärde uppgår till 8 375 miljoner kronor. Resultatet 2001 uppgick till 510 miljoner kronor, vilket är en förbättring jämfört med tidigare år. Resultatutvecklingen beror främst på minskade reserveringar för kreditförluster och ökade återvinningar av kreditförluster.

Det delstatliga ryska fastighetsbolaget A/O Dom Shvetsii äger Sverige Huset i St Petersburg. Bolaget har haft en omsättning på ca 20 miljoner kronor de senaste åren. Resultatet i A/O Dom Shvetsiis verksamhet är dels beroende på efterfrågan på lokaler i St Petersburg, dels på hur valutakurser mellan svenska kronor, ryska rubel och amerikanska dollar utvecklas. Exempelvis är intäkterna och vissa kostnader denominerat i ryska rubel samtidigt som lånekostnader är i amerikanska dollar. Resultat för 2000 och 2001 var negativt räknat i svenska kronor. Under 2001 och första halvåret 2002 var beläggningen i Sverige Huset 92 procent, jämfört med 83 procent 2000. A/O Dom Shvetsii var 2000-01 bokfört till anskaffningsvärdet 13 miljoner kronor.

14.5.2 Analys och slutsatser

Det årliga resultat för garantier som utfärdats inom ramen för den nya garantimodellen ger en begränsad information om i vilken grad verksamhetsmålet har uppfyllts. Riksgäldskontorets garantiportfölj kommer även framdeles att domineras av ett fåtal stora enskilda engagemang som vid infrianden kan medföra avsevärda kostnader. Resultatet för varje enskilt år kan därför inte förväntas vara noll. För att bättre kunna bedöma måluppfyllelsen bör fokus ligga på principer och metoder för riskvärdering och prissättning. Riksgäldskontoret bedriver här sedan länge ett kontinuerligt utvecklingsarbete. I Riksgäldskontorets rapport om en effektivare riskhantering av statens garantier finns även förslag som

anknyter till utvärderingsfrågor (se volym 1, kapitel 7, avsnitt 7.2). Rapporten bereds för närvarande av regeringen.

15 Övrig finansiell förvaltning

15.1 Omfattning

Övrig finansiell förvaltning omfattar verksamhet som syftar till en effektiv finans- och kapitalförvaltning inom staten. Förvaltningen bedrivs av Riksgäldskontoret (verksamheterna in- och utlåning samt statens betalningssystem, hädanefter refererad till som statens internbank), Insättningsgarantinämnden (IGN), samt av Premiepensionsmyndigheten (PPM).

15.2 Mål

Målet för statens internbank i Riksgäldskontoret är att bidra till en effektiv likviditetsstyrning och finansförvaltning i staten.

Målet för IGN är att verksamheten skall bidra till konsumentskyddet avseende allmänhetens insättningar och till stabilitet inom det finansiella systemet.

Målet för PPM:s verksamhet är att administration och förvaltning av premiepensionerna skall bedrivas kostnadseffektivt och till nytta för pensionsspararna.

15.3 Politikens inriktning

Statens internbank

Regeringen anser att Riksgäldskontorets inriktning i arbetet med att utveckla statens internbanksfunktion ligger väl i linje med de intentioner som uttrycks i regeringsuppdraget från 2000. Det är angeläget att kontorets arbete med att

skapa ett effektivt, konkurrensutsatt och transparent betalningssystem fortsätter med oförminskad styrka. Detta gäller särskilt frågorna om internstatliga betalningar och om räntefloat. Regeringen avser att under 2002 fatta de beslut som möjliggör att även de internstatliga betalningarna kan utsättas för konkurrens.

Insättningsgaranti och investerarskydd

Insättningsgarantinämnden (IGN) hanterar frågor om insättningsgaranti sedan den 1 januari 1996 och investerarskydd sedan den 1 maj 1999. Insättningsgarantin innebär att kunders insättningar i banker och vissa värdepappersbolag skyddas till maximalt 250 000 kronor per kund och institut. Syftet med insättningsgarantin är att stärka konsumentskyddet för allmänhetens insättningar. Investerarskyddet omfattar finansiella instrument och medel som svenska banker och värdepappersbolag hanterar för sina kunders räkning i samband med att en investeringstjänst utförs. Investerarskyddet ger ersättning för förlorade värdepapper och medel upp till ett värde av 250 000 kronor per kund och institut.

Premiepensionssystemet

Det nya pensionssystemet består av två delar, inkomst- och premiepension. Dessutom kan det utgå garantipension. Systemet administreras av Riksförsäkringsverket, de allmänna försäkringskassorna och Premiepensionsmyndigheten (PPM). PPM:s huvudsakliga uppgifter är att hantera individuella konton för pensionsmedel i olika värdepappersfonder, att besluta om att

medverka vid utbetalning av pensioner, samt att informera om premiepensionssystemet. PPM ansvarar också för den tillfälliga förvaltningen av avgiftsmedel.

Enligt regelverket (7 kap. 2§ lagen [1998:674] om inkomstgrundad ålderspension) för PPM skall myndighetens verksamhet bedrivas enligt försäkringsmässiga principer. PPM bedriver försäkringsrörelse avseende fondförsäkring och traditionell försäkring. Detta innebär bl.a. att en grupp av pensionssparare inte får gynnas framför en annan. Som ett utflöde av denna princip har det i PPM:s regleringsbrev slagits fast att var och en av de försäkringsprodukter myndigheten tillhandahåller skall vara självbärande. Ett underskott i en del av verksamheten kan därmed inte subventioneras med medel från andra delar av PPM:s rörelse.

15.4 Insatser inom politikområdet

Statens internbank

Riksgäldskontoret fick den 1 januari 2000 uppdraget att fortsätta en stegvis utveckling av statens betalningssystem inom ramen för de mål och riktlinjer som angivits av regering och riksdag. I ett första steg slopades det särskilda täckningsförfarandet vid betalning genom annan bank än Postgirot Bank AB (den s.k. RRV-modellen) vid årsskiftet 2000/2001. Statliga betalningar via SEB och Nordbanken avvecklas nu direkt mot statens checkräkning (SCR) i Riksbanken vilket inneburit administrativa förenklingar såväl som sänkta kostnader. Som en följd av att RRV-modellen slopats, har kontoret inlett en utveckling av ett register för betalningsinformation. Syftet är att samordna och kvalitetssäkra information om statliga betalningar, att förenkla hanteringen av information och att skapa underlag för analys av de statliga betalningsflödena. Betalningsregistret beräknas kunna tas i drift under hösten 2002.

Riksgäldskontoret har inlett ett arbete som syftar till att även de internstatliga betalningarna skall kunna utsättas för konkurrens. Avsikten är att internstatliga betalningar framöver skall hanteras enligt samma principer om fullständig konkurrens som statens övriga betalningar.

Nuvarande ramavtal med Nordea, Postgirot och SEB har förlängts till den sista december

2003. Riksgäldskontoret kommer därmed att upphandla nya ramavtal för betalningsförmedling från den 1 januari 2004. Avsikten är att de nya ramavtalen ska innehålla betydligt fler tjänster än idag och på så sätt kunna fånga upp en högre andel av de statliga betalningsvolymerna (f.n. 80 procent fördelat på ca 270 statliga kunder). Denna strävan ligger även väl i linje med kontorets roll som huvudavtalstecknande part i frågor som rör de statliga betalningarna och statens betalningssystem.

En annan strävan i avtalen är att byta s.k. räntefloat mot avgifter som form för ersättning till betalningsförmedlarna. Syftet är främst att synliggöra kostnader och öka transparensen i betalningssystemet. Utförd betaltjänst skulle därmed betalas direkt av den myndighet som utnyttjar tjänsten istället för att som nu belasta anslaget för statens skuldräntor.

Premiepensionssystemet

Mot bakgrund av att det råder stor osäkerhet om den ekonomiska hållbarheten i premiepensionens efterlevandeskydd före pensionstid ändrades, på förslag från regeringen, lagreglerna så att möjligheten att teckna sig för skyddet senarelades ett år och öppnas därmed inte förrän år 2003 (prop. 2001/02:49, bet. 2001/02:SfU7, rskr. 2001/02:86). PPM gavs samtidigt i uppdrag att göra en fördjupad analys av hur ett efterlevandeskydd före pensionstid – inklusive möjligheten till ett rent återbetalningsskydd - inom ramen för premiepensionssystemet skulle kunna se ut (Fi2001/4111). PPM har i rapport till regeringen presenterat sina överväganden. PPM har i rapporten inte presenterat något förslag till ny utformning av efterlevandeskyddet. Skälet är att i alla de varianter till efterlevandeskydd som kunnat identifieras har PPM funnit målkonflikter beträffande de regler och principer som gäller för premiepensionssystemet eller i övrigt är grundläggande för socialförsäkringen.

Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

15.5 Resultatbedömning

15.5.1 Resultat

Statens internbank

Statens internbank består av verksamheterna för in- och utlåning samt statens betalningssystem i Riksgäldskontoret. In- och utlåningsverksamheten skall bidra till en effektiv finansförvaltning i staten genom att sätta rätt pris på lån och placeringar till statliga myndigheter och vissa bolag. Dessa skall även erbjudas en god service. Verksamheten skall avgiftsfinansieras fullt ut.

Riksgäldskontorets totala inlåning och utlåning uppgick till 119 respektive 190 miljarder kronor per den 31 december 2001. Nettoutlåningen uppgick därmed till 71 miljarder kronor, en ökning med 25 miljarder kronor från året före. Stora nettolånare är CSN (102 miljarder kronor) och övriga myndigheter (20 miljarder kronor). Riksgäldskontorets principer för räntesättning har redovisats för regeringen. Räntorna baseras på de villkor som kontoret möter i upplåningen på kapitalmarknaden. In- och utlåningens finansiella resultat redovisas nedan.

Tabell 15.1 Resultatet för in- och utlåningen inom statens internbank

Tusental kronor

	1997	1998	1999	2000	2001
Utfall	8 800	2 900	2 400	3 048	400

¹ Regeringen föreslår att in- och utlåningsverksamheten anslagsfinansieras (se avsnitt 18.3)

Det totala flödet i det statliga betalningssystemet (inklusive internstatliga betalningar) är mycket omfattande och uppgick 2001 till drygt 4 100 miljarder kronor. Även små förändringar i betalningsflödena kan få stora effekter på statens kostnader. En viktig uppgift för Riksgäldskontoret är därför att tillse att statens betalningar sker på ett effektivt sätt. Målet för kontorets betalnings- och kassahållning är att bidra till en effektiv finansförvaltning i staten genom att verka för en god likviditetsstyrning.

Riksgäldskontoret har fortsatt den stegvisa utvecklingen av statens betalningssystem som regeringen gav i uppdrag den 1 januari 2000. Som ett första steg slopades det särskilda täckningsförfarandet vid betalning genom annan bank än Postgirot Bank AB (den s.k. RRV-modellen) vid årsskiftet 2000/2001. Statliga betalningar via SEB och Nordbanken avvecklas nu direkt mot sta-

tens checkräkning (SCR) i Riksbanken. Det har inneburit administrativa förenklingar för myndigheterna, och skapat förutsättningar för kostnadsänkningar framöver. I övrigt har kontoret bedrivit en rad olika projekt och aktiviteter som syftar till att förbättra och utveckla statens betalningssystem i olika avseenden. En del av dessa har redovisat under insatser ovan.

Den årliga enkäten, som täcker hela internbankens verksamhet, visar att 78 procent av kunderna anser att rådgivningen och servicen är bra eller mycket bra. Övriga kunder ger verksamheten godkänt.

Insättningsgaranti och investerarskydd

Insättningsgarantin och investerarskyddet är avgiftsfinansierade system. IGN:s avgiftsmedel placeras på räntebärande konto i Riksgäldskontoret eller på marknaden för svenska statspapper. Avgiftsmedlen för insättningsgarantin förvaltas aktivt av tre externa förvaltare för att erhålla långsiktigt bästa möjliga avkastning. Avkastningen skall mätas mot ett index som tar erforderliga hänsyn till verksamhetens behov och sammansättningen beslutas av nämnden. Avkastningen under 2001 var för totalportföljen 3,91 procent vilket kan jämföras med index som steg med 3,25 procent. Sedan den aktiva förvaltningen påbörjades i juli 1997 har den totala avkastningen varit 28,65 procent medan nämndens jämförelseindex avkastning har varit 27,12 procent. I kronor räknat har portföljens avkastning sedan juli 1997 varit ca 1 695 miljoner kronor. Om portföljen hade förvaltats passivt, dvs. haft samma avkastning som index, hade avkastningen blivit ca 1 599 miljoner kronor. Förvaltningsarvodena för den aktiva förvaltningen uppgår under perioden till 14 miljoner kronor. Den aktiva förvaltningen har således bidragit med ca 82 miljoner kronor. IGN har under innevarande år upphandlat nya kapitalförvaltare och sett över förvaltningsstrukturen.

Tabell 15.2 Resultat för kapitalförvaltningen

procent

Tidsperiod	Årsavkastning	Index	Differens
2001	3,91	3,25	+0,66
2000	8,45	8,53	-0,08
1999	0,99	0,58	+0,41
1998	9,55	9,34	+0,21

Marknadsvärdet för IGN:s avgiftsmedel per den 31 december 2001 var drygt 11 miljarder kronor. Värdet överstiger den målsatta nivå som anges i lagen om insättningsgaranti och som innebär att nivån på avgiftsmedlen skall uppgå till ett belopp som motsvarar minst 2,5 procent av insättningarna, dvs. ca 10 miljarder kronor. Denna bedömning förutsätter att värdet av de garanterade insättningarna inte överstiger 412 miljarder kronor. Under de senast sex åren har insättningarnas värde varierat mellan 386 och 407 miljarder kronor. Från och med 2001 och tills vidare begränsas därför det årliga avgiftsuttaget till 0,1 procent av de garanterade ersättningarna, vilket motsvarar omkring 400 miljoner kronor.

Avgifterna för investerarskyddet tas bara ut för att täcka utgifterna för administrationen av skyddet.

IGN skall skapa fungerande rutiner och dokumentera dessa för att klara ersättningsfall inom givna ramar. Varken insättningsgarantin eller investerarskyddet har emellertid ännu behövts tas i anspråk.

Premiepensionssystemet

I slutet av 2001 fanns det inom fondsparandet ca 597 fonder fördelade på ca 81 förvaltare registrerade hos PPM. Under år 2000 valde 67 procent av 4,4 miljoner pensionssparare att aktivt placera sina medel i olika fonder. Under år 2000 avsåg fondvalet premiepensionsrätter som intjänats under år 1995-1998 till ett värde på 55,8 miljarder kronor. Under april och maj 2001 genomfördes det andra fondvalet. 490 000 pensionssparare som tillkommit fick då möjlighet att välja fonder. Totalt var det ca 18 procent av de nya pensionsspararna som gjorde ett aktivt val. Det tredje fondvalet genomfördes under våren 2002 då ca 196 000 nya sparare fick möjlighet att välja fonder. 14,1 procent av dessa sparare valde aktivt att placera sina medel i olika fonder. De pensionssparare som ej aktivt väljer att placera sina medel i någon av de valbara fonderna, deras medel förs till förvaltning i sjunde AP-fonden. PPM har även undersökt hur många av dem som ej gjorde ett aktivt val istället gjorde ett medvetet val. År 2001 var andelen 55 procent och år 2002 var motsvarande 39 procent.

Per den 30 juni 2002 har totalt 5 084 883 pensionssparare ett fondinnehav i premiepensionssystemet till ett marknadsvärde om drygt 68

miljarder kronor. Pensionsspararnas fondinnehav över tiden fördelar sig enligt tabell 15.3. Värdemässig fördelning på olika slag av fonder.

Tabell 15.3 Värdemässig fördelning på olika slag av fonder

Miljarder kronor				
Marknadsvärde	31/12 2000	30/6 2001	31/12 2001	30/6 2002
Aktiefonder	27,7	35,7	33,0	33,2
Blandfonder	2,9	2,8	2,7	2,8
Generationsfonder	7,2	9,6	9,1	9,4
Räntefonder	0,7	1,1	1,2	1,7
Premiesparfonden	17,2	20,5	19,0	21,3
Totalt	55,8	69,7	65,0	68,4

Under 2001 betalades premiepension ut för första gången till ca 2 600 personer. Antalet utbetalningar kommer att öka med ca 75 000 per år. PPM:s verksamhet skall över tiden finansieras med årliga avgifter som tas ut från pensionsparmedlen. Avgiften är f.n. maximalt 0,3 procent och togs ut för första gången ut under år 2001. Avgiftsinkomsterna uppgick till 209 miljoner kronor år 2001 och till 53 miljoner kronor år 2000. Avgiftsinkomsterna beräknas till 234 miljoner kronor år 2002. Avgiftsinkomsterna understiger utgifterna och därför finansieras PPM:s verksamhet med en räntekontokredit för rörelsekapitalbehov och en låneram för anläggningstillgångar. Detta motiveras av att det knappast är rimligt att belasta pensionsspararna i den första generationen med så höga avgifter som skulle bli fallet om hela kostnaden för de första åren togs ut direkt. Balans mellan avgifter och driftskostnader beräknas uppnås 2007 var-efter amortering av utnyttjad kredit kan påbörjas. År 2018 beräknas att behovet av kredit för rörelsekapital inte längre kvarstår.

PPM:s främsta uppgift är att hantera individuella konton för pensionsmedel i olika värdepappersfonder. Värdepappersmarknaden har under senaste året genomgått betydande värdeminskningar. Denna värdeminskning har även haft inverkan på värdet av pensionsspararnas behållningar på sina konton. Därmed påverkas också nivån på avgiftsintäkterna som PPM tar ut av pensionsspararna.

PPM har beviljats en särskild kredit på 500 miljoner kronor hos Riksgäldskontoret som skall användas för att täcka det temporära likviditetsbehovet som uppstår vid fondbyten. Krediten utnyttjas allt efter dagligt behov. Det be-

döms som om nivån på denna kredit kan sänkas något fr.o.m. 2003.

PPM ansvarar för den tillfälliga förvaltningen av de preliminära avgiftsmedel som månatligen överförs från RFV. Från och med 1 juli 2002 sker förvaltningen av placeringar med löptider över ett år direkt på marknaderna för svenska statspapper. Avgiftsmedlen förvaltas i genomsnitt under 18 månader, förvaltat volym varierar under löpande år och uppgår till mellan ca 20 och 40 miljarder kronor.

Under år 2001 genomfördes drygt 133 000 fondbyten. Huvuddelen av dessa gjordes på elektronisk väg. Endast 16 procent gjordes via blankett. Antalet fondbyten har dock ökat från i genomsnitt ca 500 fondbyten per handelsdag under helåret 2001 till ca 1 200 fondbyten per handelsdag under första halvåret 2002.

PPM:s centrala förvaltning är lokaliserad till Stockholm. Kundserviceverksamheten har i huvudsak varit lokaliserad till Söderhamn och Ljusdal. Under år 2001 avvecklades verksamheten i Ljusdal och antalet anställda i Söderhamn har minskats.

15.5.2 Analys och slutsatser

Statens internbank

Sammantaget anser regeringen att målen för verksamheterna inom statens internbank har uppfyllts. Bland annat har precisionen i avgiftsättningen inom in- och utlåningsverksamheten förbättrats så att stora överskott kunnat undvikas. De räntesättningsprinciper som tillämpas i in- och utlåningen förefaller rimliga. Riksgäldskontoret aktivitet med att utveckla betalningssystemet och likviditetsstyrningen inom staten har bedrivits med tempo och precision.

Insättningsgaranti och investerarskydd

IGN har i sin redovisning redovisat händelserna inom respektive område i enlighet med uppställda krav och uppfyllt de ställda målen. IGN har under de senare åren uppvisat ett återkommande anslagssparande, varför regeringen bedömer att en smärre sänkning av ramanslaget för IGN kan genomföras.

Premiepensionssystemet

PPM har i sin redovisning redovisat händelserna inom respektive område i enlighet med uppställda krav och uppfyllt de ställda målen. Verksamheten inom PPM har hittills präglats av ett intensivt uppbyggnadsarbete. Uppbyggnadsarbetet kommer att minska i omfattning. Inom PPM är det viktigt att insatser löpande vidtas för att fortsätta utveckla effektiviteten inom myndigheten så att bl.a. ekonomiska resurser och IT stöd dimensioneras för aktuellt och planerat behov. PPM har som särskilt uppdrag att till regeringen redogöra för genomförda insatser inom området och effekterna av dessa.

16 Internationella finansiella institutioner

16.1 Omfattning

Internationella finansiella institutioner omfattar för närvarande ett anslag för kapitalhöjning i resp. medlemsavgift till två internationella finansiella institutioner: Europeiska utvecklingsbanken (EBRD) och Europarådets utvecklingsbank (CEB). Till området hör även åtaganden gentemot organisationer såsom Världsbanken (IBRD), Europeiska investeringsbanken (EIB) och Nordiska investeringsbanken (NIB). Även NIB:s projektinvesteringsslån hör till delområdet.

Genom åren har flera olika insatser och anslag avseende skilda internationella finansiella institutioner förekommit i statsbudgeten för särskilda finansierings- och garantiåtaganden. Dessa åtaganden har bl.a. avsett såväl klart tidsbegränsade bidrag (inbetalningar) till institutionernas grundkapital, som långsiktiga nationella garantiåtaganden. Avsättningar för grundkapital har bl.a. avsett

- Europeiska investeringsbanken (EIB) 1994/95 – 1998,
- Nordiska investeringsbanken (NIB) 1999 – 2001
- Europeiska utvecklingsbanken (EBRD) 1990/91 (flerårigt), 1998 – 2005, samt
- Europarådets utvecklingsbank (CEB) 2002 (kapitalhöjning utan budgetkonsekvenser)

16.2 Mål

De internationella finansiella institutionernas verksamhet syftar bl.a. till stabilisering av det finansiella systemet och till utveckling av låntagarländernas ekonomier. Utöver sina direkta finansiella åtaganden bidrar institutionerna bl.a. med rådgivning och analys på olika beslutsnivåer.

16.3 Politikens inriktning

Staten skall agera för att de internationella finansiella institutionerna fungerar som ett värdefullt komplement till andra finansieringskällor genom utlåning till angelägna projekt. De internationella finansiella institutionerna skall också främja en ekologiskt och socialt hållbar ekonomisk utveckling samt medverka till att vidmakthålla stabilitet i det finansiella systemet. Sverige verkar för att samma effektivitetskrav och budgetrestriktivitet som tillämpas på nationell nivå även gäller i organisationernas verksamhet. Av nationellt intresse är att Sveriges specifika positioner och intressen hävdas i institutionerna. Vidare eftersträvas en god arbetsfördelning, såväl mellan institutionerna, som i förhållande till svenska bilaterala insatser.

Regeringens förslag: Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att Sverige medverkar i en kapitalhöjning i Europeiska investeringsbanken.

Skälen för regeringens förslag: Vid EIB:s årsmöte den 4 juni 2002 beslutade aktieägarna om en höjning av bankens grundkapital från 100 till 150 miljarder euro. Kapitalhöjningen föreslogs eftersom bankens lånestock närmade sig den enligt stadgarna högsta tillåtna nivån i förhållande till grundkapitalet. Kapitalhöjningen träder i kraft den 1 januari 2003 och kapitalbehovet beräknas vara täckt i minst fem år, såvida bankens uppdrag inte förändras.

Den inbetalade delen av kapitaltillskottet motsvarar fem procent av totalbeloppet och finansieras via bankens tillgängliga reserver. Återstoden utgörs av garantikapital från medlemsländerna. Därmed medför kapitalhöjningen inga direkta betalningsförpliktelser för Sverige gentemot EIB. Genom kapitalhöjningen ökar Sverige sitt bidrag till EIB:s kapital från 3 267 miljoner euro till 4 901 miljoner euro av vilka 4 623 miljoner euro utgör garantikapital. Sveriges andel av bankens grundkapital ligger än så länge kvar på 3,27 procent. Denna andel kommer att ändras i samband med att nya medlemmar tas in i EU och banken.

För att kunna godkänna kapitalhöjningen krävde Sverige ett tydliggörande av verksamhetens mervärde i förhållande till andra organisationers långivning. Som sidovillkor till beslutet fastställdes att tydliga kriterier för mervärdet skulle utarbetas och att utlåningen till stora företag med god tillgång till kapitalmarknaderna totalt sett skulle minska. Verksamhet som specifikt avser regional utveckling, främjande av miljön och småskaligt näringsliv samt påskyndande av EU:s utvidgning framhölls som exempel på prioriterade områden där EIB:s utlåning kan tillföra ett tydligt mervärde.

16.4 Insatser

16.4.1 Insatser inom politikområdet

Arbetet avseende de internationella finansiella institutionerna är i stor utsträckning inriktat på att förbereda svenska ståndpunkter och självständigt agera genom de ledningsorgan och styr-

processer som har upprättats. Verksamheten på olika sakområden styrs i stor utsträckning av institutionernas agendor. Vid sidan av den löpande verksamheten har arbetsfältet kommit att utvidgas, inte minst till följd av det ökade internationella beroendet – globaliseringen. Internationella systemfrågor har härmed fått ökad uppmärksamhet och prioritet. Frågor relaterade till EU:s utvidgning samt främjande av relationerna till Östeuropa, inklusive Ryssland, berör vidare i ökad utsträckning de internationella finansiella institutionerna. Inom ramen för östintegrationen hanteras en rad samarbetsprojekt med nära koppling till de multilaterala institutionerna.

16.4.2 Insatser utanför politikområdet

Sverige deltar även i ett antal andra multilaterala finansiella institutioner, där verksamheten delvis är parallell med den som bedrivs i ovan behandlade institutioner. Dessa är bl.a. Internationella valutafonden (IMF), Multilaterala investeringsgarantiorganet (MIGA), Internationella utvecklingsfonden (IDA), Internationella finansieringsbolaget (IFC), Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB), Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB), Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB), Nordiska miljöfinansieringsbolaget (Nefco), Nordiska projektexportfonden (Nopef). Vidare deltar Sverige i arbetet inom ramen för Nordiska investeringsbankens Baltiska investeringslån (BIL) och Miljöinvesteringsslån (MIL). Dessa behandlas i tillämpliga delar i utgiftsområde 7, Internationellt bistånd.

16.5 Resultat

Delområdets ekonomiska utfall utgörs av institutionernas ekonomiska värde, vilket inte minst beror av de inbetalningar som görs till institutionerna.

Växelkursen är av stor betydelse för det ekonomiska utfallet för delområdet internationella finansiella institutioner. Växelkursen påverkar såväl flertalet inbetalningar, som värderingen av tillgångar och risker i form av utestående garantiåtaganden. Särskilt betydelsefull är valutakursen vid betalnings- och värderingstillfällena i april och december. Kronförsvagningen under de se-

naste åren har därför bl.a. medfört betydligt ökande kostnader för delområdet. Samtidigt har tillgångar och garantiåtaganden stigit i värde.

Tabell 16.1 Euro-kursens utveckling

Kronor per euro

	Utfall 1999	Utfall 2000	Utfall 2001
Euro, slutkurs	8,56	8,87	9,31
Euro, årsgenomsnitt	8,81	8,45	9,25

Euro introducerades den 1 januari 1999 till kursen 9,50 kr

Under 2001 och första delen av 2002 gjordes två betalningar á 6 412 500 euro för kapitalhöjning i Europeiska utvecklingsbanken (EBRD).

Vidare har två års medlemsavgifter till Europarådets utvecklingsbank (CEB) betalats. För 2001 uppgick avgiften till 36 526 euro och 2002 till 34 610 euro efter avdrag för budgetreduktion, dvs. överblivna medel från föregående budgetår.

Under slutet av 2001 gjordes vidare en sista inbetalning för Nordiska investeringsbankens (NIB:s) kapitalhöjning på 2 075 641 euro samt en avsättning för NIB:s projektinvesteringsslån på 33 miljoner euro.

Ökningen av grundkapitalet i NIB och EBRD har skett med fasta belopp i euro. Jämförelser mellan 2000, 2001 och 2002 års betalningar med valutakurser på mellan 8,3 resp. ca 9,3 kronor/euro innebär att EBRD-betalningarna varierat med ca 6 miljoner kronor (drygt 53 till ca 59 miljoner kronor) samtidigt som NIB-betalningarna varierat mellan 17,3 resp. 19 miljoner kronor.

NIB har kunnat uppvisa en god och stabil avkastning på det insatta kapitalet. Detta har möjliggjort årliga utdelningar till ägarna. NIB är den enda av de internationella finansiella institutionerna som ger utdelning.

Tabell 16.2 Nordiska investeringsbankens utdelning m.m.

Miljoner kronor

	1998	1999	2000	2001
NIB:s resultat (definierat som andel av intresseföretag)	-	-	271	485
NIB:s utdelning (dividend)	125	116,4	125,0	141,0

NIB har de två senaste åren svarat för 20 – 30 procent av statens resultat från andelar i intresseföretag samt givit en över åren tämligen jämn utdelning. År 2002 erhöles 15 390 228 euro i utdelning från NIB för 2001.

År 1999 redovisades NIB som långfristigt värdepappersinnehav, men för 2000 invärderades NIB som intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden.

Det bokförda värdet på andelen i NIB har ökat med 919 miljoner kronor, delvis beroende på förändrad valutakurs, delvis beroende på inbetalt kapital på 19 miljoner kronor under året. Nominellt värde för NIB är 1 421 000 euro.

Det bokförda ekonomiska värdet hos övriga internationella finansiella institutioner redovisas normalt som andelar i intresseföretag och andra långfristiga värdepappersinnehav beroende på en ägarandel under 20 procent.

Tabell 16.3 De internationella finansiella institutionernas ekonomiska värde – svensk andel

Miljoner kronor

	Ägarandel	1999	2000	2001
Nordiska investeringsbanken NIB	38%	1 329	4 096	5 014
Europeiska investeringsbanken EIB	3,3 %	1 677	1 739	1 825
Europeiska utvecklingsbanken EBRD	2,3 %	695	777	875
Världsbanken IBRD	0,95%	593	614	645
Europarådets utvecklingsbank CEB	2,57%	34	35	37
Summa	-	4 328	7 261	8 396

I tabellen har EIB, CEB, EBRD och IBRD invärderats med slutkurs vid respektive årsskifte. Något lägre belopp redovisas i Årsredovisning för staten (bl.a. Skr. 2001/02:101, not 10 och 25) eftersom invärdering där har skett med en fast eurokurs till ett värde motsvarande inbetalt kapital, dvs. anskaffningsvärdet.

Värdeökningarna avseende kapitalet i NIB, EBRD och CEB beror dels på förändrad valutakurs, dels på inbetalningar av garantikapitalet. År 2001 uppgick t.ex. inbetalningen till EBRD till ca 59 miljoner kronor. För övriga internationella finansiella institutioner beror värdeökningarna enbart på valutakursförändringar.

Riksdagen har beslutat att internationella finansiella institutioner, där Sveriges medlemsåtagande består av inbetalt kapital och garantier, inte skall hanteras enligt den nya garantimodellen. För berörda institutioner, nio stycken, har ett särskilt resultatområde och en separat garantireserv inrättats. Samtidigt har ändamålen för anslag för kapitaltillskott till berörda institutioner vidgats till att även innefatta eventuella framtida garantiinfrändan. Vid infrändan belastas den separata garantireserven i Riksgäldskontoret, varefter motsvarande belopp avräknas på avsett anslag inom utgiftsområde 2. Förfarandet inne-

bär att den separata garantireserven normalt kommer att ha ett nollsaldo. Kostnaden för de internationella garantierna synliggörs genom att ändamålet för de anslag som täcker kapitaltillskott har vidgats till att även gälla infriande av garantikapital (prop. 2001/02:1, vol. 1, kap. 7.2 samt utg.omr. 2, bet. 2001/02:FiU1-2, rskr. 2001/02:34 och 129.). Garantiåtagandena för de fem institutioner som ingår i detta delområde redovisas i tabellen nedan.

Tabell 16.4 Garantier till internationella finansiella institutioner

Organisation	Typ	Garantiram 2001	Belopp i miljoner kronor
Nordiska investeringsbanken NIB	garanti kapital	2 118,2 Milj. euro	19 487
Europeiska investeringsbanken EIB	garanti kapital	3 071,0 Milj. euro	28 252
Europeiska utvecklingsbanken EBRD	garanti kapital	336,3 Milj. euro	3 094
Världsbanken IBRD	garanti kapital	1 696,2 Milj. USD	16 584
Europarådets utvecklingsbank CEB ¹	garanti kapital	74,3 Milj. euro (32,1 Milj. euro)	686 (295)
Summa			68 103

¹ Belopp före CEB:s garantihöjning (i budgetpropositionen 2002 resp. 2003) anges inom parentes. I Riksgäldskontorets årsredovisning, sid 110, anges garantier till internationella finansieringsinstitutioner utställda av Finansdepartementet till 70 441 miljoner kr.

Riksgäldskontorets garantiåtaganden för internationella finansiella institutioners garantikapital m.m. har ökat kraftigt sedan 1997. Bland annat har kronförsvagningen medverkat till att öka garantiåtagandet med ca 5,8 miljarder kronor.

Åtaganden i form av garanterat kapital till internationella finansiella institutioner innebär att svenska staten förbinder sig att för respektive finansiella institution tillhandahålla en viss mängd garantikapital (callable capital), utöver det kapital som de enskilda länderna direkt betalar in till berörd institution.

Från 2002 hanteras NIB:s projektinvesteringsslån (PIL) i enlighet med den nya garantimodellen. Svenska staten ställer, som ett av flera medlemsländer, kreditgarantier till PIL-projekt. Vid försummelse av låntagaren kan NIB därmed vända sig till svenska staten för betalning. Hittills har inga sådana garantier infriats.

Tabell 16.5 Kreditgaranti till NIB:s projektinvesteringsslån

Organisation	Typ	Garantiram	Belopp i miljoner kronor
NIB:s projektinvesteringsslån (PIL)	kreditgaranti	694,5 Milj. euro	6 400

De garantiåtaganden som hänförs till delområdet uppgår totalt till 74,5 miljarder kronor vilket motsvarar ca 31 procent av Riksgäldskontorets samlade åtagande.

17 Tillsyn av spelmarknaden

17.1 Omfattning

Delområdet tillsyn av spelmarknaden inom politikområdet finansiella system och kontroll/inspektion omfattar frågor om tillsyn och reglering av spelmarknaden.

De åtgärder som vidtas inom spelmarknadsområdet syftar till att bibehålla en spelmarknad som tillhandahåller spel men som samtidigt beaktar sådana allmänintressen som risken för spelberoende och bedrägerier.

Lotteriinspektionen är tillsynsmyndighet på spel- och lotteriområdet. Myndighetens uppgifter omfattar bl.a. tillståndsgivning och typgodkännande samt övergripande tillsyn och kontroll av spelmarknaden omfattande bl.a. åtgärder för att motverka illegalt spel och utfärdande av förelägganden och yttranden. Lotteriinspektionen ansvarar även för utbildning och information bl.a. till handläggare hos länsstyrelser och kommuner. Inspektionen skall också informera regeringen om utvecklingen på spelmarknaden såväl nationellt som internationellt.

17.2 Mål

Målet för verksamheten är att i enlighet med lotterilagen och lotteriförordningen verka för en sund spelmarknad där det är viktigt att sociala skyddshänsyn, konsumentintresset och risken för bedrägerier beaktas när nya spelformer utvecklas och tillstånd utfärdas. Överskottet av spel skall komma det allmänna eller allmännyttiga ändamål tillgodo.

17.3 Politikens inriktning

Den svenska spelmodellen kännetecknas av en avvägning mellan de sociala skyddsintressena och konsumentintresset av ett bra spelutbud. Sociala skyddshänsyn och bedrägeririsker skall beaktas. Ambitionen är att marknaden långsiktigt skall utvecklas på ett positivt sätt för att möjliggöra säkra inkomster till staten och föreningslivet samt en bred trav- och galoppsport av god kvalitet.

17.4 Insatser

17.4.1 Insatser inom politikområdet

Lotteriinspektionens verksamhet och organisation har utökats de senaste åren bl.a. genom tillkomsten av nya spel på marknaden, såsom kasinon med internationella regler samt hundkapplöpningar.

Det första kasinot öppnade den 1 juli 2001 i Sundsvall. Kasinot i Malmö öppnades den 8 december 2001 och den 30 augusti 2002 öppnades kasinot i Göteborg. Varje öppnande av ett kasino har föregåtts av ett intensivt arbete på Lotteriinspektionen med att förbereda kontrollen av verksamheten. Detta har tagit betydande resurser i anspråk, både finansiellt och personalmässigt. Kontrollen ingår numer i myndighetens ordinarie verksamhet.

Försöksverksamhet med lotterier över Internet har pågått ett antal år. Inspektionen har under 2002 prioriterat arbetet med att förbereda inspektionens framtida arbete med tillstånd till

och kontroll av lotterier som distribueras på Internet m.m.

För att motverka illegalt spel har Lotteriinspektionen fortsatt att prioritera bekämpandet av spel som vänder sig till särskilt sårbara samhällsgrupper. Kontroll- och tillsynsarbetet har särskilt fokuserats till automatspel och till kontroll av efterlevnaden av lotterilagens främjandeförbud (38 §). Under 2001 kontrollerades 1 788 spelställen vilket är mer än en fördubbling jämfört med året innan. Myndigheten har vidare i domstol fört statens talan i ett flertal principiellt viktiga mål med EG-rättslig anknytning. Regeringen lämnade i mars 2002 propositionen Lotterier över Internet m.m. (2001/02:153) i vilken det föreslås bli möjligt att anordna lotterier över exempelvis Internet. Riksdagen beslutade i juni 2002 att anta de lagändringar som regeringen föreslagit. Ändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2002. Med anledning av de nya reglerna har regeringen och Lotteriinspektionen bemyndigats att meddela föreskrifter. Dessa föreskrifter bereds i enlighet med det förfarande som föreskrivs i EG:s direktiv 98/34/EG. Frågor om tillstånd för föreningslivet enligt de föreslagna reglerna kommer att prövas av Lotteriinspektionen.

17.4.2 Insatser utanför politikområdet

Länsstyrelserna och kommunerna ansvarar i dag för en del av tillståndsgivningen och tillsynen på spelmarknaden. Kommuner beviljar tillstånd till lotterier som är avgränsade inom kommunen. Länsstyrelsen beviljar tillstånd till lotterier över kommungränserna i ett län.

Ett flertal folkrörelser finansierar i dag en del av sin verksamhet med spel och lotterier. Folkrörelsernas verksamhet och finansiering presen-

teras mer utförligt under utgiftsområde 17, Politikområdet Folkrörelsepolitik.

17.5 Resultatbedömning

17.5.1 Resultat

Regeringen anser att Lotteriinspektionen målmedvetet har verkat för att effektivisera och höja kvaliteten på kontrollen och tillsynen av spelmarknadens aktörer.

Regeringen gör bedömningen att Lotteriinspektionens kontroll och tillsyn av spel- och lotterimarknaden är effektiv och teknikanpassad. Inspektionens kontroll- och tillsynsuppgifter avseende Internetspel, internationella kasinon, hundkapplöpningar m.m. ökar successivt.

17.5.2 Analys och slutsatser

En växande del av spelandet i Sverige sker över Internet. Nya speltjänster utvecklas då ny teknik erbjuds, ex. mobiltelefoni och Internet. Den nya tekniken medför bl.a. att nationsgränser får minskad betydelse vid marknadsföringen av lotterier eller spel på internationella webbsidor. Detta innebär att den svenska spelmarknaden via spel på Internet fått en kraftigt ökad konkurrens.

Regeringen har i proposition Lotterier över Internet m.m. (2001/02:153) uttalat att det finns goda skäl att se över och stärka de svenska legala aktörernas konkurrenskraft gentemot internationella aktörer, särskilt på de delar av den svenska marknaden som är utsatta för internationell konkurrens. Det är viktigt att folkrörelsernas ställning på spelmarknaden förbättras.

18 Budgetförslag

18.1 2:1 Finansinspektionen

Tabell 18.1 Anslagsutveckling för 2:1 Finansinspektionen

Tusental kronor

År	Utfall	135 742	Anslags- sparande	3 400
2001	Utfall	135 742	Anslags- sparande	3 400
2002	Anslag	142 393 ¹	Utgifts- prognos	147 458
2003	Förslag	163 680		
2004	Beräknat	160 679 ²		

¹ Varav 540 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

² Motsvarar 157 181 tkr i 2003 års prisnivå.

Finansinspektionen är central förvaltningsmyndighet för tillsyn av finansiella institut. Finansinspektionen anvisas årligen ett ramanslag som skall täcka verksamhetens utgifter. Baserat på anslaget storlek tar inspektionen årligen ut en obligatorisk avgift från institut under tillsyn, samt ansökningsavgifter för prövning av olika typer av ärenden. Vid utgången av år 2001 uppgick anslagssparandet till 3,4 miljoner kronor. Vid ingången av år 2002 förstärktes Finansinspektionen resursmässigt med 8,2 miljoner kronor för att påbörja förberedelserna av de nya kapitaltäckningsreglerna. I samband med tilläggsbudget 1 för budgetåret 2002 erhöll Finansinspektionen engångsvis 540 000 kronor som kompensation för införande av ett riskhanteringssystem och för deltagandet i Europeiska värdepapperstillsynskommittén (EVTK).

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 18.2 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras
Utfall 2001	136 886	21,3
Prognos 2002	143 853	5,1
Budget 2003	165 680	6,1

Regeringens överväganden

Tabell 18.3 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 2:1 Finansinspektionen

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	141 853	141 853
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	13 452	16 909
Beslut	8 375	1 917
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	163 680	160 679

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

För att under 2003 kunna utveckla marknadstillsynen inkl. engagemang i EVTK, fortsätta genomförandet av de nya kapitaltäckningsreglerna, medverka och biträda regeringen i samband med ökade insatser i antipenningtvättsorganet Financial Action task Force (FATF), samt sedvanlig kompensation för ökade löner och priser förstärks Finansinspektionen med sammanlagt ca 21 miljoner kronor, varav 6,5 miljoner kronor utgör en engångsvis förstärkning. Därutöver har

anslagnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Inom den finansiella sektorn är beroendet av ett omfattande och avancerat IT-stöd stort. För att säkerställa tillräcklig förmåga att bl.a. motstå attacker i form av informationsoperationer och fysiska attacker har Finansinspektionen ett särskilt ansvar. Verksamheten avseende detta bedrivs inom samverkansområdet Ekonomisk säkerhet under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.

18.2 2:2 Insättningsgarantinämnden

Tabell 18.4 Anslagsutveckling för 2:2 Insättningsgarantinämnden

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
2001	Utfall	7 523		Anslags-sparande	2 587
2002	Anslag	7 684 ¹		Utgifts-prognos	7 858
2003	Förslag	5 859			
2004	Beräknat	7 530 ²			

¹ Inklusivt en minskning med 540 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

² Motsvarar 7 359 tkr i 2003 års prisnivå.

Insättningsgarantinämnden (IGN) administrerar det statliga insättningsgarantisystemet och investerarskyddet. IGN anvisas årligen ett ramanslag för verksamhetens förvaltningskostnader. Motsvarande belopp avräknas från de årliga avgifter som tas ut av de institut som omfattas av insättningsgaranti och investerarskyddet. Avgiftsinkomsterna redovisas mot inkomsttitel i statsbudgeten.

I början av år 2002 uppgick IGN:s anslag till 8 224 000 kronor. I samband med tilläggsbudget 1 år 2002 minskades anslaget tillfälligt med 540 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 18.5 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)
Utfall 2001	390 951
Prognos 2002	400 700
Budget 2003	401 000

Avgifter tas ut enligt lagen om insättningsgaranti och lagen om investerarskydd.

Regeringens överväganden

Tabell 18.6 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 2:2 Insättningsgarantinämnden

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	8 224	8 224
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	205	401
Beslut	-2 570	-1 095
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	5 859	7 530

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

För budgetåret 2003 föreslår regeringen att IGN:s anslag uppgår till 5 859 000 kronor. Anslaget sänks permanent med 1 029 000 kronor och en tillfällig nivå-sänkning genomförs under 2003 med 1 500 000 kronor. I anslaget ingår pris- och löneomräkning omfattande 205 000 kronor. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. Anslaget beräknas för 2004 till 7 530 000 kronor.

18.3 2:3 Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader

Tabell 18.7 Anslagsutveckling för 2:3 Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
2001	Utfall	219 482		Anslags-sparande	73 387
2002	Anslag	244 475 ¹		Utgifts-prognos	261 555
2003	Förslag	250 049			
2004	Beräknat	260 931 ²			

¹ Inklusivt en minskning med 8 400 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003.

² Motsvarar 255 049 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget disponeras för löne-, systemutvecklings-, lokal- och övriga förvaltningskostnader. Anslaget disponeras även för att täcka omkostnader i upplåningen och låneförvaltningen samt direkta kostnader för statens betalningssystem.

Anslagssparandet uppgick vid årsskiftet 2001/2002 till 73,4 miljoner kronor. Sparandet är främst en periodiseringseffekt av förseningar i implementeringen av IT-system och att kostna-

terna för statens betalningssystem har blivit lägre än väntat. Av sparandet är 37 miljoner kronor ställda under regeringens beslutanderätt.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Under 2001 finansierades verksamheten med de s.k. äldre garantierna via anslag. Intäkterna uppgick dock till hela 1 067 miljoner kronor eftersom de äldre garantierna invärderades i enlighet med den nya garantimodellen. Nettot, 1 053 miljoner kronor, tillfördes olika garantireserver. Fr.o.m. 2002 hanteras samtliga kontorets garantier i enlighet med den nya garantimodellen.

Tabell 18.8 Budget för Riksgäldskontorets garantiverksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomstitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2001		1 066 891	13 793	1 053 099
Prognos 2002		226 000	37 044	188 956
Budget 2003		845 120	33 450	811 670

Not: Intäkterna förs till en garantireserv som disponeras för att finansiera infrianden av garantier och garantiverksamhetens övriga kostnader.

Budgeten för avgiftsfinansierade delar av statens internbank redovisas nedan.

Tabell 18.9 Budget för in- och utlåningsverksamheten i statens internbank i Riksgäldskontoret

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomstitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2001		23 506	23 096	410
Prognos 2002		23 000	27 900	-4 900
Budget 2003 ¹	20 300	–	16 682	3 618

¹ Regeringen föreslår att in- och utlåningsverksamheten anslagsfinansieras (se nedan). Intäkterna föreslås fr.o.m. 2003 föras på inkomstitel.

Regeringens överväganden

Regeringens förslag: Regeringen föreslår att in- och utlåningsverksamheten i Riksgäldskontoret anslagsfinansieras. De avgifter som även fortsättningsvis tas ut i verksamheten förs till inkomstitel.

Skälen för regeringens förslag: Statens internbank i Riksgäldskontoret består av verksamheterna in- och utlåning samt statens betalningssystem. In- och utlåningen finansieras via avgifter på de lån och placeringar som kunderna har i internbanken. Kostnaderna för in- och utlåningen uppgick till drygt 23 miljoner kronor 2001.

Ansvar för statens betalningssystem överfördes från Riksrevisionsverket till Riksgäldskontoret den 1 juli 1998. Kostnaderna för verksamheten uppgick till knappt 24 miljoner kronor för 2001 och finansieras allt sedan överföringen 1998 via anslag. Finansieringen av verksamheterna inom statens internbank är därmed splittrad.

Regeringen anser att en splittrad finansiering i längden inte är rationell ur ett verksamhetsperspektiv. Över tiden blir det allt svårare och kostsammare att särskilja och fördela kostnader i verksamheter som alltmer integreras med varandra. För att markera att verksamheterna intimt hör ihop behandlas dessa som en integrerad verksamhetsgren i Riksgäldskontorets regleringsbrev för 2002. In- och utlåningsverksamheten är idag avgiftsfinansierad, vilket nödvändigtvis inte är den mest optimala finansieringsprincipen för denna typ av verksamhet. Exempelvis innehar statens internbank en monopolställning i förhållande till sina kunder som i sig rymmer möjligheter till intäktsanpassning till kostnadsnivån i verksamheten. I en konkurrensutsatt verksamhet är förhållandet det omvända. Det kan även finnas konflikter mellan att skapa en kostnadseffektiv incitamentsstruktur för internbankens kunder och verksamhetens mål om full kostnadstäckning. Kostnadstäckning riskerar därmed i vissa fall att försvåra ett finansiellt ändamålsenligt beteende hos internbankens kunder, exempelvis en övergång till låneformer som ur ett statligt helhetsperspektiv är relativt billigare. För verksamheten statens betalningssystem är inslagen av tydliga kund-/leverantörsförhållanden begränsade. Arbetet är i stor utsträckning av styrande och normgivande karaktär och bedrivs med hänsyn till vad som är bäst för staten. En fortsatt anslagsfinansiering av verksamheten inom statens betalningssystem förefaller därför naturlig.

Regeringen föreslår en enhetlig finansiering av samtliga verksamheter inom statens internbank. Övervägande skäl talar för att även in- och utlåningsverksamheten finansieras via anslag. Belast-

ningen på anslaget 2:3 *Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader* beräknas därmed öka med knappt 17 miljoner kronor 2003. Utgiftsökningen finansieras inom ramen för anslaget. Statens internbank bör även ha möjlighet att ta ut avgifter i syfte att undvika subventionering av kunder som inte är myndigheter eller av verksamheter inom andra samhällssektorer än den statliga. Avgifter bör också kunna användas som styrmedel i syfte att effektivisera den finansiella verksamheten inom staten. Dessa avgifter föreslås redovisas på inkomsttitel 2557 Avgifter vid statens internbank i Riksgäldskontoret.

Tabell 18.10 Härlledning av anslagsnivån 2003-2004, för 2:3 Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat 2002 i 2002 års statsbudget	252 875	252 875
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	6 300	12 277
Beslut	-12 263	-7 431
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	3 137	3 209
Förslag/beräknat anslag	250 049	260 931

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

I anslaget för 2003 ingår pris- och löneomräkning med 6 300 000 kronor. 10 500 000 kronor har omfördelats inom utgiftsområdet. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

18.4 2:4 Bokföringsnämnden

Tabell 18.11 Anslagsutveckling för 2:4 Bokföringsnämnden

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2001	7 515	3 626	
2002	7 521		9 794
2003	Förslag	7 655	
2004	Beräknat	7 830 ¹	

¹ Motsvarar 7 655 tkr i 2003 års prisnivå.

Bokföringsnämnden är statens expertorgan på redovisningsområdet. Nämnden utfärdar kompletterande normgivning, biträder Regeringskansliet i redovisningsfrågor, yttrar sig över författningsförslag m.m.

Regeringens överväganden

Tabell 18.12 Härlledning av anslagsnivån 2003-2004, för 2:4 Bokföringsnämnden

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	7 521	7 521
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	188	365
Beslut	-54	-55
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	7 655	7 830

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

I anslaget ingår pris- och löneomräkning med 188 000 kronor. Därutöver har anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

18.5 2:5 Avgift för Stadshypotekskassans grundfond

Tabell 18.13 Anslagsutveckling för 2:5 Avgift för Stadshypotekskassans grundfond

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2001	6 413	3 445	
2002	Anslag	0	2 468
2003	Förslag	0	
2004	Beräknat	1 000	

Riksdagen beslutade 1996 (prop. 1996/97:40, bet. FiU1 rskr. 53) att Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa skulle föra över sitt innehav av aktier i Stadshypotek AB till staten för försäljning. I utbyte mot överflyttningen av aktieinnehavet åtog sig staten ansvaret för en statlig garantiförbindelse för utestående lån. Avgiften för denna garanti är en procent på genomsnittet av grundfondens storlek den 1 januari och 1 juli innevarande år.

En snabbare avvecklingstakt än beräknat har medfört att anslags-sparande har kunnat användas för att finansiera bl.a. 2002 års avgifter för grundfonden.

Regeringens överväganden

Tabell 18.14 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 2:5 Avgift för Stadshypotekskassans grundfond

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut	–	1 000
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	0	1 000

Mot bakgrund av den snabba avvecklingstakten bedömer regeringen att kostnaden för avgiften för Stadshypotekskassan även under 2003 kan finansieras med ackumulerat anslagsparande.

För 2004 har 1 000 000 kronor beräknats.

18.6 2:6 Insatser i internationella finansiella institutioner

Tabell 18.15 Anslagsutveckling för 2:6 Insatser i internationella finansiella institutioner

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2001	59 021	6 379	
2002	60 000	58 747 ¹	
2003	Förslag	56 000	
2004	Beräknat	56 000	

¹ Avser utfall 2002.

Riksdagen har beslutat (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:FiU1, rskr. 1996/97:53) att Sverige skall medverka i en kapitalhöjning i EBRD och teckna andelar motsvarande 228 miljoner euro. Av den nya kapitalinsatsen skall 22,5 procent inbetalas i åtta lika stora rater över en period av åtta år. Sverige betalar således in 6 412 500 euro under vart och ett av åren 1998–2005.

I tilläggsbudget (1) till statsbudget för budgetåret 2001 (prop. 2000/01:100, 2000/01:FiU 27, rskr. 279) vidgades anslagsändamålet till att omfatta den årliga medlemsavgiften till CEB.

I budgetpropositionen 2002 (prop. 2001/02:1, volym 1, kapitel 7, avsnitt 7.2) vidgades också anslagets ändamål till att omfatta framtida infrianden för de internationella garantier som ingår i Riksgäldskontorets resultatområde garantier till internationella finansieringsinstitut.

Regeringens överväganden

Tabell 18.16 Härledning av anslagsnivån 2003-2004, för 2:6 Insatser i internationella finansiella institutioner

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat 2002 i 2002 års statsbudget	60 000	60 000
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut	-4 000	-4 000
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	56 000	56 000

Mot bakgrund av ett större ackumulerat anslagsparande görs en tidsbegränsad sänkning av anslaget under tre år. Frigjorda medel har omfördelats inom utgiftsområdet.

18.7 2:7 Avsättning för garantiverksamhet

Tabell 18.17 Anslagsutveckling för 2:7 Avsättning för garantiverksamhet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2001	501 400 ¹	–	–
2002	Anslag	0	–
2003	Förslag	1 400	
2004	Beräknat	501 400	

Riksdagen har beslutat i tilläggsbudget (2) till budgetåret 2002 (prop. 2001/02:100, volym 1, kapitel 7, avsnitt 7.2, bet. 2000/01:FiU11, rskr. 21) att kapitaltäckningsgarantier till Venantius AB skulle omvandlas till belopps- och tidsbegränsade kreditgarantier samt att en separat garantireserv skulle inrättas för bolaget. Anslaget omfattar avsättningar till denna reserv.

Riksdagen har vidare bemyndigat regeringen att ikläda staten ekonomiska förpliktelser i form av kreditgarantier till A/O Dom Shvetsii intill ett belopp av 100 000 000 kronor. Anslagsmedel motsvarande 1 400 000 kronor skall täcka en subvention för garantin. Garantiavgift och anslagsmedel förs till Riksgäldskontorets garantireserv, och eventuella garantiinfrianden kommer att belasta reserven.

Regeringens överväganden

Tabell 18.18 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 2:7 Avsättning för garantiverksamhet

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut	1 400	501 400
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	1 400	501 400

Av statsfinansiella skäl föreslår regeringen i denna proposition att de tidigare aviserade avsättningarna till den separata garantireserven för Venantius senareläggs med ett år till 2004.

För budgetåret 2003 föreslår regeringen att anslaget uppgår till 1 400 000 kronor, vilket enbart avser avsättningen för A/O Dom Shvetsii. För 2004 har anslaget beräknats till 501 400 000 kronor för båda garantierna.

18.8 Premi pensionsmyndigheten

Tabell 18.19 PPM:s lån i Riksgäldskontoret

Tusental kronor

	Ack. utnyttjad ram 2001-12-31	Ack. ram 2002	Förslag ekonomisk ram 2003
Rörelsekapital	1 301 861	1 823 000	2 133 000
Anläggnings-tillgångar	163 923	191 000	246 000
Fondhandels-kredit	50	500 000	200 000

Premiepensionsmyndigheten (PPM) verksamhet finansieras med avgifter från pensionssparare, genom lån hos Riksgäldskontoret för rörelsekapitalbehov och för investeringar i anläggningstillgångar. Driftskostnaderna uppgick till 442,2 miljoner kronor 2001. De största kostnaderna inom organisationen är utgifter för konsulter, information och kommunikation. Driftskostnaden per pensionssparare uppgick till 93 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 18.20 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter som får disponeras
Utfall 2001 ¹	262 000
Utfall 2002	234 000
Prognos 2003	307 000

¹ Inklusive avgifter för år 2000.

Delar av utgifterna för PPM:s administration täcks från och med oktober 2000 med avgifter som tas ut från pensionsspararnas premiepensionskonton. Avgiften som tas ut får högst uppgå till 0,3 % av de sammanlagda tillgodohavandena på pensionsspararnas konton. Avgiftsintäkterna 2002 uppgår till 234 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

PPM beviljas lån för rörelsekapital, anläggningstillgångar samt rörlig fondhandelskredit även för år 2003. Ramen för rörelsekapitalskrediten bedöms uppgå till 2 133 miljoner kronor och ramen för investeringar bedöms uppgå till 246 miljoner kronor. Regeringen föreslår också ett bemyndigande om att besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret omfattande 200 miljoner kronor för PPM. Krediten är avsedd att täcka ojämna likviditetsflöden i PPM:s handel med fondandelar. Ett liknande bemyndigande finns för innevarande år som omfattar 500 miljoner kronor.

19 Anslag som inte ingår i något politikområde (Ofördelade anslag)

19.1 Omfattning

Följande tre anslag inom utgiftsområde 2 ingår inte i något politikområde:

90:1 *Riksrevisionen*

90:2 *Riksdagens revisorer*

90:3 *Riksdagens revisorer: Avvecklingskostnader.*

Anslagen ovan har vissa inbördes samband samt även samband med anslagen 1:14 *Riksrevisionsverket* och 1:15 *Riksrevisionsverket: Avvecklingskostnader*. De sistnämnda inom politikområdet Effektiv statsförvaltning i utgiftsområde 2.

Anslagen 90:2 *Riksdagens revisorer* och 1:14 *Riksrevisionsverket* avser i huvudsak endast första halvåret 2003. Stora delar av denna verksamhet kommer under andra halvåret 2003 i stället att finansieras med anslaget 90:1 *Riksrevisionen*.

Den verksamhet som inte förs över till Riksrevisionen kommer i stället att belasta avvecklingsanslagen för Riksrevisionsverket och Riksdagens revisorer (1:15 och 90:3) från och med andra halvåret 2003.

Beräkningen av avvecklingskostnaderna är f.n. osäkra, särskilt avseende kostnader för eventuellt övertalig personal och tomma lokaler. Ytterligare avvecklingskostnader kan därför tillkomma som inte inberäknats i anslagen ovan för 2003–2004.

19.2 90:1 Riksrevisionen

Tabell 19.1 Anslagsutveckling för 90:1 Riksrevisionen

Tusental kronor

2001	Utfall	–	Anslags-sparande	–
2002	Anslag	–	Utgifts-prognos	–
2003	Förslag	117 800	¹	
2004	Beräknat	269 067	²	

¹ Avser andra halvåret 2003.

² Motsvarar 263 300 tkr i 2003 års prisnivå.

Riksdagen har beslutat att inrätta en självständig revisionsmyndighet, Riksrevisionen, under riksdagen (förs. 1999/2000:RS1, bet. 2000/01:KU8, rskr. 2000/01:116-119). Uppgiften är att granska statlig verksamhet i den omfattning och med den inriktning som anges i den föreslagna lagen om revision av statlig verksamhet. Myndigheten inrättas per den 1 juli 2003. Riksrevisionen ersätter Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket (RRV).

I maj 2001 tillsatte regeringen på riksdagens begäran en särskild utredare med uppgift att utreda de organisatoriska frågorna kring bildandet av den nya revisionsmyndigheten. I mars 2002 överlämnade utredningen betänkandet Riksrevisionen – organisation och resurser (SOU 2002:17).

I betänkandet föreslås ökade uppgifter för Riksrevisionen jämfört med de uppgifter som RRV och Riksdagens revisorer har idag. Ökade kostnader beräknas bl.a. som följd av att Riksrevisionens ledning utökas, att ett vetenskapligt

råd knyts till Riksrevisionen och att intresset för revision förutses öka. Riksrevisionen kommer även att få ett vidgat mandat och granskningsperspektiv när det gäller effektivitetsrevisioner och ett mer generellt granskningsmandat avseende revision av statliga bolag. Utredningen föreslår också en ambitionsökning avseende effektivitetsgranskningar av statliga bolag och regeringens ägarstyrning av dessa. Riksrevisionen kommer dessutom att granska årsredovisning för staten och vissa myndigheter m.m. där regeringen enligt nuvarande ordning utser andra revisorer.

Riksrevisionsutredningen föreslår också minskade uppgifter. Varken riksdagen eller regeringen kommer att kunna lägga uppdrag på Riksrevisionen. RRV:s arbete med regeringsuppdrag överförs således inte till Riksrevisionen. Myndigheten kommer heller inte att kunna åläggas att vara regeringens remissorgan. Den avgiftsfinansierade internationella rådgivningsverksamhet som RRV bedrivit föreslås heller inte överföras till Riksrevisionen. Utlån av personal till Riksdagens utskott kommer inte att vara möjligt för Riksrevisionen. Även viss kontrollverksamhet av EU-medel försvinner.

I betänkandet föreslås också vissa ambitionsökningar inom bl.a. kompetensutveckling, omvärldsbevakning och årlig revision av vissa revisionsobjekt. Utredningen anser också att ett visst utrymme bör finnas för Riksrevisionen att på eget initiativ svara på remisser.

Riksdagsstyrelsens överväganden

Den förstärkning av den statliga kontrollmakten som riksdagen beslutat om bygger på konstitutionella förändringar. Den långsiktiga dimensioneringen av Riksrevisionen är i dagsläget inte föremål för prövning. Om riksdagen finner det motiverat att öka resurserna för Riksrevisionen för att ytterligare stärka kontrollmakten finns naturligtvis möjlighet att vid kommande budgetberedningar anslå mer medel. En sådan resursförstärkning måste dock ställas mot andra angelägna resursbehov i staten.

Resursbehovet bör således beräknas utifrån dagens kostnader för verksamheten vid RRV och Riksdagens revisorer. Dessa kostnader har justerats med hänsyn till ändrade arbetsuppgifter och ambitionshöjningar. Sammanslagningen av två revisionsorgan till ett bör dock kunna med-

föra vissa rationaliseringsvinster. Dubbleringen av t.ex. vissa administrativa funktioner kommer att bortfalla.

Syftet med att beräkna resurser på detta sätt är endast att få ett underlag för att beräkna resursernas totala omfattning. Avsikten är inte att ange vilka resurser som behövs för verksamhetens olika delar. Det skulle innebära att handlingsutrymmet för riksrevisorerna att forma den nya Riksrevisionen begränsas.

Riksdagsstyrelsen föreslår att Riksrevisionen får utökade arbetsuppgifter jämfört med de förslag som presenteras av Riksrevisionsutredningen. Inom vissa områden föreslås också ambitionshöjningar. I beräkningen av anslagsbehovet har även beaktats att kostnaderna för lokaler torde bli högre än för de nuvarande båda revisionsmyndigheterna. Engångsvisa kostnader i samband med starten av myndigheten ingår inte i beräkningen av anslagsbehovet för Riksrevisionen. Sådana kostnader avses finansieras av andra medel.

Internationell verksamhet

Internationell biståndsverksamhet som finansieras av SIDA och EU samt s.k. twinning-verksamhet är en viktig del av Sveriges bidrag till institutionsuppbyggande i utvecklingsländer. Riksdagsstyrelsen anser mot denna bakgrund att Riksrevisionen bör få möjlighet att bedriva sådan internationell verksamhet. Förslaget påverkar inte anslagsbehovet, eftersom Riksrevisionen får avgiftsbelägga verksamheten. Den närmare utformningen av finansieringen och formerna för bedrivandet av verksamheten kommer att utredas i särskild ordning.

Effektivitetsrevision

Ett viktigt mål för effektivitetsrevisionen är att bidra till att skapa en effektiv statlig verksamhet. Granskningarna skall bidra till att förbättra effektiviteten i statligt finansierad verksamhet och statliga åtaganden. En kraftfull och slagkraftig effektivitetsrevision är nödvändig för att kunna uppnå effektivitetsvinster i den statliga verksamheten.

De regeringsuppdrag som utförs i dag är en slags effektivitetsrevision som inte är egeninitierad men som ändå kan antas vara angelägen och av stort värde. Dessa uppdrag kommer inte att utföras av Riksrevisionen. Riksdagsstyrelsen anser därför att anslagsmedel bör tillföras Riks-

revisionen som delvis kompenserar minskningen av regeringsuppdrag.

Remisser

RRV:s arbete med att besvara remisser har utgjort en viktig del i regeringens beredningsarbete av olika förslag, inte minst av propositioner till riksdagen. De iakttagelser och erfarenheter som revisionen gör i sin granskande verksamhet är värdefulla att tillföra beredningsprocessen inför att nya förslag arbetas fram. Denna uppgift kan inte åläggas Riksrevisionen som en myndighet under riksdagen. Däremot är det inte något som hindrar att riksrevisorerna bereds möjlighet att lämna sådana svar och att myndigheten självständigt väljer att delta i detta arbete. Myndigheten kommer att besitta särskild expertkompetens som det finns goda skäl att den för fram i regeringens beredningsarbete.

Riksdagsstyrelsen anser att Riksrevisionen bör få ett resurstillskott jämfört med Riksrevisionsutredningens förslag, för att om riksrevisorerna finner det påkallat, på eget initiativ kunna lämna remissyttranden till regeringen.

Finansiering

Under 2003 föreslås anslaget öka jämfört med anslagen för RRV och Riksdagens revisorer.

Av praktiska skäl bör under 2003 samma ordning för finansiering av viss årlig revision tillämpas av Riksrevisionen som av RRV. Det innebär att Riksrevisionen får disponera avgifts-inkomsterna från årlig revision under 2003.

Fr.o.m. 2004 kommer all årlig revision att föreslås vara avgiftsbelagd och redovisas mot statsbudgetens inkomstsida. Dessa inkomster överstiger markant utgiftsökningarna under detta år. Utgiftsökningen under 2003 bör därför kunna anses vara finansierade med dessa inkomster, även om de inte är hänförliga till samma budgetår.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 19.2 Budget för offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2001	–	–	–	–
Prognos 2002	–	–	–	–
Budget 2003	–	13 000	13 000	0

Tabell 19.3 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2001	–	–	–
Prognos 2002	–	–	–
Budget 2003	15 000	15 000	0
(varav tjänsteexport)	(15 000)	(15 000)	0

Tabell 19.4 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 90:1 Riksrevisionen

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	–	–
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning	–	–
Beslut	117 800	269 067
Överföring till/från andra anslag	–	–
Övrigt	–	–
Förslag/beräknat anslag	117 800	269 067

Låneram för Riksrevisionen

Tabell 19.5 Låneram för Riksrevisionen

Tusental kronor

	2001	2002	2003
Låneram	–	–	19 000

19.3 90:2 Riksdagens revisorer

Mål

Vid behandlingen av revisorernas årsredovisning för 1998 framhöll finansutskottet (bet. 1998/99:FiU22) att verksamhetsmålet för revisorerna borde utvecklas och konkretiseras i syfte att underlätta en framtida utvärdering av verksamheten.

Revisorerna har mot denna bakgrund formulerat målen för verksamheten på följande sätt:

Övergripande mål

Riksdagens revisorers övergripande mål är att främja ett effektivt utbyte av statliga insatser genom att på riksdagens vägnar granska statlig verksamhet.

Mål för verksamhetsgrenar

Verksamhetsgren: Effektivitetsrevision

1. I sina rapporter och skrivelser skall revisorerna lämna förslag till möjligheter att öka statens inkomster, att spara på statens utgifter och att effektivisera den statliga förvaltningen. Revisorernas förslag till åtgärder skall beredas och presenteras på ett sådant sätt att riksdagen och regeringen ges bästa möjliga underlag för vidare ställningstaganden.
2. Granskningarna skall i första hand inriktas mot områden med stor statsfinansiell och samhällsekonomisk betydelse och mot områden som har stor betydelse för förvaltningens funktionssätt. Under en fyraårsperiod skall granskningarna beröra samtliga utgiftsområden och även avse utskottsövergripande frågor.

Verksamhetsgren: Årlig revision

Den årliga revisionen av Riksbanken, Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond, Riksdagens ombudsmän, riksdagsförvaltningen, Regeringskansliet och Hovet skall inriktas på att granska om informationen i årsredovisningarna är rättvisande samt på att redovisningen och ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter. Revisionsarbetet skall bedrivas enligt god revisionsmetod, med hög effektivitet och kvalitet.

Informationsmål

Informationsmålet skall understödja Riksdagens revisorers övergripande mål.

Resultatbedömning

Resultat

Under verksamhetsåret 2001 har revisorerna beslutat om 16 förslag till riksdagen, 2 skrivelser till regeringen, 18 granskningsrapporter, 5 informationsrapporter samt 17 förstudier. Av dessa 17 förstudier har 7 resulterat i beslut om fortsatt granskning.

I revisorernas årsredovisning lämnas varje år en redogörelse för behandlingen i riksdagen under året av revisorernas förslag. Revisorerna följer också upp förslag som lämnats till riksdagen under de två åren dessförinnan. Dessa uppföljningar innehåller en redovisning för riksdagsbehandlingen och åtgärder vidtagna av regering och myndigheter.

Under den senaste treårsperioden har riksdagen i huvudsak ställt sig bakom knappt två tredjedelar av förslagen. Tillkännagivanden till regeringen har beslutats rörande drygt hälften av skrivelserna. I flera fall har riksdagen avslagit revisorernas förslag med hänvisning till att utredningar tillsatts inom området eller att regeringen redan vidtagit åtgärder inom området.

Genomslaget av revisionen i massmedierna har varit gott under 2001. Detta mäts bl.a. utifrån antalet pressklipp som berör revisorerna.

För att bedöma resultatet av revisorernas verksamhet är också produktiviteten av betydelse. Revisorerna vill peka på att produktionen av revisionsrapporter och skrivelser till riksdagen och regeringen legat på en väsentligt högre nivå under senare år. Under den senaste treårsperioden är antalet producerade rapporter knappt 60 procent större än för motsvarande period för tio år sedan. Ökningen av antalet skrivelser är drygt 90 procent och förstudierna drygt 40 procent. Denna ökning av produktionen är väsentligt större än det resurstillskott revisorerna erhållit. Detta tyder enligt revisorerna på en klar ökning av produktiviteten, mätt som antalet rapporter i förhållande till antalet anställda.

Revisorerna har också som externrevisorer granskat Sveriges riksbank, Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond, riksdagsförvaltningen,

Riksdagens ombudsmän (JO), Regeringskansliet samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning. Årsredovisningarna för verksamhetsåret 2000 var enligt revisorernas uppfattning vad gäller Kungliga Slottsstaten, Kungliga Djurgårdens Förvaltning, riksdagsförvaltningen och Regeringskansliet i allt väsentligt rättvisande. Årsredovisningen för Riksdagens ombudsmän bedömdes som rättvisande. Revisorerna tillstyrkte att ansvarsfrihet skulle beviljas för direktions och fullmäktige i Riksbanken samt att riksdagen skulle fastställa resultat- och balansräkning. På förslag av revisorerna beslöt riksdagen att lägga Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds berättelse över verksamhet och förvaltning år 2000 utan anmärkning till handlingarna.

Analys och slutsatser

En samlad bedömning av granskningsverksamhetens inriktning, produktivitetens utvecklingen och genomslaget av revisorernas verksamhet visar enligt revisorernas uppfattning att såväl det övergripande målet för verksamheten som verksamhetsmålen och informationsmålet har uppfyllts under 2001. När det gäller effektivitetsrevisionen avser flertalet förslag åtgärder för att spara på statens utgifter och att effektivisera den statliga förvaltningen.

Finansutskottets behandling av revisorernas årsredovisning

Finansutskottet behandlade Riksdagens revisorers årsredovisning för 2001 i betänkande 2001/02:FiU18. Utskottet anförde därvid följande: "Utskottet har vid sin genomgång av årsredovisningen inte funnit något som motiverar särskilt uttalande av riksdagen."

Budgetförslag

Tabell 19.6 Anslagsutveckling för 90:2 Riksdagens revisorer

Tusental kronor

2001	Utfall	24 941	Anslags-sparande	2 007
2002	Anslag	27 122	Utgifts-prognos	28 700
2003	Förslag	14 184 ¹		
2004	Beräknat	–		

¹ Den första juli 2003 bildas en ny revisionsmyndighet (bet. 2001/02:KU25)

Riksdagen fattade i december 2000 beslut om att en ny revisionsmyndighet för den statliga revisionen, Riksrevisionen, skall bildas under första halvåret 2003. Beslutet innebär att de nuvarande organen för statlig revision, Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket, avvecklas i samband med att den nya myndigheten bildas.

Förberedelser för inrättandet av Riksrevisionen kommer att påverka revisorernas verksamhet på olika sätt. Olika typer av underlagsmaterial kommer att efterfrågas och viss personal kan komma att engageras i planläggningen för bildandet av myndigheten. Planeringen av granskningsverksamheten kommer att utarbetas så att övergången till den nya revisionsmyndigheten blir så effektiv som möjligt.

Budgetförslaget är beräknat utifrån att Riksdagens revisorer upphör efter den 30 juni 2003. Anslagsbelastningen antas fördela sig jämnt under året med undantag av utgifter för avtalade konsulttjänster inom redovisningsrevision där kostnaderna förväntas belasta anslaget det första kvartalet.

I sin verksamhet visar revisorerna särskilt på tillämpning, utfall och effekter av tidigare fattade riksdagsbeslut inte minst i ett sammanhållet perspektiv. Förutom att kritiskt granska statliga insatser lämnar revisorerna även förslag till förbättringar.

Revisorerna avser också att även fortsättningsvis förbättra samarbetet med utskotten i deras roll att följa upp beslut.

Enligt revisorerna kommer den av riksdagen beslutade förändringen av den nya revisionens organisation att leda till ett successivt ökat samarbete med Riksrevisionsverket.

Avvecklingskostnader för Riksdagens revisorer på 1 000 000 kronor föreslås anvisas på annat anslag under utgiftsområde 2 Samhälls-ekonomi och finansförvaltning.

Riksdagsstyrelsens överväganden

Riksdagsstyrelsen har ingen erinran mot förslaget.

Tabell 19.7 Härledning av anslagsnivån 2003, för 90:2 Riksdagens revisorer

Tusental kronor

	2003 ¹
Anvisat i 2002 års statsbudget	27 122
<i>Förändring till följd av:</i>	
Pris- och löneomräkning ²	734
Beslut	-13 672
Överföring till/från andra anslag	–
Övrigt	–
Förslag/beräknat anslag	14 184

¹ Den första juli 2003 bildas en ny revisionsmyndighet (bet. 2001/02:KU25).

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget.

19.4 90:3 Riksdagens revisorer: Avvecklingskostnader

Budgetförslag

Tabell 19.8 Anslagsutveckling för 90:3 Riksdagens revisorer: Avvecklingskostnader

Tusental kronor

2001	Utfall	–	Anslags-sparande	–
2002	Anslag	–	Utgifts-prognos	–
2003	Förslag	1 000	¹	
2004	Beräknat	–		

¹ Den första juli 2003 bildas en ny revisionsmyndighet (bet. 2001/02:KU25)

Riksdagen fattade i december 2000 beslut om att en ny revisionsmyndighet för den statliga revisionen, Riksrevisionen, skall bildas under första halvåret 2003. Beslutet innebär att de nuvarande organen för statlig revision, Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket, avvecklas i samband med att den nya myndigheten bildas.

Budgetförslaget är beräknat utifrån att Riksdagens revisorer upphör den 30 juni 2003 och avser kostnader i samband med avveckling. Kostnader för eventuell övertalighet har inte beräknats.

Riksdagens revisorer kommer under 2002 att i så stor utsträckning som möjligt förbereda avveckling av verksamheten. Vissa uppgifter kommer dock inte att kunna vara helt slutförda då verksamheten upphör. En utredare kommer att få i uppdrag att slutföra avvecklingsarbetet. Som exempel kan nämnas visst arbete med Riksdagens revisorers årsredovisning 2003, arkivering och avslutning av diariet.

Riksdagsstyrelsens överväganden

Medel för kostnader i samband med avveckling av Riksdagens revisorer från 1 juli 2003 på 1 000 000 kronor föreslås anvisas på ramanslag 90:3 *Riksdagens revisorer: Avvecklingskostnader*. Finansiering föreslås genom en omfördelning inom ramen för utgiftsområde 2 Samhälls-ekonomi och finansförvaltning.

Tabell 19.9 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 90:3 Riksdagens revisorer: Avvecklingskostnader

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	0	
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	–	
Beslut	1 000	
Överföring till/från andra anslag	–	
Övrigt	–	
Förslag/beräknat anslag	1 000	

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Bilaga 1

Statsförvaltningens utveckling

Bilaga 1

Statsförvaltningens utveckling

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	7
2. Det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet	7
2.1 Regeringens bedömning.....	7
2.2 Mål och långsiktig utveckling	7
2.3 Insatser	8
2.3.1 Utvecklingsinsatser för myndighetschefer och för ledamöter i statliga styrelser, nämnder och råd.....	8
2.3.2 Verksamhetsanpassad myndighetsstyrning	8
2.3.3 Styrning av den statliga förvaltningsexporten.....	8
2.3.3 Den statliga tillsynen	8
2.3.4 Ett system för uppföljning och utvärdering av förvaltningspolitiken.....	9
2.3.5 Analys av EU:s utläggningspolitik	9
2.3.6 Öppenhet och insyn	9
2.3.7 Medborgarnas och företagens syn på förvaltningen.....	9
2.3.8 Myndighetspråket	10
2.3.9 Styrning av organisationsförändringar	10
2.3.10 Elektroniska tjänster.....	10
2.3.11 En central ingång till det offentliga Sverige	12
2.3.12 Medborgarinflytande	13
2.4 Fortsatt arbete.....	13
3. Organisations- och strukturförändringar.....	15
Nya verksamhetskrav	15
Tydligare roller.....	15
Ökad samverkan	16
4. Personalkonsekvenser inom statsförvaltningen	16
4.1 Regeringens bedömning.....	16
4.2 Personalkonsekvenser av genomförda strukturförändringar.....	17
4.3 Bedömningar av framtida personalkonsekvenser	17
5. Uppföljning av myndigheternas arbetsgivarpolitik	19
5.1 Regeringens övergripande iakttagelser och bedömningar.....	20
5.2 Iakttagelser och bedömningar inom enskilda områden.....	21
5.2.1 Åldersstrukturen i staten.....	21
5.2.2 Könsfördelning	23
5.2.3 Personalomsättning	24
5.2.4 Etnisk mångfald	25
5.2.5 Lönebildningsfrågor	26
5.2.6 Arbetsmiljö och sjukfrånvaro	31

Tabellförteckning

Tabell 4.1 Andel uppsagda kvinnor och män i staten respektive den totala andelen kvinnor och män i staten 1994-2001.....	16
Tabell 4.2 Personalkonsekvenser.....	17
Tabell 4.3 Personalkonsekvenser vid Försvarsmakten.....	18
Tabell 5.1 Genomsnittsålder i statens olika sektorer.	22
Tabell 5.2 Andel myndigheter som i redovisningarna uppgivit att de vidtar åtgärder m.m. för att främja mångfald bland personalen 1999, 2000 och 2001, procent	25
Tabell 5.3 TNS-nivåerna	30

Diagramförteckning

Diagram 5.1 Åldersstruktur i staten inkl. affärsverken 2000 och 2001 (procent)	21
Diagram 5.2 Personalomsättning för statsanställda fördela de efter kön och ålder, september 2000–september 2001	24
Diagram 5.3 Personalomsättning för statligt anställd personal med uppgift att planera och leda myndighetens verksamhet, september 2000–september 2001.....	25
Diagram 5.4 Nyrekryteringar och avgångar i staten, september 2000–september 2001.....	25
Diagram 5.5 Genomsnittlig månadslön i olika sektorer på arbetsmarknaden, 2000.....	26
Diagram 5.6 Genomsnittlig löneökningstakt i olika sektorer på arbetsmarknaden 1994–2000	28
Diagram 5.7 Procentuell fördelning av myndigheterna i löneökningintervall, identiska individer, avtalsperioden för RALS 2001.....	29
Diagram 5.8 Löneutveckling under avtalsperioden för RALS 2001. Identiska individer i åldersintervall.....	29
Diagram 5.9 Uppskattad löneutveckling under avtalsperioden för RALS 2001.....	29

1. Inledning

Grunden för en gemensam förvaltningskultur redovisades i regeringens propositionen Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst. (prop1997/98:136). År 2000 beslutade regeringen om ett förvaltningspolitiskt handlingsprogram – En förvaltning i demokratins tjänst. Programmet innehåller dels regeringens grundläggande värden för en långsiktig utveckling av förvaltningen, dels de åtgärder som regeringen genomför för att uppnå de förvaltningspolitiska målen.

Regeringen har i skrivelsen Regeringens förvaltningspolitik (2000/01:151) gjort utfästelsen att återkommande och samlat informera riksdagen om utvecklingen på det förvaltningspolitiska området.

Regeringen redogör i denna bilaga kortfattat för genomförandet av det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet. En allmän beskrivning ges också av genomförda och pågående organisations- och strukturförändringar. Vidare lämnas en redogörelse för personalkonsekvenserna av genomförda strukturförändringar inom statsförvaltningen samt bedömningar vad gäller framtida konsekvenser för staten, m.m.

Regeringen redovisar årligen sin bedömning av den statliga arbetsgivarpolitiken och dess utfall till riksdagen. I denna bilaga redovisas regeringens övergripande iakttagelser och bedömningar för år 2001.

2. Det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet

2.1 Regeringens bedömning

Regeringens bedömning: Det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet har fått ett brett genomslag i förvaltningen. De statliga myndigheterna har under de senaste åren i allt högre grad vinnlagt sig om att vara tillgängliga och serviceinriktade i sina kontakter med medborgare och företag. Detta har framgått av dialoger med myndigheter, av rapporter från stabsmyndigheter, vid konferenser och seminarier m.m. Programmet har också fått genomslag i forskningsprogram och i universitetsutbildningar.

2.2 Mål och långsiktig utveckling

Regeringens åtgärder för en långsiktig utveckling av statsförvaltningen sätter medborgarna i centrum och syftar till att skapa organisations-, styr- och ledningsformer som ger förutsättningar för att de tre grundläggande värdena demokrati, rättssäkerhet och effektivitet skall få genomslag i hela förvaltningen.

Den svenska statsförvaltningen har stor betydelse för medborgarnas vardag, demokratin, välfärden, den ekonomiska tillväxten och för nationens förmåga att verka internationellt. Regeringens mål är en statsförvaltning som med höga krav på rättssäkerhet, effektivitet och demokrati och är tillgänglig och tillmötesgående. Den statliga förvaltningen skall, inom givna ekonomiska ramar, tillhandahålla tjänster med hög kvalitet och på ett sätt som ger största möjliga nytta för medborgare och företag. Detta är viktigt för att bibehålla ett högt medborgerligt förtroende för den statliga verksamheten, skapa goda tillväxtförutsättningar för företaget; och bedriva ett framgångsrikt internationellt samarbete. Statliga myndigheter skall vara tillgängliga och tillmötesgående, ge goda möjligheter till insyn i dess verksamhet och använda ett begripligt och enkelt språk. Statliga myndigheter skall också under ledning av kompetenta chefer kontinuerligt ompröva och utveckla sin verksamhet, och i detta förändringsarbete aktivt hämta in och tillvarata medborgares synpunkter och förslag.

Informationstekniken är ett kraftfullt redskap för att öka tillgängligheten till information och tjänster. En central del av förvaltningspolitiken är därför arbetet med utvecklandet av 24-timmarsmyndigheten, dvs. myndigheter som via Internet erbjuder kvalificerad service dygnet runt. Målet med arbetet är att dels öka tillgängligheten till myndigheters tjänster, dels underlätta för medborgarna och företagen att få tillgång till information och aktivt delta i förvaltningens förändringsarbete.

Den långsiktiga inriktningen bör vara att medborgare och företag i servicehänseende upplever offentliga förvaltningen som en enda 24-timmarsmyndighet utan besvärande myndighetsgränser. Det innebär bl.a. att ett ärende så långt möjligt bara bör kräva en enda myndighetskontakt, vilket ställer stora krav på samverkan mellan myndigheter. Det är dock viktigt att myndighetsansvaret inte bli så oklart att insyn och ansvarsutkrävande försvåras.

Den långsiktiga inriktningen bör också vara att medborgare via olika kanaler har möjlighet att delta i den offentliga förvaltningens förändringsarbete, såväl på förvaltningens som på eget initiativ. I takt med att myndigheternas webbtjänster används av allt fler människor, är det viktigt att medborgare kan föra fram synpunkter och förslag via myndighetens webbplats. Detta ställer krav på myndigheterna att dels utveckla och tillhandahålla dessa kanaler, dels tillvarata synpunkterna i verksamhetsutvecklingen.

För att åstadkomma detta anger regeringen tydligare mål för det pågående arbetet.

- alla tjänster som statliga myndigheter inom befintliga resursramar till samma eller lägre kostnader kan tillhandahålla elektroniskt skall också göras så,
- de elektroniska tjänsterna får inte utestänga enskilda och företag,
- för att kunna ta tillvara på synpunkter som kan användas vid verksamhetsutveckling skall statliga myndigheter erbjuda elektroniska kanaler för kontakter med medborgare och företag,
- det skall finnas säkra system för informationsutbyte och elektronisk identifiering för staten, som bygger på samverkan med näringslivet
- det skall finnas konkreta exempel på elektronisk servicesamverkan mellan kommuner och statliga myndigheter

En aktiv chefsförsörjning är ett viktigt medel i arbetet med regeringens förvaltningspolitik. Målet för regeringens chefspolicy är att uppnå kvalitet i chefsförsörjningen. Regeringens chefsutvecklingsprogram är en nödvändig förutsättning för att åstadkomma kvalitet i det statliga ledarskapet. Att utveckla myndighetschefernas ledarskap är ett arbete som måste pågå ständigt.

En förutsättning för att statliga styrelser skall vara en effektiv ledningsform är att ledamöterna har kunskap om styrelsernas roll och ansvar. Den studie som genomförts av behovet av utvidgat stöd till styrelser och råd visar att det finns kunskaps- och kompetensluckor bland ledamöterna. Regeringen avser att under 2003 fortsätta det utvecklingsarbete som inletts.

2.3 Insatser

2.3.1 Utvecklingsinsatser för myndighetschefer och för ledamöter i statliga styrelser, nämnder och råd

Ett aktivt och långsiktigt ledarskapsprogram för myndighetschefer och överdirektörer genomförs löpande. Förutsättningen för att statliga myndigheters styrelser ska verka effektivt är att alla ledamöter har kunskap och insikt i styrelsens roll och ansvar. I det förvaltningspolitiska utvecklingsarbetet har regeringen inlett ett arbete att utvidga stödet till samtliga styrelser, nämnder och råd. Under 2002 planeras och prövas olika former för utvidgat stöd till styrelser, nämnder och råd. Regeringen avser att fortsätta detta arbete under 2003.

2.3.2 Verksamhetsanpassad myndighetsstyrning

Inom ramen för arbetet med att verksamhetsanpassa myndighetsstyrningen har bl.a. departementsvisa seminarier genomförts mellan politisk ledning och myndighetschefer i syfte att förbättra styrningen.

2.3.3 Styrning av den statliga förvaltningsexporten

Frågan om styrning av den statliga förvaltningsexporten har bl.a. behandlats i utredningen Export av statligt förvaltningskunnande (SOU 2002:27). Utredningen föreslår bl.a. en översyn av regelverket i syfte att åstadkomma en tydligare styrning av myndigheternas arbete med att utveckla sin export av förvaltningskunnande.

Ett arbete pågår med att inordna förvaltningsexportens olika delar i den verksamhetsstruktur som tillämpas för styrning i staten.

2.3.3 Den statliga tillsynen

Den statliga tillsynen ses för närvarande över. Utgångspunkten för Tillsynsutredningens arbete är hur den statliga tillsynen kan göras till ett tydligare och effektivare förvaltningspolitiskt instrument som bättre bidrar till kontrollen och genomförandet av demokratiskt fattade beslut. Utredningen har lämnat ett delbetänkande Statlig tillsyn - Granskning på medborgarnas uppdrag (SOU 2002:14). I delbetänkandet presen-

terar utredningen flera konkreta åtgärder genom vilka ökad tydlighet och effektivitet kan åstadkommas i den statliga tillsynen. En sådan åtgärd skulle kunna vara att tydliggöra den statliga tillsynen genom en ny lag, en annan att göra en fördjupad prövning av kommunernas roll i den statliga tillsynen. Betänkandet har remissbehandlats. Remissinstanserna instämmer i allt väsentligt med utredningens utgångspunkter för hur det fortsatta arbetet med att utveckla den statliga tillsynen bör bedrivas. Regeringen kommer under hösten att ge utredningen tilläggsdirektiv.

2.3.4 Ett system för uppföljning och utvärdering av förvaltningspolitiken

En första samlad uppföljning av det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet lämnades till riksdagen genom regeringens skrivelse 2000/01:151 Regeringens förvaltningspolitik. Regeringens avsikt är att återkommande och samlat informera riksdagen om utvecklingen på det förvaltningspolitiska området. Ett arbete pågår med att utveckla ett system för uppföljning och utvärdering som innehåller ett flertal åtgärder som kan sammanlänkas med den nuvarande löpande uppföljningen. Till dessa åtgärder hör att utveckla medborgarundersökningar. Det är också önskvärt att genom den löpande uppföljningen få indikatorer på problemområden och utvecklingsbehov, vilka kan ligga till grund för att vidta åtgärder.

2.3.5 Analys av EU:s utläggningspolitik

Statskontoret har regeringens uppdrag att kartlägga och analysera effekter för svensk offentlig förvaltning av kommissionens utläggning av verksamheter på förvaltningsorgan inom EU och medlemsstaternas förvaltningar.

2.3.6 Öppenhet och insyn

I en förvaltning som präglas av ett långtgående decentraliserat ansvar till de enskilda myndigheterna är det av största vikt att i varje verksamhet värna öppenhet och insyn. En förutsättning för att grundläggande värderingar om öppenhet skall få genomslag i offentlig förvaltning är att myndighetsstrukturen, personalens kompetens

och etik, arbetsorganisation och arbetsformer, ledningssystem och ledarstil samverkar med detta syfte för ögonen.

Kampanjen Öppna Sverige har uppmärksammat chefer och anställda i såväl statlig förvaltning som kommunal verksamhet på vidden i detta arbete.

Kampanjen Öppna Sverige avslutade sitt arbete den 30 juni 2002. Rådet för Öppna Sverige har i sin slutrapport "Öppna Sverige – för en öppen offentlig förvaltning" (Ds 2002:27) redovisat sina slutsatser. Rådet för Öppna Sverige föreslår att en permanent funktion inrättas för att främja öppenhet och insyn i offentlig förvaltning. Regeringen avser att under hösten 2002 ta ställning till förslagen i rapporten. Regeringen har uppdragit åt Statens kvalitets- och kompetensråd att fr.o.m. den 1 juli 2002 och tills vidare ansvara för driften av Öppna Sveriges hemsida.

2.3.7 Medborgarnas och företagets syn på förvaltningen

Statskontoret och SCB har på regeringens uppdrag gjort två undersökningar som beskriver medborgarnas och företagets syn på förvaltningen:

Under vintern 2001/2002 genomfördes en undersökning om medborgarnas syn på offentlig förvaltning. Det är den första medborgarundersökningen med ett förvaltningspolitiskt perspektiv och som försöker täcka ett flertal statliga myndigheter med medborgarkontakter, såväl som kommunala verksamheter.

Nästan samtidigt som medborgarundersökningen pågick genomfördes en likartad undersökning riktad till små- och medelstora företag för att få information om hur företagen bedömer myndigheterna. Företagsundersökningen kan mer karaktäriseras som en service- eller kundundersökning.

Medborgarnas förtroende för de myndigheter som ingick i undersökningen är varken högt eller lågt. Verksamheternas kvalitet, service och korrekt behandling får högre betyg än reglernas lättbegriplighet och förmågan att samarbeta. Det som mest påverkar hur nöjda medborgarna är, är hur myndigheterna sköter sina huvuduppgifter.

Företagarna ger myndigheterna ett något högre betyg för tillgänglighet, kunskap och kompetens samt kunskapsutbyte/samverkan,

medan myndighetsutövning, handläggningstider och klagomålshantering får lägst betyg.

2.3.8 Myndighetsspråket

Ett begripligt myndighetsspråk är en förutsättning för en förvaltning som har medborgarnas förtroende. Det goda myndighetsspråket är en viktig byggsten i regeringens arbete med förvaltningspolitiken.

Statskontoret har på uppdrag av regeringen genomfört en utvärdering av begripligheten i myndigheternas texter. Resultatet av utvärderingen presenteras i rapporten "På väg mot ett bättre myndighetsspråk" (2001:18).

Av Statskontorets utvärdering av myndighetsspråket framgår att det fortfarande finns problem i arbetet att skriva begripliga beslut och texter. Det klarspråksarbete som redan bedrivs måste fortsätta. Myndighetsspråket måste inriktas på att anpassas till mottagarna. Regeringen avser att behandla Statskontorets förslag till framtida organisation av ett stöd till en språkvård för offentlig förvaltning i anslutning till ställningstagandet till förslagen från Kommittén för svenska språket (SOU 2002:27) Mål i Mun.

2.3.9 Styrning av organisationsförändringar

Riksrevisionsverket har i sin årliga rapport 2002 uppmärksammat regeringen på vikten av att regeringen i god tid före ombildning, avveckling eller liknande ger tydliga direktiv till berörda myndigheter för att ge förutsättningar för den beslutande omorganisationen och för att upprätthålla verksamhet.

Regeringen anser att det främst handlar om en förbättring av organisationskunskandet bland de anställda i Regeringskansliet. Det är viktigt att beslutsunderlagen inför strukturförändringar är av hög kvalitet. En vägledning om organisations- och strukturförändringar i statsförvaltningen har utarbetats som riktar sig till chefer och handläggare i Regeringskansliet. Åtgärden kommer att kombineras med omfattande utbildningsinsatser.

2.3.10 Elektroniska tjänster

Regeringens program för att utveckla 24-timmarsmyndigheter drivs vidare. Regeringen har tidigare i skrivelse 2000/01:151 Regeringens för-

valtningspolitik, redovisat de övergripande målen med detta arbete. De är att förbättra samhällsservicen till medborgare och företag samt att underlätta för medborgare att få tillgång till information och aktivt delta i beslutsprocesserna i den offentliga förvaltningen.

Användning av statliga elektroniska tjänster

Sverige ligger internationellt sett i tätt position som IT-nation och har kommit långt i att skapa ett informationssamhälle för alla. Den dramatiska tillväxten av Internetanvändare gäller i hög grad också den offentliga förvaltningen.

Medborgare och företag utnyttjar i allt större utsträckning myndigheternas webbplatser för att få information, service och kontakt i enskilda ärenden. Det framgår av de undersökningar av besökare på offentliga webbplatser som Statskontoret redovisar i sina lägesrapporter.

Under oktober 2001 hade de statliga myndigheterna ca 1,6 miljoner unika besökare på Internet, dvs. olika personer som en eller flera gånger besökte någon myndighets webbplats. Motsvarande siffra för kommunernas och landstingens webbplatser var 1,4 respektive 0,3 miljoner. Mellan oktober 1999 och oktober 2001 ökade antalet besökare via Internet i kommunerna med drygt 30 procent och i de statliga myndigheterna med över 50 procent. I landstingen har ökningen varit 135 procent men från en betydligt lägre nivå i absoluta tal.

Under april 2002 hade de statliga myndigheterna sammantaget drygt 2,3 miljoner unika besökare. Det innebär att 45 procent av alla som under april använde Internet tog kontakt med någon statlig myndighet. För två år sedan låg denna siffra på 33 procent och ett år sedan på 39 procent. Antalet besökare på myndigheternas webbplatser ökar alltså väsentligt snabbare än det totala antalet webbesökare. Ökningen är särskilt markant hos de två mest välbesökta myndigheterna, RSV och AMS. RSV hade under april 2002 drygt 1,1 miljoner unika besökare mot 700 000 året innan. RSV har en naturlig topp i samband med allmänna självdeklarationen. I år utnyttjade 450 000 skattebetalare den nya möjligheten att lämna den förenklade självdeklarationen via Internet.

Utvecklingen av elektroniska tjänster är också ett viktigt instrument i regeringens arbete med regelförenklningar för att skapa bättre förutsätt-

ningar för småföretagen. Webbplatserna Företagsguiden och Kontakt-N är exempel på sådana initiativ i syfte att öka servicen och minska den administrativa bördan företagen.

Även innehållsmässigt går utvecklingen av den offentliga förvaltningens webbplatser snabbt, även om det är stora skillnader mellan olika myndigheter. Fortfarande erbjuder webbplatserna främst tjänster för att hämta information. Vissa myndigheter som RSV, AMS, Vägverket och Tullverket erbjuder emellertid mycket avancerad service och ligger i den främsta linjen även i en internationell jämförelse.

Utveckling av 24-timmars myndigheter

För att driva på utvecklingen gav regeringen i juni 2001 Statskontoret i uppdrag att stimulera och stödja utvecklingen av 24-timmarsmyndigheter genom att tillsammans med myndigheterna utveckla och tillhandahålla metoder, vägledningar och avtal samt initiera och genomföra samverkansprojekt. Uppdraget sträcker sig över två år och Statskontoret skall varje halvår redovisa hur arbetet fortskrider i lägesrapporter till regeringen.

I en första lägesrapport till regeringen i december 2001 (Dnr Ju 2002/38) konstaterar Statskontoret att det pågår en snabb utveckling av elektroniska myndighetstjänster och att allmänheten i allt större utsträckning använder Internet vid sina kontakter med myndigheterna. Samtidigt behövs för en fortsatt snabb utveckling att en fördjupad samverkan kommer till stånd mellan myndigheterna och att särskilda insatser görs för att åstadkomma en gemensam infrastruktur för den elektroniska förvaltningen.

Mot bakgrund av bedömningen i den första lägesrapporten har Statskontoret i april 2002 lämnat en särskild framställning till regeringen med förslag till åtgärder för en sammanhållen elektronisk förvaltning (Dnr Ju 2002/38). För att få till stånd en ökad normering och fastare samverkan mellan myndigheterna föreslår Statskontoret att vissa grundläggande krav på statliga myndigheters elektroniska informationsutbyte läggs fast i en särskild förordning samt att en ny nämndmyndighet inrättas med uppgift att svara för normering baserad på förordningen och hålla samman arbetet med att utveckla den gemensamma infrastrukturen för den elektroniska förvaltningen. Statskontorets förslag har remissbehandlats och regeringens ställningstaganden

redovisas under avsnittet om Politikens inriktning i kapitel 5.

I en andra lägesrapport till regeringen i december 2002 (Dnr 2002/38) anför Statskontoret att arbetet med att utveckla den elektroniska förvaltningen måste utvidgas till att omfatta hela den offentliga sektorn, att finansieringen av utvecklingsarbetet inte enbart kan ses utifrån ett förvaltningsinternt effektivitetsperspektiv utan också utifrån ett vidare reformperspektiv samt att staten bör verka för en långsiktig gemensam lösning för elektronisk identifiering mot både myndigheter och privata tjänsteleverantörer.

Elektroniskt tillgängliga diaries

Statskontoret har vidare i enlighet med sitt uppdrag att stödja utvecklingen av 24-timmarsmyndigheter utarbetat riktlinjer för elektroniskt tillgängliga diaries. Statskontoret kommer nu tillsammans med ett antal andra myndigheter att fungera som pilotmyndigheter. En vägledning för utformningen av myndigheternas webbplatser har också utarbetats. Arbetet har när det gäller anpassning för funktionshindrade skett i samarbete med Handikappombudsmannen och baserats på de internationellt erkända s.k. WAI-riktlinjerna (Web Accessibility Initiative.)

Samverkan mellan stat och kommun

En väl fungerande samverkan mellan statliga myndigheter och den kommunala sektorn är en förutsättning för en utveckling av elektroniska tjänster som svarar mot medborgarnas och företagens behov. Till Statskontorets arbete har därför informella samsarbetsorgan knutits. I Statens e-forum ingår Arbetsmarknadsverket, Centrala Studiestödsnämnden, Kriminalvårdsverket, Lantmäteriverket, Länsstyrelserna, Patent- och registreringsverket, Riksskatteverket, Riksförsäkringsverket och Tullverket. I ett motsvarande forum för frågor om samverkan med kommunerna ingår inledningsvis kommunerna Bollnäs, Borlänge, Botkyrka, Kalix, Karlskrona, Nacka, Stockholm och Storuman.

Elektronisk identifiering och skydd av elektroniska dokument

En grundförutsättning för elektroniska myndighetstjänster är att det finns en säker teknik för elektronisk identifiering och skydd av elektroniska dokument. Först då blir det möjligt att ta

steget från att endast lämna ut allmän information via Internet till att även handlägga ärenden som berör enskildas rättigheter och skyldigheter. Medborgaren eller företaget behöver en elektronisk identitetshandling, ett s.k. certifikat, som garanterar tillgången till och skyddet av den personliga informationen och skapar hög tillit till den elektroniska kommunikationen.

Regeringen har därför uppdragit åt Riksskatteverket (RSV) att under ett inledningsskede ha ett sammanhållande ansvar för administrationen av certifikat för elektronisk identifiering och elektroniska signaturer inom statsförvaltningen. Inom ramen för uppdraget har RSV i samarbete med Riksförsäkringsverket, Patent- och registreringsverket och Statskontoret utarbetat riktlinjer för elektronisk identifiering, signering och stämpling av elektroniska handlingar m.m. En upphandling av tjänster för elektronisk identifiering och signering har genomförts av Statskontoret i samverkan med RSV och är baserad på de krav som tagits fram i ett samarbete mellan ovan nämnda myndigheter, representanter från bl.a. universitet och landsting. Som ett resultat av upphandlingen har ramavtal slutits med Posten, Telia och flera banker. Upphandlingen och den banksamverkan som vuxit fram har väckt stor uppmärksamhet och innebär ett stort steg mot för myndigheterna gemensamma säkerhetslösningar.

Översyn av formkrav i lagar och förordningar

För att undanröja onödiga hinder för elektronisk kommunikation och ärendehantering har regeringen också beslutat (Dnr Ju 2002/462) om en samlad översyn av formkrav i lagar och förordningar. Med formkrav avses bl.a. krav på skriftlighet och egenhändigt undertecknande. Översynsarbetsarbetet genomförs inom samtliga departement och samordnas av en arbetsgrupp bestående av departementens rättschefer. Arbetsgruppen skall senast den 15 december 2002 lämna en samlad redovisning av vilka regeländringar som genomförts, pågår och planeras.

Utvecklingen av infrastrukturen

Regeringen bedömer att ytterligare åtgärder behövs vidtas för att få till stånd en sammanhållen elektronisk förvaltning, som möjliggör en ökad myndighetssamverkan med medborgarnas behov i fokus. I avsnitt 2.4 redovisar regeringen hur den avser att förbättra styrningen och organiseringen

av arbetet med att utveckla den gemensamma elektroniska infrastrukturen.

Utvecklingen av infrastrukturen förutsätter emellertid en samtidig utveckling av attraktiva elektroniska tjänster av tillräcklig volym. Regeringens bedömning utifrån arbetet hittills är att det finns stora möjligheter till serviceförbättringar genom elektroniska samhällstjänster, till stor nytta för medborgare och företag, och därmed för demokrati och tillväxt. Ett problem är emellertid att de utvecklingsinsatser som krävs för att uppnå de av regeringen uppsatta målen inte alltid leder till omedelbara myndighets-interna effektivitetsvinster som kan finansiera grundinvesteringarna i de nya elektroniska tjänsterna. Vinsterna uppstår istället hos företag och medborgare och kan således inte kapitaliseras av myndigheterna. Under de närmaste åren finns det därför skäl att utreda behovet av särskilda insatser för att stimulera utvecklingen av elektroniska samhällstjänster.

2.3.11 En central ingång till det offentliga Sverige

För regeringen har det också varit en angelägenhet att driva en samlad vägledning med information om den offentliga sektorn. Sedan 1997 har därför portalen SverigeDirekt, en webbplats med samhällsinformation om stat, kommun och landsting, drivits i projektform i samarbete mellan staten företrädd av Regeringskansliet, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet. I maj 2000 gavs en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur verksamheten skulle kunna bedrivas i permanent form och organiseras i framtiden samt se över möjligheterna att samordna SverigeDirekt med närliggande IT-baserad samhällsinformation. I mars 2002 redovisade utredaren sitt slutbetänkande Guide på Internet – ett stöd för medborgarens möte med det offentliga (SOU 2002:20). Utredaren föreslår bl.a. att driften av SverigeDirekt, rättsinformationssystemet och Samhällsguiden samordnas och placeras under en huvudman – Statskontoret. Betänkandet har varit föremål för en omfattande remissbehandling och det stora flertalet remissinstanser är positivt inställda till de förslag som läggs fram i utredningen.

2.3.12 Medborgarinflytande

I syfte att främja en bättre myndighetservice och ett ökat medborgarinflytande, påbörjades en försöksverksamhet med serviceåtagande och servicedialog under år 2001. Regeringen gav femton statliga myndigheter och sex försäkringskassor i uppdrag att delta. I försöksverksamheten ligger att myndigheterna skall utforma och offentliggöra ett serviceåtagande som ger tydlig, relevant och förpliktande information om dess tjänsteutbud och servicenivå; föra en servicedialog med användarna av tjänsterna samt integrera användarnas synpunkter i verksamhetsutvecklingen. Det fastslogs också att modern informationsteknik borde tas tillvara i detta arbete. Statskontoret och Statens kvalitets- och kompetensråd samordnar projektet och ger metodstöd. Resultatet av arbetet skall redovisas av varje myndighet senast den 15 december 2002. Statskontoret skall senast den 31 januari 2003 i samråd med Statens kvalitets- och kompetensråd lämna en samlad redovisning av hela projektet, inklusive en bedömning av om serviceåtagande och servicedialog är ett ändamålsenligt instrument för att förbättra myndigheters service och öka medborgares och företags insyn och inflytande samt förslag till hur regeringen bör gå vidare i denna fråga.

Vad gäller myndigheters försöksverksamheter med serviceåtagande och servicedialog, visar Statskontorets lägesrapport att de deltagande myndigheterna inte i nämnvärd utsträckning har valt e-lösningar för att konsultera medborgarna; utan istället valt mer traditionella metoder såsom fokusgrupper och enkäter. En undersökning av 95 myndigheters webbplatser visar att endast var tionde hade en tydlig funktion för att ta emot synpunkter, klagomål eller förslag. Motsvarande andel för 97 kommuner som ingick i undersökningen var betydligt större: en tredjedel av webbplatserna hade en sådan funktion. RSV och AMS är två myndigheter som via deras webbplats erbjuder möjligheter att lämna synpunkter. Försäkringskassan i Västra Götaland har använt sig av två dialogformer dels diskussionsforum för funktionshindrade ungdomar på Internet, dels e-postfrågor till en utvald grupp med föräldrapenning.

Regeringen avvaktar den slutliga avrapporteringen av försöksverksamheten med serviceåtagande och servicedialog innan slutlig ställning kan tas i frågan, men vill redan nu framhålla att

utvecklingen av elektroniska kanaler för deltagande utgör en central del i realiserandet av 24-timmarsmyndigheten. Medborgare skall kunna föra fram synpunkter och förslag och därmed kunna utöva inflytande över den verksamhet de berörs av. Det är viktigt inte bara för en bättre myndighetservice, utan också för en starkare demokrati. Den medborgarundersökning som regeringen förra året uppdrog Statskontoret att genomföra "Att ta reda på vad folket tycker"(2002:12), visar också att många medborgare vill ha en möjlighet att kunna påverka myndigheters verksamhet; men att denna möjlighet generellt inte upplevs som särskilt hög idag. Även om flera myndigheter har kommit en bra bit på vägen i detta arbete, gör regeringen bedömningen att det krävs ytterligare satsningar inom detta område.

2.4 Fortsatt arbete

Det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet innehåller en rad åtgärder som skall lägga grunden för en långsiktig utveckling av förvaltningen. Utvecklingsarbetet under de närmaste åren kommer att inriktas på att bl.a. genomföra de åtgärder som har beskrivits under 2.3 *Insatser*. Eftersom utvecklingen av elektroniska tjänster är en central del i detta utvecklingsarbete koncentreras beskrivningen nedan till detta område.

Utveckling av e-tjänsterna skall även fortsättningsvis bygga på att varje myndighet har ett självständigt ansvar för sina system och för den information och de tjänster som den tillhandahåller. Samtidigt behövs insatser för att det offentliga skall uppträda som en sammanhållen enhet utan att myndighetsgränserna utgör ett hinder för den som tar myndighetstjänsterna i anspråk.

Det myndighetsvisa utvecklingsarbetet bör således kombineras med ett sammanhållande arbete som möjliggör samverkan och kommunikation mellan olika verksamhetssystem.

De åtgärder som regeringen bedömer nödvändiga nu är

- en tydlig styrning av statliga myndigheter mot målen,
- att utreda behovet av särskilt stöd till utvecklingen av sådana tjänster som är till stor nytta för företag och medborgare,

- men som inte ger tillräckliga rationaliseringsvinster för att kunna bära utvecklingskostnaderna,
- att utforma de förvaltningsgemensamma standarder som behövs för den elektroniska kommunikationen inom förvaltningen och mellan myndigheterna och deras brukare,
  - att tillhandahålla ett verksamhetsoberoende utbud av basfunktioner, som underlättar utvecklingen av e-tjänster med hög nytta för medborgare och företag,
  - att utforma enhetliga kvalitetskrav på den elektroniska samhällsinformationens område,
  - att skapa fastare samverkansformer med kommuner och landsting om utveckling av tjänster, samt
  - att tillhandahålla en samlad ingång till de tjänster som myndigheter, kommuner och andra offentliga organ gör tillgängligt elektroniskt.

Den närmare utformningen och inriktningen av de särskilda stödsatserna för utveckling av elektroniska tjänster behöver övervägas ytterligare. Regeringen bedömer att en särskild delegation bör utformas för detta arbete.

Regeringen avser vidare att förbättra styrningen och organiseringen av arbetet med att utveckla den gemensamma elektroniska infrastrukturen inom statsförvaltningen i enlighet med förslag som lämnats av Statskontoret och som har fått starkt stöd från de statliga myndigheterna.

Ökad samverkan underlättas av gemensamma standarder och gemensamma tjänster för de statliga myndigheternas elektroniska kommunikation och informationshantering.

Regeringen avser därför att inrätta ett särskilt samordningsorgan bestående av representanter från statliga myndigheter som är av särskild betydelse för utvecklingen av den elektroniska förvaltningen.

SverigeDirekt, en webbplats för samhällsinformation, som har drivits i projektform har nu utretts. Verksamheten föreslås permanentas och samordnas med rättsinformationssystemet och Samhällsguiden samt föras över till Statskontoret. I enlighet med utredarens förslag kommer verksamheterna att föras över till Statskontoret fr.o.m. den 1 januari 2003. En fortsatt

utveckling av tjänsterna, byggt på ett decentraliserat ansvar för informationen och kostnads-effektiva tekniska lösningar, är ett väsentligt inslag för att uppnå regeringens mål med en sammanhållen elektronisk förvaltning. Det är också viktigt att utvecklingsarbetet på detta område även fortsättningsvis sker i nära samarbete med kommuner och landsting. För att utvecklingsresurserna på området skall användas optimalt är ett fortsatt samarbete med NUTEK i utvecklingsfrågor också viktigt.

Statlig inköpssamordning

Kammarkollegiet har sedan 1998 ansvarat för den centrala funktionen inom den statliga inköpssamordningen. Det kan konstateras att den statliga inköpssamordningen har få om ens några beröringspunkter med övrig verksamhet vid Kammarkollegiet. Den ekonomiska och juridiska kompetens som finns vid kollegiet är av helt annan karaktär än den som krävs för inköpssamordningen. Kammarkollegiet upphandlar som myndighet inte några ramavtal. Eftersom ramavtalen utgör det mest betydelsefulla inslaget i den statliga inköpssamordningen är detta utan tvekan en brist. Om den centrala funktionen inom statens inköpssamordning flyttas till en myndighet som samtidigt är ramavtalsansvarig myndighet avhjälps denna brist. En sådan förändring kan naturligtvis innebära en risk för att myndigheten inte är opartisk. Regeringen avser dock att följa detta noga så att riskerna minimeras. Det finns inom statsförvaltningen åtskilliga exempel på att myndigheter på ett bra sätt sköter en central samordningsuppgift som också avser egen sakverksamhet. Den myndighet som ligger närmast till hands att ansvara för inköpssamordningen är Statskontoret. Statskontoret har stor erfarenhet av upphandling av ramavtal och har en bred kontaktyta gentemot förvaltningen. Statskontoret har i sitt remissvar till ett av Kammarkollegiet framlagt förslag uttryckt sin vilja att överta detta ansvar. Regeringen kommer därför att flytta ansvaret för den centrala funktionen inom den statliga inköpssamordningen från Kammarkollegiet till Statskontoret med verkan från 2003.

3. Organisations- och strukturförändringar

Regeringens riktlinjer för organiseringen av statsförvaltningen anges bl.a. i den förvaltningspolitiska propositionen och i det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet. Syftet med strukturförändringarna är att öka den statliga verksamhetens effektivitet och anpassa den till de mål som har lagts fast av riksdag och regering.

Under 1990-talet har krav på ökad effektivitet, decentralisering, rättssäkerhet och service bidragit till omfattande strukturförändringar inom svensk statsförvaltning. Statliga monopol har avreglerats, affärsverk och myndigheter har bolagiserats, och rationaliseringar har genomförts inom flera tunga myndighetsområden. En tydligare åtskillnad mellan förvaltningen och domstolsväsendet har uppnåtts.

Strukturförändringar är en integrerad del i regeringens utveckling av statsförvaltningen. Regeringens inriktning är att ompröva och renodla det statliga åtagandet samt göra förvaltningen mer ändamålsenligt organiserad. Fortsatta effektivitetssträvanden kommer att handla om att statliga åtaganden prövas omsorgsfullt. Mot bakgrund av 1990-talets omfattande bolagiseringar har dock förutsättningarna för och behovet av ytterligare bolagiseringar minskat.

Nya verksamhetskrav

Strukturförändringarna under 2001/02 har till övervägande del berört statens inre organisation i syfte att skapa en mer ändamålsenlig arbetsfördelning. Nya myndigheter har bildats medan andra har avvecklats i takt med nya behov och förändrade förutsättningar. Den nya Krisberedskapsmyndigheten, KBM, är ett sådant exempel. KBM har samordnande planeringsuppgifter vad avser beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred och vid höjd beredskap. Uppgifterna låg tidigare delvis hos den numera nedlagda Överstyrelsen för civil beredskap. Den nya myndigheten är bättre anpassad till att hantera nutida krissituationer.

Som en följd av den nationella satsningen på livslångt lärande har nya myndigheter bildats inom utbildningsområdet. Som exempel kan Nationellt centrum för flexibelt lärande, CFL, och Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, KY-myndigheten, nämnas. CFL ska främja livslångt lärande inom vuxenutbildning, folk-

bildning och arbetsliv. KY-myndigheten ansvarar för den nya utbildningsformen kvalificerad yrkesutbildning.

Krav på effektivitet och likabehandling har bidragit till ändrade ledningsformer och koncentration inom stora myndigheter. Från januari 2002 har länsarbetsnämndernas styrelser begränsat istället för fullt ansvar och Arbetsmarknadsstyrelsens, AMS, roll som chefsmyndighet har blivit tydligare. Syftet med förändringen är att öka effektiviteten och enhetligheten i verksamheten. Riksskatteverket har under år 2001 lämnat förslag till en förändrad organisation. I departementspromemorian Det nya Riksskatteverket (Ds 2002:15) har föreslagits att en ny myndighet skall bildas genom att Riksskatteverket och de tio skattemyndigheterna bildar en enda myndighet. Den föreslagna förändringen syftar bl.a. till att undanröja de hinder som hämmar verksamhetsutveckling. Målet är att skapa bättre förutsättningar för rättssnighet, likformighet och effektivt resursutnyttjande. Departementspromemorian har remissbehandlats och förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tydligare roller

En strävan i utvecklingen av förvaltningens struktur är att särskilja affärsverksamhet, rättsskipning och förvaltning. Till en början betonades detta främst vad gäller affärsverksamhet och förvaltning i syfte att göra rollerna tydligare och minska riskerna för snedvriden konkurrens. De senaste åren har också betydelsen av att skilja rättsskipning från övrig förvaltning betonats för att på så sätt öka rättssäkerheten. Detta är en viktig utgångspunkt i den pågående reformeringen av domstolsväsendet.

Under det gångna året har också betydelsen av oberoende tillsynsfunktioner lyfts fram i omstruktureringen av förvaltningen. En förstärkt tillsyn är en viktig förutsättning för rättssäkerhet och likabehandling. I flera fall har det föreslagits att myndigheter antingen ska få en utökad tillsynsfunktion eller delas för att skilja tillsyn från utvecklingsfrämjande eller producerande verksamhet. Med samma utgångspunkt har regeringen föreslagit att Skolverkets tillsyns- och utvecklingsverksamhet skiljs åt. Genom att göra tillsynsfunktionen tydligare förbättras förutsättningarna för en likvärdig utbildning i hela landet.

De statliga ombudsmännens roller och uppgifter har också varit i fokus. Under året har

Barnombudsmannens, BO, ombudsmannaroll förstärkts i förhållande till de övriga myndighetsuppgifterna. Bland annat har BO fått rättsliga befogenheter gentemot andra myndigheter, kommuner och landsting. En utredning har också tillsatts för att bland annat se över ansvarsområden och uppgifter för Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Handikappombudsmannen och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning. Utredningen ska också överväga en samordning mellan några eller samtliga ombudsmän samt, mot bakgrund av krav på ombudsmännens opartiskhet, ta ställning till om den eller de framtida ombudsmannainstitutionerna ska underställas riksdagen eller regeringen.

Ökad samverkan

Enligt regeringens bedömning är det viktigt att öka samverkan mellan myndigheter. En ökad samverkan är nödvändig för att åstadkomma en sammanhållen förvaltning och kan bidra till effektivitetsvinster. Utifrån ett medborgarperspektiv är myndigheters gränsdragningar och specialiseringar inte alltid relevanta utan kan bidra till att förvaltningen upplevs som byråkratisk och otillgänglig.

Samverkan mellan myndigheter bör enligt regeringen i första hand inte ske genom organisationsförändringar utan kan utvecklas i olika former, såsom tillfälliga organ och informella nätverk. Under året som gått har regeringen tagit initiativ för att öka förutsättningarna för samverkan. Satsningar har gjorts för att underlätta det elektroniska informationsutbytet mellan myndigheter. Ett sådant exempel är de nya bestämmelserna som underlättar informationsutbytet mellan de allmänna försäkringskassorna, Riksförsäkringsverket, Centrala studiestödsnämnden, länsarbetsnämnderna och arbetslöshetskassorna. Syftet är att effektivisera ärendehantering och förbättra bidragskontrollen.

I administrationen av yrkestrafiktillstånd samverkar länsstyrelserna, Vägverket, Rikspolisstyrelsen, Riksskatteverket och Patent- och registreringsverket. Målet är att den sökande bara ska behöva ha kontakt med en myndighet för att göra en ansökan.

4. Personalkonsekvenser inom statsförvaltningen

4.1 Regeringens bedömning

Regeringens bedömning: Statsförvaltningen har under 1990-talet genomgått mycket omfattande förändringar. Antalet statsanställda har minskat från ca 410 000 till ca 217 500¹. Sedan 1990 har 63 500 statsanställda sagts upp.

Regeringen bedömer att resultatet av Trygghetsstiftelsens individanpassade arbetsformer samt det sätt som de statliga arbetsgivarna sköter avvecklingen av personalen medfört fortsatt goda resultat, bl.a. genom att

- andelen öppet arbetslösa inom stiftelsens avtalsområde sjunker relativt snabbt över tid och går efter ett par år ned under 5 procent av de uppsagda
- de statsanställda hävdar sig väl på arbetsmarknaden.

Staten har för närvarande ca 217 500 anställda, vilket motsvarar drygt 5 procent av alla anställda i Sverige. Av dessa är 55 procent män och 45 procent kvinnor. Tabell 4.1 visar andelen uppsagda fördelade på kvinnor och män sedan 1994.

Tabell 4.1 Andel uppsagda kvinnor och män i staten respektive den totala andelen kvinnor och män i staten 1994-2001

Procent				
År	Andel kvinnor i inflödet till Trygghetsstiftelsen	Andel kvinnor i staten	Andel män i inflödet till Trygghetsstiftelsen	Andel män i staten
2001	49	45	51	55
2000	41	44	59	56
1999	45	43	55	57
1998	45	42	55	58
1997	54	42	46	58
1996	55	41	45	59
1995	48	41	52	59
1994	52	44	48	56

¹ Avser antalet statsanställda år 2001, inkl. affärsverken, exkl. försäkringskassorna.

Att andelen kvinnor i inflödet till Trygghetsstiftelsen varierat över tid hänger samman med de bakomliggande orsakerna till att övertalighet uppkommer. Under mitten av 1990-talet skedde omfattande besparingar och teknikförändringar som i hög grad drabbade kvinnliga administratörer. De senaste åren har övertaligheten i större utsträckning berott på förändringar inom Försvarsmakten och inom infrastrukturmyndigheterna, där andelen män är högre. Under 2001 ökade dock andelen kvinnor i inflödet återigen till följd av bl.a. inflöde från länsarbetsnämnder.

Av kvinnorna i staten arbetar var 5:e deltid (5:e år 2000), av männen var 13:e (15:e år 2000). Under åren 2002–2005 beräknas cirka 13 100 statsanställda avgå med ålderspension.

4.2 Personalkonsekvenser av genomförda strukturförändringar

Vid utgången av 2001 hade 60 procent (65 procent 2000) av de uppsagda under 2000 (1999) avaktualiserats hos Trygghetsstiftelsen, varav de flesta fått nytt arbete. En av tio var arbetslös, medan övriga befann sig i olika åtgärder. En förklaring till resultatet 2001 är att fler kommit in i tidiga åtgärder och därmed befunnit sig i stiftelsens åtgärder under en längre period mot tidigare år.

Skillnaden i resultat mellan åldersgrupperna upp till 55 år är liten. Uppsagda i åldersgruppen 45–54 år får t.ex. arbete i nästan samma utsträckning som de uppsagda i den yngsta åldersgruppen och det är inte heller några stora skillnader mellan könen.

Andelen öppet arbetslösa sjunker dock relativt snabbt över tid och går efter ett par år ned under 5 procent av de uppsagda, varav de allra flesta är över 55 år.

Enligt Trygghetsstiftelsen kan de goda resultat som uppnås delvis hänföras till att de statsanställda hävdar sig väl på arbetsmarknaden. Av de uppsagda som får nya arbeten (fasta och tidsbegränsade på mer än ett år) gick år 2001

- 25 procent till den statliga sektorn (24 procent 2000, 22 procent 1999)
- 15 procent till den kommunala sektorn (16 procent 2000, 15 procent 1999)
- 60 procent till den privata sektorn (60 procent 2000, 63 procent 1999).

4.3 Bedömningar av framtida personalkonsekvenser

Nedan redovisas respektive departements bedömningar av framtida personalkonsekvenser avseende aktuella förslag. Bedömningen framgår av nedanstående tabell.

Tabell 4.2 Personalkonsekvenser

Bedömningar inom resp. departements ansvarsområde för åren 2002 – 2004 (personer)

Departement	2002	2003	2004
Justitie	+ 140	+ 170	+ 490
Utrikes	+ 866	+ 20	-
Försvar	- 1069	- 1 155	- 503
Social	+ 145	+70	+ 70
Finans	- 240	- 310	- 260
Utbildning	+ 1 650	+ 1600	+ 1000
Jordbruk	-	-	-
Kultur	+ 12	+ 10	+ 20
Näring	-	- 11	-
Miljö	-	-	-
Summa	+ 1 504	+ 394	+ 817

Nedan följer *övergripande kommentarer* till de bedömningar som gjorts av de personalkonsekvenser som följer av förslagen i denna budgetproposition och andra särpropositioner som förelagts riksdagen under året. Siffrorna inom parantes avser bedömningar under perioden 2002–2004. Det bör särskilt noteras att bedömningarna avser nettoförändringar.

Bedömningarna är liksom tidigare år preliminära eftersom det finns många osäkra faktorer. Huruvida bedömda minskningar av personalen faktiskt leder till uppsägningar och arbetslöshet är något som inte kan förutses. I övrigt anges kommentarer under respektive utgiftsområde.

Justitiedepartementet: Förändringarna inträffar inom polisväsendet (+880) och inom åklagarorganisationen (- 40). Ökningen av antalet poliser är en följd av de satsningar som regeringen nu gör på polisen. För att vara i ekonomisk balans bedöms antalet åklagare inom åklagareorganisationen att minska. Renodlingen av SPV:s roll som administratör av de statliga tjänstepensionsförmånerna innebär att ca 30-40 personer berörs vid kommande avveckling av dess konkurrensutsatta affärsverksamhet. Det är svårt att precisera tidpunkt för hur/när personal de facto blir berörd.

Utrikesdepartementet: Förändringarna inträffar vid Migrationsverket (+ 800) och vid Utlänningsnämnden (+ 56). Inrättandet av Folke Bernadotte Akademin för katastrof- och fredsinsatser under september 2002 i Kramfors innebär att ca 7-10 personer kommer att anställas under 2002. När verksamheten har kommit igång i full skala kommer myndigheten att ha ca 20 anställda.

Försvarsdepartementet: Försvarsmakten gör följande bedömning för åren 2002 – 2004:

Tabell 4.3 Personalkonsekvenser vid Försvarsmakten

Personer			
År	2002	2003	2004
Minskning	2 000	2 000	1 200
Ökning	1 000	800	700
Summa	- 1 000	- 1200	- 500

Försvarsmakten fullföljer för närvarande den omstrukturering som riksdagen beslutat. Antalet årsarbetare (yrkesofficerare och civilanställd personal) kommer att minska från cirka 20 000 vid utgången av 2001 till cirka 17 000 vid utgången av 2004. Personalminskningen beror på att mer än 50 förband, skolor och staber läggs ned, förändras och i några fall ersätts med nya enheter.

Flera beslutade och kommande strukturförändringar rör försvarsområdet. Regeringens prop. 2001/02:10 Fortsatt förnyelse av totalförsvaret innebar att Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) lades ned den 30 juni 2002 och Krisberedskapsmyndigheten (KBM) inrättades den 1 juli 2002. KBM övertog delar av ÖCB:s verksamhet och viss del från Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF). I årets budgetproposition föreslås att kansliet för Överklagandenämnden för totalförsvaret överflyttas till SPF den 1 januari 2003. Den nya pliktlagstiftningen som gäller från den 1 juli 2002 innebär förändringar för Totalförsvarets pliktverks (TPV:s) personalbehov. Större nettoförändringar sker vid KBM/ÖCB (- 40), Försvarshögskolan (+ 20), Totalförsvarets forskningsinstitut (+ 30) och Försvarets radioanstalt (- 25).

Socialdepartementet: Personalökningarna sker framförallt vid Statens institutionsstyrelse, där antalet årsarbetskrafter bedöms öka med ca 200 under perioden till följd av utbyggnaden av ungdomsvården. Riksförsäkringsverket bedöms öka sin personalstyrka med ca 20-40 personer per år åren 2003-2004. Verket avser att överföra arbetsuppgifterna med förvaltning av de nya IT-

stöden från det stora antalet externa konsulter till verkets egen personal. Vid den nya myndigheten Läkemedelsförmånsnämnden, som startar sin verksamhet den 1 oktober 2002, bedöms ca 15 nya arbetstillfällen tillkomma. Därutöver överförs ca 10 tjänster från Riksförsäkringsverket till den nya myndigheten.

Finansdepartementet: De uppgifter som redovisats i tidigare budgetpropositioner för åren 2000-2001 har visat sig vara överskattningar jämfört med faktiskt utfall. I stora drag har personalökningarna inom departementetsområdet (motsvarande totalt ca 23 000 personer) överskattats med ca 200 personer båda åren. För 2002-2004 bedöms antalet tjänster minska netto med ca 200-300 per år främst p.g.a. huvudmannaskapsförändringar (vissa entreprenadlösningar, riksrevision, kommunala samverkansorgan) samt allmän effektivisering (organisations- och IT-förändringar).

Utbildningsdepartementet: Den successiva utbyggnad som skett av den högre utbildningen sedan 1997 har inneburit ett ökat antal anställda vid universitet och högskolor. Till detta kommer en satsning på forskning och forskarutbildning i enlighet med den forskningspolitiska propositionen (prop. 2000/01:3, UbU2000/01:6, rskr. 2000/01:98). För att klara den fortsatta utbyggnaden av utbildningen och forskningssatsningen behövs ytterligare personal under perioden 2002-2004.

Kulturdepartementet: Förändringarna äger rum vid Världskulturmuseet (+ 25) och vid Riksarkivet (+ 5). Med anledning av inrättandet av *dels* litteraturpris till Astrid Lindgrens minne tillkommer en ökning med 2 personer 2002 vid Statens kulturråd *dels* Forum för levande historia tillkommer en ökning med 10 personer 2003.

Näringsdepartementet: Förändringarna äger rum vid NUTEK (- 15) och Konkurrensverket (+ 4).

Bedömningarna ovan tar inte hänsyn till att anslagsnivån justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion (se volym 1, avsnitt 6.2.1), vilket kan få konsekvenser för anställda inom statsförvaltningen.

5. Uppföljning av myndigheternas arbetsgivarpolitik

Regeringen har delegerat stora delar av arbetsgivarpolitiken i staten till myndigheternas chefer. Dessa skall enligt verksförordningen (1995:1322) enskilt och gemensamt utforma arbetsgivarpolitiken. Syftet med delegeringen är att myndigheterna skall ges bästa möjliga förutsättningar att använda arbetsgivarpolitiken som ett medel för att med hög effektivitet och på ett sätt som inger förtroende hos medborgarna uppnå verksamhetens mål. De statsanställda skall vara väl förtrodda med målen för verksamheten, deras arbetsförhållanden skall vara goda och deras kompetens och erfarenhet utvecklas och tas till vara.

Som en följd av delegeringen ombildades Arbetsgivarverket 1994 till en arbetsgivarorganisation, ledd och finansierad av de statliga myndigheterna. Vissa andra arbetsgivare är också medlemmar i Arbetsgivarverket. Försäkringskassorna är genom Försäkringskassaförbundet företrädna i Arbetsgivarverket. Arbetsgivarverket arbetar på medlemmarnas uppdrag.

Det delegerade arbetsgivaransvaret innebär en betydelsefull frihet för myndigheterna att självständigt utforma organisation, arbetsprocesser, lönebildning, personalförsörjning och kompetensutveckling m.m. med hänsyn till verksamhetens krav. Enligt regeringens uppfattning gynnas myndigheternas förändringsarbete av att de anställda på alla nivåer får möjligheter att delta i och påverka utvecklingen av de interna arbetsprocesserna. När personal och ledning samverkar i arbetet kan frågor om exempelvis arbetsvillkoren och arbetsmiljön integreras i utvecklingsprocessen. Samverkan är viktig också i frågor som rör hur nyanställda skall skolas in på arbetsplatsen eller hur kompetensöverföringen skall ske mellan äldre och yngre medarbetare.

Regeringens uppgift i arbetsgivarpolitiken är *dels* att – i den utsträckning det behövs – sätta övergripande strategiska mål för de statliga arbetsgivarfrågorna *dels* att följa upp myndigheternas arbetsgivarpolitik. Det delegerade arbetsgivaransvaret kräver att myndigheterna rapporterar sina bedömningar av kompetensförsörjningsläget och de operativa målen för sitt arbete med kompetensförsörjningen till regeringen. Dessa mål skall vara knutna till verksamhetsmålen.

Regeringen införde därför 1997 ett särskilt uppföljningssystem för arbetsgivarpolitiken. Detta omfattar samtliga myndigheter som lyder omedelbart under regeringen och bygger på att regeringen årligen begär in uppgifter från myndigheterna om målen för deras kompetensförsörjning och om de nått dem eller inte. Såväl målen för innevarande budgetår som för de två kommande budgetåren skall därvid redovisas. Uppgifterna ligger sedan till grund för fackdepartementens löpande uppföljning av sina myndigheter, bl.a. i mål- och resultatdialogen, samt för regeringens övergripande bedömningar av den statliga arbetsgivarpolitiken. Regeringen redovisar varje år sina bedömningar till riksdagen. Föregående år gjordes detta i skrivelsen Regeringens förvaltningspolitik (skr. 2000/01:151).

Regeringen uppdrog våren 2001 åt en särskild utredare att utvärdera den arbetsgivarpolitiska reformen (dir. 2001:16). Uppdraget var bl.a. att bedöma effekterna av den arbetsgivarpolitiska delegeringen på lönebildning och personalförsörjning m.m. inom statsförvaltningen, granska den teknik som används för justering av lönekostnadsdelen i myndigheternas förvaltningsanslag samt att undersöka frågor som berör fördelningen av befogenheter inom det arbetsgivarpolitiska området mellan regeringen, Arbetsgivarverket och myndigheterna. Utredaren har avlämnat betänkandet Den arbetsgivarpolitiska delegeringen i staten – en samlad utvärdering (SOU 2002:32).

I betänkandet föreslås bl.a. vissa förändringar av regeringens system för uppföljning av myndigheternas kompetensförsörjning. Betänkandet remissbehandlas för närvarande. I avvaktan på resultatet av remissbehandlingen finner regeringen inte anledning att beröra de frågor som utredningen behandlat eller att nu ändra strukturen vad gäller redovisningen av myndigheternas arbetsgivarpolitik. Regeringens bedömningar grundar sig således i allt väsentligt på de redovisningar av kompetensförsörjningen som myndigheterna har lämnat i februari 2002. Regeringen redogör även kort för de nya statliga löne- och pensionsavtalen.

5.1 Regeringens övergripande iakttagelser och bedömningar

I detta avsnitt redovisar regeringen sina övergripande iakttagelser och bedömningar. I de fall fackdepartementen gjort iakttagelser beträffande arbetsgivarpolitiken för enskilda myndigheter som riksdagen bör informeras om redovisas dessa under respektive utgiftsområde.

Regeringens bedömning: Myndigheternas löpande arbete med arbetsgivarpolitiska frågor fungerar i huvudsak väl. Det finns en medvetenhet om problemen med den sneda åldersstrukturen och den även i staten ökande sjukfrånvaron. Arbetet för en ökad jämställdhet med lika möjligheter till befordran och utveckling för kvinnor och män samt minskade löneskillnader fortsätter och andelen kvinnor på högre befattningar ökar. Medvetenheten om den etniska och kulturella mångfaldens betydelse och potential har också ökat markant de senaste åren. Myndigheterna behöver dock öka sina ansträngningar att planera långsiktigt och att formulera tydliga mål för sin kompetensförsörjning.

De statliga arbetsgivarna måste också vara uppmärksamma på att lönebildningen och lönesättningen i myndigheterna inte bara skall anpassas till den egna verksamhetens behov och de egna ekonomiska förutsättningarna utan också ses i ett större perspektiv där staten som sektor även i fortsättningen har att ta ett samhällsekonomiskt ansvar. Det är därför från övergripande synpunkter angeläget att myndigheterna som arbetsgivare prioriterar sådana åtgärder som kan bidra till en minskad sjukfrånvaro och till att den faktiska pensionsåldern i staten ökar. De lokala arbetsgivarna bör låta sig vägledas av ett sådant synsätt i det fortsatta aktiva lokala omställningsarbetet.

Myndigheternas arbetsgivarpolitik är ett strategiskt ledningsinstrument. Beslut som rör lönebildning, personal- och kompetensförsörjning, arbetsvillkor och arbetsmiljön i vid mening är av stor vikt för att på ett uthålligt sätt kunna klara verksamhetsmålen. Därför krävs att arbetsgivarpolitiken inom en myndighet kännetecknas av medvetenhet och långsiktighet. Detta hindrar inte att en myndighet i vissa situationer ibland också kan behöva ta arbetsgivarpolitiska beslut

som grundas på mer kortsiktiga hänsynstagen.

Det löpande arbetet med arbetsgivarpolitiska frågor fungerar i huvudsak väl på de statliga myndigheterna. Det finns en medvetenhet om problemen med den på många myndigheter sneda åldersstrukturen och den även i staten ökande sjukfrånvaron. Arbetet för en ökad jämställdhet med lika möjligheter till befordran och utveckling för kvinnor och män samt minskade löneskillnader fortsätter. Regeringen ser också med tillfredsställelse att medvetenheten ute på de statliga myndigheterna om den etniska och kulturella mångfaldens betydelse och potential har ökat markant de senaste åren.

Under 2001 har nya löne- och pensionsavtal slutits inom det statliga förhandlingsområdet. Både löneavtalen och pensionsavtalen möjliggör en stor flexibilitet i fråga om anställnings- och arbetsvillkoren i staten. Det är enligt regeringen viktigt att myndigheterna kan hantera personalfrågorna på ett anpassat sätt med hänsyn till verksamhetens mål och de ekonomiska förutsättningarna. Myndigheterna har genom avtalen fått bättre förutsättningar att utveckla de statliga arbetsplatserna så att de blir mer attraktiva. Det är också nödvändigt om myndigheterna skall kunna konkurrera om arbetskraft med rätt kompetens i framtiden.

Regeringen anser det från övergripande synpunkter angeläget att myndigheterna som arbetsgivare prioriterar sådana åtgärder som kan bidra till en minskad sjukfrånvaro och till att den faktiska pensionsåldern i staten ökar. De lokala arbetsgivarna bör enligt regeringens mening också låta sig vägledas av ett sådant synsätt i det fortsatta aktiva lokala omställningsarbetet.

Regeringen har ovan framhållit att myndigheterna skall formulera mål för sin kompetensförsörjning. Myndigheterna skall redovisa målen och om de nått dem eller inte för regeringen inom ramen för den arbetsgivarpolitiska uppföljningen. I årets redogörelser har mer än var tionde myndighet inte redovisat några mål för sin kompetensförsörjning och lika många har ställt upp mycket vaga mål. Regeringen noterar dock att nästan 80 procent av myndigheterna har redovisat mål, vilket är tio procentenheter mer än föregående år. Knappt 20 procent av myndigheterna redovisar att de har nått sina mål och drygt 40 procent att de delvis nått dem. Bortemot 40 procent lämnar oklara redogörelser för måluppfyllelsen. I den senare gruppen återfinns

många av de myndigheter som inte har formulerat tydliga mål för sin kompetensförsörjning. Regeringen avser att ta upp dessa frågor till diskussion i kommande mål- och resultatdialoger med myndighetscheferna.

Regeringen lyfter detta år fram följande myndigheter som lämnat mycket bra redogörelser för en strategisk arbetsgivarpolitik med tydliga mål och god uppföljning av måluppfyllelsen. *Banverket, Ekonomistyrningsverket, Försvarets materielverk, Radio- och TV-verket, Riksskatteverket, Statens pensionsverk, Verket för Näringslivsutveckling samt länsstyrelserna i Dalarnas, Gotlands, Jönköpings och Skåne län.* Bra redovisningar har lämnats av bland annat *Lotteriinspektionen, Luftfartsverket, Patent- och registreringsverket, Statens musiksamlingar, Statens smittskyddsinstitut, Statens veterinärmedicinska anstalt, Umeå Universitet och Ungdomsstyrelsen.*

Regeringen framhåller att det är angeläget att myndigheterna ökar sina ansträngningar att planera långsiktigt och att formulera tydliga mål för sin kompetensförsörjning samt att följa upp och återrapportera måluppfyllelsen. För många myndigheter är detta fortfarande ett förbättringsområde.

5.2 Iakttagelser och bedömningar inom enskilda områden

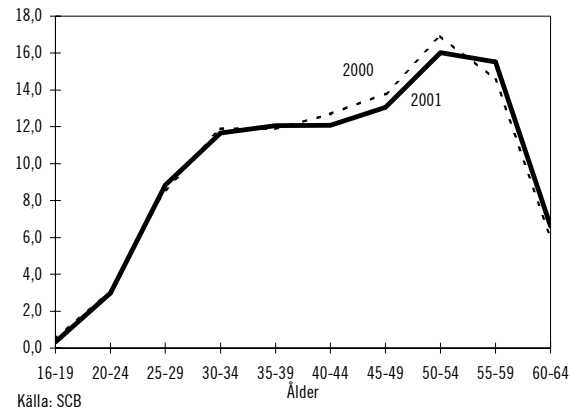
I det följande redovisas regeringens iakttagelser och bedömningar avseende de statsanställdas åldersstruktur, könsfördelning och personalrörlighet liksom den etniska mångfalden i staten. Vidare behandlas lönebildningsfrågorna på det statliga området.

5.2.1 Åldersstrukturen i staten

Staten har den i genomsnitt äldsta personalstyrkan på arbetsmarknaden. Genomsnittsåldern för de statligt anställda var 44,8 år 2001. Siffran är oförändrad jämfört med året innan vilket kan tyda på en stabilisering, dock på en hög nivå. Viktiga orsaker till detta förhållande är att myndigheterna de senaste åren i viss utsträckning kunnat nyrekrytera samtidigt som en del äldre arbetstagare beretts möjlighet att lämna arbetslivet i förtid genom olika åtgärder för kompetensväxling. Detta pressar samman åldersstrukturen. Fyrtioalstgruppen är fortfarande stor

och andelen över 55 år bland de anställda blir allt större de närmaste åren. Samtidigt går det knappast att urskilja några tendenser till att den faktiska avgångsåldern i staten ökar.

Diagram 5.1 Åldersstruktur i staten inkl. affärsverken 2000 och 2001 (procent)

År 2001 var genomsnittsåldern i kommunerna 43,3 år, i landstingen 44,7 år och i privat sektor 40,4 år. Räknat på hela arbetsmarknaden var den 41,4 år. I samtliga dessa fall innebär detta en marginell ökning jämfört med föregående år. En viktig förklaring till den höga medelåldern i staten och i landstingen är att många av dess verksamheter kräver personal med hög utbildningsnivå. Andelen akademiker är högre i staten än i någon annan sektor på arbetsmarknaden. Skillnaden i åldersstruktur mellan kvinnor och män är marginell.

I staten inklusive affärsverken var andelen anställda i åldersgrupperna 50–60 år 31 procent och andelen under 35 år 26 procent. I den yngre gruppen innebär detta en ökning med två procentenheter sedan föregående år. På hela arbetsmarknaden var andelen 50–60 år 24 procent och andelen under 35 år 34 procent.

I hälften av statens olika delsektorer har genomsnittsåldern ökat. Kraftiga öknings har skett i sektorerna uppdragsbaserad verksamhet respektive arbetsliv, omsorg och utbildning med tillsammans ca 50 000 anställda – dvs. knappt en fjärdedel av de statsanställda. Bland de sektorer där den minskat återfinns universitetet och försvaret, som tillsammans representerar knappt 85 000 anställda. När det gäller försvaret bidrar pågående omställningsåtgärder m.m. till att genomsnittsåldern sjunker.

Tabell 5.1 Genomsnittsålder i statens olika sektorer.

Sektor	2000	2001
Uppdragsbaserad verksamhet	46,1	47,1
Arbetsliv, omsorg, utbildning	46,2	46,7
Länsstyrelser, regeringskansli, stabsmyndigheter	45,6	45,8
Ekonomi	45,5	45,6
Miljö, teknik och jordbruk	45,7	45,4
Rättsväsendet	45,4	45,2
Kultur	45,7	44,8
Affärsverk och infrastruktur	44,6	44,8
Universitet, högskolor och forskning	44,1	43,6
Försvaret	42,4	41,8
Staten totalt	44,8	44,8

Åldersstrukturen i en myndighet kan förändras påtagligt utan att genomsnittsåldern påverkas. Genomsnittsåldern påverkas framför allt av avgångar och nyrekryteringar. *Riksskatteverket* anger exempelvis att drygt 600 personer rekryterades externt till skattemyndigheterna (med 9 400 anställda) under året. Av dessa var 375 under 35 år. Trots detta kommer enligt verkets prognoser andelen anställda i åldersgruppen över 55 år att växa fram mot 2008. En annan fråga, skillnader i åldersstrukturen mellan olika personalkategorier, berörs bl.a. av *Riksåklagaren*. Åldersstrukturen för åklagare bedöms som jämn och ändamålsenlig och några åtgärder behöver därför inte vidtas. Den administrativa personalen har däremot en hög genomsnittsålder och andelen över 55 år uppgår till 43 procent. Den ojämna åldersfördelningen uppmärksammas i planeringen av åklagarväsendets personalförsörjning och i dess arbetsmiljöarbete. Dessa exempel belyser att det är angeläget att myndigheterna närmare analyserar åldersstrukturen på den egna myndigheten.

Myndigheternas redogörelser visar sammantaget att medvetenheten ute på myndigheterna om problematiken kring åldersstrukturen och det kommande generationsskiftet är hög. I årets redovisningar har nio av tio myndigheter kommenterat dessa frågor. Fyra av tio myndigheter har redovisat mål för åldersstrukturen medan det saknas tydliga mål för en lika stor andel. Bland de senare återfinns dock myndigheter som arbetar strategiskt med dessa frågor utan att ha fastställt operativa mål för åldersstrukturens förändring. Att t.ex. formulera och arbeta mot ett

rekryteringsmål kan, som ovan framgått, leda till förändringar i ålderssammansättningen.

Så gott som alla medelstora och stora myndigheter och myndighetskoncerner upplever åldersstrukturen och det kommande generationsskiftet som en viktig fråga för kompetensförsörjningen. Liksom förra året bedömer omkring 15 procent av myndigheterna att det inte finns några problem inom en överskådlig framtid. Bland dem återfinns i första hand små myndigheter.

Ett aktivt lokalt omställningsarbete

I samband med avtalsrörelsen 2001 slöt parterna på det statliga området ett särskilt avtal om lokalt aktivt omställningsarbete. Avtalet innebär att arbetsgivaren under tiden 2001-04-01–2003-12-31 avsätter 0,65 procent av lönesumman för kompetensutvecklings- och kompetensväxlingsåtgärder m.m. Samtidigt sänktes avgiften till Trygghetsstiftelsen i motsvarande mån. I årets avtalsrörelse avtalades att avsättningen fr.o.m. den 1 januari 2004 skall vara 0,3 procent. Åtgärderna skall vara ett led i ett långsiktigt aktivt omställningsarbete som de lokala parterna förutsattes bli överens om före 2001 års utgång. För parterna vid flertalet myndigheter visade det sig emellertid inte möjligt att nå fram till överenskommelser om omställningsarbetet inom utsatt tid. De lokala parterna har därför fått utsträckt tid för att göra upp om sådana överenskommelser.

Regeringen har begärt att myndigheterna i sina redogörelser för kompetensförsörjningen särskilt redovisar hur dessa medel använts eller planeras att användas samt i vilken mån dessa bidrar till att underlätta det kommande generationsskiftet i staten. Mot bakgrund av den utsträckta tiden för att nå fram till lokala överenskommelser är det naturligt att flertalet myndigheter inte nu redovisat faktiska åtgärder eller att lokala överenskommelser slutits. Där emot har många myndigheter angett att arbete med dessa frågor pågår tillsammans med de lokala fackliga organisationerna. Regeringen har därför på nytt begärt särskilda redovisningar från myndigheterna i 2003 års redogörelser för kompetensförsörjningen.

Några myndigheter har redan träffat lokala avtal som syftar till att underlätta för äldre arbetstagare att stanna kvar i arbete och/eller underlätta generationsväxling m.m. *Riksskatte-*

verket använder en del av de frigjorda trygghetsmedlen till ett s.k. 61+ avtal, som ger arbetstagare som uppnått 61 års ålder rättighet att – under vissa förutsättningar – arbeta deltid 80 procent mot 90 procent av lönen (i särskilda fall 95 procent av lönen). Genom denna möjlighet att låta äldre arbetstagare trappa ner i arbetstid hoppas man få ner de höga sjuktalen bland dem. Avtalet har fått efterföljd bl.a. i privat sektor (Föreningssparbanken). *Tullverket* har använt trygghetsmedlen till att ge möjlighet för arbetstagare som under 2001 fyllt 58 år att minska sin arbetstid. Detta ökar enligt verket förutsättningarna för dessa arbetstagare att orka arbeta fram till ordinarie pensionsålder samtidigt som det skapas ett visst ökat utrymme för nyrekrytering. *Banverket*, som är inne i en omställningsprocess, använder trygghetsmedlen bland annat till att medge äldre arbetstagare nedtrappning av tjänstgöringen tidigast två år före den ordinarie pensionsålderns inträde och förbättrade ekonomiska möjligheter att avgå i förtid.

Expertkarriärer

Som ett sätt att planera inför framtiden, profilera sig och öka arbetsplatsens attraktivitet har flera myndigheter sedan flera år satsat på expertkarriärer av olika slag. Ett exempel på detta är satsningarna på narkotika- och eko-åklagare inom *åklagarväsendet*. På hälften av landets *polismyndigheter* finns expertbefattningar inrättade, t.ex. som statistiker, civila granskare av fingeravtryck, narkotikasambandsmän, självskyddsinstruktörer m fl. *Riksskatteverket* har inrättat expert- och specialistbefattningar inom verkets olika sakområden. På flera myndigheter har expertbefattningar inom IT tillskapats för att trygga behovet av fördjupad kompetens osv.

I myndigheternas redovisningar används oftare begreppet alternativa karriärer – i en ganska vid mening – än expertkarriärer. Många myndigheter har inte heller något stort utrymme för särskilda expertkarriärer. Det kan t.ex. gälla inom universitetsvärlden, där forskarkarriären är väl definierad sedan länge. Flertalet små myndigheter har så specifika arbetsuppgifter att hela verksamheten kan sägas vara av expertkaraktär.

Alternativa karriärvägar utgör ofta alternativ till den traditionella chefskarriären. Dessa kan användas som ett sätt att ta till vara avgående chefers eller andra mycket erfarna medarbetares kompetens. Det kan också vara ett sätt att lyfta

fram myndighetens arbete och att göra myndigheten mer attraktiv som arbetsplats för yngre medarbetare. Alternativa karriärer kan också bidra till att öka jämställdheten vad gäller kvinnors och mäns lika möjligheter till befordran. Moderna arbetsformer med processorientering, arbete i team och plattare organisation kräver ofta att andra nyckelpositioner än chefsbefattningarna definieras på ett strukturerat sätt. En gemensam nämnare för de alternativa karriärerna kan sägas vara strävan att tydliggöra kompetensbehovet både internt och externt i myndighetens omvärld.

Integrationsverket ger ett exempel på en alternativ karriärväg som s.k. seniorexpert, en konsultativ och rådgivande funktion i verksamheten gentemot medarbetare och chefer. *Läkemedelsverket* bedriver ett arbete kring alternativa karriärvägar för experter/specialister som ett led i strävan att stärka attraktionsvärdet för myndigheten. En expertkarriär vid *Ekonomistyrningsverket* är ett alternativ till chefskarriären som syftar till att skapa en effektiv organisation där kompetens kan tas till vara och utvecklas. Särskilt kompetenta personer kan få en personlig och professionell utveckling, en god löneutveckling och särskild status. Expertförordnandena är tidsbegränsade. Även bl.a. *Karolinska Institutet*, *Konkurrensverket* och *Vägverket* arbetar med frågor som rör alternativa karriärer.

Regeringen anser det angeläget att myndigheterna prövar alla möjligheter att synliggöra, ta till vara och utveckla medarbetarnas och chefernas kompetens. Det är strategiska delar i arbetet med kompetensförsörjningen. För många myndigheter kan expertkarriärer eller särskilda expertbefattningar vara en metod att nå det målet.

5.2.2 Könsfördelning

Staten är den sektor på arbetsmarknaden som har den jämnaste könsfördelningen. Andelen kvinnor i staten uppgick år 2001 till 45 procent, vilket innebär en ökning med en procentenhet sedan 2000. I kommuner och landsting, där många av yrkesgrupperna inom vård, skola och omsorg är kvinnodominerade, är ca 80 procent av personalen kvinnor. Andelen kvinnor i privat sektor är ca 40 procent. Könsfördelningen inom staten varierar kraftigt mellan olika typer av befattningar. Andelen kvinnor bland de anställda med chefsuppgifter på olika nivåer har ökat i små steg och uppgår nu till 23 procent. Bland myn-

dighetschefer utnämnda av regeringen är andelen 29 procent. Även bland personalen inom kärnverksamheterna har andelen kvinnor ökat, från 40 till 41 procent. I stöd- och supportfunktionerna har den däremot sjunkit från 60 till 57 procent. Dessa förändringar belyser en fortsatt trendmässig ökning av andelen kvinnor på mer kvalificerade eller sakområdesinriktade befattningar. Mellan olika delsektorer i staten skiljer sig fördelningen av män och kvinnor avsevärt. Högst andel kvinnor, omkring 60 procent, finns inom sektorn ekonomi samt sektorn arbetsliv, omsorg och utbildning. Inom typiskt mansdominerade områden såsom försvaret och sektorn affärsverk och infrastruktur är ca 20 procent av de anställda kvinnor. Bara sektorn universitet, högskolor och forskning har en helt jämn könsfördelning totalt sett. Även här finns dock den typiska skillnaden mellan befattningar på olika nivåer. Ett välkänt exempel är professorsanställningar, som i mycket hög utsträckning (86 procent 2001) innehåller män.

I bilaga 9 till RALS 2002–2004 har parterna på det statliga avtalsområdet kommit överens om att starta ett utvecklingsarbete med målet att nå en jämnare könsfördelning i samtliga befattningskategorier inom staten.

Finansutskottet har i sitt betänkande 2001/02:FiU27 bland annat behandlat jämställdhetsaspekter på den statliga arbetsgivarpolitiken och därvid framhållit att jämställdhet mellan könen och en arbetsmiljö där diskriminering på grund av kön inte får förekomma måste utgöra ett av de grundläggande förhållningssätten för den statliga förvaltningen. Utskottet understryker att det är oerhört viktigt att alla myndigheter som omfattas av den nya jämställdhetslagen följer och genomför regeringens riktlinjer för jämställdhetsarbete i statsförvaltningen. Enligt utskottet har regeringen genom förvaltningspolitiska styrsignaler till myndigheterna samt en aktiv uppföljning av de arbetsgivarpolitiska insatserna åstadkommit att myndigheterna tar större ansvar för att sätta konkreta mål för sitt jämställdhetsarbete med tydliga kopplingar till målen för verksamheten. Det är viktigt att jämställdhetsperspektivet blir en naturlig del av verksamheten i statsförvaltningen och i övriga delar av den offentliga sektorn.

Regeringen bedömer att jämställdhet mellan kvinnor och män är av grundläggande betydelse i ett demokratiskt samhälle. Jämställdhet skall präglade den statliga förvaltningen. Regeringens

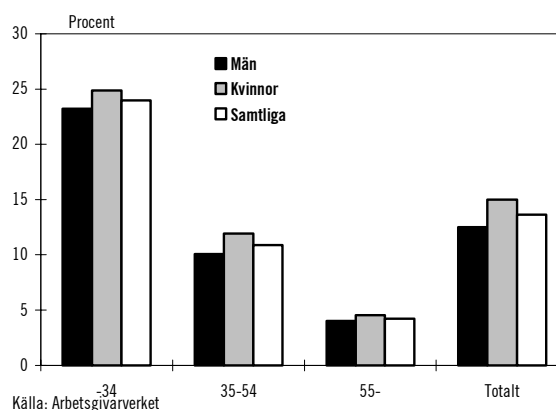
riktlinjer skall fullföljas i de statliga myndigheternas arbetsgivarpolitik. Regeringen understryker behovet av ytterligare aktiva åtgärder för att åstadkomma samma möjligheter till utveckling och befordran för kvinnor och män samt för att minska löneskillnaderna mellan könen. Frågor om löneskillnader behandlas vidare under avsnitt 2.5.

5.2.3 Personalomsättning

En omvärld i snabb förändring ställer stora krav på flexibilitet i de statliga myndigheternas verksamhet. En förutsättning för flexibilitet och förnyelse är rörlighet hos personalen. Om personalomsättningen blir alltför stor kan dock myndigheterna få problem med kontinuiteten och kostnaderna för bl.a. inskolning av nyanställda ökar.

För statsförvaltningen i sin helhet ligger personalomsättningen på nästan 14 procent. Detta är två procentenheter högre än föregående år. Som framgår av diagram 5.2, är rörligheten störst för dem under 35 år, för att sedan avta med stigande ålder. Män har lägre rörlighet än kvinnor. Jämfört med 2000 har omsättningen ökat för åldersgrupperna under 55 år, medan den är oförändrat låg, 4 procent, för gruppen över 55 år.

Diagram 5.2 Personalomsättning för statsanställda fördelade efter kön och ålder, september 2000–september 2001

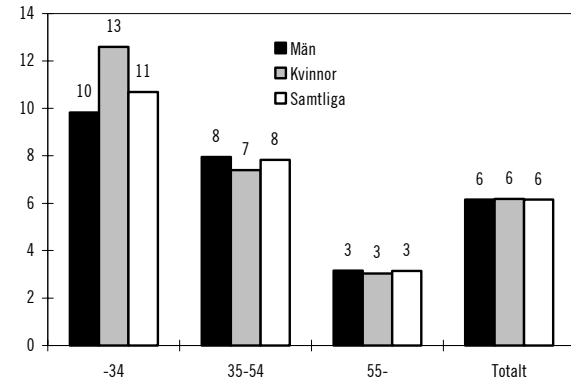

I de statliga myndigheternas ledningsfunktioner är den redovisade rörligheten totalt sett avsevärt lägre än för andra kategorier av anställda, se diagram 5.3. Det gäller både för män och för kvinnor. Skillnaden är särskilt tydlig i åldersgruppen under 35 år. Rörligheten i denna grupp är mindre än hälften så stor som den genomsnittliga för de statsanställda i samma ålderskategori. Ett skäl till detta är rätt självfallet att många handläggare får

det första chefsuppdraget i början av trettioårs-åldern och stannar ett antal år.

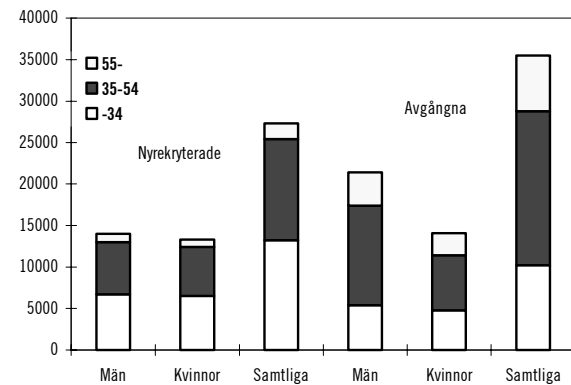
Diagram 5.3 Personalomsättning för statligt anställd personal med uppgift att planera och leda myndighetens verksamhet, september 2000–september 2001.

Källa: Arbetsgivarverket

Under 2001 nyrekryterades omkring 27 300 personer till den statliga sektorn, samtidigt som omkring 35 500 personer lämnade den. Diagram 5.4 visar att nyrekryteringarna är förhållandevis jämnt fördelade över åldersgrupperna under 34 och 35–54 år. I den sistnämnda åldersgruppen sker nyrekryteringarna dock i allmänhet bland de yngsta. Kvinnor har högre avgångar än män. Lägst andel avgångar fanns bland dem som var 55 år eller äldre. I den ålderskategorin sker avgångar i mycket liten utsträckning till ett annat arbete och nyrekryteringen är obetydlig.

Diagram 5.4 Nyrekryteringar och avgångar i staten, september 2000–september 2001.

Källa: Arbetsgivarverket

5.2.4 Etnisk mångfald

Regeringen har vid ett flertal tillfällen betonat vikten av mångfald i arbetslivet. I den integrationspolitiska propositionen (prop. 1997/98:16) som antogs av riksdagen hösten 1997 framhåller

regeringen att mångfalden bör genomsyra arbetslivet och att staten som arbetsgivare har ett särskilt ansvar som föredöme. Regeringen har därefter beslutat om olika åtgärder för att få ett integrationspolitiskt perspektiv att genomsyra utformningen och genomförandet av den allmänna politiken. Regeringen gav 1999 samtliga myndigheter som lyder omedelbart under regeringen i uppdrag att upprätta handlingsplaner för att främja etnisk och kulturell mångfald bland sina anställda. Årets redovisning är således den tredje i ordningen där myndigheternas arbete med handlingsplanerna har kunnat följas upp.

Som framgår av tabell 5.2 har drygt 70 procent av myndigheterna i årets redovisningar uppgivit att de vidtagit någon typ av aktiva åtgärder för att främja den etniska och kulturella mångfalden bland personalen. Denna andel ligger på samma nivå som föregående år, men har ökat markant från år 1999 och än mer från tidigare år.

Tabell 5.2 Andel myndigheter som i redovisningarna uppgivit att de vidtar åtgärder m.m. för att främja mångfald bland personalen 1999, 2000 och 2001, procent

Åtgärder/Planer	1999	2000	2001
Aktiva åtgärder vidtagna	53	71	71
Handlingsplan färdigställd	11	33	39
Handlingsplan påbörjad	20	13	7
Handlingsplan planeras	14	6	1

En viktig förklaring till att aktiva åtgärder nu vidtas av en stor del av myndigheterna är att fler myndigheter fastställt handlingsplaner i syfte att främja mångfalden. Fyra av tio myndigheter uppger att de har upprättat en handlingsplan. Det kan jämföras med föregående år då motsvarande andel var en tredjedel. Många myndigheter har t.ex. sett över sina rekryteringsrutiner och aktivt rekryterat personer med annan etnisk eller kulturell bakgrund samt genomfört utbildnings- och informationsinsatser för att öka både chefers och medarbetares kunskaper och påverka deras attityder och värderingar. På flera myndigheter pågår projekt där akademiker med utländsk (utomnordisk) bakgrund får göra praktiktjänst under något års tid. Det finns flera syften med detta, dels självfallet rekryterings-syftet till den egna myndigheten, dels att ge personerna i fråga en relevant arbetslivserfarenhet för att göra dem attraktivare på svensk arbetsmarknad generellt och också att öka förståelsen

och insikten hos den befintliga personalen om fördelarna med ökad mångfald. Stora myndigheter har i flera fall anställt särskilda mångfaldshandläggare.

Länsstyrelsen i Stockholm m.fl. organisationer arrangerade en särskild arbetsmarknadsdag i Kulturhuset som vände sig till arbetssökande med utländsk kompetens och där ett flertal myndigheter deltog. *Arbetsmarknadsverket* har tillsammans med *Diskrimineringsombudsmannen (DO)* arbetat fram ett datorbaserat utbildningsprogram för samtliga anställda. Mångfaldspecialister har utbildats vid varje länsarbetsnämnd för att kunna föra ut reglerna mot diskriminering m.m. *Riksåklagaren* har inlett ett samarbete med Integrationsverket som syftar till att utreda förutsättningar och skapa möjligheter för de svenska medborgare som har en utomnordisk juristexamen att kunna arbeta som åklagare i Sverige. Det är således påfallande att myndigheterna ökat sina ansträngningar inom området.

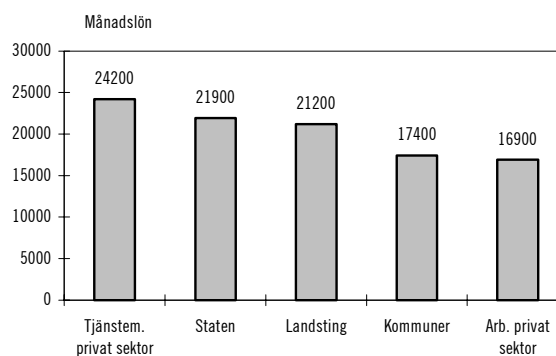
Regeringen ser med tillfredsställelse att medvetenheten ute på de statliga myndigheterna om den etniska och kulturella mångfaldens betydelse och potential har ökat markant de senaste åren. Årets redovisningar indikerar en fortsatt positiv utveckling på detta område. Regeringen har för avsikt att även fortsättningsvis fästa stor vikt vid denna fråga samt följa upp hur myndigheterna bedömer att verksamheten påverkats och utvecklats av mångfaldsarbetet.

5.2.5 Lönebildningsfrågor

Lönenivåer och löneskillnader i staten

Den genomsnittliga månadslönen är högre i staten än inom övriga arbetsmarknadssektorer. Medellönen uppgick år 2000 till 21 900 kr i staten, 21 300 kr i privat sektor, 21 200 kr i landstingen och 17 400 kr i kommunerna. Det bör dock noteras att lönenivåerna i privat sektor skiljer mycket mellan arbetare och tjänstemän. Som framgår av diagram 5.5 låg de privata tjänstemännens genomsnittliga månadslön på 24 200 kr medan motsvarande för arbetarna var 16 900 kr. I och med att staten i stor utsträckning anställer tjänstemän är det mer rättvisande att jämföra lönerna med tjänstemän i privat sektor än sektorns totala genomsnitt.

Diagram 5.5 Genomsnittlig månadslön i olika sektorer på arbetsmarknaden, 2000.

Källa: SCB lönestatistik årsbok 2000 med kompletteringar av SCB

I september 2001 var den genomsnittliga månadslönen i den statliga sektorn 22 300 kr enligt Arbetsgivarverkets lönestatistik. Genomsnittslönen för män var 23 800 kr och för kvinnor 20 500 kr, vilket innebär att kvinnornas genomsnittslön omräknat till heltidslöner, liksom föregående år, uppgick till 86 procent av männens. Om lönerna för män respektive kvinnor som arbetar vid samma myndighet och med likartade arbetsuppgifter jämförs med hjälp av TNS (nyckel för statistikanalys) uppgick kvinnornas genomsnittslöner till 97 procent i förhållande till männens. Arbetsgivarverket har i sina beräkningar med hänsyn taget till förändringar i den statliga befattningsstrukturen sett en positiv förändring på denna punkt.

Totalt för hela arbetsmarknaden uppgår kvinnornas löner i genomsnitt till 82 procent av männens (att jämföras med 86 procent i staten). Enligt Medlingsinstitutets analys ger siffrorna i sig emellertid ingen rättvisande bild av löneskillnaderna mellan könen och framför allt kan dessa inte förklaras enbart med könstillhörigheten. Förklaringen är främst att söka i de stora skillnaderna mellan olika yrkesgrupper. Inom enskilda grupper är löneskillnaderna avsevärt mycket mindre. De yrkesgrupper som är lägre avlönade är oftast kvinnodominerade. Löneskillnader beror också av t.ex. skillnader i utbildning, ålder och anställningstid.

Den 1 januari 2001 trädde en rad skärpningar av jämställdhetslagen i kraft. Det infördes bl.a. en definition av begreppet likvärdigt arbete i lagen. Arbetsgivare åläggs att varje år kartlägga och analysera dels bestämmelser och praxis om löner och andra anställningsvillkor som tillämpas hos arbetsgivaren, dels löneskillnader mellan kvinnor och män som utför arbete som är att betrakta som lika eller likvärdigt samt att upp-

rätta en handlingsplan för jämställda löner. I propositionen (1999/2000:143) om ändringar i jämställdhetslagen betonades att huvudvägen för att lösa problemen med osakliga löneskillnader även i fortsättningen måste vara det arbete som utförs av arbetsmarknadens parter i förhandlingar och genom kollektivavtal. I samband med avtalsrörelsen 2001 fördes lönepolitiska diskussioner inom Arbetsgivarverket om kraven på kartläggning, analys och åtgärder i dessa frågor till stöd för arbetet ute på myndigheterna.

Arbetsgivarverket har undersökt hur stor den totala löneskillnaden är mellan män och kvinnor inom staten och sedan steg för steg tagit bort de delar av löneskillnaden som statistiken kan visa sakliga skäl för. Den löneskillnad som sedan återstår kallas den oförklarade löneskillnaden. Inom denna ryms den eventuella osakliga löneskillnaden, den som är förbjuden i lag, men som inte kan fastställas utan ingående analys på den enskilda arbetsplatsen.

Undersökningen, som avser tid före jämställdhetslagens skärpning, visar att den totala löneskillnaden mellan kvinnor och män i staten var 16,9 procent år 2000 (kvinnorna tjänade alltså 83,1 procent i förhållande till männen vid det mättillfället). När sedan steg för steg hänsyn tas till arbetstidens omfattning, befattningsnivå, arbetsinnehåll och jämförelser enbart görs inom respektive myndighet minskar löneskillnaden successivt från 16,9 procent till 3 procent. I ett sista steg beaktas även skillnader i bland annat ålder och utbildningsnivå, vilket minskar den löneskillnad som lönestatistiken inte kan förklara, den oförklarade löneskillnaden, till 1,8 procent. Detta innebär alltså att kvinnornas andel av männens lön uppgår till 98,2 procent med hänsyn taget till det ovanstående. Detta trots att det är betydligt vidare grupper än de som har lika eller likvärdiga arbeten som har jämförts. Det innebär enligt Arbetsgivarverket att den eventuella löneskillnad som är osaklig enligt jämställdhetslagen torde vara mindre än så.

Alla osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor skall elimineras. I årets redovisningar uppger sju av tio myndigheter att de vidtar aktiva åtgärder för att eliminera eventuella osakliga löneskillnader mellan könen, vilket är en något högre andel än föregående år. Även när det gäller åtgärder för att ge kvinnor och män lika goda möjligheter till utveckling och befordran har en liten ökning skett. Över hälften av myndigheterna uppger nu att de vidtar aktiva åtgärder.

Regeringen avser att i regleringsbrev uppdra åt Arbetsgivarverket att särskilt följa och samordna myndigheternas arbete.

Som framgår av bilaga 11 till RALS 2002-2004 har parterna på det statliga området kommit överens om att genomföra en gemensam studie av den lokala lönebildningen och lönesättningen. I studien skall vissa frågor särskilt belysas, bl.a. vilket gemensamt ansvar som lokala parter tar för att förhindra osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män.

Löneutvecklingen inom staten

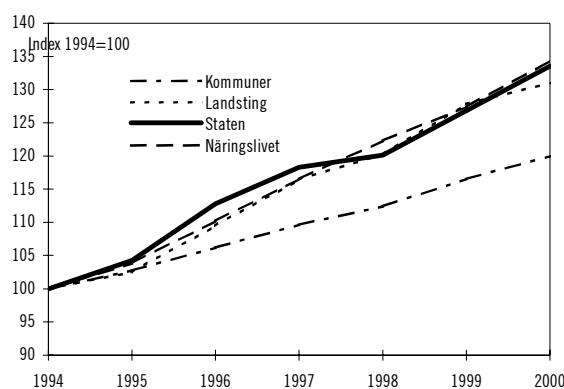
Förutsättningarna för lönebildningen har enligt Medlingsinstitutets ovan nämnda årsrapport under de senaste åren förändrats dels genom Riksbankens lagfästa prisstabiliseringsmål, dels genom att parterna på arbetsmarknaden på flera viktiga sektorer slutit samarbetsavtal. Löneförhandlingarna grundas på en större samsyn än tidigare om lönebildningens betydelse för den samhällsekonomiska utvecklingen. Det råder en bred enighet mellan parterna om den konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll. Arbetskraftskostnadsutvecklingen i Sverige har under 1999, 2000 och 2001 överstigit den i EU med ungefär en procentenhet årligen – en betydande skillnad om än mindre än under den tidigare femårsperioden. Enligt Medlingsinstitutet innebär en fortsatt arbetskraftskostnadsutveckling som överstiger den i våra konkurrentländer att Sverige måste ha en snabbare produktivitet-utveckling än den i omvärlden om konkurrenskraften skall kunna upprätthållas. Enligt Konjunkturinstitutets bedömningar i oktoberrapporten 2001 ligger den långsiktigt hållbara löneutvecklingstakten i Sverige någonsans i intervallet 3,6–4,3 procent.

Löneutvecklingen i staten som helhet motsvarade under avtalsperioden RALS 1998–2001 en årstakt på 3,8 procent, rensat för strukturella effekter, enligt Arbetsgivarverkets med hänsyn till eftersläpande lönerevisioner slutliga uppgifter. Årstakten var därmed 0,2 procentenheter högre än Arbetsgivarverkets preliminära beräkningar, som framgår av regeringens redogörelse föregående år (skr. 2000/01:151). Löneutvecklingen för s.k. identiska individer (som varit anställda vid samma myndighet vid alla mätningar) uppgick till 4,8 procent, räknat som årstakt.

Genom ramanslagsreformen 1993/94 fick myndigheterna fullt kostnadsansvar för den lö-

nepolitik de bedriver och genom ombildningen av Arbetsgivarverket samma år fick myndigheterna också det fulla ansvaret för löneförhandlingarna i staten. En viktig slutsats som kan dras av den jämförande lönestatistik som finns tillgänglig för tiden efter reformerna är att löneökningstakten inom det statliga avtalsområdet har följt den på arbetsmarknaden i övrigt förhållandevis väl. Mellan 1994 och 2000 uppgick löneökningstakten i tre av fyra arbetsmarknadssektorer till drygt 30 procent. I den kommunala sektorn uppgick löneökningen till 20 procent under samma period.

Diagram 5.6 Genomsnittlig löneökningstakt i olika sektorer på arbetsmarknaden 1994–2000

Källa: SCB

Uppgifterna är rensade med hänsyn till strukturella förändringar i utbildningsnivå, ålder och kön

Medlingsinstitutet redovisar löpande uppgifter om löneutvecklingen de senaste tolv månaderna inom olika arbetsmarknadssektorer på basis av SCB:s konjunkturstatistik. Uppgifterna ger en viss uppfattning om löneökningstakten, men bl.a. de olika avtalsperioderna och lönervisions-tillfällena inom sektorerna påverkar givetvis utfallet och det gör att statistiken måste tolkas med försiktighet. För kalenderåret 2001 (december 2000–december 2001) låg löneökningarna i staten enligt denna mätning på 3,8 procent, vilket är under genomsnittet på arbetsmarknaden och väl överensstämmer med de beräkningar som Arbetsgivarverket har gjort för samma period.

Arbetsgivarpolitikutredningen gör i sin utvärdering bedömningen att lönebildningen i staten, sedan stabiliseringsavtalen i början på nittiotalet, inte har påverkat den konkurrensutsatta sektorn negativt. Lönebildningen har skett på ett ansvarsfullt sätt och legat i nivå med övrig arbetsmarknad. Utredningen noterar vidare att löneökningstakten på hela arbetsmarknaden

inklusive staten ändå gränsar till vad samhälls-ekonomi tål.

Avtalsperioden RALS 2001

RALS-avtalet 2001 gällde för perioden 1 april 2001–31 mars 2002. Utgångspunkten för avtalet var lokal lönebildning, där de lokala parterna skulle komma överens om lönerrevisionstidpunkter, löneutrymmen och fördelning på individer. Om lokala parter inte kunde enas fanns s.k. stupstocksregler med garantibelopp som skulle tillämpas. Arbetsgivarverket och SACO-S kom dock överens om att pröva en ny förhandlingsordning utan angivande vare sig av nivåer för löneökningarna eller stupstockar.

Arbetsgivarverkets ordinarie statistikperioder omfattar tiden september–september. Därför har verket kompletterat statistiken med löneuppgifter från december 2001 och med enkätuppgifter från myndigheter med fler än 50 anställda (identiska individer) för att kunna uppskatta den lokala löneutvecklingen under avtalsperioden. Enkäten riktades till 155 myndigheter/myndighetsområden som tillsammans representerar 98 procent av de statsanställda.

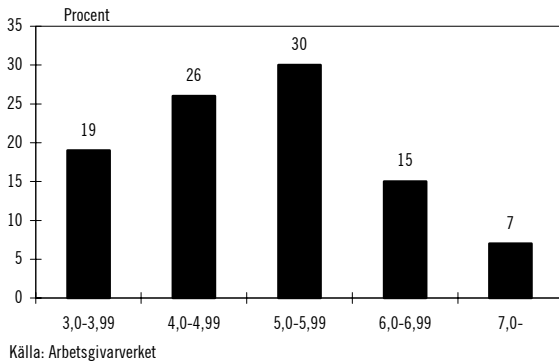
Arbetsgivarverket uppskattar att löneökningarna under avtalsperioden RALS 2001 för det statliga kollektivet sammantaget kommer att uppgå till 4,2 procent, varav 3,6 procent läggs ut i lokala lönerrevisioner och 0,6 procent utgörs av övriga löneökningar utanför lönerrevisionerna (exempelvis vid befordringar).

I syfte att få fram en ännu tydligare bild av faktiskt löneutveckling kan man även mäta denna för identiska individer, dvs. individer som varit anställda vid samma myndighet vid båda mätillfällena. Det innebär att förändringar i personalens sammansättning, t.ex. vad gäller ålder och yrkesprofil, som kan uppstå vid avgångar och nyanställningar, inte påverkar uppgifterna. Löneutvecklingen för identiska individer är i regel högre än den för kollektivet, eftersom samtliga löneökningar till följd av tariffuppflyttningar, befordringar m.m. då får fullt utslag. Under avtalsperioden bedöms löneökningarna mätt på detta sätt bli 5 procent, räknat för hela det statliga avtalsområdet. Myndigheterna angav i enkäten bl.a. befordringar, förändrade arbetsuppgifter, omorganisationer och marknadsanpassning som skäl till löneökningar utöver de 3,6 procent som lagts ut vid lönerrevisionerna. Staten var den enda sektor på arbetsmarknaden som

slöt ettårsavtal 2001, varför jämförelser med andra sektorer är vanskliga att göra.

Den genomsnittliga löneökningen under avtalsperioden hos de myndigheter som ingick i enkätundersökningen varierade från knappt 3 procent till nästan 10 procent. Medianvärdet för löneökningarna i diagrammet nedan ligger på 5 procent. Knappt en fjärdedel av myndigheterna har haft en löneutveckling som understiger 4 procent, drygt hälften har haft en löneutveckling som ligger i intervallet 4 till 6 procent och knappt en fjärdedel har haft en löneutveckling som överstiger 6 procent. Samtliga dessa uppgifter gäller för identiska individer.

Diagram 5.7 Procentuell fördelning av myndigheterna i löneökningintervall, identiska individer, avtalsperioden för RALS 2001

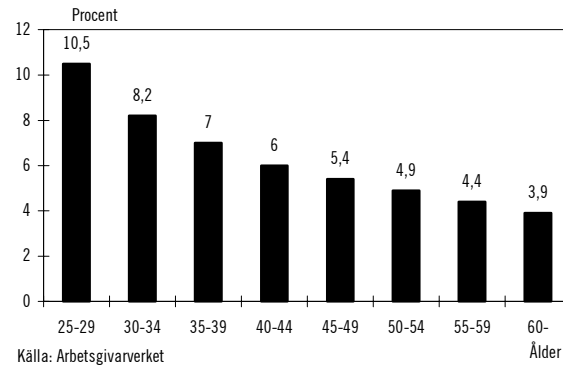

Regeringen konstaterar att över hälften av myndigheterna i fråga enligt dessa preliminära beräkningar kommer att ha en löneökningstakt som ligger över 5 procent under avtalsperioden för RALS 2001, för identiska individer. Regeringen framhåller att de statliga arbetsgivarna måste vara uppmärksamma på att lönebildningen och lönesättningen i myndigheterna inte bara skall anpassas till den egna verksamhetens behov och de egna ekonomiska förutsättningarna utan också ses i ett större perspektiv där staten som sektor även i fortsättningen har att ta samhällsekonomiskt ansvar. Detta är en mycket viktig del i myndighetschefernas gemensamma ansvar för statens arbetsgivarpolitik. Regeringen avser att återkomma till dessa frågor i samband med beredningen av den arbetsgivarpolitiska utredningens förslag.

Av diagram 5.8 framgår att det finns ett tydligt samband mellan ålder och löneökning. Ju lägre ålder desto högre procentuell löneökningstakt. Den genomsnittliga löneökningen under avtalsperioden för RALS 2001 har varit

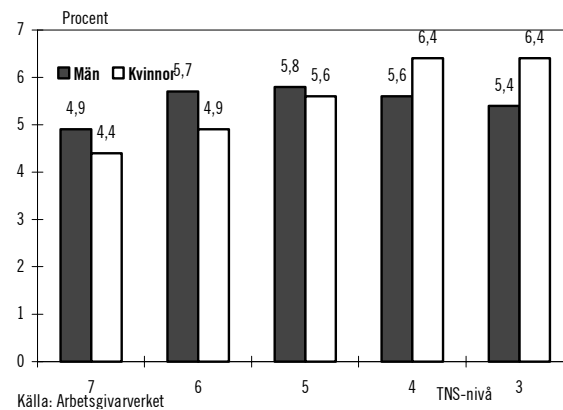
nästan exakt tre gånger högre i den lägsta åldersgruppen 20–24 år jämfört med åldersgruppen 60 år och äldre. I absoluta tal är dock skillnaden mindre eftersom de yngre i genomsnitt har lägre lönenivåer än de äldre.

Diagram 5.8 Löneutveckling under avtalsperioden för RALS 2001. Identiska individer i åldersintervall

För de ca 80 000 identiska individer på de myndigheter som var klara med sina lönerrevisioner för RALS 2001 och som inte hade några eftersläpande lönehöjningar till följd av RALS 1998–2001 har den genomsnittliga löneutvecklingen uppgått till 5,6 procent för män och 5,5 procent för kvinnor under perioden september 2000 till december 2001. I diagram 5.9 redovisas löneutvecklingen för de ca 55 000 individer som är TNS-klassade efter olika TNS-nivåer.

Diagram 5.9 Uppskattad löneutveckling under avtalsperioden för RALS 2001

Tabell 5.3 TNS-nivåerna

Nivå	
3	Befattningar där arbetet är utpräglat nyskapande och problem kräver nya angreppssätt (höga chefer och specialister).
4	Befattningar där arbetet innehåller betydande inslag av planering och metodutveckling (chefer och specialister).
5	Huvuddelen av de handläggande befattningarna.
6	Huvuddelen av assistentbefattningarna.
7	Befattningar med rent biträdande arbetsuppgifter.

Liksom under den föregående avtalsperioden RALS 1998–2001 har kvinnor i TNS-nivå 3 och 4, dvs. som är chefer och specialister, i genomsnitt haft den högsta löneutvecklingen. Löneutvecklingen i dessa nivåer är ca 1 procentenhet högre för kvinnorna jämfört med männen. I nivåerna 5–7 har löneutvecklingen i genomsnitt varit något lägre totalt sett och här har i stället männen haft en högre löneutveckling än kvinnorna. I dessa senare nivåer återfinns 85 procent av de ca 55 000 individer som undersökningen avser. Att löneutvecklingen totalt sett är något högre för männen än för kvinnorna förklaras bl.a. att antalet kvinnor på de högre befattningsnivåerna är förhållandevis litet. Det bör noteras att ovanstående är preliminära bedömningar som bygger på en mätning av 55 000 individer, dvs. omkring en fjärdedel av de statsanställda.

Avtalsrörelsen 2002

Arbetsgivarverket sluter separata löneavtal med var och en av de tre huvudorganisationerna SACO-S, OFR/S, P och O samt SEKO. Ramavtalen RALS 2002–2004 gäller fr.o.m. den 1 april 2002 t.o.m. den 30 september 2004 och arbetsfreden inom staten är därmed säkrad för de närmaste åren. Ramavtalen bygger på en fortsatt strävan till delegering av lönefrågorna till de enskilda myndigheterna med syftet att lönebildningen så långt som möjligt skall anpassas till verksamhetens krav.

Avtalsrörelsen 2002 kunde föras till sitt slut först efter medling mellan Arbetsgivarverket och OFR respektive SACO-S. Årets ramavtal är liksom 2001 års avtal identiska för alla tre motparterna vad gäller löneprinciper och grunderna för den lokala lönebildningen. Däremot gäller olika förhandlingsordningar för SACO-S, respektive OFR/S, P, O och SEKO. Löneavtalet med SACO-S är liksom förra året sifferlöst, dvs. in-

nehåller inte någon garanterad löneutveckling. Avtalet innebär att de lokala parterna skall komma fram till behov av löneförändringar utifrån verksamhetens krav och myndighetens ekonomiska förutsättningar. I avtalet med SACO-S inryms en möjlighet för de lokala parterna att överenskomma om att löner skall sättas direkt i s.k. lönesamtal mellan chef och medarbetare. Löneavtalen med OFR/S, P, O och SEKO bygger även de på lokal lönebildning, men innehåller liksom tidigare såväl stupstockar som individgarantier vid oenighet. Stupstockarnas värde inklusive höjning av semesterlönegarantin beräknas till 2,6 procent för OFR och till 2,8 procent för SEKO.

Regeringen ser med tillfredsställelse att parterna inom det statliga förhandlingsområdet nu säkrat arbetsfreden för en så lång period som två och ett halvt år. Det skapar goda förutsättningar för parterna lokalt på myndigheterna att utveckla den lokala lönebildningen så att den bidrar till en effektiv statlig verksamhet. Nivåerna i de centrala statliga löneavtalen ligger i linje med löneavtalen på övriga arbetsmarknadssektorer. Utvecklingen av formerna för lönebildningen inom staten ansluter till utvecklingen inom den övriga arbetsmarknaden.

Det nya pensionsavtalet PA 03 innebär delvis en övergång från ett förmåns- till ett avgiftsbaserat system för de statsanställda. Eftersom avtalet kommer att ha direkt påverkan på statsbudgeten har Arbetsgivarverket slutit avtalet under förbehåll om regeringens och riksdagens godkännande av de statsfinansiella konsekvenserna. Förutsatt att regeringen och riksdagen godkänner avtalet kommer PA 03, liksom det nya avtalet om delpension, att träda i kraft den 1 januari 2003. Delpensionsavtalet omfattar alla anställda i staten, medan PA 03 omfattar statsanställda som är födda 1943 eller senare (1947 eller senare för dem som har 60 års pensionsålder). För övriga gäller tidigare regler.

De nya löneavtalen, pensionsavtalen, särskilt delpensionsavtalet, och avtalet om aktivt lokalt omställningsarbete möjliggör en ökad flexibilitet i fråga om anställnings- och arbetsvillkoren i den statliga sektorn. Det är enligt regeringen viktigt att myndigheterna kan hantera personalfrågorna på ett anpassat sätt med hänsyn till verksamhetens mål och de ekonomiska förutsättningarna. Myndigheterna har sammantaget förutsättningar att utveckla de statliga arbetsplatserna så att de blir mer attraktiva. Detta är också nöd-

vändigt om myndigheterna skall kunna konkurrera om arbetskraft med rätt kompetens i framtiden.

5.2.6 Arbetsmiljö och sjukfrånvaro

Regeringen har under senare tid ägnat stor uppmärksamhet åt problemet med ökande sjukfrånvaro på arbetsmarknaden. I budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1) presenterade regeringen ett 11-punktsprogram för ökad hälsa i arbetslivet. En särskild arbetsgrupp inom programmet utarbetade före sommaren en promemoria med förslag om att i årsredovisningslagen, lagen om kommunal redovisning m.fl. ta in krav på redovisning av sjukfrånvaro. Förslaget har efter remissbehandlingen granskats av Lagrådet och en proposition lämnas till riksdagen i samband med budgetpropositionen (prop. 2002/03:6 Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro). De redovisningskrav som genom lagstiftning föreslås för kommuner, landsting och privata arbetsgivare kommer även att följas av krav på statliga arbetsgivare att lämna motsvarande uppgifter. Frågor om sjukfrånvaron ingår även som en del av 2002 års regeringsuppdrag till myndigheterna att redovisa sin kompetensförsörjning (Dnr Ju2002/4715/PP).

Under 1990-talet skedde betydande omstruktureringar och rationaliseringar inom det statliga området. Neddragningar av verksamhet ledde på flera håll till uppsägningar av personal. Dessa förändringar var allmänt sett nödvändiga både av ekonomiska skäl men framför allt därför att det var nödvändigt att skapa en mer modern och effektiv statsförvaltning. Men samtidigt ökade tempot i arbetslivet och pressen på medarbetarna ökade. Av de statsanställda som har samma arbete som för fem år sedan anser tre av fyra att arbetet har blivit stressigare och arbetsuppgifterna svårare. En högre andel av de anställda i staten upplever att man har svåra arbetsuppgifter och ett mer psykiskt påfrestande arbete jämfört med anställda inom andra arbetsmarknadssektorer. I staten finns det en högre andel än genomsnittet på arbetsmarknaden som inte kan koppla av tankarna från jobbet under fritiden och som misströstar på grund av svårigheter i arbetet. De statsanställda upplever dock att de erbjuds större möjlighet att lära nytt och utvecklas i arbetet än anställda i övriga sektorer på arbetsmarknaden. Endast en mindre andel av de anställda i staten bedömer att de har ett fy-

siskt ansträngande arbete. Andelen anställda som upplever att de kan påverka sina arbetstider är också högre än i övriga sektorer.

Regeringen lägger stor vikt vid arbetsmiljöfrågorna på de statliga arbetsplatserna. Myndigheternas åtgärder för att skapa stimulerande och kreativa arbetsplatser med en god arbetsmiljö är av stor betydelse för statens långsiktiga kompetensförsörjning. Regeringen förutsätter att myndigheterna tar frågorna om arbetsmiljön på stort allvar och bedriver ett aktivt arbete på detta område.

Sjukfrånvarons nivå och utveckling

På hela arbetsmarknaden har det skett en dramatisk ökning av sjukfrånvaron och den arbetsrelaterade ohälsan från senare delen av 1990-talet. Den största sjukfrånvaron finns inom vård, omsorg och skola, m.a.o. i kommunerna. Även inom landstingen är sjukfrånvaron hög. För statens del är sjukfrånvaron generellt sett lägre än inom kommuner och landsting. I staten som helhet ökar emellertid sjukfrånvaron sedan 1997 lika snabbt som på arbetsmarknaden i övrigt.

Hos vissa stora statliga arbetsgivare, som t.ex. inom polisväsendet, i skatteförvaltningen samt vid försäkringskassorna finns ett liknande sjukfrånvaromönster som i kommuner och landsting med en snabb ökning inte minst av den arbets- och stressrelaterade ohälsan. Det finns visserligen ett belagt samband mellan den ökande andelen äldre i arbetslivet och ökande långtids-sjukskrivningar. Enbart det ökande antalet anställda över 55 år kan enligt Handlingsplanen för ökad hälsa i arbetslivet (SOU 2002:5) inte förklara ökningen av sjukfrånvaro och förtidspensioneringar. Utvecklingen är enligt regeringens mening även för statens vidkommande alarmerande och utgör både ett arbetsmiljöproblem och ett kompetensförsörjningsproblem.

Regionala skillnader i sjukfrånvaron

Det finns enligt Handlingsplanen också betydande variationer i sjukfrånvaron mellan olika regioner. Skillnaderna är så stora att de inte kan förklaras genom modeller som enbart vill se sjukfrånvaron som något som orsakas genom individers olika sjukdomsbenägenhet. De regionala skillnaderna låter sig heller inte förklaras fullt ut genom skillnader i bland annat ålder eller näringslivsstruktur.

Det är tänkbart att den här typen av samband också kan vara giltiga för den statliga sektorn.

Regeringen avser mot den ovan angivna bakgrunden att i regleringsbrev uppdra åt några stora rikstäckande myndigheter att undersöka om det föreligger variationer i sjukfrånvaron mellan olika arbetsplatser och regioner även inom staten. Ålder och sjukfrånvaro samvarierar. Det kan därför vara av intresse att i det sammanhanget också jämföra den demografiska utvecklingen i myndigheterna med sjukfrånvaron i olika åldersgrupper m.m.

Åtgärder på myndigheterna

Några myndigheter har, som nämnts i avsnitt 5.2.1, träffat lokala omställningsavtal om användning bl.a. av de frigjorda trygghetsmedlen som syftar till att underlätta för äldre arbetstagare att stanna kvar i arbete och/eller underlätta generationsväxling m.m.

Förändringar i åldersstrukturen är som ovan nämnts en viktig orsak till att sjukfrånvaron ökat. Det finns dock anledning att anta att den ökade pressen på medarbetarna bidragit till utvecklingen. Flera myndigheter anför i sina redovisningar att de ser den ökande arbetsbelastningen som ett grundläggande problem i arbetsmiljön. Till viss del kan den självfallet vara en resursfråga.

Många myndigheter har, som regeringen anmält även föregående år, vidtagit olika åtgärder i syfte att skapa en förbättrad arbetsmiljö för sina anställda. En vanlig åtgärd är förebyggande arbete i form av friskvård. Några myndigheter har uppgett att detta kan ske på betald arbetstid. Det är också vanligt med kartläggningar av hur de anställda uppfattar sin arbetsmiljö och arbets-situation som grund för ett vidare arbete med handlingsplaner m.m. Integrationsverket har bland annat även erbjudit nyckelpersoner utbildning och certifiering i arbetsmiljöfrågor från företagshälsovården.

Bland de myndigheter som särskilt tagit upp frågor om sjukfrånvaron i sina redovisningar kan nämnas *Banverket*, *Försvarets materielverk*, *Rikspolisstyrelsen*, *Riksförsäkringsverket*, *Riksskatteverket*, *Arbetsmarknadsstyrelsen* och *flera länsstyrelser*.

Enligt regeringen kan de nu beskrivna problemen med sjukfrånvaron m.m. motverkas. En viktig nyckel är ett engagerat personligt ledarskap och en rakt igenom mer professionell led-

ning av verksamheten. En ökad delaktighet för medarbetarna och ett ökat eget inflytande i arbetet och dess processer är också viktigt. Organisationen måste genomsyras av kunskap om och vilja att ta itu med de problem som kan ha uppstått både i den fysiska och den psyko-sociala arbetsmiljön. Förbättringar i arbetsmiljön och arbetsförhållandena kan leda till både minskad sjukfrånvaro och förbättrade arbetsresultat i verksamheten.

Mål för sjukfrånvaron

Regeringen har i avsnitt 6.3 angett att de statliga arbetsgivarna skall verka för en god arbetsmiljö bl.a. i syfte att på lång sikt få ner sjukfrånvaron. Detta mål är ett långsiktigt och generellt inriktningsmål för hela den statliga sektorn. Regeringen har ovan belyst att myndigheternas förutsättningar är olika.

I den ekonomiska vårpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:100) framhöll regeringen med anledning av den accelererande sjukfrånvaron att en ökad uppmärksamhet behöver riktas mot de enskilda arbetsplatserna. Regeringen kommer i sin uppföljning i fortsättningen att fokusera på hur myndigheterna hanterar frågor om sjukfrånvaron.

Bland annat *Banverket* har minskad sjukfrånvaro som ett strategiskt mål för perioden 2002-2004. Analyser av sjukfrånvaron skall göras och handlingsplaner som syftar till att minska frånvaron skall utformas. Ett exempel på ett operativt mål är att Södra banregionen skall hålla sjukfrånvaron under 3 procent genom satsningar bl.a. på ett rehabiliterings- och stresshanteringsprogram.

Myndigheterna bör enligt regeringens mening i större utsträckning överväga sina möjligheter att sätta egna mål för hur och i vilken takt sjukfrånvaron skall minskas.